

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “โอกาสและปัจจัยกำหนดการลงทุนด้านการท่องเที่ยวที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อมของบรรษัทข้ามชาติไทยในลาว (Ecotourism
Investment of Thai MNEs in the Lao PDR: Opportunities and
Determinants)”

ดร.ณัฏฐา สุขพานิช

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

1. วัตถุประสงค์งานศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาโอกาสการลงทุนและตัวแปรกำหนดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติไทยในลาวในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ใน 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว (travel agent) และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติไทยที่เข้าไปลงทุนแล้วหรือวางแผนจะเข้าไปลงทุนใน สปป. ลาว ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และภาครัฐของ สปป. ลาว ในการส่งเสริมการพัฒนาและการลงทุนในการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว

2. กรอบแนวคิดการศึกษาและวิธีการศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษาตัวแปรปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว โดยพิจารณาทั้งจาก

(1) ปัจจัยความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นด้านความชำนาญและเทคโนโลยี ความสามารถทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และตลาด เครือข่ายและความสัมพันธ์ โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมธุรกิจ

(2) ปัจจัยความได้เปรียบเฉพาะของประเทศหรือแหล่งที่ตั้ง (Country-Specific Advantages, CSAs หรือ Location-Specific Advantages, LSAs) ซึ่งประกอบด้วยความได้เปรียบจากประเทศที่เป็นแหล่งทุน ความได้เปรียบจากประเทศผู้รับทุน และความได้เปรียบจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

โดยจะมีการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้าน FSAs และ CSAs และนำเสนอข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) องค์กรภาครัฐลาวที่เกี่ยวข้อง (2) องค์กรภาครัฐไทยที่เกี่ยวข้อง (3) นักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนหรือสนใจเข้าไปลงทุนใน สปป. ลาว ในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยจะนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโอกาสและกลยุทธ์การลงทุนทั้งในด้านการลงทุน (ต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด ร่วมทุนกับนักลงทุนลาว หรือเป็นบริษัทของคนลาวทั้งหมด) รูปแบบการลงทุน (การลงทุนในธุรกิจทั่วไปและธุรกิจสัมปทาน) พื้นที่ที่เข้าไปลงทุน และกลยุทธ์การลงทุนในด้าน

ต่างๆ เช่น กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ กลยุทธ์ด้านการตลาดอื่นๆ กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการองค์กร กลยุทธ์ด้านเครือข่ายความสัมพันธ์ เป็นต้น

สำหรับวิธีการศึกษางานศึกษาชิ้นนี้ศึกษาโดยใช้ข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์การลงทุนโดยตรงชาวออกของไทยในลาวในสาขาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากองค์กรภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์ผู้แทนชุมชน และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบรรษัทข้ามชาติไทย บรรษัทข้ามชาติจากประเทศอื่นๆ และบริษัทของลาวที่ลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3. ผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สปป. ลาว

ในปี พ.ศ. 2557 ผลกระทบทางตรง (direct effect) ของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจลาวมีมูลค่า 4,628.4 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 18.98 พันล้านบาท)¹ คิดเป็นร้อยละ 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product, GDP) แต่หากรวมทั้งผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม และผลกระทบสืบเนื่อง จะสูงถึง 13,717.2 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 56.24 พันล้านบาท)² คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของ GDP และคาดว่ามูลค่าดังกล่าวจะสูงขึ้นร้อยละ 5.7 ต่อปี เป็น 25,759.2 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 105.61 พันล้านบาท)³ ก่อนปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของ GDP ในด้านการจ้างงาน พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรง (direct employment) 129,500 อัตรา (ร้อยละ 4.2 ของการจ้างงานทั้งประเทศ) แต่หากรวมทั้ง การจ้างงานโดยตรง การจ้างงานทางอ้อม และการจ้างงานสืบเนื่อง พบว่าก่อให้เกิดการจ้างงานรวมแล้ว 396,000 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 12.8 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อภาคส่วนอื่นๆ ทางเศรษฐกิจ เช่น การลงทุน การส่งออก เป็นต้น (World Travel & Tourism Council ,2015)

4. สภาพการณ์ด้านการท่องเที่ยวของ สปป. ลาวโดยทั่วไป⁴

¹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ สถิติข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a)

งานศึกษาชิ้นนี้นำเสนอข้อมูลทั้งในส่วนของการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศ (inbound tourists) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศ (domestic tourists) นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศ (out-going Lao travelers) โดยพิจารณาถึงลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยว

ในกรณีของนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มจาก 2,008,363 คน ในปี พ.ศ. 2552 เป็น 4,158,719 คนในปี พ.ศ. 2557 หากพิจารณาจากสัญชาติหรือแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก รองลงมาคือยุโรป และทวีปอเมริกา ด้านรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มจาก 2,250,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 57.35 ล้านบาท)⁵ ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 641,636,543 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 20.84 พันล้านบาท)⁶ ในปี พ.ศ. 2557 อย่างไรก็ตาม พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 รายได้จากนักท่องเที่ยวในภูมิภาค (หมายถึง ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับลาว) อยู่ที่ 312,236,048 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 10.14 พันล้านบาท⁷ คิดเป็นร้อยละ 49 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว) ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอยู่ที่ 3,589,875 คน (คิดเป็นร้อยละ 86 ของจำนวนนักท่องเที่ยวรวมที่เดินทางเข้ามาในลาว) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้จำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคจะเดินทางเข้ามาในลาวมากกว่าในนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ มาก แต่รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคโดยรวมแล้วน้อยกว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ นอกภูมิภาค นั่นคือ นักท่องเที่ยวในภูมิภาคมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อคนต่ำกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ นอกภูมิภาคในภาพรวม หากพิจารณารายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคตามสัญชาติหนังสือเดินทางและบัตรผ่านแดน พบว่า รายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวไทย เวียดนาม จีน และกัมพูชา ตามลำดับ

⁵ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 25.49 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2554 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁷ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2547 ถึง พ.ศ. 2557 ในภาพรวมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่ลาวจะใช้เวลาอยู่ในลาวโดยเฉลี่ยประมาณ 4 - 5 วัน (รูปที่ 5.5) โดยนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคหรือประเทศเพื่อนบ้าน (regional tourist) จะใช้เวลาอยู่ในลาวเฉลี่ยประมาณ 2 วัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาค (international tourist) จะใช้เวลาอยู่ในลาวโดยเฉลี่ยประมาณ 7-8 วัน สำหรับช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาที่ลาวคือช่วงต้นปีและปลายปี (ไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 4) ในปี พ.ศ. 2557 การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศนั้นส่วนใหญ่ผ่านมาทางสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 (หนองคาย – เวียงจันทน์) (ร้อยละ 35) และสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) (ร้อยละ 35) รองลงมาคือผ่านทางสนามบินวัดไต เวียงจันทน์ (ร้อยละ 11) ถัดมา คือ บ่อเต็น (เมืองในแขวงหลวงน้ำทาทางตอนเหนือของลาว มีพรมแดนติดกับทางตอนใต้ของจีน) (ร้อยละ 8) และสะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ 3 (นครพนม – คำม่วน) (ร้อยละ 8) สำหรับแขวงที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไป คือ นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 27) แขวงสะหวันนะเขต (ร้อยละ 18) แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 9) แขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 9) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 8) แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 6) แขวงหลวงน้ำทา (ร้อยละ 6)

นอกจากนี้งานศึกษาชิ้นนี้ยังนำเสนอข้อมูลด้านลักษณะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากนอกภูมิภาคหรือที่ไม่ใช่ประเทศเพื่อนบ้าน (international tourist) โดยครอบคลุมด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ อาชีพ) จุดประสงค์การเดินทางท่องเที่ยว และลักษณะการเดินทางหรือพฤติกรรมการท่องเที่ยว (ความบ่อยในการเดินทางมา ประเทศอื่นๆ ที่เดินทางไป ในรอบการเดินทางเดียวกัน ลักษณะการเดินทางเข้ามา ผู้ที่ร่วมเดินทางมาด้วย ความสนใจพิเศษ แขวงที่ไปเยี่ยมเยือน ลักษณะที่พัก ระยะเวลาในการอยู่ที่ลาวเฉลี่ย และแหล่งที่มาของข้อมูล) ประเด็นที่น่าสนใจคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2557 ส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางมาหรือเดินทางมาครั้งแรก (ร้อยละ 81 – 82) มักจะเดินทางไปมากกว่าหนึ่งประเทศ คือ เดินทางมาลาวและไทย (ร้อยละ 52 – 60) มาลาวและกัมพูชาหรือจีนหรือเวียดนาม (ร้อยละ 53 – 55) มาลาวและมาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ (ร้อยละ 18) การเดินทางเข้ามาส่วนใหญ่มาทางแผ่นดิน (ร้อยละ 68 – 71) ในขณะที่การเดินทางมาทางอากาศมีสัดส่วนน้อยกว่า (ร้อยละ 29 – 32) สำหรับแขวงที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปในปี พ.ศ. 2556 และพ.ศ. 2557 คือ แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 80 – 81) นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 73 - 79) แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 53 - 56) แขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 37 - 39) แขวงบ่อแก้ว (ร้อยละ 21 – 23) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 19) แขวงหลวงน้ำทา (ร้อยละ 18 – 19) สำหรับแหล่งที่มาของข้อมูล พบว่า ในปี พ.ศ.

2556 และ พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้ข้อมูลจากหนังสือ/วารสาร (ร้อยละ 34 – 41) internet (ร้อยละ 30 – 31) เพื่อน (ร้อยละ 26) ตัวแทนการท่องเที่ยว (ร้อยละ 16 – 18)

ในส่วนของ นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศ (domestic tourist) พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นจาก 2,027,642 คนในปี พ.ศ. 2556 เป็น 2,077,718 คน ในปี พ.ศ. 2557 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5) แขวงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยว คือ สะหวันนะเขต (ร้อยละ 21 – 23) นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 15) แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 13 – 15) แขวง หลวงน้ำทา (ร้อยละ 6 – 10) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 8) แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 6 – 7)

5. การพัฒนาการท่องเที่ยว (tourism) และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว

ลาวเริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 และในปี พ.ศ. 2533 มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวของประเทศ (National Tourism Plan) เป็นครั้งแรก โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบพอประมาณ (modest tourism) สำหรับกลุ่มทัวร์ระดับสูง (high-end) และ มีการควบคุมกลุ่มทัวร์อย่างเข้มงวด ในปี พ.ศ. 2538 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในแปดภาคเศรษฐกิจที่ประเทศให้ความสำคัญในการพัฒนา ในปี พ.ศ. 2541 มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวของประเทศ (National Tourism Plan) เป็นครั้งที่สอง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 4 ด้าน เพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวในลักษณะการเยี่ยมชมแบบการท่องเที่ยวโดยทั่วไป (conventional sightseeing) (2) การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (special interest tourism) เช่น การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure tourism) (3) การท่องเที่ยวข้ามแดน (cross-border tourism) และ (4) การท่องเที่ยวในประเทศ (domestic tourism) จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ถือเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ลาวให้ความสำคัญ (Yamauchi, 1999; Harrison and Schipani, 2009)

ในปี พ.ศ. 2547 ภายใต้อาณัติแผนกลยุทธ์การเติบโตของประเทศและการลดความยากจน (National Growth and Poverty Eradication Strategy (NGPES) แผนกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวของลาวจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อลดความยากจน (pro-poor tourism development) และการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based tourism development) นอกจากนี้

ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายการลงทุนจากต่างชาติ (Foreign Investment Law) ที่เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2537 การปรับปรุงกฎหมายในปี พ.ศ. 2547 กิจกรรมที่ลาวให้การส่งเสริมรวมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการผ่านแดน (The Lao PDR National Assembly, 2004)

ภาคการท่องเที่ยวของลาวได้รับการพัฒนามาโดยลำดับและทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจลาว ดังแสดงในส่วนที่ 2 (ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจลาว) ในปี พ.ศ. 2548 ลาวบังคับใช้กฎหมายการท่องเที่ยว (Law on Tourism) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2548 ลาวกำหนดแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2547 ลาวกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 (National Ecotourism Strategy and Action Plan 2005 – 2010) โดยกฎหมายและแผนกลยุทธ์ดังกล่าวมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

กฎหมายการท่องเที่ยวลาว (Lao PDR's Law on Tourism, 2005)⁸

กฎหมายการท่องเที่ยวลาวมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักการ กฎข้อบังคับ และมาตรการในการจัดตั้ง กิจกรรม และการบริหาร การท่องเที่ยว โดยมุ่งหวังที่จะส่งเสริม พัฒนา และการขยายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ แบบยั่งยืน เพื่อจะเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสมัยใหม่ และเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประเทศทั้งทางด้านความสงบสุข สัมพันธภาพ และความร่วมมือกันด้านการพัฒนาระหว่างประเทศ (Lao PDR's Law on Tourism, 2005) จะเห็นได้ว่ากฎหมายการท่องเที่ยวของลาวฉบับดังกล่าวเน้นในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

กฎหมายการท่องเที่ยวของลาวยังกล่าวถึงประเด็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับด้านแผนการพัฒนาก่อนหน้านั้นกำหนดให้มีแผนทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และมีการแบ่งแผนตามลำดับชั้นเป็นแผนระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับแขวง ระดับอำเภอ และแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ในกฎหมายการท่องเที่ยวได้ระบุถึงทั้งประเด็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาเมืองท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ในกฎหมายระบุว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีทั้งข้อกำหนดทั่วไปและข้อกำหนดเฉพาะแหล่ง สำหรับการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวนั้น

⁸ ข้อมูลจาก The Lao PDR National Assembly (2005)

เน้นการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจเป็นหลัก และควรมีข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง อนุรักษ์ และพัฒนา ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมด้านสังคมเศรษฐกิจ และธรรมชาติ

สำหรับบุคคลธรรมดาและหน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่ต้องการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตามมีประเด็นสำคัญ คือ บุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจอาจเป็นคนลาว ชาวต่างชาติ หรือผู้ไม่มีสัญชาติที่อาศัยอยู่ในลาว สำหรับหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจและจะต้องมีสำนักงานตั้งอยู่ในลาว

สำหรับองค์กรที่มีอำนาจบริหารด้านการท่องเที่ยวของประเทศ ในกฎหมายการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2558 ได้ระบุองค์กรหลักๆ ดังต่อไปนี้

- (1) องค์การการท่องเที่ยว (The National Tourism Authority)
- (2) แผนกการท่องเที่ยวระดับแขวงหรือเมือง (tourism divisions at the provincial or city level)
- (3) สำนักงานการท่องเที่ยวระดับอำเภอหรือเทศบาล

แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของ สปป. ลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020)⁹

แผนดังกล่าวเป็นแผนระยะยาวที่ถูกนำมาใช้เป็นแผนหลักในการกำหนดนโยบาย แนวทาง และเป้าหมายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามมติขอสภา แผนและกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาภาคการท่องเที่ยวให้เป็นภาคอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงาน การส่งเสริมและอนุรักษ์ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งรวมถึงการปกป้องทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ส่งเสริมสินค้าในภาคเศรษฐกิจ เพื่อลดปัญหาความยากจนในทุกชาติพันธุ์ และใช้แผนดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และการกำหนดแผนและกลยุทธ์ในระยะกลางและระยะสั้น

เป้าหมายหลักของแผน คือ การพัฒนาและส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2563 เพื่อให้การท่องเที่ยวลาวเป็นภาคเศรษฐกิจแนวหน้าของประเทศและในระดับภูมิภาค โดยตั้งเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. 2553 พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มเป็น 1.6 ล้านคน

⁹ ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015b)

2.2 ล้านคน และ 3 ล้านคน ตามลำดับ และคาดว่าจะมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวประมาณ 200 – 370 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 6,850 – 12,672.5 ล้านบาท)¹⁰ ก่อให้เกิดการก่อสร้างโรงแรม เกสต์เฮาส์ และรีสอร์ท ที่สามารถมีห้องรองรับนักท่องเที่ยวได้ 16,000 ห้อง 20,000 ห้อง และ 25,000 ห้อง ก่อนปี พ.ศ. 2553 พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2563 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังตั้งเป้าว่าก่อนปี พ.ศ. 2553 จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่งจะได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลก 4 แห่ง ระดับชาติ 4 แห่ง และระดับแขวง 10 แห่ง ในขณะที่ภายในปี พ.ศ. 2563 จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองเป็นมรดกโลกเพิ่มขึ้นอีก 2 – 3 แห่ง ระดับชาติและระดับแขวง 5 แห่ง และ 10 แห่ง ตามลำดับ และเพิ่มเมืองท่องเที่ยว (tourism city) 5 แห่ง

สำหรับแผนกลยุทธ์ภายใต้แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2563 ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) นั้นจะเห็นได้ชัดภายใต้แผนหลักข้อ (2) แผนงานในการกำหนดแผนและการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ที่มีแผนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) จากการที่ลาวมีการดำเนินงานในด้านการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวมาก่อนภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวและการสนับสนุนทางการเงินและการสนับสนุนทางเทคนิคจากประเทศต่างๆ รวมถึงสถาบันการเงิน และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ โดยหลายโครงการประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น ในกรณีของโครงการที่หลวงน้ำทา ซึ่งต่อมาได้มีการถอดบทเรียนจากโครงการดังกล่าวไปยังแขวงอื่นๆ เช่น ที่แขวงพงสาลี แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง แขวงเวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก เป็นต้น โดยภายใต้แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 องค์กรการท่องเที่ยวของลาว (Lao National Tourism Authority, LNTA) จะต้องทำงานประสานกับกระทรวงเกษตรและป่าไม้ (Ministry of Agriculture and Forestry) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Science and Technology) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Resource and Environment) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) ในพื้นที่ป่าสงวน (protected forests) เพื่อส่งเสริมการเติบโตของ

¹⁰ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 34.25 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เศรษฐกิจประเทศ โดยเฉพาะเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อความยากจนของประชาชนในทุกชาติพันธุ์ และส่งเสริมการอนุรักษ์ รักษา สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

นอกจากนี้สำหรับแผนกลยุทธ์ 5 ปีการท่องเที่ยว (ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2553) เป้าหมายหลักประการหนึ่งของแผน คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) ทั่วประเทศ เพื่อเป็นปัจจัยในการช่วยลดปัญหาความยากจน เช่น ในภาคกลาง ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในวังเวียง เขื่อนน้ำจี้ม และภูพั้ง ให้เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ ในกรณีของภาคใต้ พัฒนาการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) ใน 4 แขวง โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยเส้าในแขวงจำปาสัก ภูเขียงทองและ Xexet ในแขวงสาละวัน และดงแก้มพันในแขวงอัตตะปือและเซกอง อย่างไรก็ตามสำหรับเป้าหมายในระยะยาวคาดหวังว่าภายในปี พ.ศ. 2563 โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) จะถูกนำไปใช้ในทุกแขวงในลาว LNTA จึงจำเป็นต้องหาทุนจากแหล่งต่างๆ มาเพื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าว

แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำหรับช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 (National Ecotourism Strategy and Action Plan 2005 – 2010)¹¹

แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการวางกรอบการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ในลาว

ภายใต้แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้มีการนิยามการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ไว้ดังต่อไปนี้

“สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวในชนบทและในพื้นที่ป่าสงวนที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบน้อยที่สุด และเป็นไปในทิศทางที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจในชนบท และความเข้าใจของผู้เยี่ยมชมและการเห็นคุณค่าของสถานที่ที่ไปเยี่ยมชมเยือน” (แปลจาก Lao National Tourism Authority, 2015c หน้า 10)

¹¹ ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015c)

วิสัยทัศน์ของแผน คือ “การพัฒนาให้ลาวเป็นที่รู้จักในระดับโลกในฐานะปลายทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้วยการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจท้องถิ่น และเผยแพร่วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวไปทั่วโลก” (แปลจาก Lao National Tourism Authority, 2015c หน้า 8)

ในการกำหนดกรอบการพัฒนานโยบาย การกำกับ และสถาบัน แผนปฏิบัติการจะเน้นความจำเป็นในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (คุณภาพสถานพักแรม ถนนและเครือข่ายคมนาคมที่ดี ศูนย์กลางข้อมูลและการประมวลผล) พัฒนาการเข้าถึง (อุปสรรคทางกายภาพและทางโครงสร้าง) แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้า และบริการ สำหรับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่มีรายจ่ายสูง โดยแผนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลัก 5 ด้าน และเป้าหมายใน 10 ปี ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่

- (1) การจัดการสถาบันต่างๆ ให้มีความเข้มแข็งขึ้น สำหรับวางแผนและจัดการการเติบโตของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แนวทางการปฏิบัติหนึ่งคือการผลักดันให้กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งในแผนหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังเห็นปรากฏในกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020) ดังที่ได้อธิบายไว้ก่อนหน้านี้
- (2) ส่งเสริมการฝึกอบรม การสร้างศักยภาพ และส่งเสริมการปฏิบัติที่ดีในด้านต่างๆ
- (3) ส่งเสริมการปกป้องสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ
- (4) ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวบ้าน
- (5) พัฒนางานวิจัยและข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายใน 10 ปี ได้แก่

- (1) ทำให้ศักยภาพและทักษะความรู้ในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความเข้มแข็งขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับแขวง
- (2) ประสานและกำหนดทิศทางหรือกำกับในส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามหลักการที่กำหนดทิศทางไว้

- (3) ส่งเสริมชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐและเอกชน และทำให้แน่ใจว่าภาคส่วนต่างๆ ได้รับอิสระและความช่วยเหลือในการพัฒนาและส่งเสริม

6. กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6.1 กฎเกณฑ์การลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของลาว

การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาลาวเริ่มใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจให้เอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น (privatization) ในหลายภาคส่วน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก (Sukpanich, 2014) สำหรับกฎหมายการลงทุนต่างชาติปี พ.ศ. 2547 (Foreign Investment Law 2004) ที่ได้มีการปรับปรุงกฎหมายการลงทุนต่างชาติปี พ.ศ. 2537 (Foreign Investment Law 1994) กิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาประเทศจะรวมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วย (The Lao PDR National Assembly, 2004) ภายใต้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนปี พ.ศ. 2552 (Law on Investment Promotion 2009) เขตเมืองท่องเที่ยว (tourist town zone) หรือ เมืองท่องเที่ยว (touristic city) ถือเป็นหนึ่งในเขตเศรษฐกิจเฉพาะ (specific economic zone) ที่ได้รับการส่งเสริมภายใต้ข้อกำหนดการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจเฉพาะ โดยในกฎหมายดังกล่าว เมืองท่องเที่ยว (touristic city) หมายถึง “บริเวณที่กำหนดโดยรัฐบาลให้เป็นเขตการลงทุน (investment zone) สำหรับการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมศักยภาพของท้องถิ่นและประเทศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและค่อยๆ พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสมัยใหม่ (modern tourism industry)” (แปลจาก The Lao PDR National Assembly, 2009 หน้า 48)

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจสำคัญที่ลาวกำหนดให้มีการดึงดูดการลงทุนเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้ว่าภายใต้ “Investment Calling List” ของลาวในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 45 โครงการ มี 20 โครงการที่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังไม่ค่อยได้ถูกสำรวจเพื่อการพัฒนา (unexplored areas) แต่มีศักยภาพในการพัฒนา (Lao PDR Ministry of Planning and Investment, 2010) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “Investment Calling List” (ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว) แสดงในภาคผนวก ก นอกจากนี้ สปป. ลาว ยังมีการกำหนดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการลงทุน (ภายใต้การส่งเสริมของธนาคารพัฒนา

เอเชีย) ดังแสดงใน Priority Tourism-Related Investment Project: Fact Sheet (2010) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการลงทุนในลักษณะดังกล่าวอยู่ในภาคผนวก ข

สำหรับข้อกำหนดในการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ ข้อกำหนดกว้างๆ ปรากฏอยู่ในกฎหมายการท่องเที่ยวลาวปี พ.ศ. 2548 (Lao PDR Law on Tourism 2005) ดังที่อธิบายไว้ในส่วนหนึ่งของใจความสำคัญของกฎหมายก่อนหน้านี้ ดังนี้

สำหรับบุคคลธรรมดาและหน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่ต้องการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องปฏิบัติตามมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตามมีประเด็นสำคัญ คือ บุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นคนลาวหรือชาวต่างชาติจะต้องอาศัยอยู่ในลาว สำหรับหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจและจะต้องมีสำนักงานตั้งอยู่ในลาว

คนต่างชาติหรือองค์กรต่างชาติมีสิทธิ์ตั้งวิสาหกิจเพื่อประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยวในลาวหลักๆ คือ ในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจบริษัทนำเที่ยวข้ามประเทศ (trans-national guided tour) รัฐอนุญาตให้หน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่เป็นต่างชาติร่วมทุนกับนักลงทุนในประเทศ อย่างไรก็ตามคนต่างชาติหรือองค์กรต่างชาติ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่สงวนไว้ให้คนลาว เช่น มัคคุเทศก์อาชีพ ธุรกิจการให้บริการนำเที่ยวในประเทศ (domestic guided tour) ธุรกิจทัวร์พื้นที่เฉพาะบางพื้นที่ เกสต์เฮาส์ การให้บริการเช่าห้องรายวัน นอกจากนี้กฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการอนุญาตและข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดตั้งวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวในลาวโดยบุคคลธรรมดาหรือหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะระบุอยู่ในข้อกำหนดแยกออกจากกฎหมายหลัก

นอกจากนี้ผู้สนใจลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวในลาวยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของลาวปี พ.ศ. 2552 (Law on Investment Promotion 2009) โดยทั่วไปกฎหมายดังกล่าวเป็นการรวมกฎหมายการลงทุนในประเทศและการลงทุนของต่างชาติเข้าด้วยกันทำให้นักลงทุนในประเทศและต่างชาติมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยทั่วไปภายใต้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนปี พ.ศ. 2552 การลงทุนแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

- (1) ธุรกิจทั่วไป (general business) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า (Ministry of Industry and Commerce) สำหรับต่างชาติที่จะลงทุนในธุรกิจทั่วไปจะต้องมีเงินลงทุนมากกว่า 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)¹²
- (2) ธุรกิจสัมปทาน (concession business) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงแผนการและการลงทุน (Ministry of Planning and Investment)
- (3) กิจกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ (special economic zones and specific economic zones) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งชาติ (National Committee for Special Economic Zone)

ด้านการลงทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะธุรกิจสัมปทาน อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับลักษณะ พื้นที่ และผลกระทบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น

สำหรับด้านการลงทุนของต่างชาติในธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) นั้น ในอดีตเคยให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้ในสัดส่วนร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงเกณฑ์ให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้สูงสุดถึงร้อยละ 70 ซึ่งยังคงเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในปีนี้อาจจะพิจารณาในการที่จะให้นักลงทุนจากประเทศในอาเซียนสามารถลงทุนได้ถึงร้อยละ 90 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในขณะที่ชาติอื่นๆ อาจจะยังคงกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70¹³ นอกจากนี้การดำเนินกิจการบริษัทบริษัทด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ใน สปป. ลาว นั้น ใบอนุญาตมี 2 ลักษณะคือ ใบอนุญาตในลักษณะให้ดำเนินการได้ทั่วประเทศ และ ใบอนุญาตในลักษณะให้สามารถดำเนินการได้เฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะแขวง ซึ่งแบบหลังมักจะเสียภาษีน้อยกว่า¹⁴

ในส่วนของการลงทุนในธุรกิจที่พัก สำหรับการลงทุนในธุรกิจโรงแรมใน สปป. ลาว ในปัจจุบัน จากข้อกำหนดด้านการลงทุนในกิจการทั่วไปภายใต้บัญชีเงื่อนไขการลงทุนเฉพาะของต่างชาติในบางธุรกิจ

¹² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากองค์การการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

¹⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ต่างๆ

[List of conditional business types for foreign investors (List D 02 – 2015)]¹⁵ หมวด กิจกรรมบริการที่พักและอาหาร ระบุว่า ต่างชาติสามารถลงทุนได้ในกิจกรรมบริการที่พักระยะสั้นระดับ 3 ดาว ถึง 5 ดาว โดยต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำ 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)¹⁶ และต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60¹⁷

6.2 กฎเกณฑ์ตามข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศ

ในงานศึกษานี้กล่าวถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคีที่ลาวเป็นภาคีหนึ่งในข้อตกลงทั้งความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคและนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่

1. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO)
2. องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization, UNWTO)
3. สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN) กล่าวถึง ประเด็นความร่วมมือหรือกฎเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวในส่วนของความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services, AFAS); ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement, ACIA); ความตกลงเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือ; ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework); ความตกลงว่าด้วยการท่องเที่ยว (ASEAN Tourism Agreement, ATA) รวมถึงแผนกลยุทธ์ต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน
4. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion, Economic Cooperation, GMS);

¹⁵ ข้อมูลจาก website ของ Ministry of Planning and Investment, Lao PDR

<http://www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1>

¹⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹⁷ เป็นกฎเกณฑ์ที่อ้างอิงจาก (1) Tourism Law No. 10/NA, dated 09/11/2005 (2) Resolution of President of the Council of Ministers No. 91/PCM, dated 4/10/1989 on Tourism (3) Announcement No. 57/ICT, dated 31/01/2013

5. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)

7. องค์การระหว่างประเทศที่เข้ามาช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว

องค์การระหว่างประเทศต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว มีหลายองค์กร เช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ธนาคารโลก (World Bank, WB) สหภาพยุโรป (European Union, EU) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization, UNESCO) SNV Netherlands Development Organisation (SNV) โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The Newzealand Aid Programme, NZAID) Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), DED (German Development Service) ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการช่วยเหลือทางเทคนิคจากองค์กรอื่นๆ ที่นอกเหนือจาก ADB ในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ปี ค.ศ. 1997 ถึง ปี ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2551)

ตารางที่ 1 การช่วยเหลือทางเทคนิคจากองค์กรอื่นๆ ในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ปี 1997 – 2008 (พ.ศ. (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2551)

Project	Year	Institution	Amount (\$'000)
NZAID Tourism Support Program	2008	NZAID	-
Strengthening Human Resources in the Tourism and Hospitality Industry	2008	Lux, Dev.	5,000
National Tourism Strategy Implementation Support Program	2008	NZAID	2,500
Tourism Development on the East-West Corridor	2008	JICA	-
Nam Khan Eco-Valley Project	2008	AFD	-
Preparation of Tourism Law	2007	UNWTO, SNV	50
Cultural Heritage Specialist Guide Training Program at UNESCO World Heritage Sites	2006	ADB, UNESCO	-
Facilitation of Tourism on the East-West Corridor	2006	JICA	-
Xe Pian Ecotourism Project	2006	WWF	400
Marketing Sustainable Tourism in Lao PDR	2006	EU, SNV	250

Project	Year	Institution	Amount (\$'000)
Plain of Jars Heritage Tourism Program	2005	NZAID, UNESCO	450
Marketing Support for the Lao PDR	2005	IFC	-
EU Community-Based Tourism Program	2003	EU	100
GTZ Community-Based Tourism Program	2002	GTZ	-
SNV Sustainable Tourism Support Program	2000	SNV	-
Nam Ha Ecotourism Project	1999	NZAID, UNESCO	850
DED Tourism Support Program	1999	DED	-
Support to Revise the National Tourism Plan	1997	UNDP	210

ที่มา: Asian Development Bank (2008b)

อย่างไรก็ตามในงานศึกษาชิ้นนี้กล่าวถึงบทบาทขององค์กรหลักๆ ได้แก่

- (1) ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) มีโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่
 - โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Development Project) ใน กัมพูชา สปป. ลาว และเวียดนาม
 - โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project) ใน สปป. ลาว และเวียดนาม
 - โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project) ใน สปป. ลาว และเวียดนาม
- (2) SNV Netherlands Development Organisation (SNV)
- (3) โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The Newzealand Aid Programme, NZAID)
- (4) Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) , DED (German Development Service)
- (5) สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า โครงการที่ประเทศ สปป. ลาว (Wildlife Conservation Society, program in Lao PDR, WCS Lao PDR)
- (6) องค์กรพัฒนาของลักเซมเบิร์ก (LuxDev)

8. ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการการท่องเที่ยวโดยทั่วไป และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ สปป. ลาว

ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ
สปป. ลาว ประกอบด้วย

8.1 การให้บริการแหล่งท่องเที่ยว

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2557 มี
แหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1,962 แห่ง แบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 1,145 แห่ง (ร้อยละ 58) แหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 539 แห่ง (ร้อยละ 28) และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 278 แห่ง (ร้อยละ
14) หากพิจารณาจากพื้นที่หรือแขวงที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอยู่ที่แขวงหลวงพระบาง
ประมาณร้อยละ 12 แขวงจำปาสักร้อยละ 11 แขวงคำม่วนร้อยละ 10 และแขวงเชียงขวางร้อยละ 10 โดย
แขวงที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด คือ แขวงคำม่วน (ร้อยละ 12 ของแหล่งท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติทั้งหมด) แขวงจำปาสัก แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง และแขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 9 –
10 ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งหมด) ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า แขวงที่มีแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากที่สุด คือ แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 16 ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ทั้งหมด) แขวงพงสาฮี แขวงจำปาสัก แขวงเชียงขวาง และแขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 9 – 10 ของแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งหมด) สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ พบว่า แขวงที่มีแหล่งท่องเที่ยว
ทางประวัติศาสตร์มากที่สุด คือ แขวงหัวพัน (ร้อยละ 19 ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด)
แขวงจำปาสัก แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง และแขวงคำม่วน (ร้อยละ 14 ร้อยละ 12 ร้อยละ 11
และร้อยละ 10 ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด)

สำหรับด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หากพิจารณาจากเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (National
Protected Areas, NPAs) พบว่า มีอยู่ 23 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่มากถึงร้อยละ 16.7 ของพื้นที่ประเทศ
กระจายอยู่ทั่วประเทศ สปป. ลาว ได้แก่ ในแขวงหลวงน้ำทา แขวงพงสาฮี แขวงหัวพัน แขวงไชยบุรี แขวง
เวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน แขวงจำปาสัก แขวงเซกอง
และแขวงอัตตะปือ โดย NPAs ของ สปป. ลาว ได้รับการยอมรับว่ามีการออกแบบระบบเขตพื้นที่ป่าสงวนที่
ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ทั้งยังมีแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวหลากหลายทั้งในรูปแบบของป่ามรสุมเขตร้อน
ประชากรสัตว์ป่าที่หลากหลาย การก่อรูปของหินปูนแปลกๆ และกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม

ตามแม่น้ำที่ป่าสงวนเหล่านี้มักจะอยู่ในที่ห่างไกล แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปทำกิจกรรมได้หลากหลาย เช่น การเดินป่า ค่ายค ดูนก ตั้งแคมป์¹⁸

สำหรับการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้นมีทั้งการให้บริการโดยภาครัฐหรือเอกชน และมีทั้งที่เสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เช่น เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ดังที่ได้อธิบายไปก่อนหน้านี้ ซึ่งรวมถึงหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อาจได้รับการพัฒนาโดยภาครัฐ ภาคเอกชน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ หรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ อย่างไรก็ตามจากข้อจำกัดด้านเงินทุนของภาครัฐของ สปป. ลาว นั้น ทำให้เงินทุนส่วนใหญ่สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะมาจากองค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชน มากกว่าเงินทุนจากทางภาครัฐ สำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวก็มีทั้งที่ภาครัฐดำเนินการเองและที่ให้สัมปทานหรือให้อนุญาตภาคเอกชนเข้าไปดำเนินการ

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในลักษณะโครงการภายใต้ความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) โครงการการอนุรักษ์ช้างที่ภูเขาควาย แขวงอุดมไซ และโครงการน้ำไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-ภูเลย (Nam Et - Phou Louey) แขวงห้วยพัน และนำเสนอกรณีศึกษาการพัฒนาและให้บริการแหล่งท่องเที่ยวโดยภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท Gibbon Experience ในแขวงบ่อแก้ว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตาดแล้ แขวงหลวงพระบาง

8.2 การให้บริการจัดการท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยวหรือตัวแทนการท่องเที่ยว (tour operator)

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2557 ธุรกิจลักษณะดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มจาก 145 รายปี พ.ศ. 2551 เป็น 340 ราย ในปี พ.ศ. 2557 สำหรับตัวแทนการท่องเที่ยวสาขา (branch travel agent) ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 65 – 75 ราย ในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ตัวแทนการท่องเที่ยว

¹⁸ ข้อมูลจาก website http://www.ecotourismlaos.com/protected_areas.htm, World Economic Forum (2015) และ ASEAN Secretariat (2009)

(travel agent) ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ (เพิ่มขึ้นจาก 127 ราย ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 197 ราย ในปี พ.ศ. 2557) แขวงหลวงพระบาง (เพิ่มขึ้นจาก 35 ราย ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 49 ราย ในปี พ.ศ. 2557) แขวงจำปาสัก (23 - 28 ราย) แขวงบ่อแก้ว (14 – 15 ราย) แขวงสะหวันนะเขต (12 ราย)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและมูลค่าเงินลงทุนของบริษัทท่องเที่ยวใน สปป. ลาว และสาขาทั่วประเทศ ณ ปี พ.ศ. 2559 โดยพบว่า มูลค่าเงินลงทุนสะสมอยู่ที่ 18.2 ล้านล้านกีบ (76.44 พันล้านบาท)¹⁹ หากพิจารณาจากจำนวนบริษัท พบว่าจะกระจุกตัวอยู่ที่ภาคกลาง โดยเฉพาะที่นครหลวงเวียงจันทน์ รองลงมา คือ ภาคเหนือตอนกลาง โดยเฉพาะที่แขวงหลวงพระบาง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากมูลค่าเงินลงทุน พบว่า ภาคที่มีมูลค่าเงินลงทุนสูงสุด คือ ภาคเหนือตอนกลาง โดยเฉพาะที่แขวงไชยบุรี (รองลงมาคือแขวงหลวงพระบาง) รองลงมาคือภาคกลาง โดยเฉพาะที่นครหลวงเวียงจันทน์ (รองลงมาคือแขวงสะหวันนะเขต) สำหรับภาคที่มีจำนวนบริษัทและมูลค่าเงินลงทุนน้อยที่สุด คือ ภาคเหนือ ซึ่งภายในภาคเหนือแขวงที่มีจำนวนบริษัทและมูลค่าเงินลงทุนสูงสุด คือ แขวงบ่อแก้ว รองลงมาคือแขวงหลวงน้ำทา ซึ่งแม้จะมีจำนวนบริษัทน้อยกว่าแขวงบ่อแก้วมาก แต่มีมูลค่าเงินลงทุนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 2 สถิติบริษัทท่องเที่ยวและสาขาทั่วประเทศ

	แขวง		จำนวนบริษัทแม่	จำนวนบริษัทสาขา	การลงทุนทั้งหมด
			Main	Branch	
I	ภาคเหนือ	<u>Northern Part</u>			
1	พงสาลี	Phonsaly	0	1	345,570,000
2	หลวงน้ำทา	Luangnamtha	5	1	34,814,559,468
3	บ่อแก้ว	Bokeo	17	3	36,654,058,500
4	อุดมไซ	Oudomxay	4	0	9,202,800,000
	รวม	Total	26	5	81,016,987,968
II	ภาคเหนือตอนล่าง	<u>Bottom Northern Part</u>			
1	หัวพัน	Houaphanh	1	0	1,740,000,000
2	เชียงขวาง	Xiengkhouang	6	4	7,289,836,200
3	หลวงพระบาง	Louangphabang	57	24	172,654,469,217
4	ไชยบูลี	Xayabouly	5	0	8,207,294,170,000
	รวม	Total	69	28	8,388,978,475,417
III	ภาคกลาง	<u>Middle Part</u>			
1	ไซสมบูน	Xaysomboun Province	0	0	0
2	เวียงจันทน์	Vientiane Province	9	2	21,870,459,220
3	นครหลวงเวียงจันทน์	Vientiane capital	216	9	504,079,481,744

¹⁹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

	แขวง		จำนวนบริษัทแม่	จำนวนบริษัทสาขา	การลงทุนทั้งหมด
			Main	Branch	
4	บอลิคำไซ	Bolikhamxay	1	0	1,670,000,000
5	คำม่วน	Khammouan	3	1	6,825,241,700
6	สะหวันนะเขต	Savannakhet	10	0	22,037,093,369
	รวม	Total	239	12	556,482,276,033
IV	ภาคใต้	<u>Southern Part</u>			
1	จำปาสัก	Champasack	29	9	84,304,372,298
2	สาละวัน	Salavane	3	0	8,403,420,000
3	เซกอง	Sekong	0	0	0
4	อัตตะปือ	Attapeua	2	0	1,908,000,000
	รวม	Total	34	9	94,615,792,298
	รวมทั้งหมดทั่วประเทศ				18,241,841,493,432
	จำนวนบริษัททั่วประเทศ		368	54	

ที่มา: ได้รับข้อมูลจาก กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว นครหลวงเวียงจันทน์ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

การดำเนินกิจการบริษัทด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ใน สปป. ลาว นั้น ใบอนุญาตมี 2 ลักษณะ คือ ใบอนุญาตในลักษณะให้ดำเนินการได้ทั่วประเทศ และ ใบอนุญาตในลักษณะให้สามารถดำเนินการได้เฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะแขวง ซึ่งแบบหลังมักจะเสียภาษีน้อยกว่า

ด้านการลงทุนของต่างชาติในลาวในอดีตเคยให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้ในสัดส่วนร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงเกณฑ์ให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้สูงสุดถึงร้อยละ 70 ซึ่งยังคงเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในปีนี้อาจจะพิจารณาในการที่จะให้นักลงทุนจากประเทศในอาเซียนสามารถลงทุนได้ถึงร้อยละ 90 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในขณะที่ชาติอื่นๆ อาจจะยังคงกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70²⁰

บริษัทท่องเที่ยวขนาดใหญ่ใน สปป. ลาว ที่มีใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ ได้แก่ บริษัท Asian Trail บริษัท EXO Travel บริษัท Deithelm Travel บริษัท ICS Travel ซึ่งส่วนใหญ่บริษัทของต่างชาติที่เข้ามาลงทุนกับคนลาวตามกฎหมายการลงทุนของลาว มักมีการดำเนินการอยู่ในหลายประเทศ สำหรับการลงทุนใน สปป. ลาวส่วนใหญ่จะมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นครหลวงเวียงจันทน์ นอกจากนี้ในกรณีบริษัทที่เน้นด้านการจัดการหรือดำเนินการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และเป็นที่รู้จัก

²⁰ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากองค์การการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

โดยทั่วไปเป็นของคนลาว คือ บริษัท Green Discovery (ข้อมูลกรณีศึกษาของบริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery แสดงในหัวข้อที่ 11) สำหรับบริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นก็มีการกระจายตัวอยู่ในแขวงต่างๆ (งานศึกษาชิ้นนี้นำเสนอกรณีศึกษาของบริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นในแขวงบ่อแก้วและแขวงหลวงน้ำทา ดังแสดงในหัวข้อที่ 12) นักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีทั้งในลักษณะการจองบริการจัดการท่องเที่ยวผ่านบริษัทรายใหญ่ต่างๆ ที่มีสำนักงานขายหรือมีช่องทางการจัดจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น ในประเทศต่างๆ ในยุโรป ญี่ปุ่น หรือนักท่องเที่ยวอาจมีการจองการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์กับทั้งบริษัทท่องเที่ยวขนาดใหญ่และขนาดกลาง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาจองการจัดการท่องเที่ยวเมื่อเดินทางเข้ามาถึง สปป. ลาว โดยอาจเลือกจองกับบริษัทขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือบริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับความพอใจทางด้านราคาและคุณภาพการให้บริการที่นักท่องเที่ยวคาดว่าจะได้รับ

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาบริษัทท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ผู้ศึกษาเข้าไปเก็บข้อมูล คือ บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงบ่อแก้ว (บริษัท Suvannaphoum Travel) บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงหลวงน้ำทา (Phou lu บริษัท Forest Retreat และบริษัท Discovering) และบริษัทท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ (บริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery)

8.3 การให้บริการที่พักรั่วคราว

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2557 การให้บริการด้านที่พักในด้านจำนวนผู้ให้บริการและจำนวนห้องพักที่ให้บริการ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับจำนวนผู้ให้บริการนั้นเพิ่มจาก 1,385 ราย ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 2,426 ราย ในปี พ.ศ. 2557 จำนวนห้องพักที่ให้บริการเพิ่มจาก 22,173 ห้อง ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 44,714 ห้อง ในปี พ.ศ. 2557 โดยในปี พ.ศ. 2557 มีผู้ให้บริการที่พักในลักษณะโรงแรม 515 ราย และผู้ให้บริการในลักษณะเกสต์เฮาส์ 1,911 ราย สำหรับผู้ให้บริการในลักษณะโรงแรมส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ (199 ราย) รองลงมา คือ แขวงจำปาสัก (64 ราย) และแขวงหลวงพระบาง (58 ราย) ในขณะที่การให้บริการที่พักในลักษณะเกสต์เฮาส์ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ (261 ราย) แขวงหลวงพระบาง (254 ราย) นครหลวงเวียงจันทน์ (224 ราย) แขวงจำปาสัก (177 ราย) อย่างไรก็ตามที่น่าสังเกต คือ ในกรณีของแขวงหลวงพระบางนั้นผู้ให้บริการเกสต์เฮาส์ลดลงจาก 320 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 254 ราย ในปี พ.ศ. 2557 ในขณะที่ผู้ให้บริการเกสต์เฮาส์ในแขวงอื่นๆ ที่กล่าวไปข้างต้นมีจำนวนเพิ่มขึ้น ในส่วนของ

อัตราการเข้าพักสถานพักแรมนั้น พบว่า ในปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2557 มีอัตราการเข้าพักประมาณร้อยละ 51 ถึงร้อยละ 57 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 แขวางที่มีอัตราการเข้าพักสูง คือ แขวางคำม่วน (ร้อยละ 71 – 75) นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 72 – 73) แขวางหลวงพระบาง (ร้อยละ 70 – 71)

ข้อมูลจากการประมวลข้อมูลสถิติที่ได้รับ จาก Ministry of Planning and Investment ปี พ.ศ. 2556 แสดงให้เห็นว่า

หากพิจารณาจากมูลค่าเงินลงทุน ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 การลงทุนในธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในลักษณะธุรกิจทั่วไป (ร้อยละ 78) โดยสัดส่วนดังกล่าวลดลงจากร้อยละ 97.5 ในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 76.9 ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555

หากพิจารณาจากชนิดการลงทุน พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 ไม่มีการลงทุนโดยคนลาวถือหุ้นทั้งหมด (domestic) การลงทุนส่วนใหญ่เป็นลักษณะธุรกิจร่วมทุนระหว่างต่างชาติและคนลาว (joint venture) ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 65.2 เมื่อเทียบกับมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด ในขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555 การลงทุนในทั้งสามรูปแบบ คือ การลงทุนโดยต่างชาติถือหุ้นทั้งหมด (wholly foreign owned) การลงทุนในลักษณะร่วมทุน (joint venture) การลงทุนโดยคนลาวทั้งหมด (domestic) มีสัดส่วนพอๆ กัน นั่นคือมีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 31.9, 34.1 และ 34 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าในช่วงหลังคนลาวเข้ามาลงทุนในธุรกิจโรงแรมมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมหรือที่พักขนาดเล็ก จากการที่คนในท้องถิ่นมองเห็นช่องทางและมีศักยภาพในการลงทุนมากขึ้น

หากพิจารณาจากประเทศของผู้เข้ามาลงทุน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนใน สปป. ลาว มากที่สุด โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 41.1 ของมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด รองลงมาคือประเทศออสเตรเลียและจีน ที่มีสัดส่วนร้อยละ 16.3 และร้อยละ 10.4 ตามลำดับ สำหรับในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555 คนลาวเข้ามาลงทุนในสัดส่วนมากที่สุด (ประมาณร้อยละ 35.2) รองลงมาคือประเทศมาเลเซียและเกาหลีใต้ มีสัดส่วนร้อยละ 13.5 และร้อยละ 11.3 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนการลงทุนของไทยลดลงเป็นร้อยละ 8.9 โดยในภาพรวมตลอดช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 มูลค่าเงินลงทุนของลาวมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ มาเลเซีย มีสัดส่วนร้อยละ 12.8 ในขณะที่ ไทยและเกาหลีใต้มีสัดส่วนพอๆ กันที่ร้อยละ 10.7

หากพิจารณาจากช่วงที่มีการลงทุน พบว่า ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 มูลค่าเงินลงทุนในนครหลวงเวียงจันทน์มีสัดส่วนมากที่สุด คือ มีสัดส่วนร้อยละ 39.8 รองลงมาคือแขวงหลวงพระบางและแขวงจำปาสัก ซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนร้อยละ 18.3 และร้อยละ 15.2 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากพิจารณาจาก 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 การลงทุนในนครหลวงเวียงจันทน์ยังคงมีสัดส่วนมากที่สุดในแต่ละช่วงเวลา แต่ในช่วงแรกมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 51.1 แต่ช่วงหลังมีสัดส่วนลดลงเป็นร้อยละ 39.1 การลงทุนที่แขวงหลวงพระบางมีสัดส่วนเป็นอันดับ 2 ในทั้งสองช่วงเวลา แต่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 35.3 ในช่วงแรก เป็นร้อยละ 17.3 ในช่วงหลัง แขวงจำปาสักมีสัดส่วนการลงทุนเป็นอันดับที่ 3 ในทั้งสองช่วงเวลา แต่สัดส่วนมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.6 ในช่วงแรก เป็นร้อยละ 15.7 ในช่วงหลัง

สำหรับการลงทุนในธุรกิจโรงแรมใน สปป. ลาว ในปัจจุบัน จากข้อกำหนดด้านการลงทุนในกิจการทั่วไปภายใต้บัญชีเงื่อนไขการลงทุนเฉพาะของต่างชาติในบางธุรกิจ [List of conditional business types for foreign investors (List D 02 – 2015)]²¹ หมวด กิจกรรมบริการที่พักและอาหาร ระบุว่า ต่างชาติสามารถลงทุนได้ในกิจกรรมบริการที่พักระยะสั้นระดับ 3 ดาว ถึง 5 ดาว โดยต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำ 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)²² และต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60²³

ในด้านการลงทุนในธุรกิจที่พักชั่วคราวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมงานศึกษาชิ้นนี้นำเสนอกรณีศึกษาของการลงทุนของบริษัทที่ให้บริการที่พักชั่วคราวในลักษณะดังกล่าวในแขวงหลวงน้ำทาและแขวงจำปาสัก ได้แก่ Boat Landing Guest House แขวงหลวงน้ำทา และ Uttayan Bajiang Ecological Resort (อุทยานบาเจียง หรือ บาเจียง รีสอร์ท) แขวงจำปาสัก

8.4 ผู้ให้บริการร้านอาหารและสถานบันเทิง

²¹ ข้อมูลจาก website ของ Ministry of Planning and Investment, Lao PDR

<http://www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1>

²² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

²³ เป็นกฎหมายที่อ้างอิงจาก (1) Tourism LawNo. 10/NA, dated 09/11/2005 (2) Resolution of President of the Council of Ministers No. 91/PCM, dated 4/10/1989 on Tourism (3) Announcement No. 57/ICT, dated 31/01/2013

สำหรับผู้ให้บริการร้านอาหาร พบว่า ในภาพรวมผู้ให้บริการร้านอาหารลดลงจาก 1,744 รายในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,269 ราย ในปี พ.ศ. 2557 โดยพบว่าโดยส่วนใหญ่ในหลายๆ แขวงในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนผู้ให้บริการลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556 โดยเฉพาะแขวงหลวงพระบางที่มีจำนวนผู้ให้บริการลดลงจาก 283 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 72 ราย ในปี พ.ศ. 2557 แขวงสะหวันนะเขต ลดลงจาก 150 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 69 ราย ในปี พ.ศ. 2557 อย่างไรก็ตามสำหรับแขวงเวียงจันทน์ มีผู้ให้บริการเพิ่มขึ้นมาก คือ เพิ่มขึ้นจาก 105 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 208 ราย ในปี พ.ศ. 2557 (Lao National Tourism Administration, 2015a)

สำหรับผู้ให้บริการสถานบันเทิงมี 168 ราย และ 164 ราย ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ (39 ราย) แขวงเวียงจันทน์ (26 ราย) แขวงพงสาลี แขวงหลวงน้ำทา แขวงสะหวันนะเขต แขวงจำปาสัก แขวงไชยบุรี ซึ่งมีผู้ให้บริการประมาณแขวงละ 9 – 12 ราย (Lao National Tourism Administration, 2015a)

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาธุรกิจที่พัวพันในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานศึกษาชิ้นนี้ได้แก่ Boat Landing Guesthouse แขวงหลวงน้ำทา และ Uttayan Bajiang Ecological Resort (อุทยานบาเจียง หรือ บาเจียง รีสอร์ท) แขวงจำปาสัก

9. การวิเคราะห์ FSAs/CSAs ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ศึกษาในธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว และธุรกิจที่พัก และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 3 แสดง FSAs/CSAs ของบริษัทข้ามชาติไทยในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาวใน 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตารางที่ 4 แสดงข้อเสนอแนะสำหรับการลงทุนในแต่ละอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3 FSAs/CSAs ของบริษัทข้ามชาติไทยลงทุนใน 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ศึกษา (ด้าน ecotourism) ใน สปป. ลาว

ประเภทธุรกิจ	FSAs	CSAs
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ - First mover advantages สำหรับนักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนนานแล้ว - ความเข้าใจทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบ - แหล่งเงินทุน	ความได้เปรียบ/เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบของผู้ลงทุนไทย (เทียบกับผู้ลงทุนจากประเทศอื่นๆ และผู้ลงทุนลาว) - ประเด็นความใกล้เคียงกันทางภาษา วัฒนธรรม และแหล่งที่ตั้งกับประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) เมื่อเทียบกับ MNEs จากนอกภูมิภาค ✓ ได้เปรียบ MNEs นอกภูมิภาค ในแง่การบริหารจัดการ ✓ เสียเปรียบ MNEs นอกภูมิภาค ในแง่ที่นักท่องเที่ยวไทย (ที่อาจเป็นกลุ่มเป้าหมายของกิจการ และผู้ประกอบการมีความเข้าใจลูกค้ากลุ่มนี้ได้ดีกว่าชาติอื่น) อาจไม่สนใจมาท่องเที่ยวในลักษณะ ecotourism ในลาวมากนัก เพราะมีภาษา วัฒนธรรม และสภาพภูมิประเทศคล้ายไทย - ประเด็นกฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในลาว และความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาค ✓ เสียเปรียบนักลงทุนลาว โดยนักลงทุนไทยอาจมีข้อจำกัดมากกว่าทั้งในแง่สัดส่วนการลงทุน และขนาดการลงทุนสำหรับบางธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) และธุรกิจที่พัก ✓ ได้เปรียบ MNEs นอกภูมิภาค ในฐานะที่ไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน ข้อตกลงภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ทำให้ไทยสามารถเข้าไปถือหุ้นในธุรกิจการท่องเที่ยวในลาวได้มากกว่าประเทศนอกกลุ่ม - การส่งเสริมการลงทุนจากประเทศที่เป็นแหล่งทุน
บริษัทท่องเที่ยว (tour operator)	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ - ความชำนาญการจัดการนำเที่ยวในภูมิภาค ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบ - ชื่อเสียงบริษัทด้าน ecotourism เทียบกับบริษัทของประเทศพัฒนาแล้วและของคนลาว - การประหยัดจากดำเนินการจัดการนำเที่ยวในภูมิภาคหรือในหลายประเทศสำหรับบริษัทจัดการนำเที่ยวขนาดใหญ่ของต่างชาติ - การประหยัดจากขนาดของบริษัทจัดการนำเที่ยวขนาดใหญ่ของต่างชาติ	

ประเภทธุรกิจ	FSAs	CSAs
	- ความสามารถในการสร้างเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน ✓ บริษัทยุโรปมักเข้าถึงฐานลูกค้ายุโรป (ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจ ecotourism มากกว่าชาติอื่น) ✓ บริษัทท้องถิ่นของคนลาวอาจมีความสัมพันธ์ที่ดีกว่า (เมื่อเทียบกับนักลงทุนไทย) กับผู้ให้บริการที่เป็น supplier ในประเทศหรือในท้องถิ่น เช่น ผู้ให้บริการที่พัก รถและเรือขนส่งผู้โดยสาร ผู้ให้บริการกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น	✓ เสียเปรียบประเทศที่เป็นแหล่งทุนอื่นบางประเทศ จากการที่นโยบายและกฎเกณฑ์ด้านการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยยังไม่ชัดเจน เมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นแหล่งทุนจากชาติอื่นบางประเทศ - มุมมองของคนลาวโดยทั่วไปต่อนักลงทุนไทย ✓ เสียเปรียบนักลงทุนลาวและนักลงทุนจากประเทศอื่นบางประเทศจากการที่คนลาวมักมองนักลงทุนไทยในลักษณะเข้ามาขอความช่วยเหลือจากทรัพยากรในประเทศ มากกว่าเข้ามาพัฒนาอย่างจริงจัง ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศผู้รับทุน (ลาว) - อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญในลาว²⁴ มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง²⁵ และรัฐมีนโยบายสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน²⁶ - ภาครัฐลาวมีการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบสำคัญต่างๆ²⁷ - โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือในภูมิภาค เช่น GMS, ACMECS ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในลาว นอกจากนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาลาว
ที่พัก	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	

²⁴ ในปี พ.ศ. 2557 รายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 14.8 ของ GDP ของประเทศ (World Travel & Tourism Council, 2015)

²⁵ จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration, 2015a)

²⁶ เช่น มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการภายใต้แผนกลยุทธ์ต่างๆ เช่น แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2563 หรือ ภายใต้ “Investment Calling List” ของลาวในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 45 โครงการ มี 20 โครงการที่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังไม่ค่อยได้ถูกสำรวจเพื่อการพัฒนา (unexplored areas) แต่มีศักยภาพในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีการกำหนด Priority Tourism-Related Investment Project 13 โครงการ

²⁷ เช่น กฎหมายการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2548 (ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2556) และกฎหมายส่งเสริมการลงทุนปี พ.ศ. 2552 เป็นต้น

ประเภทธุรกิจ	FSAs	CSAs
	- การประหยัดจากความชำนาญในภูมิภาคและการเข้าถึงวัตถุดิบ - ความสามารถในการฝึกอบรมบุคลากร ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบ - ความสามารถทางการตลาด - ความสามารถในการควบคุมคุณภาพการบริการ - แหล่งเงินทุน - ความสามารถในการสร้างเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน เช่น ตัวแทนการท่องเที่ยว (travel agent) ทั้งในและต่างประเทศ	ส่วนใหญ่มักจะเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเทศในภูมิภาค²⁸ ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาจส่งผลกระทบทางบวกต่อการท่องเที่ยวของลาว - ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ลาวมีพื้นที่อนุรักษ์แห่งชาติ (National Protected Area, NPA) 23 แห่ง²⁹ ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 16.7 ของพื้นที่ทั้งประเทศ³⁰ และได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีระบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ที่ดีที่สุดในโลก³¹ - เป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการยอมรับด้าน ecotourism อันดับต้นๆ ของโลก เช่น National Geography จัดให้เป็นหนึ่งใน “The top ten green destinations”³² - รัฐบาล สปป. ลาว ให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีการกำหนดแผนกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในแผนกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงมีการกำหนดแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปี พ.ศ. 2548 - 2553 - ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ในประเทศจากองค์กรต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ ภายใต้โครงการที่เกี่ยวข้องต่างๆ³³ โดยโครงการ Nam

²⁸ ข้อมูลจาก (Lao National Tourism Administration, 2015)

²⁹ ข้อมูลจาก ASEAN Secretariat (2009)

³⁰ ข้อมูลจาก World Economic Forum (2015)

³¹ อ้างอิงจาก Erbrick, Probandt, Wright and Mao, 2010)

³² อ้างอิงจาก Christ (2016)

³³ เช่น (1) โครงการ Lao PDR: Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project (GMS STDP Laos) ปี พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2557 สนับสนุนโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) และรัฐบาล สปป. ลาว (2) โครงการ Lao PDR: Greater Mekon Subregion Tourism Infrastructure for Inclusive Growth Project (TIIGP Laos) สนับสนุนโดย ADB และกระทรวงข้อมูลวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแห่งสปป. ลาว (3) โครงการ Nam Ha Ecotourism Project โดยโครงการในระยะแรกช่วงปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2545 (3 ปี) ส่วนโครงการในระยะที่สองช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2550 ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลนิวซีแลนด์ รัฐบาล UNESCO รัฐบาล สปป. ลาว และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ เป็นต้น

ประเภทธุรกิจ	FSAs	CSAs
		Ha Ecotourism Project ถือเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนา ecotourism ในลาวที่ประสบความสำเร็จ และเป็นต้นแบบการพัฒนา ecotourism ในลาว และในประเทศอื่นๆ ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบของประเทศผู้รับทุน (ลาว) - ข้อจำกัดจากข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของผู้ลงทุนต่างชาติ เช่น สำหรับการลงทุนด้านที่พักระดับ 3 ถึง 5 ดาว ต้องลงทุนเป็นมูลค่าอย่างน้อย 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)³⁴ และต่างชาติถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละ 60³⁵ หรือการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวต่างชาติถือหุ้นได้สูงสุดร้อยละ 70 - ขั้นตอนการขออนุญาตจากภาครัฐและกระบวนการทางด้านภาษีบางส่วนยังมีความยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นปัญหา - การให้บริการด้านสุขภาพยังมีจำกัดและไม่ได้มาตรฐาน - ขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งในภาครัฐและเอกชน และปัญหาด้านทักษะความสามารถของบุคลากรด้านบริการการท่องเที่ยวของลาว - ยังมีปัญหาการบุกรุกและล่าสัตว์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ - การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนในบางพื้นที่ซึ่งรวมถึงชนเผ่าต่างๆ จากการที่ชุมชนต่างๆ มีเศรษฐกิจดีขึ้น อาจส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน แต่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

³⁴ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

³⁵ ข้อมูลจาก <http://www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1>

ประเภทธุรกิจ	FSAs	CSAs
		- หลังจากที่ได้โครงการความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ เมื่อโครงการต่างๆ ท้ายจบโครงการไป การดำเนินงานต่อไปโดยภาครัฐและเอกชนท้องถิ่นยังอาจประสบปัญหา ทั้งจากความพร้อมของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นรัฐทั้งในส่วนของการจำนวนเจ้าหน้าที่หรือประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่งบประมาณภาครัฐลาวที่มีค่อนข้างจำกัด และภาคเอกชนท้องถิ่นที่รัฐสนับสนุนเข้ามาลงทุนยังอาจยัง ไม่มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจต่อ - ยังอาจมีประเด็นปัญหาในเรื่องของการคอร์รัปชัน ซึ่งอาจทำให้เม็ดเงินที่โครงการขององค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนการ ecotourism ในลาวก่อให้เกิดการพัฒนาได้ไม่เต็มที่ - ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แม้ภาครัฐจะมีการประกาศโครงการในการให้การสนับสนุน เช่น โครงการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ข้อมูลที่มีให้กับผู้สนใจลงทุนยังคงมีค่อนข้างน้อย ไม่มีรายละเอียดให้มากนัก นักลงทุนที่สนใจต้องเข้ามาเก็บข้อมูลสำรวจเอง ซึ่งใช้เวลาและงบประมาณมาก หลายๆ โครงการจึงยังไม่มีผู้เข้ามาลงทุน - ผู้ให้บริการบางรายที่ให้บริการเกี่ยวกับ ecotourism อาจยังให้บริการไม่ได้ตามมาตรฐาน ทั้งในส่วนของการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจที่พัก ส่งผลต่อภาพลักษณ์การให้บริการของผู้ประกอบการในภาพรวม ความร่วมมือระหว่างประเทศ - ความได้เปรียบจากความร่วมมือภายในภูมิภาค เช่น ASEAN, ACMEC, GMS เป็นต้น ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะสำหรับบริษัทข้ามชาติไทยลงทุนใน 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ศึกษา (ด้าน ecotourism) ใน สปป. ลาว

ผู้เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
	แนวทางที่เหมาะสมกับการลงทุนด้าน ecotourism คือ หลวงน้ำทา บ่อแก้ว หลวงพระบาง เวียงจันทน์ คำม่วน และจำปาสัก
บริษัทข้ามชาติไทย	
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	- การลงทุนในบางพื้นที่ (เช่น บริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติ) ต้องขออนุมัติจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง - อาจพิจารณาลงทุนในโครงการที่รัฐสปป. ลาวสนับสนุนเป็นพิเศษ แต่ต้องลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเองให้ดี - ควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐลาว ภาครัฐไทย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบในพื้นที่ นอกจากนี้ควรเน้นเรื่องความร่วมมือร่วมใจของชุมชน เช่น การสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน - ควรสร้างผลิตภัณฑ์/บริการ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์หรือมีนวัตกรรมใหม่ๆ - ควรเน้นเรื่องคุณภาพการให้บริการ - หากสนใจจะเจาะกลุ่มตลาดเอเชียมากขึ้น อาจต้องพยายามเข้าถึงสื่อ เช่น รายการโทรทัศน์ นำเที่ยวของประเทศต่างๆ - ด้านการบริหารจัดการควรเข้ามาดูแลกิจการอย่างใกล้ชิด
บริษัทท่องเที่ยว (tour operator)	- นักลงทุนต่างชาติยังต้องร่วมทุนกับคนลาวในการประกอบธุรกิจนี้ - การท่องเที่ยวในลาวมีลักษณะเป็นฤดูกาล (high season ช่วงเดือน พ.ย. ถึง มี.ค.) บริษัทท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้เหมาะสม หรือต้องสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ๆ ในช่วงดังกล่าว โดยอาจเน้นเจาะตลาดกลุ่มเอเชียให้มาเที่ยวช่วง low season - ควรมีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยทั้งในเรื่องการตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์ - ควรสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้บริการตลอดห่วงโซ่อุปทาน - สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่นขนาดเล็ก ควรเน้นเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ หรือการสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการ และพัฒนาในเรื่องการตลาด มากกว่าการแข่งขันทางด้านราคา - สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวขนาดใหญ่ แม้จะได้ประโยชน์จากการประหยัดจากขนาดการให้บริการ (ให้บริการลูกค้าจำนวนมาก) และการประหยัดจากขอบเขตการให้บริการ (มีบริการหรือมีผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบหรือหลายเส้นทาง) แต่ควรมีการสร้าง ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการ (เช่น มีผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวในลักษณะ ecotourism ในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนที่มีศักยภาพ และมี

ผู้เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
	ลักษณะแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่บริษัทท่องเที่ยวอื่นๆ พานักท่องเที่ยวไป เป็นต้น) มีบริการหลากหลายให้นักท่องเที่ยวเลือก (เช่น ตามจำนวนวันที่นักท่องเที่ยวสนใจ จำนวนวันที่อยู่ในลาว หรือบริการแบบ tailored made ตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า เป็นต้น) และควบคุมคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่รายอื่นได้ - กลยุทธ์ทางด้านราคาอาจเป็นการถ่วงเฉลี่ยตามจำนวนขนาดนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม
ที่พัก	- นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนในธุรกิจที่พัก 3 ดาว ถึง 5 ดาว โดยต้องมีเงินลงทุน 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)³⁶ ขึ้นไป และต้องถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละ 60 ดังนั้นจึงถือได้ว่าถ้านักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนจะต้องลงทุนในกิจการที่ให้บริการลูกค้าระดับกลางถึงระดับบน จึงต้องมีการวางแผนการลงทุนและการดำเนินกิจการให้เหมาะสมต่อไป เช่น ในการวางแผนการตลาดควรมีการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ชัดเจน และเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม -รูปแบบการลงทุน (สัมปทานหรือธุรกิจทั่วไป) จะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับประเภทที่พัก ขนาดกิจการ และ/หรือแหล่งที่ตั้งในการประกอบกิจการ สำหรับชนิดการลงทุน (ลงทุนโดยต่างชาติทั้งหมดหรือร่วมทุนกับคนลาว) ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักลงทุนว่ามีความเชี่ยวชาญการลงทุนในธุรกิจที่พักหรือการลงทุนในลาวมากน้อยเพียงใด รวมถึงการวางแผนในการบริหารกิจการ เช่น หากไม่สามารถมาอยู่ในลาวได้เอง อาจมองหา partner การลงทุนที่ไว้ใจได้และมีความสามารถเพื่อร่วมทุน และให้ partner เป็นผู้บริหารกิจการ หรือหากลงทุนเองทั้งหมด ก็อาจต้องจ้างผู้จัดการที่มีประสบการณ์เข้ามาบริหารกิจการ เป็นต้น - หากมีความตั้งใจในการทำธุรกิจที่พักในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควรมีการศึกษาวិธีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวก่อนเริ่มลงทุน เพื่อให้สามารถวางระบบต่างๆ ได้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว และให้เกิดความคุ้มค่ากับการลงทุน - ควรมีการพัฒนาในเรื่องของการตลาดโดยเฉพาะการเน้นประเด็น “eco accommodation” หรือ “green hotel” เช่น อาจสมัครขอรับรองคุณภาพหรือเข้าประกวดการดำเนินการในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นวิธีหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ทางอ้อมที่จะทำให้ที่พักที่ลงทุนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงกว้างขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในต่างประเทศ - ควรเน้นในเรื่องของคุณภาพการให้บริการและการทำความเข้าใจกับลูกค้าที่เข้าพัก
ภาครัฐลาว	- ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการด้านเอกสารต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

³⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ผู้เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
	- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ - ในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้น ควรพยายามให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่การเริ่มพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายต่างๆ เพื่อจะได้สามารถช่วยกันสร้างระบบการจัดการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับทุกภาคส่วน รวมถึงอาจต้องมีการจัดพื้นที่ให้ชัดเจนว่าพื้นที่ใดจะพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะใด ผู้ประกอบการภาคเอกชนจะได้วางแผนการประกอบธุรกิจได้ - ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภาครัฐควรมีการประกาศโครงการที่จะให้การสนับสนุนให้ชัดเจนว่ามีที่ใดและจะสนับสนุนอย่างไร รวมถึงให้ข้อมูลที่มีรายละเอียดชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่หรือธุรกิจที่จะส่งเสริมให้เกิดการลงทุน - ภาครัฐควรมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว ทั้งในด้านภาพรวมของทั้งประเทศ และการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ (ทั้งระดับแขวงและระดับที่ย่อยลงไป) - ควรมีการจัดสรรพื้นที่ให้ชัดเจนว่าพื้นที่ใดควรพัฒนาในการทำเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว หรือเพื่อการใช้ประโยชน์อื่น ๆ - คอยตรวจตราและควบคุมคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้บริการได้ตามมาตรฐาน - มีการตรวจตราที่เข้มงวดมากขึ้นในเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าและการล่าสัตว์ป่า รวมถึงควรมีนโยบายหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการป้องกันและลดปัญหาดังกล่าว - เพิ่มจำนวนและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ เช่น บุคลากรในหน่วยพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ บุคลากรในองค์การท่องเที่ยวในแขวงต่างๆ - เพิ่มจำนวนและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน - พัฒนาในเรื่องของการบริการด้านสุขภาพ บริการทางการแพทย์ ในประเทศ
ภาครัฐไทย	- กำหนดนโยบายและเครื่องมือในการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศให้ชัดเจน โดยเฉพาะประเด็นด้านเงินทุนสำหรับธุรกิจทุกขนาด และในเรื่องการเจรจาในธุรกิจสัมปทานขนาดใหญ่

ผู้เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
	- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาในอาเซียนมักจะเดินทางมากกว่า 1 ประเทศ ต่อการเดินทางท่องเที่ยว 1 ครั้ง³⁷ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยจะมีการเดินทางไปท่องเที่ยวประเทศอื่นด้วย³⁸ นอกจากนี้จากการที่ประเทศไทยมีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว ดังนั้น ภาครัฐไทยควรมีการออกแบบนโยบายเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในภาคส่วนต่างๆ เช่น ผู้ให้บริการการขนส่ง ผู้บริการที่พัก บริษัทท่องเที่ยว (travel agent) ผู้ให้บริการแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น รวมถึงภาครัฐไทยเอง ได้ประโยชน์ เช่น การส่งเสริมความเชื่อมโยงในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ การอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวข้ามแดน การกำหนดนโยบายและมาตรการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ไทยได้ประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนี้การสร้างเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในภูมิภาคจะทำให้การท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและในไทยเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การสร้างความเชื่อมโยงบริษัทท่องเที่ยว (travel agent) ในไทยและในประเทศเพื่อนบ้าน

³⁷ ข้อมูลจาก Scott (2007)

³⁸ ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2557)

บทคัดย่อ

งานศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาโอกาสการลงทุนและตัวแปรกำหนดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติไทยในลาวในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ใน 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว (travel agent) และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ทั้งนี้งานศึกษาชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจลาว สภากรรมการด้านการท่องเที่ยวของลาวโดยทั่วไป สภากรรมการให้บริการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของลาว การพัฒนาการท่องเที่ยว (tourism) และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ สปป. ลาว บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว นอกจากนี้ยังนำเสนอกรณีศึกษาโครงการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ecotourism ใน สปป. ลาว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว กรณีศึกษาธุรกิจดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) กรณีศึกษาธุรกิจที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco accommodation)

หลังจากนั้น งานศึกษาชิ้นนี้นำข้อมูลข้างต้นมาใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว ภายใต้แบบจำลอง FSAs/CSAs นั่นคือ แบ่งปัจจัยกำหนดการลงทุนออกเป็น (1) ปัจจัยความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นด้านความชำนาญและเทคโนโลยี ความสามารถทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และตลาด เครือข่ายและความสัมพันธ์ โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมธุรกิจ (2) ปัจจัยความได้เปรียบเฉพาะของประเทศหรือแหล่งที่ตั้ง (Country-Specific Advantages, CSAs หรือ Location-Specific Advantages, LSAs) ซึ่งประกอบด้วยความได้เปรียบจากประเทศที่เป็นแหล่งทุน ความได้เปรียบจากประเทศผู้รับทุน และความได้เปรียบจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติไทยที่เข้าไปลงทุนแล้วหรือวางแผนจะเข้าไปลงทุนใน สปป. ลาว ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจที่พักในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และภาครัฐของ สปป. ลาว ในการส่งเสริมการพัฒนาและการลงทุนในการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว

Abstract

This research project aims at studying opportunities and determinants of ecotourism investment of Thai MNEs in the Lao PDR focusing in three related business including (1) ecotourism site development (2) tour operator (3) eco accommodation

The research project studies economic impact of tourism in the Lao PDR, travel and tourism situation in the Lao PDR, general situation of tourism service providers and tourism sites in the Lao PDR, Lao PDR tourism and ecotourism development, investment rules and regulations (especially the one related to ecotourism investment), the roles of international organizations supporting tourism development in the Lao PDR. In addition, this studies provide case studies regarding ecotourism development projects and business investment in ecotourism site development; investment in tour operator business; investment in eco accommodation business.

Then, this studies use aforementioned information to analyze factors affecting ecotourism investment in the Lao PDR under FSAs/CSAs framework. That is, those factors include (1) Firm-Specific Advantages (FSAs) including factors regarding expertise and technology; products/services and market capabilities; networks and relationships; organizational structure and business culture (2) Country-Specific Advantages (CSAs) or Location-Specific Advantages (LSAs) including factors regarding home-country specific advantages; host-country specific advantages; regional economic and tourism cooperation. Finally, this study provides suggestions to relevant parties both in public and private sectors, especially to Thai MNEs invested in or plan to invest in the Lao PDR in ecotourism sector including ecotourism site development, tour operator, eco accommodation (green accommodation) businesses and to the Lao PDR government to promote ecotourism development and investment.

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร.....	I
บทคัดย่อ.....	XXXIV
Abstract.....	XXXV
สารบัญ.....	XXXVI
สารบัญตาราง.....	XXXIX
สารบัญรูป.....	XL
1. บทนำ.....	1
2. วรรณกรรมปริทัศน์.....	2
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับบรรษัทข้ามชาติโดยทั่วไป (traditional MNEs theories).....	2
2.2 งานศึกษาเกี่ยวกับบรรษัทข้ามชาติในภาคบริการ.....	5
2.3 FDI และการท่องเที่ยว.....	6
2.4 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว.....	7
3. กรอบแนวคิดการศึกษาและวิธีการศึกษา.....	9
3.1 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	13
3.2 วิธีการศึกษา.....	13
3.3 โครงสร้างงานศึกษา.....	15
4. ผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สปป. ลาว.....	17
5. สภาพการณ์ด้านการท่องเที่ยวของ สปป. ลาวโดยทั่วไป.....	22
6. การพัฒนาการท่องเที่ยว (tourism) และการท่องเที่ยวที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว.....	34
7. กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม.....	44
7.1 กฎเกณฑ์การลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของลาว.....	44
7.2 กฎเกณฑ์ตามข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศ.....	47

8. องค์การระหว่างประเทศที่เข้ามาช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว	62
8.1 ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB)	64
8.2 SNV the Netherlands Development Organization (SNV)	73
8.3 โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The New Zealand Aid Programme, NZAID)	75
8.4 GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)	77
8.5 สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า โครงการที่ประเทศ สปป. ลาว (Wildlife Conservation Society, program in Lao PDR, WCS Lao PDR)	78
8.6 องค์การพัฒนาของลักเซมเบิร์ก (LuxDev)	78
9. ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการการท่องเที่ยวโดยทั่วไป และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของ สปป. ลาว	82
9.1 การให้บริการแหล่งท่องเที่ยว	82
9.2 การให้บริการจัดการท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยวหรือตัวแทนท่องเที่ยว (tour operator)	84
9.3 การให้บริการที่พักชั่วคราว	87
9.4 ผู้ให้บริการร้านอาหารและสถานบันเทิง	82
9.5 ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่ง	93
10. กรณีศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ecotourism โครงการ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องใน สปป. ลาว	95
10.1 โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำหยา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project)	95
10.2 การอนุรักษ์ช้างที่หมู่บ้านบ้านนา บริเวณป่าสงวนแห่งชาติภูเขาควาย แขวงบอลิคำไซ	99
10.3 น้ำเนินไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเค็ด-ภูเลย (Nam Et - Phou Louey) แขวงห้วยพัน	102
10.4 Gibbon Experience แขวงบ่อแก้ว	103
10.5 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตาดแล้ แขวงหลวงพระบาง	106
11. กรณีศึกษาธุรกิจดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ใน สปป. ลาว	108
11.1 บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงบ่อแก้ว	108
11.2 บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงหลวงน้ำทา	110
11.3 บริษัทท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ	116
12. กรณีศึกษาธุรกิจที่พักชั่วคราวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว	125
12.1 Boat Landing Guest House แขวงหลวงน้ำทา	125
12.2 Uttayan Bajiang Ecological Resort (อุทยานบาเจียง หรือ บาเจียง รีสอร์ท) แขวงจำปาสัก	127

13. การวิเคราะห์ FSAs/CSAs ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ศึกษาใน ธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว และธุรกิจที่พัก ใน สปป. ลาว.....	129
14. ข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ.....	161
รายการอ้างอิง.....	169
ภาคผนวก.....	178
ภาคผนวก ก Investment Calling List (Tourism Development Sector).....	179
ภาคผนวก ข Lao People's Democratic Republic Priority Tourism-Related Investment Project.....	181

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 5.1: รายได้จากการท่องเที่ยวจาก นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในลาวตามแหล่งที่มา.....	29
ตารางที่ 7.1: วิชาชีพต่างๆ ใน ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals.....	55
ตารางที่ 8.1 การช่วยเหลือทางเทคนิคจากองค์กรอื่นๆ ในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ปี 1997 – 2008 (พ.ศ. (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2551).....	63
ตารางที่ 9.1 จำนวนและพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติของ สปป. ลาว.....	83
ตารางที่ 9.2 สถิติบริษัทท่องเที่ยวและสาขาทั่วประเทศ.....	85
ตารางที่ 9.3 การลงทุนด้านโรงแรมใน สปป. ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1990 ถึง ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555).....	88
ตารางที่ 13.1 ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	146
ตารางที่ 13.2 ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	148
ตารางที่ 13.3 ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของธุรกิจที่พักที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	156
ตารางที่ 13.4 เปรียบเทียบ FSAs ของบริษัทข้ามชาติไทยเทียบกับบริษัทข้ามชาติจากประเทศอื่น และ บริษัทของคนลาว.....	159

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่ 2.1 กรอบแนวคิด OLI สำหรับการลงทุนธุรกิจด้านการท่องเที่ยว.....	3
รูปที่ 3.1 กรอบแนวคิดการศึกษาของงานศึกษา.....	9
รูปที่ 4.1 สัดส่วนรายได้จากภาคการท่องเที่ยวต่อ GDP รวมของประเทศ.....	20
รูปที่ 4.2 สัดส่วนต่อการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยวต่อการจ้างงานทั้งประเทศ.....	20
รูปที่ 4.3 สัดส่วนการส่งออกภาคการท่องเที่ยวต่อการส่งออกรวมของประเทศ.....	21
รูปที่ 4.4 สัดส่วนการลงทุนของภาคการท่องเที่ยวต่อการลงทุนรวมของประเทศ.....	21
รูปที่ 5.1: จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว.....	26
รูปที่ 5.2: จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาวแบ่งตามสัญชาติ.....	27
รูปที่ 5.3: รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว (ดอลลาร์สหรัฐ).....	28
รูปที่ 5.4: รายได้เฉลี่ยต่อหัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาลาวต่อวัน (ดอลลาร์สหรัฐ).....	28
รูปที่ 5.5: จำนวนวันพักเฉลี่ย.....	30
รูปที่ 7.1: การทยอยเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติจากประเทศอาเซียนอื่น มายังแต่ละประเทศอาเซียน.....	49
รูปที่ 13.1: The Travel & Tourism Competitive Index ของสปป. ลาว.....	130
รูปที่ 13.2: The Travel & Tourism Competitive Index ของไทย.....	131
รูปที่ 13.3: The Travel & Tourism Competitive Index ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้.....	132
รูปที่ 13.4: The Travel & Tourism Competitive Index ของสปป. ลาว ในรายละเอียด.....	133

1. บทนำ

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว หรือในลำดับถัดไปเรียกว่า ลาว) มีการใช้นโยบายที่เน้นในการให้ตลาดทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของภาคีข้อตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศต่างๆ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี ลาวได้ปรับกฎและระเบียบต่างๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้น และพบว่าสาขาการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในสาขาบริการที่ลาวต้องมีการเปิดเสรีมากขึ้นและเป็นหนึ่งในสาขาที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ (priority sector) ในความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาค สำหรับด้านกฎเกณฑ์ภายในประเทศเอง ภาคการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเป็นพิเศษ

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์กับลาวในหลายด้าน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การจ้างงาน การลดปัญหาความยากจน การถ่ายทอดทักษะ เป็นต้น ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของลาว และผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ลาวจึงเริ่มใช้นโยบายเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) โดยได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวลาวให้เป็นไปในทิศทางดังกล่าว

การที่ลาวเน้นส่งเสริมการลงทุนในภาคการท่องเที่ยว ประกอบกับโอกาสในการลงทุน และนโยบายการท่องเที่ยวลาวที่เน้นไปยังการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน งานศึกษาชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาโอกาสการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติไทยในสปป. ลาว และตัวแปรกำหนดการลงทุนในลาวในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริษัทดำเนินการด้านการท่องเที่ยว หรือ บริษัทท่องเที่ยว (tour operator) และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในลาว โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยว และบรรษัทข้ามชาติไทยที่เข้าไปลงทุนแล้วหรือวางแผนเข้าไปลงทุนในลาวในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. วรรณกรรมปริทัศน์

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติโดยทั่วไป (traditional MNEs theories)

แนวคิดหลักเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ได้แก่ แนวคิดของ John Dunning ที่เรียกว่า Dunning's OLI framework หรือ Dunning's eclectic paradigm โดย Dunning (1977 และ 1981) อธิบายว่าบริษัทจะเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในต่างประเทศเมื่อบริษัทมีความได้เปรียบในด้านต่างๆ ได้แก่ (1) ความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของ (ownership advantage) (2) ความได้เปรียบจากแหล่งที่ตั้ง (location advantage) (3) ความได้เปรียบจากการรวมเข้ามาภายในบริษัท (internalization advantage)³⁹

UNCTAD (2007) ได้นำกรอบแนวคิด OLI ของ Dunning (Dunning, 1989) มาปรับใช้กับการอธิบายการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในภาคการท่องเที่ยว โดยอธิบายความได้เปรียบด้าน OLI ของธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหารและการเช่ารถ ธุรกิจการบิน บริษัทท่องเที่ยว/ตัวแทนท่องเที่ยว (tour operators/travel agents) ดังแสดงในรูปที่ 2.1

³⁹ รายละเอียดอ่านใน Sukpanich (2008) และ Sukpanich (2014)

รูปที่ 2.1 กรอบแนวคิด OLI สำหรับการลงทุนธุรกิจด้านการท่องเที่ยว

Industry/ activity	Ownership advantages	Locational advantages	Internalization factors (+) encourages FDI; (-) encourages other modes	Organizational forms
Hotels	- x Experience in home countries in supplying up-market services - x Experience in training key personnel - x Quality control systems (e.g. management, procurement) - x Referral systems (GDS) - x Economies of geographical specialization, access to inputs	- x Location-bound when selling a foreign service - x Exports through tourists/business people visiting home or host country	- x Investment in hotels is capital intensive (+) - x Quality control can be ensured through non-equity forms (-) - x Governments prefer non-equity forms (-) - x Referral systems are centrally coordinated without equity control (-) - x Growing brand recognition for new TNCs from the South. (+) - x Lack of managerial expertise in host country (+) - x Growing managerial expertise in host country (-)	x Vary according to relative (+) and (-) influences on equity/non-equity decision, because both forms can protect ownership advantages
Restaurants and car rentals	- x Brand name and image - x Reputation and experience - x Referral systems (GDS) - x Economies of scale and scope - x Tie-up deals with airlines and hotels	- x Location-bound - x Foreign earnings through tourists and business people visiting exporting countries	x Franchising can protect quality (-)	x As with hotels, forms vary because ownership advantages can be protected by contract
Airlines	- x Highly capital-intensive - x Government support measures and/or control over routes of foreign carriers	- x Logistical management - x Advantages of vertical integration - x Quality control	- x Role is essentially location-linking (-) - x Need for local sales office, access to terminal, and maintenance and support facilities (+/-) - x Growth in alliances and code-sharing (-) - x Liberalization of markets (+)	- x International services do not require FDI - x Growth in alliances and affiliations (e.g. code-sharing)
Tour operators/ travel agencies	- x Reputation of providing satisfactory experience - x Economies of scope (travel portfolio offered) - x Bargaining power - x Quality of deals made with airlines, hotels, cruise companies and other associated services	- x Need for local tour agents and support facilities - x Customers initially originate from home country? - x Costs of supplying local facilities usually lower - x Fiscal incentives and infrastructure facilities	- x Coordination of itineraries, packaging of services, need for quality control of ancillary services for tourists (-) - x Economies of transaction costs from vertical integration (+) - x Growth in e-commerce and increasing role of local tour operators (-)	x FDI is rare; mostly firms have only local agents.

หลังจากที่ John Dunning ได้เสนอกรอบแนวคิด OLI หรือ Dunning's OLI Framework ได้มีการพัฒนาต่อยอดแนวคิดดังกล่าวเรื่อยมา เช่น

งานศึกษาของ Rugman (2005) กล่าวว่าความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (firm-specific advantages: FSAs) และความได้เปรียบเฉพาะของประเทศหรือภูมิภาค (location-specific advantages: LSAs หรือ country-specific advantages: CSAs) เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ก่อให้เกิดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ดังนั้นกลยุทธ์ของ MNEs จึงมีความเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่าง FSAs และ CSAs โดย Rugman & Verbeke (1990) เสนอว่าบริษัทอาจจะเป็นเจ้าของ FSAs และ CSAs ในระดับที่ต่างกัน โดยแบ่งความได้เปรียบเฉพาะแต่ละชนิดเป็นระดับเข้มแข็ง (strong) และระดับอ่อนแอ (weak) นอกจากนี้ Rugman and Verbeke (2002) นำแนวคิดเกี่ยวกับ FSAs มาประยุกต์เข้ากับแนวคิด resource-based view อธิบายว่าโดยทั่วไปอาจมองได้ว่า FSAs เป็นกลุ่มขององค์ความรู้ที่อาจจะอยู่ในลักษณะของสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (intangible assets) ความสามารถในการเรียนรู้ (learning capabilities) และอาจรวมถึงความสัมพันธ์พิเศษกับภาคส่วนอื่นๆ (Sukpanich 2007) นอกจากนี้หลายงานศึกษาได้กล่าวถึง FSAs และ LSAs (หรือ CSAs) ในเชิงพลวัตว่า CSAs เหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เข้มแข็งขึ้นหรืออ่อนแอลงได้ (Ruigrok & Wagner 2003; Hitt, Hoskisson & Kim 1997; Geringer, Beamish & daCosta 1989)

UNCTAD (2006) นำกรอบแนวคิดของ OLI มาอธิบายปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ระหว่าง FSAs และ CSAs ของบรรษัทข้ามชาติจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ โดยกล่าวถึงความได้เปรียบในลักษณะต่างๆ ดังนี้⁴⁰

1. ความได้เปรียบในการแข่งขันโดยทั่วไป (broad type of competitive advantages) ที่ MNEs มักจะมี (จากทฤษฎีทั่วไปและจากการศึกษาเชิงประจักษ์) เช่น ความเป็นเจ้าของและการเข้าถึง (ownership and access) สินค้าและบริการ ตำแหน่งที่เหมาะสมในกระบวนการผลิตและในห่วงโซ่อุปทาน (products/services, production process and value chain niches) เครือข่ายและความสัมพันธ์ (network and relationships) โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมทางธุรกิจ (organizational structure and business culture)

⁴⁰ ข้อมูลจาก Sukpanich (2008)

2. ความได้เปรียบเฉพาะ (particular advantages) ที่ประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านน่าจะเป็นเจ้าของ ซึ่งสามารถแบ่งตามแหล่งที่มาของความได้เปรียบ (sources of competitive advantages) ได้แก่ ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (firm-specific advantages: FSAs) ความได้เปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมของประเทศที่เป็นแหล่งทุน (advantages stemming from the home country environment) ความได้เปรียบจากกระบวนการพัฒนาหรือขั้นของการพัฒนา (advantages stemming from development process or stage of development)

2.2 งานศึกษาเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติในภาคบริการ

เนื่องจากบริษัทข้ามชาติในภาคการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทข้ามชาติในภาคบริการ งานศึกษาชิ้นนี้จึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริษัทข้ามชาติในภาคบริการ

กฎเกณฑ์ในการนิยามภาคบริการนั้น ลักษณะของการบริการอาจรวมถึง (1) ไม่สามารถจับต้องได้ (intangibility); (2) แบ่งแยกไม่ได้ (inseparability); (3) ความแตกต่าง (heterogeneity); (4) ความหลากหลาย (variability); (5) การกำหนดกฎเกณฑ์ (regulation) (Dunning, 1989; Enderwick, 1989a and Enderwick, 1989b as cited in Merchant and Gaur, 2008) งานศึกษาหลายชิ้นมีการแบ่งประเภทของบริการแตกต่างกันไป Boddewyn, Halbrich and Perry (1986) เสนอว่า บริการอาจแบ่งเป็นบริการที่สามารถค้ากับต่างประเทศได้ (foreign-tradable services) บริการที่ถูกจำกัดโดยแหล่งที่ตั้ง (bound services) และบริการแบบผสม (combination services) อย่างไรก็ตามงานศึกษาอื่นๆ อาจมีการจัดประเภทภาคบริการแตกต่างกันไป หรืออาจแบ่งตามประเภทอุตสาหกรรม

งานศึกษาในช่วงต้นพยายามที่จะอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นด้านแนวคิด ทฤษฎี และการวัด บริษัทข้ามชาติในภาคบริการ (for example Boddewyn, Halbrich and Perry, 1986; Dunning, 1989) งานศึกษาเหล่านี้พยายามนิยามบริษัทข้ามชาติภาคบริการและศึกษาว่าแนวคิดหลักเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติ (โดยเฉพาะ Dunning's eclectic model) สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีของบริษัทข้ามชาติภาคบริการได้หรือไม่ โดย Dunning's eclectic model รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีอื่นๆ เกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติถูกนำมาใช้ในการอธิบายโครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ และกระบวนการในการออกสู่สากล (internationalization process) ของบริษัทข้ามชาติภาคบริการประเภทต่างๆ เช่น บริการโทรคมนาคม (Laanti, McDougall and Baume, 2009) การประกันภัย (Veugelers, 1992) อุตสาหกรรมโรงแรม (Dunning and McQueen, 1981; Dunning and Kundu, 1995) บริการการค้าสินค้า (Sukpanich and Rugman, 2007)

บางงานศึกษามีการศึกษาภาคบริการในหลายอุตสาหกรรมพร้อมๆ กัน เช่น Li and Guisinger (1992) ศึกษาปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติในภาคบริการ โดยเฉพาะในประเด็นด้านปัจจัยเฉพาะประเทศ (country-specific factors) ทั้งในรูปของปัจจัยที่เกี่ยวกับประเทศที่เป็นแหล่งทุนและประเทศผู้รับทุน Rugman and Verbeke (2008) พบว่า บริษัทข้ามชาติในภาคบริการรายใหญ่มักจะเน้นการมีบทบาทในภูมิภาคของตนมากกว่ากรณีของบริษัทข้ามชาติภาคอุตสาหกรรม Aharoni (1996) อธิบายผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อโครงสร้างองค์กรของบริษัทข้ามชาติภาคบริการ โดยเฉพาะบริษัทเกี่ยวกับการให้บริการด้านวิชาชีพต่างๆ Contractor, Kundu and Hsu (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นนานาชาติ (multinationality) และผลการดำเนินงานของบริษัทข้ามชาติภาคบริการ พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นสามขั้น Capar and Kotabe (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายด้านระหว่างประเทศ (international diversification และผลการดำเนินงานของบริษัทข้ามชาติภาคบริการ พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นรูปตัว U (U-shaped relationship)

2.3 FDI และการท่องเที่ยว

ด้านนิยามและขอบเขต “การลงทุนโดยตรงในประเทศด้านการท่องเที่ยว (Foreign direct investment in tourism, TFDI) คือ ประเภทหนึ่งของการลงทุนระหว่างประเทศ โดยผู้ที่อยู่ในระบบเศรษฐกิจหนึ่ง (ผู้ลงทุนโดยตรง หรือ direct investor) ได้มาซึ่งการเข้าไปมีส่วนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตของการสะสมทุน (วิสาหกิจที่เข้าไปลงทุนโดยตรง a direct investment enterprise) ในอีกเศรษฐกิจหนึ่งที่ไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจของผู้ลงทุน (แปลจาก UNWTO, 2004, p. 22 อ้างถึงใน Peric and Radic, 2011).

งานศึกษาต่างๆ อธิบายแนวโน้ม ปัจจัยกำหนด และผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในภาคการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา เช่น UNCTAD (2007) อธิบายแนวโน้มผลกระทบการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในภาคการท่องเที่ยวต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยว การสะสมทุน ทรัพยากรมนุษย์ ความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทาน การพัฒนาวิสาหกิจในประเทศ สิ่งแวดล้อม และดุลการชำระเงิน Peric and Radic (2011) อธิบายแนวโน้มและปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในภาคการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนาในมุมมองของการลงทุนโดยตรงที่ยั่งยืน (sustainable foreign direct investment) ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนา

สิ่งแวดล้อม และด้านธรรมาภิบาลในการปกครองและการจัดการ Endo (2006) กล่าวว่า ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศแท้จริงแล้วเป็นเช่นเดียวกับปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในอุตสาหกรรมอื่น

ในด้านการให้ข้อคิดเห็นเชิงนโยบาย UNCTAD (2007 และ 2010) นำเสนอแนวทางสำหรับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการลงทุนในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ

2.4 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว

ในส่วนนี้จะทบทวนบางงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว โดยบางงานศึกษาอธิบายพัฒนาการการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว (Yamauchi and Lee, 1999; Asian Development Bank, 2009a; Harrison and Schipani, 2009; Khanal, 2009) งานศึกษาหลายชิ้นศึกษามลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว (UNDP, 2006; Harrison and Schipani, 2009; Khanal, 2009; World Travel & Tourism Council, 2015) บางงานศึกษานัยศึกษามลกระทบของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศต่อการลดปัญหาความยากจนใน สปป. ลาว (Development Analysis Network, 2007; Harrison and Schipani, 2009; Phommavong, 2011) บางงานศึกษาศึกษามลกระทบต่อการท่องเที่ยวต่อ สปป. ลาวในด้านต่างๆ เช่น ผลกระทบต่อการจ้างงาน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (UNESCO, 2004; UNDP, 2006; ชูศักดิ์ วิทยากัด, 2553; Asian Development Bank, 2008a) Erbrick et al. (2010) นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว โดยเน้นในเรื่องของการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อคนจนหรือช่วยลดความยากจน (pro-poor tourism) และกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism)

งานศึกษาบางงานศึกษาปัจจัยกำหนดการเดินทางและการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว เช่น Phakdisoth and Kim (2007) ศึกษาปัจจัยกำหนดการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวใน สปป. ลาว (inbound tourism) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวใน สปป. ลาว มักจะเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้และราคาต่ำ Nonthapot and Lean (2013) ศึกษาปัจจัยกำหนดอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางไป สปป. ลาว พบว่า ปัจจัยทางด้านรายได้ของไทยมีผล

ทางบวกต่ออุปสงค์ดังกล่าว ในขณะที่วิกฤตทางการเมืองไม่มีผลต่ออุปสงค์ดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ Songvilay (2012) ศึกษาความอ่อนไหวของภาคการท่องเที่ยวลาวต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอก (external shocks) ในด้านการลงทุน งานศึกษาหลากหลายชิ้นบ่งชี้ถึงโอกาสในการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว (เช่น งานของ Schneider 1999; UNCTAD, 2010; Sukpanich, 2014) จุฑามาศ วิศาลสิงห์ (2552) ศึกษาการวางตำแหน่งภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของลาว (tourism image positioning)

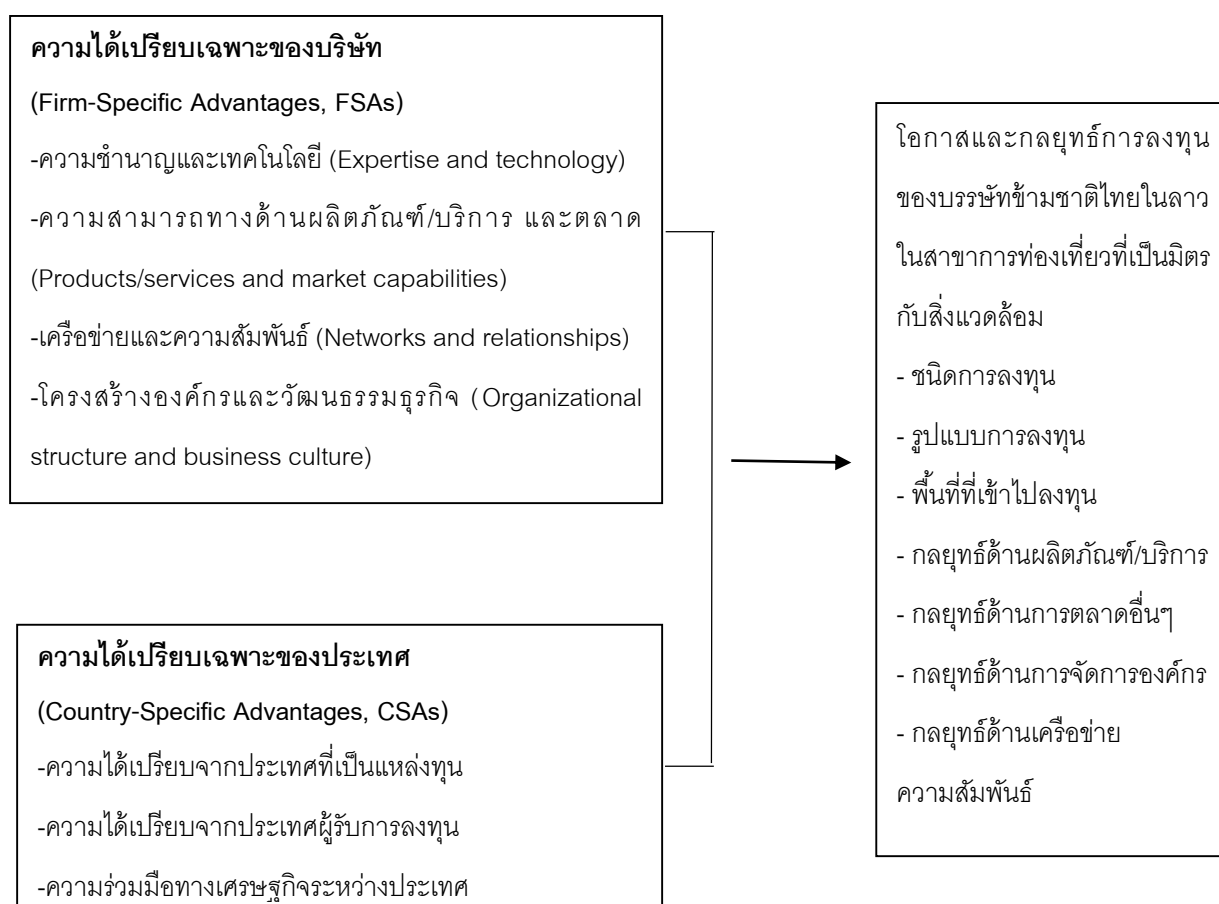
สำหรับงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ในบางพื้นที่หรือภูมิภาคของ สปป. ลาวนั้น งานศึกษาบางงานศึกษาผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อพื้นที่หรือภูมิภาค ในขณะที่บางงานศึกษาศึกษาความเป็นไปได้เกี่ยวกับความเชื่อมโยงของภาคการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว กับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ Schipani and Marris (2002) อธิบายประโยชน์ในหลายๆ ด้านจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ สปป. ลาว ในพื้นที่ป่าสงวนน้ำฮา (Nam Ha National Protected Area) UNESCO (2004) และ ชูศักดิ์ วิทยาภักดิ์ (2553) ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และ/หรือ ผลกระทบทางวัฒนธรรมและสังคม ของการท่องเที่ยวในหลวงพระบาง Southiseng and Walsh (2011) ศึกษาตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในหลวงพระบาง นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาอีกหลากหลายงานที่ศึกษาและเสนอแนะแผนกลยุทธ์ในการเชื่อมโยงภาคการท่องเที่ยวของไทยและ สปป. ลาว เช่น ระหว่างภาคใต้ของ สปป. ลาว และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (สมหมาย ชินนาค และคณะ, 2550) จังหวัดอุบลราชธานีของไทย (ผ่านทางช่องเม็ก) และแขวงจำปาสักของ สปป. ลาว (เสวีรัตน์ ศิริวรรณ และคณะ, 2549) จังหวัดหนองคายของไทยและนครหลวงเวียงจันทน์ของ สปป. ลาว (เศกสรรค์ ยงวณิชย์ และคณะ, 2550)

3. กรอบแนวคิดการศึกษาและวิธีการศึกษา

3.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

รูปที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษาของงานศึกษาชิ้นนี้ในการศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในลาวในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาทั้งจากปัจจัยความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) และความได้เปรียบเฉพาะของประเทศหรือพื้นที่ (Country-Specific Advantages, CSAs หรือ Location Specific Advantages, LSAs) ทั้งนี้สามารถขยายการวิเคราะห์ไปถึงการลงทุนของบริษัทของคนลาวใน สปป. ลาว ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือบริหารแหล่งท่องเที่ยว (tourism site business) ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) และธุรกิจที่พักชั่วคราว (temporary accommodation business)

รูปที่ 3.1 กรอบแนวคิดการศึกษาของงานศึกษา

โดยจะมีการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด FSAs/CSAs ดังนี้

(1) ปัจจัยความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ในส่วนนี้จะศึกษาและประเมินทรัพยากรและความสามารถของบริษัทข้ามชาติไทยที่เกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขัน (competitive advantages) ในการลงทุนใน สปป. ลาว ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (FSAs) ที่จะศึกษาประกอบด้วย (ปรับจากกรอบแนวคิดของ UNCTAD, 2006)

- ความชำนาญและเทคโนโลยี (Expertise and technology)
- ความสามารถทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และตลาด (Products/services and market capabilities)
- เครือข่ายและความสัมพันธ์ (Networks and relationships)
- โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมธุรกิจ (Organizational structure and business culture)

อย่างไรก็ตามสำหรับธุรกิจโรงแรมและบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) งานศึกษาชิ้นนี้จะนำกรอบแนวคิดใน UNCTAD (2007) มาพิจารณาประกอบ โดย UNCTAD (2007) ประยุกต์กรอบแนวคิด OLI ของ Dunning ในการอธิบาย OLI สำหรับการลงทุนของธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ในกรณีของกิจการโรงแรม UNCTAD (2007) อธิบายว่า ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (FSAs) ประกอบด้วย ประสิทธิภาพของผู้ลงทุนในประเทศที่เป็นแหล่งทุนในการให้บริการตลาดระดับบน ประสิทธิภาพในการฝึกอบรมพนักงาน ระบบการควบคุมคุณภาพ (เช่น การจัดการ การจัดซื้อ) การดำเนินธุรกิจภายใต้กลุ่มความร่วมมือทางการตลาด (referral system) เช่น ช่องทางการจัดจำหน่ายที่พัก online (Global Distribution System, GDS) การประหยัดจากความชำนาญในพื้นที่ในการเข้าถึงวัตถุดิบ (Economies of geographical specialization access to inputs) สำหรับในกรณีของบริษัทท่องเที่ยว (tour operators) นั้น UNCTAD (2007) อธิบายว่า ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (FSAs) ประกอบด้วย ชื่อเสียงของบริษัทในด้านความพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของบริษัท การประหยัดจากขนาด (จากลักษณะโปรแกรมทัวร์ที่น่าสนใจ) อำนาจในการต่อรอง คุณภาพของข้อตกลงที่มีกับบริษัทสายการบิน โรงแรม เรือสำราญ และบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) ความได้เปรียบเฉพาะของประเทศ (Country-Specific Advantages, CSAs) ในส่วนนี้จะศึกษาทั้งปัจจัยเฉพาะของประเทศ (CSAs) ทั้งของประเทศที่เป็นแหล่งทุน (ไทย ชาติอื่นๆ หรือลาว) และประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติไทย

- ความได้เปรียบเฉพาะของประเทศที่เป็นแหล่งทุน (home country advantages) เช่น นโยบายและกฎระเบียบของภาครัฐไทยและชาติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (outward FDI) โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยว สถานการณ์ความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจที่ศึกษา ความใกล้ชิดทางภาษา สถาบัน และวัฒนธรรม กับประเทศผู้รับทุน เป็นต้น
- ความได้เปรียบเฉพาะของประเทศที่ผู้รับทุน (host country advantages) งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ปรับจากกรอบแนวคิดของ UNCTAD, 2006)
 - ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านตลาด (market-oriented factors) ขนาดตลาด การเข้าถึงตลาด รสนิยมผู้บริโภค เป็นต้น
 - ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบด้านการผลิตในต่างประเทศ เช่น ในรูปของทรัพยากรธรรมชาติ การมีอยู่ของปัจจัยการผลิตและต้นทุนของปัจจัยการผลิต (เช่น แรงงาน) เป็นต้น
 - บรรยากาศการลงทุนในประเทศ ในส่วนนี้อาจแบ่งเป็น
 - ✓ กฎเกณฑ์การลงทุนจากต่างชาติ ในส่วนนี้อาจรวมถึงกฎหมาย ข้อกำหนด และกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของต่างชาติ และแรงจูงใจพิเศษสำหรับการลงทุน เช่น การยกเว้นภาษี และการส่งคืนผลกำไร (Asian Development Bank, 2006) โดยงานศึกษาชิ้นนี้เน้นศึกษากฎระเบียบและแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว เช่น กฎหมายการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ปี พ.ศ. 2548 (Lao PDR such as in the Lao PDR Law on Tourism แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020) และ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้าน

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำหรับช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 (National Ecotourism Strategy and Action Plan 2005 – 2010) เป็นต้น

- ✓ บรรยายการการลงทุนโดยทั่วไป ในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ เช่น เสถียรภาพทางการเมือง ภาวะเศรษฐกิจมหภาค โครงสร้างพื้นฐานทางการภาพและสังคมที่เพียงพอ ระดับการพัฒนาสถาบัน และทัศนคติของประเทศ ผู้รับทุนต่อการเข้ามาของวิสาหกิจต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ (Asian Development Bank, 2006) งานศึกษาชิ้นนี้เน้นศึกษาบรรยากาศการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ใน สปป. ลาว
- ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (Economic Integration) งานศึกษาหลายงานตั้งสมมติฐานและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษา ข้อตกลงหรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศนาคาการท่องเที่ยว โดยเน้นศึกษาความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว กับประเทศต่างๆ ทั้งในรูปของความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่างประเทศผู้ลงทุน (ไทย) และประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) และความร่วมมือระดับพหุภาคี เช่น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion, Economic Cooperation, GMS) และความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)
- โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ขององค์กรระหว่างประเทศต่างๆ

งานศึกษาชิ้นนี้จะประเมินระดับของความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) และความได้เปรียบเฉพาะของประเทศ (Country-Specific Advantages, CSAs)

สำหรับความได้เปรียบในด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาว่ามีความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ (weak or strong) นอกจากนี้ยังศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (FSAs) และความได้เปรียบเฉพาะของประเทศ (CSAs) จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา ในลำดับถัดมางานศึกษาชิ้นนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) องค์กรภาครัฐลาวที่เกี่ยวข้อง (2) องค์กรภาครัฐไทยที่เกี่ยวข้อง (3) นักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนหรือสนใจเข้าไปลงทุนใน สปป. ลาว ในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยจะนำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโอกาสและกลยุทธ์การลงทุนทั้งในด้านชนิดการลงทุน (ต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด ร่วมทุนกับนักลงทุนลาว หรือเป็นบริษัทของคนลาวทั้งหมด) รูปแบบการลงทุน (การลงทุนในธุรกิจทั่วไปและธุรกิจสัมปทาน) พื้นที่ที่เข้าไปลงทุน และกลยุทธ์การลงทุนในด้านต่างๆ เช่น กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ กลยุทธ์ด้านการตลาดอื่นๆ กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการองค์กร กลยุทธ์ด้านเครือข่ายความสัมพันธ์ เป็นต้น

3.2 วิธีการศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้ใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกำหนดโอกาสการลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าว

ข้อมูลทุติยภูมิมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือต่างๆ เช่น จาก Ministry of Planning and Investment (Lao PDR), Ministry of Industry and Commerce (Lao PDR), Ministry of Information, Culture and Tourism (Lao PDR), Lao National Committee for Special Economic Zones (NCSEZ) Secretariat, Lao National Tourism Administration (LNTA), United Nations World Tourism Organization (UNWTO), World Travel & Tourism Council (WTCC), World Economic Forum (WEF), Asian Development Bank (ADB) และจากองค์กรที่น่าเชื่อถืออื่นๆ นอกจากนี้ยังอาศัยข้อมูลจากงานศึกษาทางวิชาการต่างๆ ทั้งในรูปของบทความทางวิชาการหรือรายงานทางวิชาการต่างๆ

ข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐของ สปป. ลาวที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน สปป. ลาว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ได้แก่ Ministry of Planning and Investment (Lao PDR), Lao National Tourism Administration (LNTA) เป็นต้น ทั้งหน่วยงานส่วนกลางที่นครหลวง

เวียงจันทน์ และหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในแขวงที่สนใจศึกษา ได้แก่ แขวงหลวงน้ำทาและแขวงบ่อแก้ว

- ตัวแทนจากองค์กรระหว่างประเทศใน สปป. ลาวที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ได้แก่ ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) และ Lao National Institute of Tourism and Hospitality (Lanith)
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) Dr. Klaus Schwettman
- ตัวแทนผู้นำชุมชนที่หมู่บ้านบ้านนา แขวงบอลิคำไซ ด้านการจัดการท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งชาติภูเขาควย แขวงบอลิคำไซ และการให้บริการที่พักโฮมสเตย์
- ตัวแทนบริษัทข้ามชาติไทยและชาติอื่นๆ รวมถึงบริษัทของคนลาวที่ลงทุนใน สปป. ลาว ในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมหลักด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือบริหารแหล่งท่องเที่ยว (tourism site business) ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) ธุรกิจที่พักชั่วคราว (temporary accommodation business) ตัวอย่างของบริษัทข้ามชาติไทยที่เลือกเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึกจะเลือกจากองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ประเภทอุตสาหกรรม ขนาดบริษัทข้ามชาติ ชนิดการลงทุน (ต่างชาติเป็นเจ้าของทั้งหมด ร่วมทุนกับนักลงทุนลาว หรือเป็นบริษัทของคนลาวทั้งหมด) รูปแบบการลงทุน (การลงทุนในธุรกิจทั่วไปและธุรกิจสัมปทาน) และพื้นที่ที่เข้าไปลงทุน โดยบริษัทที่บริษัทที่งานศึกษาชิ้นนี้เข้าไปสัมภาษณ์เพื่อให้บริษัทเหล่านี้เป็นตัวอย่างกรณีศึกษา ได้แก่

ธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- (1) Gibbon Experience แขวงบ่อแก้ว
- (2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตาดไค้ แขวงหลวงพระบาง

ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator)

- (1) บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงบ่อแก้ว ได้แก่ บริษัท Suvannaphoum Travel
- (2) บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงหลวงน้ำทา ได้แก่ บริษัท Phou lu Travel บริษัท Forest Retreat และบริษัท Discovering

- (3) บริษัทท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ ได้แก่ บริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery
- (4) บริษัทท่องเที่ยว ICS Travel (ไม่ได้เป็นกรณีศึกษาในงานศึกษาชิ้นนี้ แต่มีการสัมภาษณ์เพื่อถามความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง)

ธุรกิจที่พัก

- (1) Boat Landing Guest House แขวงหลวงน้ำทา
- (2) บาเจียง รีสอร์ท แขวงจำปาสัก

ในกรณีที่การสัมภาษณ์โดยตรง (face to face) ไม่สามารถทำได้ อาจมีใช้วิธีการการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

3.3 โครงสร้างงานศึกษา

โครงสร้างการศึกษาของงานศึกษาชิ้นนี้ประกอบด้วย

- (1) บทนำ
- (2) วรรณกรรมปริทัศน์
- (3) กรอบแนวคิดการศึกษาและวิธีการศึกษา
- (4) ผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สปป. ลาว
- (5) สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของ สปป. ลาวโดยทั่วไป
- (6) สถานการณ์การให้บริการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวของลาว
- (7) การพัฒนาการท่องเที่ยว (tourism) และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว
- (8) กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (9) องค์การระหว่างประเทศที่เข้ามาช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว
- (10) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ecotourism โครงการและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
- (11) ธุรกิจดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator)
- (12) ธุรกิจที่พัก

- (13) การวิเคราะห์ FSAs/CSAs ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ศึกษาในธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
บริษัทท่องเที่ยว และธุรกิจที่พัก
- (14) ข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ

4. ผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สปป. ลาว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ลาวเริ่มเปิดพรมแดนสำหรับการท่องเที่ยว จนทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวลาวเติบโตขึ้นจนกลายเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ (Lao National Tourism Administration, 2005 national ecotourism; Harrison and Schipani, 2009) ข้อมูลจาก World Travel & Tourism Council (2015) ในรูปที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557 ผลกระทบทางตรง (direct effect)⁴¹ ของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจลาวมีส่วนมากกว่าร้อยละ 4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product, GDP) โดยในปี พ.ศ. 2557 ผลกระทบทางตรง (direct effect) ของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจลาวมีมูลค่า 4,628.4 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 18.98 พันล้านบาท)⁴² คิดเป็นร้อยละ 5 ของ GDP และคาดว่าจะมูลค่าดังกล่าวจะสูงขึ้นร้อยละ 5.5 ต่อปี เป็น 8,579 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 35.17 พันล้านบาท)⁴³ ก่อนปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 4.6 ของ GDP อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อม (indirect effect)⁴⁴ และผลกระทบสืบเนื่อง (induced investment)⁴⁵ โดยในปี พ.ศ. 2557 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในภาพรวม ทั้งจากผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม และผลกระทบสืบเนื่องรวมเป็น 13,717.2 พันล้านบาท (หรือประมาณ 56.24 พันล้านบาท)⁴⁶ คิด

⁴¹ ผลกระทบทางตรง (direct effect) จากการท่องเที่ยว เกิดจากการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น โรงแรม ตัวแทนการท่องเที่ยว สายการบินและการให้บริการผู้โดยสารในลักษณะอื่นๆ (United Nations 2010a; United Nations 2010b)

⁴² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴⁴ ผลกระทบทางอ้อม (indirect effect) จากการท่องเที่ยว เกิดจากการลงทุนด้านการเดินทางและท่องเที่ยวรายจ่ายเพื่อการบริโภคภาครัฐที่เป็นประโยชน์ร่วมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวทั้งภาคครัวเรือนและ/หรือหน่วยผลิตภาคเอกชน และผลจากการซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้จัดหาหรือผลิตวัตถุดิบ (supplier) ป้อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (United Nations 2010a; United Nations 2010b)

⁴⁵ ผลกระทบสืบเนื่อง (induced investment) เกิดจากการใช้จ่ายของผู้ที่อยูในการจ้างงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมสนับสนุนต่างๆ (United Nations 2010a; United Nations 2010b)

⁴⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นร้อยละ 14.8 ของ GDP และคาดว่ามูลค่าดังกล่าวจะสูงขึ้นร้อยละ 5.7 ต่อปี เป็น 25,759.2 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 105.61 พันล้านบาท)⁴⁷ ก่อนปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของ GDP

ในด้านการจ้างงาน พบว่า ข้อมูลจาก World Travel & Tourism Council (2015) ในรูปที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานในแต่ละปีส่วนใหญ่ มากกว่า 100,000 อัตรา และมากกว่าร้อยละ 4 ของการจ้างงานทั่วประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานทางตรง (direct employment) 129,500 อัตรา (ร้อยละ 4.2 ของการจ้างงานทั่วประเทศ) และคาดว่าการทำงานทางตรงดังกล่าวจะสูงขึ้นร้อยละ 1.3 ต่อปี เป็น 152,000 อัตรา ก่อนปี พ.ศ. 2568 นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการจ้างงานทางอ้อม (indirect employment) และการจ้างงานสืบเนื่อง (induced employment) โดยในปี พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งสามรูปแบบรวมแล้ว 396,000 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 12.8 ของการจ้างงานรวมทั่วประเทศ และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 ต่อปี เป็น 469,000 อัตรา ก่อนปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 12.2 ของการจ้างงานรวมทั่วประเทศ

สำหรับผลกระทบต่อการส่งออก ข้อมูลจาก World Travel & Tourism Council (2015) ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวสร้างรายได้ในด้านการส่งออกของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจากมูลค่าประมาณ 2,000 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 8.4 พันล้านบาท)⁴⁸ ในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 5,250 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 21.53 พันล้านบาท)⁴⁹ ในปี พ.ศ. 2557 และคาดว่ามูลค่าดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ต่อปี เป็น 8,838 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 36.24 พันล้านบาท)⁵⁰ ก่อนปี พ.ศ. 2568 จากรูปที่ 4.3 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2555 ส่วนใหญ่ภาคการท่องเที่ยวมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของมูลค่าการส่งออกทั่วประเทศ และในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2557 สัดส่วนดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 25 ของมูลค่าการส่งออกทั่วประเทศ นอกจากนี้ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration

⁴⁷ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴⁸ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2548 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴⁹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁵⁰ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

(2015a) ยังแสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2557 ภาคการท่องเที่ยวสร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศมากเป็นอันดับสองรองจากการส่งออกในอุตสาหกรรมเหมืองแร่

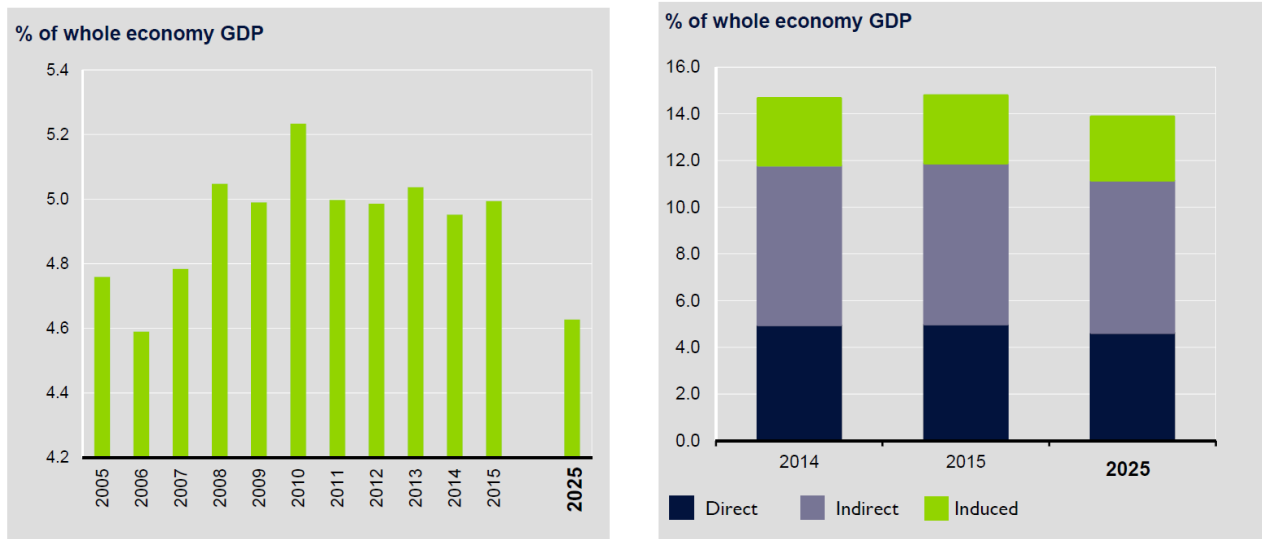
ด้านการลงทุน ข้อมูลจาก World Travel & Tourism Council (2015) แสดงให้เห็นว่า ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการลงทุนในสินทรัพย์ (capital investment) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มขึ้นจาก ประมาณ 1,000 พันล้านบาท (หรือประมาณ 4.2 พันล้านบาท)⁵¹ ในปี พ.ศ. 2548 เป็น 2,794.8 พันล้านบาท (หรือประมาณ 11.46 พันล้านบาท)⁵² ในปี พ.ศ. 2557 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ต่อปี เป็น 5,249.7 ล้านบาท (หรือประมาณ 21.52 พันล้านบาท)⁵³ ก่อนปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 8.8 ของการลงทุนทั้งประเทศ (รูปที่ 4.4)

⁵¹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2548 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁵² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

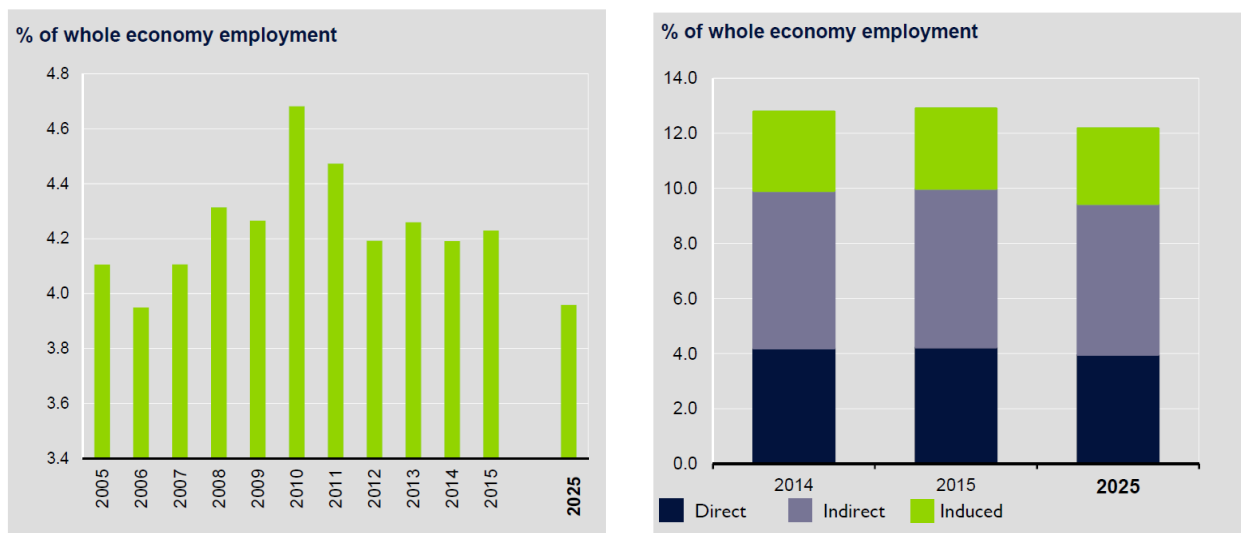
⁵³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 4.1 สัดส่วนรายได้จากภาคการท่องเที่ยวต่อ GDP รวมของประเทศ

ที่มา: World Travel & Tourism Council (2015) หน้า 3

รูปที่ 4.2 สัดส่วนต่อการจ้างงานในภาคการท่องเที่ยวต่อการจ้างงานทั้งประเทศ

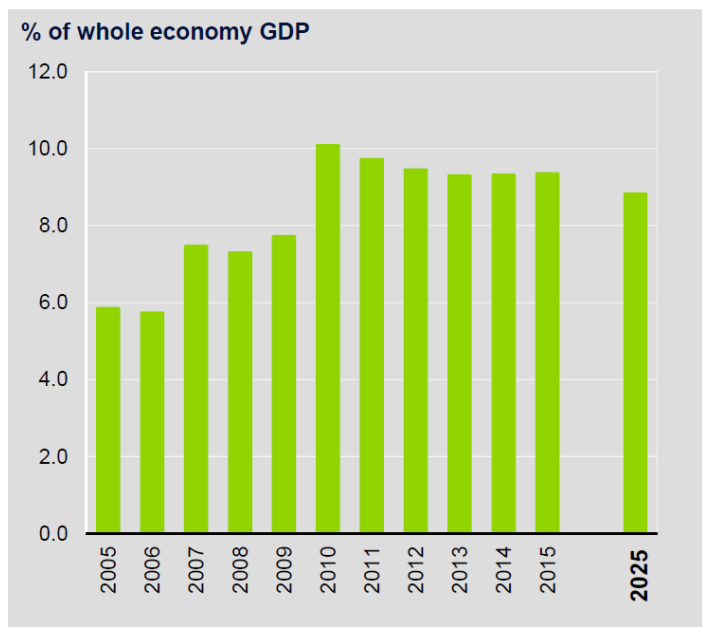
ที่มา: World Travel & Tourism Council (2015) หน้า 4

รูปที่ 4.3 สัดส่วนการส่งออกภาคการท่องเที่ยวต่อการส่งออกรวมของประเทศ

ที่มา: World Travel & Tourism Council (2015) หน้า 5

รูปที่ 4.4 สัดส่วนการลงทุนของภาคการท่องเที่ยวต่อการลงทุนรวมของประเทศ

ที่มา: World Travel & Tourism Council (2015) หน้า 5

5. สภาพการณ์ด้านการท่องเที่ยวของสปป. ลาวโดยทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2557 รายได้ของภาคการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีสัดส่วนร้อยละ 83.8 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยว ในขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ด้านธุรกิจมีสัดส่วนน้อยกว่า คือ มีสัดส่วนร้อยละ 16.2 โดยคาดว่า จนถึงปี พ.ศ. 2568 รายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อธุรกิจจะโตร้อยละ 5.2 และร้อยละ 7.4 ต่อปี ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 65.2 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยว ในขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศมีสัดส่วนร้อยละ 34.8 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยว โดยคาดว่า จนถึงปี พ.ศ. 2568 รายได้จากการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติและจากการท่องเที่ยวในประเทศจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3 ต่อปี และร้อยละ 8.1 ต่อปี ตามลำดับ (World Travel Tourism Council, 2015)

หากพิจารณานักท่องเที่ยวโดยแบ่งเป็น

- (1) นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศ (inbound tourists)
- (2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศ (domestic tourists)
- (3) นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศ (out-going Lao travelers)

นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศ (inbound tourists)

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มจาก 2,008,363 คน ในปี พ.ศ. 2552 เป็น 4,158,719 คนในปี พ.ศ. 2557 โดยในช่วงปี พ.ศ. 2555 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาที่ลาวมีอัตราการเติบโตร้อยละ 22 ร้อยละ 13 และร้อยละ 10 ตามลำดับ (รูปที่ 5.1)

หากพิจารณาจากสัญชาติหรือแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก รองลงมาคือยุโรป และทวีปอเมริกา โดยในปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2551 สัดส่วนนักท่องเที่ยวจากเอเชียและแปซิฟิกประมาณร้อยละ 78 – 87 จากยุโรปร้อยละ 9 – 15 ทวีปอเมริการ้อยละ 4 – 6 ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2557 สัดส่วนนักท่องเที่ยวจากเอเชียและแปซิฟิกประมาณร้อยละ 90 - 93 จากยุโรปร้อยละ 5 - 7 ทวีปอเมริการ้อยละ 2 – 3 นอกจากนี้หากแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น

นักท่องเที่ยวในภูมิภาค (regional tourist) หมายถึง ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับลาว) และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาโดยมีหนังสือเดินทางและวีซ่าอย่างถูกต้อง ซึ่งในลำดับถัดไปจะเรียกว่านักท่องเที่ยวจากประเทศนอกภูมิภาคหรือที่ไม่ได้มาจากประเทศเพื่อนบ้าน (international tourist) พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวในภูมิภาคมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 85 - 86 ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาค มีสัดส่วนร้อยละ 14 - 15 สำหรับนักท่องเที่ยวในภูมิภาคที่มีสัดส่วนสูงที่สุด คือ นักท่องเที่ยวไทย รองลงมาคือ เวียดนาม จีน และกัมพูชา ตามลำดับ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากนักท่องเที่ยวทั้งหมด พบว่า ไทยมีสัดส่วนสูงสุด (มีสัดส่วนร้อยละ 58 ในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 แต่ลดลงเป็นร้อยละ 54 และร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ตามลำดับ) รองลงมาคือ เวียดนาม (มีสัดส่วนร้อยละ 21 ในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555 แต่ลดลงเป็นร้อยละ 24 และร้อยละ 27 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ตามลำดับ) จีน (มีสัดส่วนร้อยละ 6 ในปี พ.ศ. 2554 พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2556 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2557) สำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ประเทศเพื่อนบ้านที่เดินทางมาเที่ยวลาวมาก ได้แก่ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อังกฤษ ออสเตรเลีย เยอรมนี โดยแต่ละประเทศมีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1 - 2 (รูปที่ 5.2)

ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวจากรายจ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่ลาว ข้อมูลจากรูปที่ 5.3 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2557 รายได้จากการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจาก 2,250,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 57.35 ล้านบาท)⁵⁴ ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 641,636,543 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 20.84 พันล้านบาท)⁵⁵ ในปี พ.ศ. 2557 หากแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็นนักท่องเที่ยวในภูมิภาค (regional tourist) หมายถึง ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ไทย จีน เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับลาว) และนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาค หรือที่ไม่ใช่ประเทศเพื่อนบ้าน (international tourist) ข้อมูลจากรายตารางที่ 3.1 แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2557 รายได้จากนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอยู่ที่ 312,236,048

⁵⁴ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 25.49 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2554 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁵⁵ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 10.14 พันล้านบาท⁵⁶ คิดเป็นร้อยละ 49 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว) ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอยู่ที่ 3,589,875 คน (คิดเป็นร้อยละ 86 ของจำนวนนักท่องเที่ยวรวมที่เดินทางเข้ามาในลาว) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้จำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคจะเดินทางเข้ามาในลาวมากกว่าในนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ มาก แต่รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคโดยรวมแล้วน้อยกว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ นอกภูมิภาค นั่นคือ นักท่องเที่ยวในภูมิภาคมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อคนต่ำกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ นอกภูมิภาคในภาพรวม หากพิจารณารายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคตามสัญชาติหนังสือเดินทางและบัตรผ่านแดน พบว่า รายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวไทย เวียดนาม จีน และกัมพูชา ตามลำดับ (คิดเป็นร้อยละ 55 ร้อยละ 30 ร้อยละ 15 และร้อยละ 0.4 ของรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาค ตามลำดับ และคิดเป็นร้อยละ 27 ร้อยละ 14 ร้อยละ 7 และร้อยละ 0.01 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ตามลำดับ) จะเห็นได้ว่าแม้จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวจากไทย เวียดนาม และจีน เดินทางเข้ามาที่ลาวมาก (มีสัดส่วนร้อยละ 57 ร้อยละ 31 และร้อยละ 12 ของจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคที่เดินทางมาที่ลาว ตามลำดับ และคิดเป็นร้อยละ 49 ร้อยละ 27 และร้อยละ 10 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาที่ลาว ตามลำดับ) แต่รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากไทย เวียดนาม และจีน ที่เดินทางเข้ามาในลาวมีสัดส่วนน้อยกว่าสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่ารายได้จากการท่องเที่ยวต่อคนจากนักท่องเที่ยวไทย เวียดนาม และจีน ยังค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวต่อคนของนักเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาคในภาพรวม จะเห็นได้จากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวไทย เวียดนาม และจีน ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาคในภาพรวม นอกจากนี้ ข้อมูลจากตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2557 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ นอกภูมิภาค (international tourist) อยู่ที่ 329,400,495 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 10.7 พันล้านบาท⁵⁷ คิดเป็นร้อยละ 51 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว) ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติอื่นๆ นอกภูมิภาคที่เดินทางเข้ามาที่ลาวอยู่ที่เพียง 568,844 คน (คิดเป็นร้อยละ 14

⁵⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁵⁷ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ของจำนวนนักท่องเที่ยวรวมที่เดินทางเข้ามาในลาว) จะเห็นได้ว่าแม้จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มดังกล่าวจะน้อยกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวในภูมิภาคมาก แต่รายได้จากการท่องเที่ยวของลาวจากนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวสูงกว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาค แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวมีการใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่านักท่องเที่ยวในภูมิภาค และหากพิจารณาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวพบว่าอยู่ที่ 73.3 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 2,381 บาท)⁵⁸ ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคอย่างไทย เวียดนาม จีน และกัมพูชา) อย่างไรก็ตามข้อมูลจากรูปที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่า ในส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันในภาพรวม ในช่วงปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2555 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือ เพิ่มจาก 45 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 1,543 บาท)⁵⁹ ในปี พ.ศ. 2552 เป็น 54 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 1,678 บาท)⁶⁰ ในปี พ.ศ. 2555 แต่ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันลดลงเป็น 48.6 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 1,494 บาท)⁶¹ และ 49.4 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 1,605 บาท)⁶² ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2547 ถึง พ.ศ. 2557 ในภาพรวมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่ลาวจะใช้เวลาอยู่ในลาวโดยเฉลี่ยประมาณ 4 - 5 วัน (รูปที่ 5.5) โดยนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคหรือประเทศเพื่อนบ้าน (regional tourist) จะใช้เวลาอยู่ในลาวเฉลี่ยประมาณ 2 วัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาค (international tourist) จะใช้เวลาอยู่ในลาวโดยเฉลี่ยประมาณ 7- 8 วัน สำหรับช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาที่ลาวคือช่วงต้นปีและปลายปี (ไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 4) ในปี พ.ศ. 2557 การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศนั้นส่วนใหญ่ผ่านมาทางสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 (หนองคาย – เวียงจันทน์) (ร้อยละ 35) และสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2

⁵⁸ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁵⁹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 34.29 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2552 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

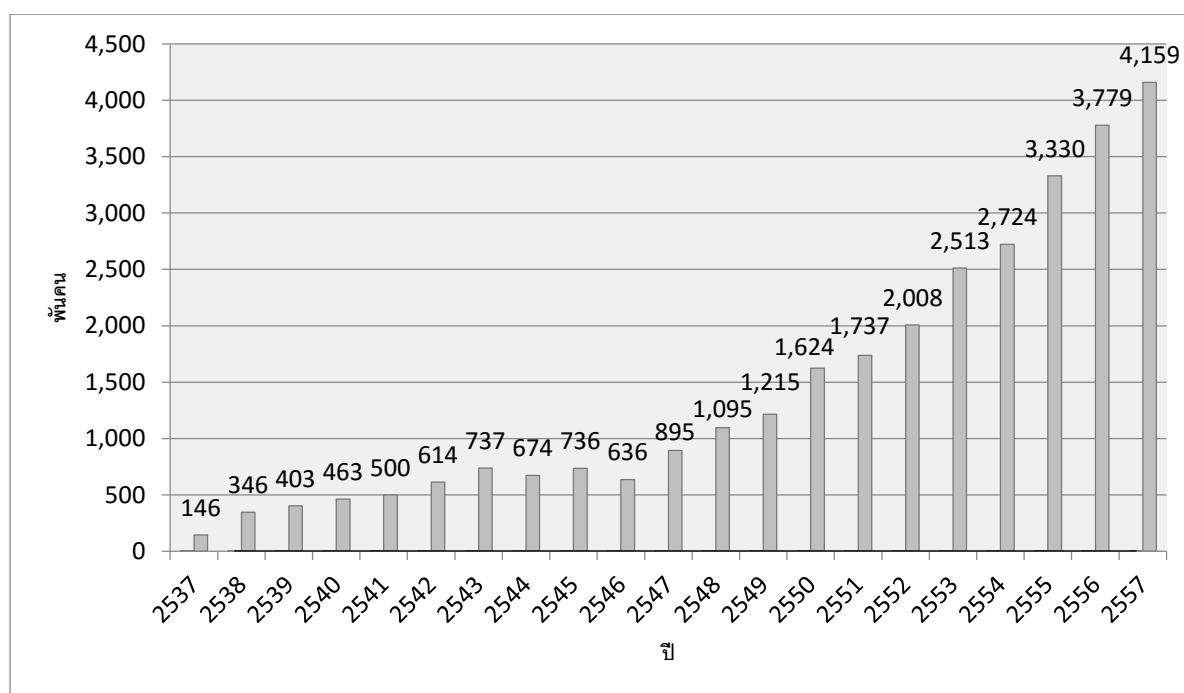
⁶⁰ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 31.08 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2555 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁶¹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 30.73 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2556 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁶² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

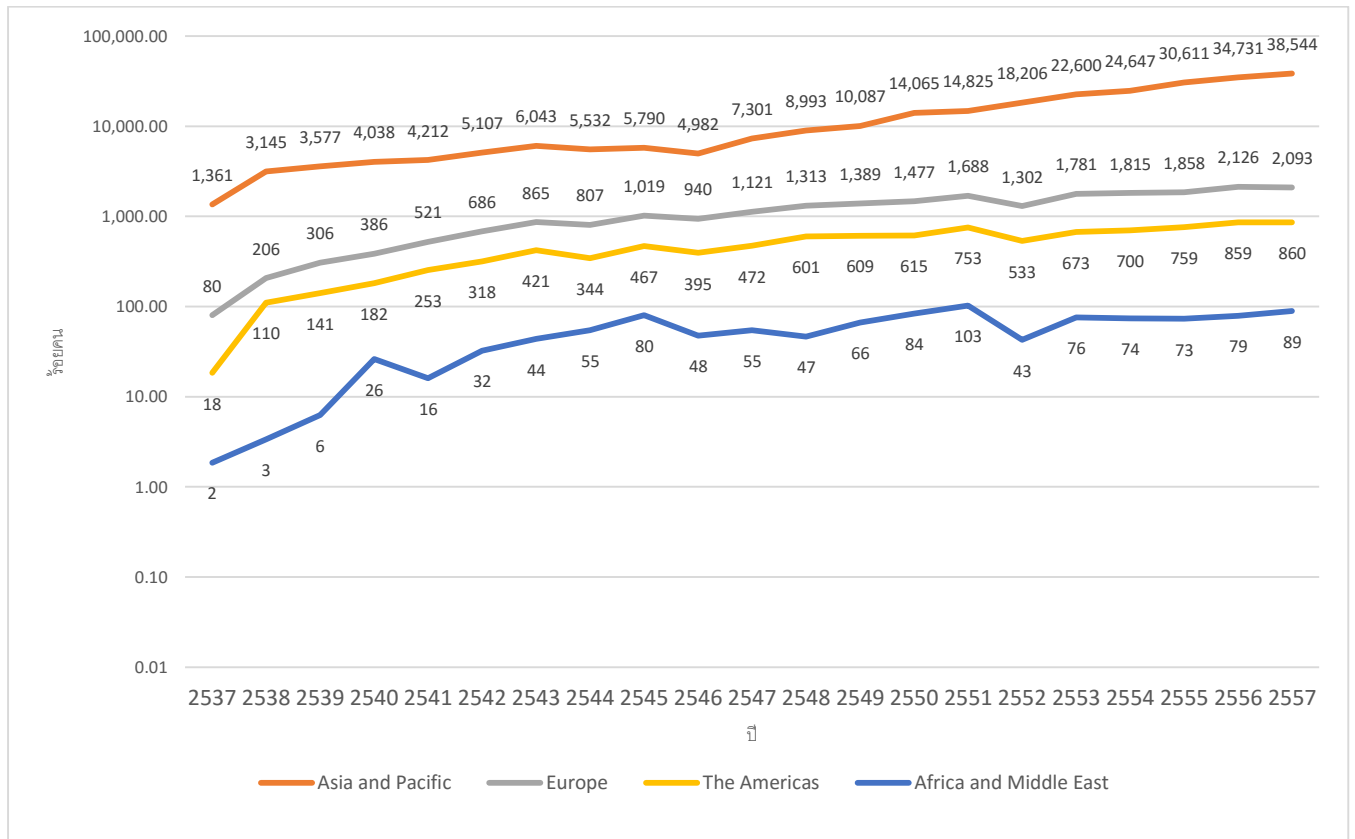
(มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) (ร้อยละ 35) รองลงมาคือผ่านทางสนามบินวัดไต เวียงจันทน์ (ร้อยละ 11) ถัดมา คือ บ่อเต็น (เมืองในรัฐหลวงน้ำทาทางตอนเหนือของลาว มีพรมแดนติดกับทางตอนใต้ของจีน) (ร้อยละ 8) และสะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ 3 (นครพนม – คำม่วน) (ร้อยละ 8) สำหรับแขวงที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไป คือ นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 27) แขวงสะหวันนะเขต (ร้อยละ 18) แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 9) แขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 9) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 8) แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 6) แขวงหลวงน้ำทา (ร้อยละ 6)

รูปที่ 5.1: จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว

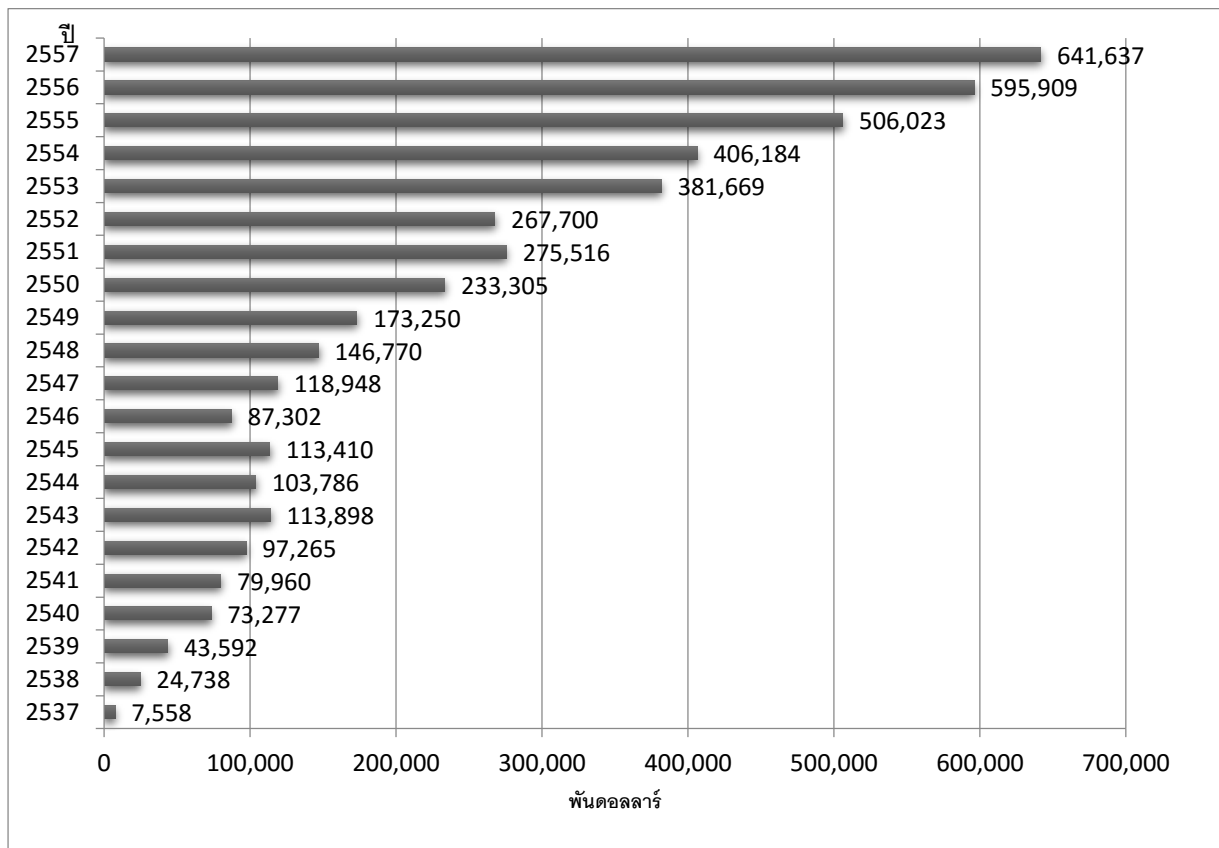
ที่มา: วาดโดยใช้ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a)

รูปที่ 5.2: จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาวแบ่งตามสัญชาติ

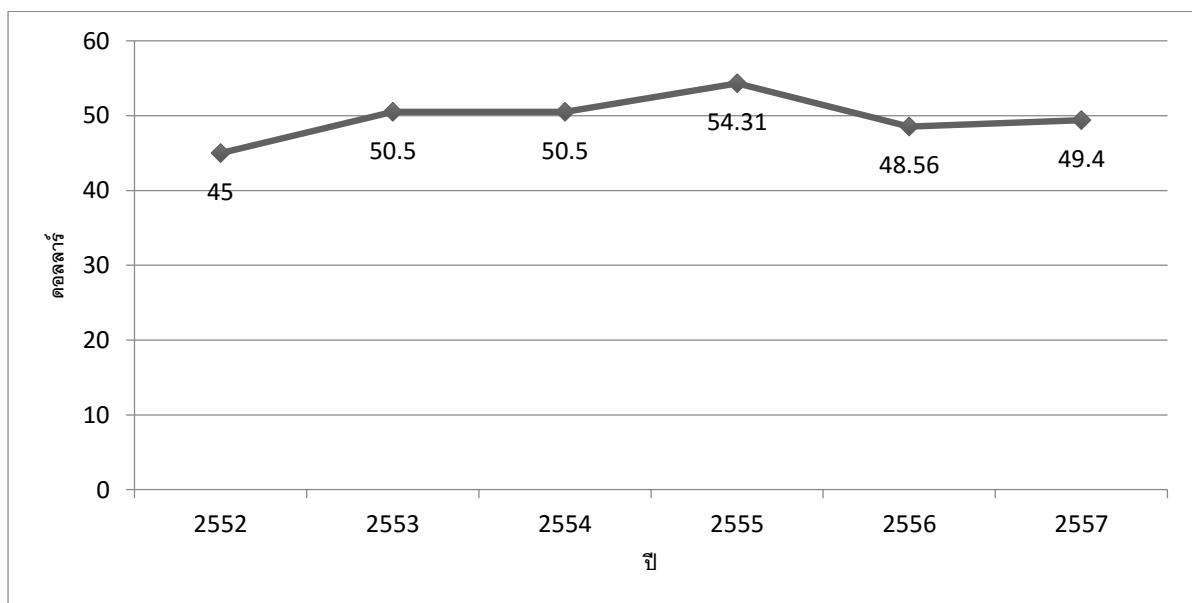
ที่มา: วาดโดยใช้ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a)

รูปที่ 5.3: รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในลาว (ดอลลาร์สหรัฐ)

ที่มา: วาดโดยใช้ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a)

รูปที่ 5.4: รายได้เฉลี่ยต่อหัวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาลาวต่อวัน (ดอลลาร์สหรัฐ)

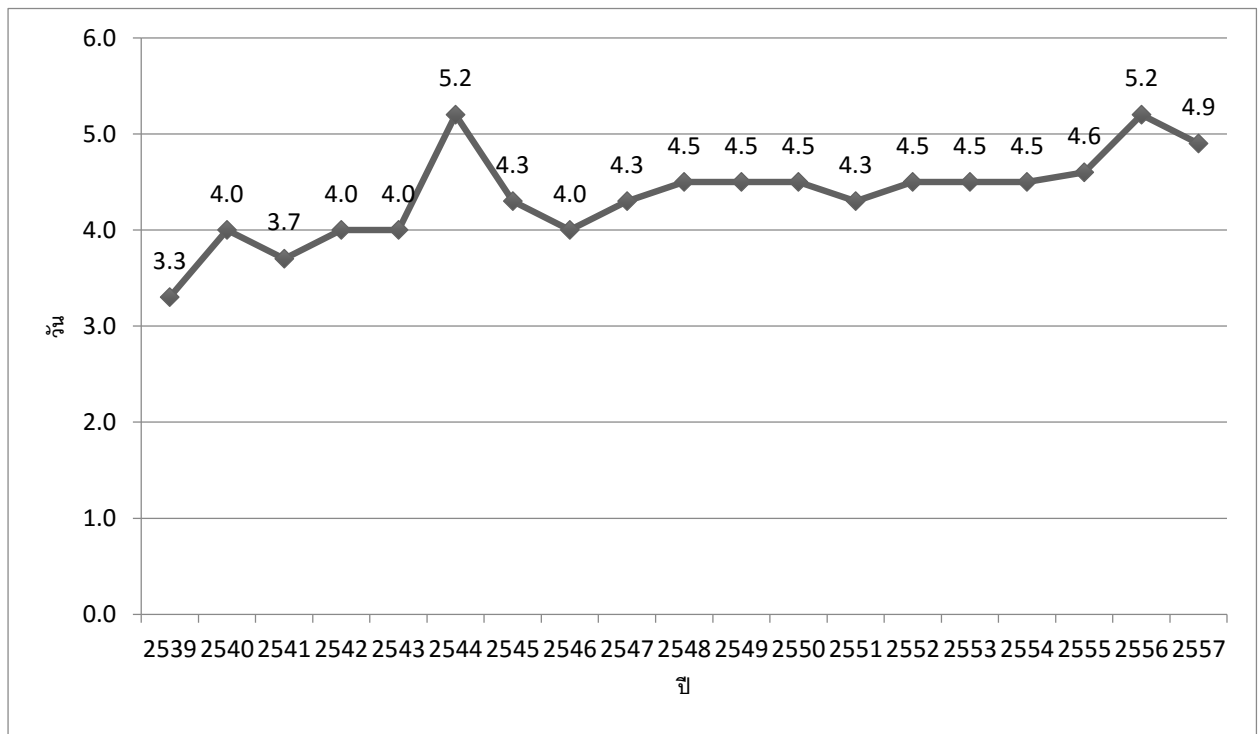
ที่มา: วาดโดยใช้ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a)

ตารางที่ 5.1: รายได้จากการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในลาวตามแหล่งที่มา

Category	Number of Tourist Arrivals (person)	Average Length of Stay (days)	Average Expenditure per Person per day(dollars)	Revenue from Tourism in 2014 (dollars)
Total	4,158,719	4.9	49.4	641,636,543
International Tourist	568,844	7.9	73.3	329,400,495
Regional Tourist	3,589,875			312,236,048
Thai (Passport)	963,157	3	52	150,252,492
Thai (Border pass)	1,080,604	1	20	21,612,080
Vietnam (Passport)	1,016,218	3	30	91,459,620
Vietnam (Day Tripper)	92,114	1	12	1,105,368
China (Passport)	298,666	3	50	44,799,900
China (Day Tripper)	123,774	1	15	1,856,610
Cambodia (Passport)	12,383	3	30	1,114,470
Cambodia (Border pass)	2,959	1	12	35,508

ที่มา: Lao National Tourism Administration (2015a) หน้า 7

รูปที่ 5.5: จำนวนวันพักเฉลี่ย

ที่มา: วาดโดยใช้ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a)

ในลำดับถัดไปจะอธิบายถึงลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากนอกภูมิภาคหรือที่ไม่ใช่ประเทศเพื่อนบ้าน (international tourist) โดยครอบคลุมด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ อาชีพ) จุดประสงค์การเดินทางท่องเที่ยว และลักษณะการเดินทางหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (ความบ่อยในการเดินทางมา ประเทศอื่นๆ ที่เดินทางไปในรอบการเดินทางเดียวกัน ลักษณะการเดินทางเข้ามา ผู้ที่ร่วมเดินทางมาด้วย ความสนใจพิเศษ แขนงที่ไปเยี่ยมชมเยือน ลักษณะที่พัก ระยะเวลาในการอยู่ที่ลาวเฉลี่ย และแหล่งที่มาของข้อมูล)

ด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่ได้มาจากประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค (international tourist) พบว่า ปี พ.ศ. 2556 นักท่องเที่ยวชายและหญิงมีสัดส่วนพอๆ กัน ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวชายมีสัดส่วนมากกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 55) นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาส่วนใหญ่อายุระหว่าง 20 – 29 ปี (ร้อยละ 35 – 44) ถัดมาคืออายุ 30 – 39 ปี (ร้อยละ 21 – 24) สำหรับนักท่องเที่ยวอายุ 40 – 49 ปี และ 50 – 59 ปี มีสัดส่วนพอๆ กัน (ร้อยละ 11 – 12 และร้อยละ 12 – 13 ตามลำดับ) สำหรับด้านอาชีพ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาทำอาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจเอกชน (ร้อยละ 36 – 37) นักเรียน/นักศึกษา (19 – 24) ข้าราชการ (10 – 13) จ้างงานตนเอง (ร้อยละ 7 – 8) และเกษียณ (ร้อยละ 5 – 8)

สำหรับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว นั้น ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่าหากพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยว พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อนวันหยุด (holidays) (ร้อยละ 75 ในปี พ.ศ. 2555 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 84 และร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557) เยี่ยมครอบครัว (ร้อยละ 9 ในปี พ.ศ. 2555 และลดลงเป็นร้อยละ 6 และร้อยละ 2 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557) เพื่อธุรกิจ (ร้อยละ 3 – 7) เพื่อไปราชการ ประชุม สัมมนา (ร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2555 และลดลงเป็นร้อยละ 2 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557)

ด้านพฤติกรรมในการเดินทาง ในส่วนความบ่อยในการเดินทางมา พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2557 ส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางมาหรือเดินทางมาครั้งแรก (ร้อยละ 81 – 82) เดินทางมาครั้งที่ 3 (ร้อยละ 11 – 12) เดินทางมาครั้งที่ 2 (ร้อยละ 7) มักจะเดินทางไปมากกว่าหนึ่งประเทศ คือ เดินทางมาลาวและไทย (ร้อยละ 52 – 60) มาลาวและกัมพูชาหรือจีนหรือเวียดนาม (ร้อยละ 53 – 55) มาลาวและมาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ (ร้อยละ 18) การเดินทางเข้ามาส่วนใหญ่มาทางแผ่นดิน

(ร้อยละ 68 – 71) ในขณะที่การเดินทางมาทางอากาศมีสัดส่วนน้อยกว่า (ร้อยละ 29 – 32) สำหรับแขวงที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปในปี พ.ศ. 2556 และพ.ศ. 2557 คือ แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 80 – 81) นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 73 - 79) แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 53 - 56) แขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 37 - 39) แขวงบ่อแก้ว (ร้อยละ 21 – 23) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 19) แขวงหลวงน้ำทา (ร้อยละ 18 – 19)

สำหรับผู้ร่วมเดินทาง ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ส่วนใหญ่ผู้ร่วมเดินทางเป็นคู่สมรสหรือคนสนิท (ร้อยละ 32 – 42) เพื่อน (ร้อยละ 25 – 32) เดินทางคนเดียว (ร้อยละ 24 - 26) สิ่งที่น่าสนใจหรือกิจกรรมที่สนใจในการเดินทางเข้ามาในลาว ส่วนใหญ่ให้ความสนใจด้านวัฒนธรรม (ร้อยละ 74 – 79) ธรรมชาติ (ร้อยละ 69 – 70) วัดและอนุสาวรีย์ (ร้อยละ 62) ปลายทางการเดินทางใหม่ๆ (40 – 42) อาหาร (ร้อยละ 37) การช้อปปิ้ง (ร้อยละ 15 – 17) วัตถุประสงค์อื่นๆ (ร้อยละ 10 - 13) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวต่างชาตินอกภูมิภาคประมาณวันละ 70 – 73 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 2,274 – 2,371 บาท)⁶³

ด้านจำนวนวันเฉลี่ยที่อยู่ในลาว พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่ประเทศเพื่อนบ้าน (international tourist) จะใช้เวลาอยู่ในลาวโดยเฉลี่ยประมาณ 8 วัน ด้านการเลือกที่พัก ในช่วงปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2557 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวต่างชาติจะพักในโรงแรม (ร้อยละ 55 – 63) เกสต์เฮาส์ (ร้อยละ 42 – 43) บ้านพักส่วนตัว (ร้อยละ 2 – 6) อื่นๆ (ร้อยละ 2 – 3)

สำหรับแหล่งที่มาของข้อมูล พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้ข้อมูลจากหนังสือ/วารสาร (ร้อยละ 34 – 41) internet (ร้อยละ 30 – 31) เพื่อน (ร้อยละ 26) ตัวแทนการท่องเที่ยว (ร้อยละ 16 – 18)

นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศ (domestic tourist)

ในช่วงปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นจาก 2,027,642 คนในปี พ.ศ. 2556 เป็น 2,077,718 คน ในปี พ.ศ. 2557 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5) แขวงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยว คือ สะหวันนะเขต (ร้อยละ 21 – 23) นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 15)

⁶³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 13 – 15) แขวงหลวงน้ำทา (ร้อยละ 6 – 10) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 8) แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 6 – 7)

นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศ (out-going Lao travelers)

ในช่วงปี พ.ศ. 2555 และ พ.ศ. 2556 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปต่างประเทศเพิ่มขึ้นจาก 2,051,802 คนในปี พ.ศ. 2555 เป็น 2,857,345 คน ในปี พ.ศ. 2556 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 39) โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียน (ร้อยละ 52) ท่องเที่ยว (ร้อยละ 30) ธุรกิจ (ร้อยละ 10) ราชการ (ร้อยละ 6) โดยในปี พ.ศ. 2556 ส่วนใหญ่จะเดินทางออกไปทางสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 1 (หนองคาย – เวียงจันทน์) (ร้อยละ 44) แขวงสะหวันนะเขต (ร้อยละ 26) แขวงคำม่วน (ร้อยละ 13) แขวงหลวงน้ำทา (ร้อยละ 4) แขวงไชยบุรี (ร้อยละ 4) แขวงจำปาสัก (ร้อยละ 3) แขวงบอลิคำไซ (ร้อยละ 3) สนามบินวัดไต เวียงจันทน์ (ร้อยละ 2)

6. การพัฒนาการท่องเที่ยว (tourism) และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว

ลาวเริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 และในปี พ.ศ. 2533 มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวของประเทศ (National Tourism Plan) เป็นครั้งแรก โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบพอประมาณ (modest tourism) สำหรับกลุ่มทัวร์ระดับสูง (high-end) และมีการควบคุมกลุ่มทัวร์อย่างเข้มงวด ในปี พ.ศ. 2538 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในแปดภาคเศรษฐกิจที่ประเทศให้ความสำคัญในการพัฒนา ในปี พ.ศ. 2541 มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวของประเทศ (National Tourism Plan) เป็นครั้งที่สอง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 4 ด้าน เพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวในลักษณะการเยี่ยมชมแบบการท่องเที่ยวโดยทั่วไป (conventional sightseeing) (2) การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (special interest tourism) เช่น การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure tourism) (3) การท่องเที่ยวข้ามแดน (cross-border tourism) และ (4) การท่องเที่ยวในประเทศ (domestic tourism) จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ถือเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ลาวให้ความสำคัญ (Yamauchi, 1999; Harrison and Schipani, 2009)

ในปี พ.ศ. 2547 ภายใต้อาณัติแผนกลยุทธ์การเติบโตของประเทศและการลดความยากจน (National Growth and Poverty Eradication Strategy (NGPES) แผนกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวของลาวจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อลดความยากจน (pro-poor tourism development) และการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based tourism development) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายการลงทุนจากต่างชาติ (Foreign Investment Law) ที่เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2537 การปรับปรุงกฎหมายในปี พ.ศ. 2547 กิจกรรมที่ลาวให้การส่งเสริมรวมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการผ่านแดน (The Lao PDR National Assembly, 2004)

ภาคการท่องเที่ยวของลาวได้รับการพัฒนามาโดยลำดับและทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจลาว ดังแสดงในส่วนที่ 2 (ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจลาว) ในปี พ.ศ. 2548 ลาวบังคับใช้กฎหมายการท่องเที่ยว (Law on Tourism) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2548 ลาวกำหนดแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020) นอกจากนี้ในปี พ.ศ.

2547 ลาวกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำหรับช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 (National Ecotourism Strategy and Action Plan 2005 – 2010) โดยกฎหมายและแผนกลยุทธ์ดังกล่าวมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

กฎหมายการท่องเที่ยวลาว (Lao PDR's Law on Tourism, 2005)⁶⁴

กฎหมายการท่องเที่ยวลาวมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักการ กฎข้อบังคับ และมาตรการในการจัดตั้ง กิจกรรม และการบริหาร การท่องเที่ยว โดยมีมุ่งหวังที่จะส่งเสริม พัฒนา และการขยายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ แบบยั่งยืน เพื่อจะเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวสมัยใหม่ และเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างประเทศทั้งทางด้านการความสงบสุข สัมพันธภาพ และความร่วมมือกันด้านการพัฒนาระหว่างประเทศ (Lao PDR's Law on Tourism, 2005) จะเห็นได้ว่า กฎหมายการท่องเที่ยวของลาวฉบับดังกล่าวเน้นในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

นอกจากนี้ในกฎหมายการท่องเที่ยวลาวยังระบุบทบาทหน้าที่ของรัฐไว้ดังต่อไปนี้

- (1) รัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ปกป้อง และพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ ธรรมชาติ แบบยั่งยืน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- (2) รัฐพิจารณาการท่องเที่ยวให้เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจของประเทศ และส่งเสริมสินค้าและ บริการที่สร้างชื่อเสียงด้านการส่งออก การจ้างงาน เพิ่มรายได้ ยกระดับความเป็นอยู่ของ ประชาชนในหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์
- (3) รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์กิจกรรม เทศกาล งานทางด้านวัฒนธรรม งานฉลอง และ ประเพณีอันงดงามของประเทศ และมรดกทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวีรชนของคนลาวในกลุ่มชาติ พันธุ์ต่างๆ
- (4) รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองนักท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงเรื่องความปลอดภัย
- (5) รัฐมีหน้าที่ในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการปกป้องบุคคลธรรมดาหรือองค์กรในประเทศและ ต่างประเทศที่ลงทุนในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ

จะเห็นได้ว่าในกฎหมายการท่องเที่ยวลาว นอกจากจะเน้นเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แล้ว ยังเน้นบทบาทของรัฐทั้งในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การยกระดับความเป็นอยู่ของกลุ่ม

⁶⁴ ข้อมูลจาก The Lao PDR National Assembly (2005)

ชาติพันธุ์ต่างๆ การประชาสัมพันธ์ และการคุ้มครองนักท่องเที่ยวและผู้ลงทุนหรือมีส่วนสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของลาว

ในกฎหมายการท่องเที่ยวลาว ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (nature tourism resources) และ (2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น (mandate tourism resources) โดยทรัพยากรในรูปแบบที่ (2) แบ่งเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourism resources) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (historical tourism resources) และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นเลียนแบบธรรมชาติ (mandate tourism resources) นอกจากนี้ยังมีการแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ระดับ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวระดับชาติ (tourism resource at national level) และทรัพยากรการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น (tourism resource at local level)

สำหรับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ครอบคลุมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมและการส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้บริการขนส่งนักท่องเที่ยว สถานพักแรม อาหาร เครื่องดื่ม และสถาบันเทিং การจำหน่ายของที่ระลึก มาตรการด้านความปลอดภัย การประกันภัย การให้บริการนำเที่ยว (guided tour services) มัคคุเทศก์ (tour guides)

ด้านการให้บริการนำเที่ยว (guided tour services) แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

- (1) การให้บริการนำเที่ยวข้ามประเทศ (trans-national guided tour) การให้บริการแนะนำนักท่องเที่ยวหรือนำนักท่องเที่ยวไปยังประเทศอื่นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการท่องเที่ยว
- (2) การให้บริการนำเที่ยวในประเทศ (domestic guided tour) การให้บริการแนะนำหรือนำนักท่องเที่ยวเที่ยวในลาว และเดินทางท่องเที่ยวในลาว
- (3) การให้บริการนำเที่ยวในพื้นที่เฉพาะ (guided tour for specific areas) บริการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะที่อยู่ในลาว

มัคคุเทศก์ (tour guides) แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

- (1) มัคคุเทศก์ที่ทำงานให้กับบริษัททัวร์ (tour guides employed by a tour company)
- (2) มัคคุเทศก์ที่ไม่ได้ทำงานให้กับบริษัททัวร์ (tour guides not employed by a tour company)

โดยการจะเป็นมัคคุเทศก์นั้นจะต้องเป็นคนลาว อายุอย่างต่ำ 18 ปี ได้รับการอบรมด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ และมีบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ และคุณสมบัติอื่นๆ สำหรับการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี

นอกจากนี้กฎหมายการท่องเที่ยวของลาวยังกล่าวถึงประเด็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับด้านแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดให้มีแผนทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และมีการแบ่งแผนตามลำดับชั้นเป็นแผนระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับแขวง ระดับอำเภอ และแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

โดยในกฎหมายได้ระบุถึงทั้งประเด็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาเมืองท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ในกฎหมายระบุว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีทั้งข้อกำหนดทั่วไปและข้อกำหนดเฉพาะแหล่ง สำหรับการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวนั้นเน้นการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจเป็นหลัก และควรมีข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องอนุรักษ์ และพัฒนา ทวีปยากรการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมด้านสังคมเศรษฐกิจ และธรรมชาติ

ด้านธุรกิจท่องเที่ยว มีการแบ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวเป็น

- (1) ธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว (tourism site business)
- (2) ธุรกิจนำเที่ยว (guided tour business)
- (3) ธุรกิจขนส่งนักท่องเที่ยว (tourist transport business)
- (4) ธุรกิจสถานพักแรมชั่วคราว (temporary accommodations business)
- (5) ธุรกิจร้านอาหาร (restaurant business)
- (6) ธุรกิจอบรมด้านการท่องเที่ยว (tourism training business)
- (7) ธุรกิจที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยว (tourism consultancy business)
- (8) ธุรกิจสถานบันเทิง (entertainment business)
- (9) ธุรกิจของที่ระลึกและธุรกิจอื่นๆ (souvenir business, and others)

สำหรับบุคคลธรรมดาและหน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่ต้องการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตามมีประเด็นสำคัญ คือ บุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจ

อาจเป็นคนลาว ชาวต่างชาติ หรือผู้ไม่มีสัญชาติที่อาศัยอยู่ในลาว สำหรับหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจและจะต้องมีสำนักงานตั้งอยู่ในลาว

คนต่างชาติหรือองค์กรต่างชาติมีสิทธิตั้งวิสาหกิจเพื่อประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยวในลาวหลักๆ คือ ในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจบริษัทนำเที่ยวข้ามประเทศ (trans-national guided tour) รัฐอนุญาตให้หน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่เป็นต่างชาติร่วมทุนกับนักลงทุนในประเทศ อย่างไรก็ตามคนต่างชาติหรือองค์กรต่างชาติไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่สงวนไว้ให้คนลาว เช่น มัคคุเทศก์อาชีพ ธุรกิจการให้บริการนำเที่ยวในประเทศ (domestic guided tour) ธุรกิจทัวร์พื้นที่เฉพาะบางพื้นที่ เกสต์เฮาส์ การให้บริการเช่าห้องรายวัน นอกจากนี้กฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการอนุญาตและข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดตั้งวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวในลาวโดยบุคคลธรรมดาหรือหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะระบุอยู่ในข้อกำหนดแยกออกจากกฎหมายหลัก

สำหรับองค์กรที่มีอำนาจบริหารด้านการท่องเที่ยวของประเทศ ในกฎหมายการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2558 ได้ระบุองค์กรหลักๆ ดังต่อไปนี้

- (1) องค์กรการท่องเที่ยว (The National Tourism Authority)
- (2) กองการท่องเที่ยวระดับแขวงหรือเมือง (tourism divisions at the provincial or city level)
- (3) สำนักงานการท่องเที่ยวระดับอำเภอหรือเทศบาล

องค์กรการท่องเที่ยว (The National Tourism Authority) มีสิทธิและหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผน โครงการ และเสนอแผนงานสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้รัฐบาลพิจารณา รวมถึงหน้าที่ในการประสานงาน และการส่งเสริม กำกับดูแล การท่องเที่ยวของประเทศในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดมาตรฐานบริการ การสร้างขีดความสามารถให้กับบุคลากรภาครัฐและเอกชนในภาคการท่องเที่ยว ติดตามการดำเนินการตามนโยบาย แผน โครงการ กฎหมาย และกฎระเบียบด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของ สปป. ลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020)⁶⁵

แผนดังกล่าวเป็นแผนระยะยาวที่ถูกนำมาใช้เป็นแผนหลักในการกำหนดนโยบาย แนวทาง และเป้าหมายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามมติของสภา แผนและกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาภาคการท่องเที่ยวให้เป็นภาคอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงาน การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งรวมถึงการปกป้องทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ส่งเสริมสินค้าในภาคเศรษฐกิจ เพื่อลดปัญหาความยากจนในทุกชาติพันธุ์ และใช้แผนดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ และการกำหนดแผนและกลยุทธ์ในระยะกลางและระยะสั้น

เป้าหมายหลักของแผน คือ การพัฒนาและส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2563 เพื่อให้การท่องเที่ยวลาวเป็นภาคเศรษฐกิจแนวหน้าของประเทศและในระดับภูมิภาค โดยตั้งเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. 2553 พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มเป็น 1.6 ล้านคน 2.2 ล้านคน และ 3 ล้านคน ตามลำดับ และคาดว่าจะมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวประมาณ 200 – 370 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 6,850 – 12,672.5 ล้านบาท)⁶⁶ ก่อให้เกิดการก่อสร้างโรงแรม เกสต์เฮาส์ และรีสอร์ท ที่สามารถมีห้องรองรับนักท่องเที่ยวได้ 16,000 ห้อง 20,000 ห้อง และ 25,000 ห้อง ก่อนปี พ.ศ. 2553 พ.ศ. 2558 และปี พ.ศ. 2563 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังตั้งเป้าว่าก่อนปี พ.ศ. 2553 จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น โดยแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่งจะได้รับการรับรองให้เป็นมรดกโลก 4 แห่ง ระดับชาติ 4 แห่ง และระดับแขวง 10 แห่ง ในขณะที่ภายในปี พ.ศ. 2563 จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการรับรองเป็นมรดกโลกเพิ่มขึ้นอีก 2 – 3 แห่ง ระดับชาติและระดับแขวง 5 แห่ง และ 10 แห่ง ตามลำดับ และเพิ่มเมืองท่องเที่ยว (tourism city) 5 แห่ง

โดยแผนหลักประกอบด้วย

(1) แผนในการปรับปรุงและปฏิรูปองค์กรและการจัดการด้านการท่องเที่ยว

⁶⁵ ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015b)

⁶⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 34.25 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- (2) แผนงานในการกำหนดแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว (มีการกำหนดแผนการพัฒนาราย ภูมิภาคด้วย)
- (3) แผนงานในการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (4) แผนงานในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว
- (5) แผนงานพัฒนาบุคลากร
- (6) แผนงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ
- (7) แผนงานด้านการส่งเสริมการลงทุน

สำหรับแผนกลยุทธ์ภายใต้แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2563 ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) นั้นจะเห็นได้ชัดภายใต้แผนหลักข้อ (2) แผนงานในการกำหนดแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ที่มีแผนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) จากการที่ลาวมีการดำเนินงานในด้านการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวมาก่อนภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยวและการสนับสนุนทางการเงินและการสนับสนุนทางเทคนิคจากประเทศต่างๆ (เช่น นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส) รวมถึงสถาบันการเงิน และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ธนาคารโลก (World Bank, WB) สหภาพยุโรป (European Union, EU) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization, UNESCO) SNV Netherlands Development Organisation (SNV) โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The Newzealand Aid Programme, NZAID) Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) , DED (German Development Service) โดยหลายโครงการประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น ในกรณีของโครงการที่หลวงน้ำทา ซึ่งต่อมาได้มีการถอดบทเรียนจากโครงการดังกล่าวไปยังแขวงอื่นๆ เช่น ที่แขวงพงสาลี แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง แขวงเวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต และแขวงจำปาสัก เป็นต้น โดยภายใต้แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 องค์การการท่องเที่ยวของลาว (Lao National Tourism Authority, LNTA) จะต้องทำงานประสานกับกระทรวงเกษตรและป่าไม้ (Ministry of Agriculture and Forestry) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Ministry of Science and Technology) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Resource and Environment) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม

(participatory ecotourism) ในพื้นที่ป่าสงวน (protected forests) เพื่อส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจประเทศ โดยเฉพาะเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อความยากจนของประชาชนในทุกชาติพันธุ์ และส่งเสริมการอนุรักษ์ รักษา สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

นอกจากนี้สำหรับแผนกลยุทธ์ 5 ปีการท่องเที่ยว (ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2553) เป้าหมายหลักประการหนึ่งของแผน คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) ทั่วประเทศ เพื่อเป็นปัจจัยในการช่วยลดปัญหาความยากจน เช่น ในภาคกลาง ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในวังเวียง เชื่อน้ำจืด และภูพานัง ให้เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ ในกรณีของภาคใต้ พัฒนาการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) ใน 4 แขวง โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงห้วยเส้าในแขวงจำปาสัก ภูเขียงทองและ Xexet ในแขวงสาละวัน และดงแก้มพันในแขวงอัตตะปือและเซกอง อย่างไรก็ตามสำหรับเป้าหมายในระยะยาวคาดหวังว่าภายในปี พ.ศ. 2563 โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม (participatory ecotourism) จะถูกนำไปใช้ในทุกแขวงในลาว LNTA จึงจำเป็นต้องหาทุนจากแหล่งต่างๆ มาเพื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าว

แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำหรับช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 (National Ecotourism Strategy and Action Plan 2005 – 2010)⁶⁷

แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นการวางกรอบการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ในลาว

ภายใต้แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการดังกล่าว ได้มีการนิยามการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ไว้ดังต่อไปนี้

“สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวในชนบทและในพื้นที่ป่าสงวนที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบน้อยที่สุด และเป็นไปในทิศทางที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจในชนบท และความเข้าใจของผู้เยี่ยมชมและการเห็นคุณค่าของสถานที่ที่ไปเยี่ยมชมเยือน” (แปลจาก Lao National Tourism Authority, 2015c หน้า 10)

⁶⁷ ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015c)

วิสัยทัศน์ของแผน คือ “การพัฒนาให้ลาวเป็นที่รู้จักในระดับโลกในฐานะปลายทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้วยการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจท้องถิ่น และเผยแพร่วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของลาวไปทั่วโลก” (แปลจาก Lao National Tourism Authority, 2015c หน้า 8)

ในการกำหนดกรอบการพัฒนานโยบาย การกำกับ และสถาบัน แผนปฏิบัติการจะเน้นความจำเป็นในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (คุณภาพสถานพักแรม ถนนและเครือข่ายคมนาคมที่ดี ศูนย์กลางข้อมูลและการประมวลผล) พัฒนาการเข้าถึง (อุปสรรคทางกายภาพและทางโครงสร้าง) แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้า และบริการ สำหรับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่มีรายจ่ายสูง โดยแผนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลัก 5 ด้าน และเป้าหมายใน 10 ปี ดังต่อไปนี้

เป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่

- (1) การจัดการสถาบันต่างๆ ให้มีความเข้มแข็งขึ้น สำหรับวางแผนและจัดการการเติบโตของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แนวทางการปฏิบัติหนึ่งคือการผลักดันให้กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งในแผนหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังเห็นปรากฏในกลยุทธ์การท่องเที่ยวของลาวสำหรับช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2563 (Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020) ดังที่ได้อธิบายไว้ก่อนหน้านี้
- (2) ส่งเสริมการฝึกอบรม การสร้างศักยภาพ และส่งเสริมการปฏิบัติที่ดีในด้านต่างๆ
- (3) ส่งเสริมการปกป้องสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ธรรมชาติ
- (4) ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวบ้าน
- (5) พัฒนางานวิจัยและข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายใน 10 ปี ได้แก่

- (1) ทำให้ศักยภาพและทักษะความรู้ในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความเข้มแข็งขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับแขวง
- (2) ประสานและกำหนดทิศทางหรือกำกับในส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามหลักการที่กำหนดทิศทางไว้

- (3) ส่งเสริมชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐและเอกชน และทำให้แน่ใจว่าภาคส่วนต่างๆ ได้รับอิสระและ
ความช่วยเหลือในการพัฒนาและส่งเสริม

7. กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

7.1 กฎเกณฑ์การลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของลาว

การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาลาวเริ่มใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจให้เอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น (privatization) ในหลายภาคส่วน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (Sukpanich, 2014) สำหรับกฎหมายการลงทุนต่างชาติปี พ.ศ. 2547 (Foreign Investment Law 2004) ที่ได้มีการปรับปรุงกฎหมายการลงทุนต่างชาติปี พ.ศ. 2537 (Foreign Investment Law 1994) กิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาประเทศจะรวมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วย (The Lao PDR National Assembly, 2004) ภายใต้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนปี พ.ศ. 2552 (Law on Investment Promotion 2009) เขตเมืองท่องเที่ยว (tourist town zone) หรือ เมืองท่องเที่ยว (touristic city) ถือเป็นหนึ่งในเขตเศรษฐกิจเฉพาะ (specific economic zone) ที่ได้รับการส่งเสริมภายใต้ข้อกำหนดการส่งเสริมเขตเศรษฐกิจเฉพาะ โดยในกฎหมายดังกล่าว เมืองท่องเที่ยว (touristic city) หมายถึง “บริเวณที่กำหนดโดยรัฐบาลให้เป็นเขตการลงทุน (investment zone) สำหรับการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมศักยภาพของท้องถิ่นและประเทศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและค่อยๆ พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสมัยใหม่ (modern tourism industry)” (แปลจาก The Lao PDR National Assembly, 2009 หน้า 48)

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจสำคัญที่ลาวกำหนดให้มีการดึงดูดการลงทุนเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้ว่าภายใต้ “Investment Calling List” ของลาวในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 45 โครงการ มี 20 โครงการที่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังไม่ค่อยได้ถูกสำรวจเพื่อการพัฒนา (unexplored areas) แต่มีศักยภาพในการพัฒนา (Lao PDR Ministry of Planning and Investment, 2010) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “Investment Calling List” (ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว) แสดงในภาคผนวก ก นอกจากนี้ลาวยังมีการกำหนดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการลงทุน (ภายใต้การส่งเสริมของธนาคารพัฒนาเอเชีย) ดังแสดงใน Priority Tourism-Related Investment Project: Fact Sheet (2010) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการลงทุนในลักษณะดังกล่าวดูในภาคผนวก ข

สำหรับข้อกำหนดในการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวต่างๆ ข้อกำหนดกว้างๆ ปรากฏอยู่ในกฎหมายการท่องเที่ยวลาวปี พ.ศ. 2548 (Lao PDR Law on Tourism 2005) ดังที่อธิบายไว้ในส่วนหนึ่งของใจความสำคัญของกฎหมายก่อนหน้านี้ ดังนี้

สำหรับบุคคลธรรมดาและหน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่ต้องการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องปฏิบัติตามที่มีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย อย่างไรก็ตามมีประเด็นสำคัญ คือ บุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นคนลาวหรือชาวต่างชาติจะต้องอาศัยอยู่ในลาว สำหรับหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะต้องมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจและจะต้องมีสำนักงานตั้งอยู่ในลาว

คนต่างชาติหรือองค์กรต่างชาติมีสิทธิตั้งวิสาหกิจเพื่อประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยวในลาวหลักๆ คือ ในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจบริษัทนำเที่ยวข้ามประเทศ (trans-national guided tour) รัฐอนุญาตให้หน่วยธุรกิจตามกฎหมายที่เป็นต่างชาติร่วมทุนกับนักลงทุนในประเทศ อย่างไรก็ตามคนต่างชาติหรือองค์กรต่างชาติ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวที่สงวนไว้ให้คนลาว เช่น มัคคุเทศก์อาชีพ ธุรกิจการให้บริการนำเที่ยวในประเทศ (domestic guided tour) ธุรกิจทัวร์พื้นที่เฉพาะบางพื้นที่ เกสต์เฮาส์ การให้บริการเช่าห้องรายวัน นอกจากนี้กฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการอนุญาตและข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดตั้งวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยวในลาวโดยบุคคลธรรมดาหรือหน่วยธุรกิจตามกฎหมายจะระบุอยู่ในข้อกำหนดแยกออกจากกฎหมายหลัก

นอกจากนี้ผู้สนใจลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวในลาวยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของลาวปี พ.ศ. 2552 (Law on Investment Promotion 2009) โดยทั่วไปกฎหมายดังกล่าวเป็นการรวมกฎหมายการลงทุนในประเทศและการลงทุนของต่างชาติเข้าด้วยกันทำให้นักลงทุนในประเทศและต่างชาติมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยทั่วไปภายใต้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนปี พ.ศ. 2552 การลงทุนแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

- (1) ธุรกิจทั่วไป (general business) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า (Ministry of Industry and Commerce) สำหรับต่างชาติที่จะลงทุนในธุรกิจทั่วไปจะต้องมีเงินลงทุนมากกว่า 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)⁶⁸

⁶⁸ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

(2) ธุรกิจสัมปทาน (concession business) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงแผนการและการลงทุน (Ministry of Planning and Investment)

(3) กิจกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตเศรษฐกิจเฉพาะ (special economic zones and specific economic zones) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งชาติ (National Committee for Special Economic Zone)

ด้านการลงทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะธุรกิจสัมปทาน อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับลักษณะ พื้นที่ และผลกระทบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น

สำหรับด้านการลงทุนของต่างชาติในธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) นั้น ในอดีตเคยให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้ในสัดส่วนร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงเกณฑ์ให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้สูงสุดถึงร้อยละ 70 ซึ่งยังคงเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในปีหรือในอนาคตอันใกล้นี้จะพิจารณาในการที่จะให้นักลงทุนจากประเทศในอาเซียนสามารถลงทุนได้ถึงร้อยละ 90 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในขณะที่ชาติอื่นๆ อาจะยังคงกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70⁶⁹ นอกจากนี้การดำเนินกิจการบริษัทบริษัทด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ใน สปป. ลาว นั้น ใบอนุญาตมี 2 ลักษณะ คือ ใบอนุญาตในลักษณะให้ดำเนินการได้ทั่วประเทศ และ ใบอนุญาตในลักษณะให้สามารถดำเนินการได้เฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะแขวง ซึ่งแบบหลังมักจะเสียภาษีน้อยกว่า⁷⁰

ในส่วนของการลงทุนในธุรกิจที่พัก สำหรับการลงทุนในธุรกิจโรงแรมใน สปป. ลาว ในปัจจุบัน จากข้อกำหนดด้านการลงทุนในกิจการทั่วไปภายใต้บัญชีเงื่อนไขการลงทุนเฉพาะของต่างชาติในบางธุรกิจ [List of conditional business types for foreign investors (List D 02 – 2015)]⁷¹ หมวด กิจกรรมบริการที่พักและอาหาร ระบุว่า ต่างชาติสามารถลงทุนได้ในกิจกรรมบริการที่พักระยะสั้นระดับ 3 ดาว ถึง 5 ดาว

⁶⁹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากองค์การการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

⁷⁰ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ต่างๆ

⁷¹ ข้อมูลจาก website ของ Ministry of Planning and Investment, Lao PDR

<http://www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1>

โดยต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำ 1 พันล้านบาท (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)⁷² และต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60⁷³

7.2 กฎเกณฑ์ตามข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศ

ลาวเป็นสมาชิกภาคีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับความร่วมมือในระดับใหญ่ เช่น ภายใต้ข้อตกลงขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) และ องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization, UNWTO) อย่างไรก็ตามความตกลงที่น่าจะมีผลกับงานศึกษาชิ้นนี้โดยตรงจะเกี่ยวข้องกับความตกลงภายในภูมิภาคมากกว่า จึงได้นำเสนอความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคีในภูมิภาคที่มีส่วนเชื่อมโยงกับภาคการท่องเที่ยวที่ลาวเป็นภาคีหนึ่งในข้อตกลง ได้แก่

- (1) สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN)
- (2) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion, Economic Cooperation, GMS)
- (3) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)

7.2.1 สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN)⁷⁴

ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความร่วมมือกันในหลายด้าน ทั้งด้านความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ โดยอาเซียนมีกฎบัตรความร่วมมือ (ASEAN Charters) ในด้านต่างๆ ได้แก่ (1) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community, ASC) (2) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

⁷² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁷³ เป็นกฎเกณฑ์ที่อ้างอิงจาก (1) Tourism Law No. 10/NA, dated 09/11/2005 (2) Resolution of President of the Council of Ministers No. 91/PCM, dated 4/10/1989 on Tourism (3) Announcement No. 57/ICT, dated 31/01/2013

⁷⁴ ข้อมูลส่วนใหญ่สรุปจาก Association of Southeast Asian Nations (2014)

อาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community, ASCC) และ (3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community, AEC)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศสมาชิกอาเซียน คือ ความพยายามในการดำเนินการตามพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community, AEC) โดยมีเป้าหมายในการ (1) เป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม (2) เป็นภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง (3) เป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และ (4) เป็นภูมิภาคที่การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

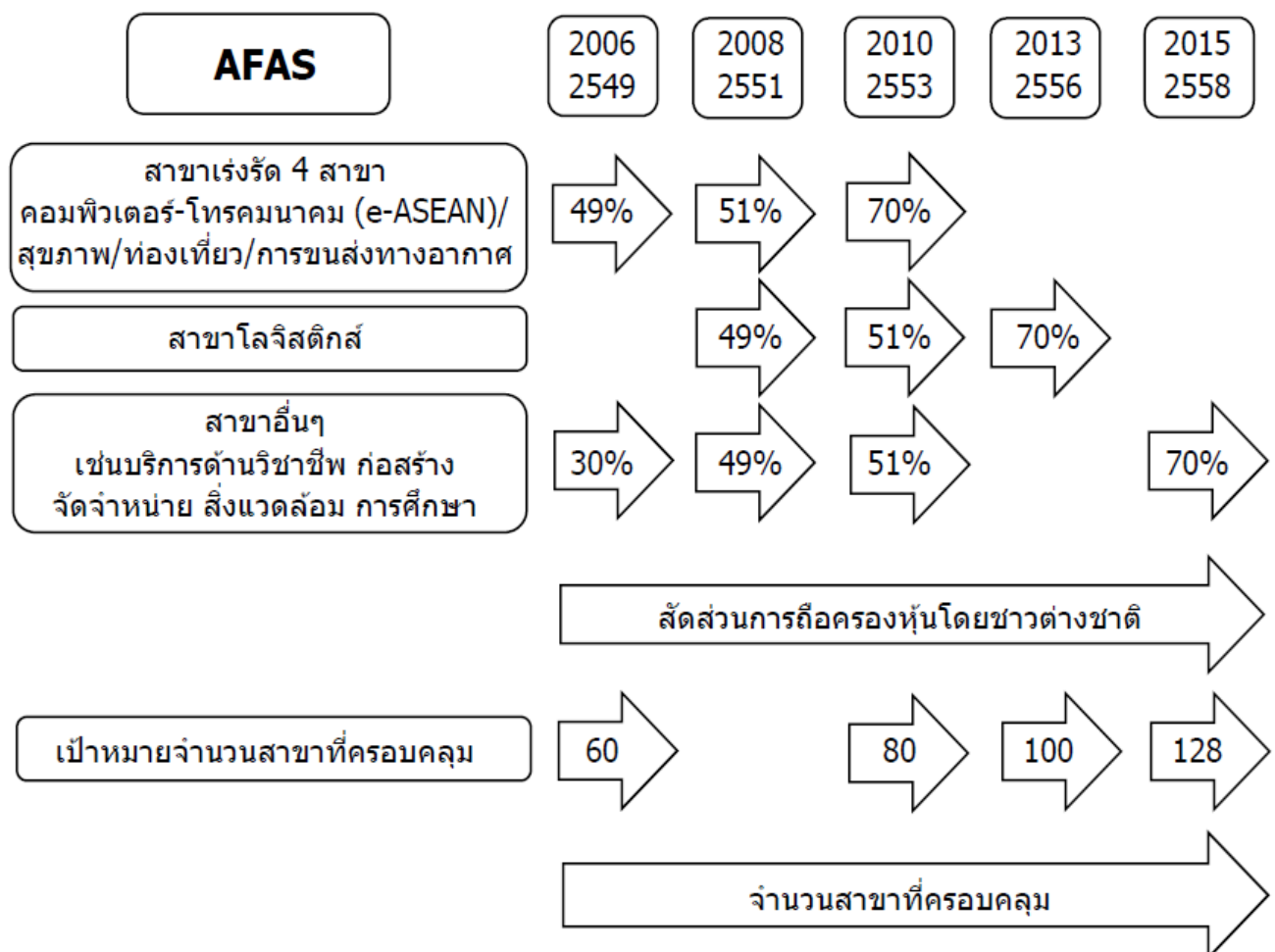
ตามเป้าหมายการเป็นฐานตลาดและฐานการผลิตร่วม ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความร่วมมือกันหรือมีข้อตกลงร่วมกันในด้านต่างๆ เช่น ความตกลงเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุน ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และความร่วมมือในด้านอื่นๆ

ความตกลงเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าของประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นได้กล่าวถึงการลดภาษีสินค้านำเข้าเป็นลำดับ โดยในกรณีของกลุ่มประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ภาษีนำเข้าสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นศูนย์ภายในปีพ.ศ. 2556 และสำหรับประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ ประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม ภายในปีพ.ศ. 2558 นอกจากนี้ยังมีความตกลงและความร่วมมือทางการค้าในด้านอื่นๆ เช่น มาตรการทางการค้ารวมถึงการจำกัดปริมาณการค้า กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า มาตรฐานสินค้า และพิธีการศุลกากร เป็นต้น

ความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services, AFAS) ประเด็นสำคัญของข้อตกลง คือ การลดหรือยกเลิกข้อจำกัดในการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันให้มากกว่าที่ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) มีข้อผูกพันไว้ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services, GATS) ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้าง (ดูรูปที่ 7.1) ในเชิงลึกคือการทยอยขยายเขตานสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติจากประเทศอาเซียนอื่นมาตั้งแต่แต่ละประเทศอาเซียนให้มากขึ้น ซึ่งมีเป้าหมายสัดส่วนสูงสุดไม่เกินร้อยละ 70 ของมูลค่าหุ้นทั้งหมด โดยมีสาขาเร่งรัดการเปิดเสรี 4 สาขา ได้แก่ สาขาบริการโทรคมนาคม-คอมพิวเตอร์ (e-ASEAN) บริการสุขภาพ บริการการท่องเที่ยว และบริการการขนส่งทางอากาศ กำหนดให้มีการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติจากประเทศอาเซียนอื่นมาตั้งแต่แต่ละประเทศอาเซียนสัดส่วนสูงสุดที่ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2551 และร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2553 สำหรับสาขาโลจิสติกส์

กำหนดให้มีสัดส่วนสูงสุดที่ร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2551 ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2553 และร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2556 สำหรับสาขาอื่นๆ กำหนดให้มีสัดส่วนสูงสุดที่ร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2551 ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2553 และร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2558 สำหรับในเชิงกว้างมีเป้าหมายในการทยอยขยายจำนวนสาขาบริการย่อยที่ครอบคลุมในการเปิดเสรีภาคบริการมากขึ้นหรือมีสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติจากประเทศอาเซียนอื่นมาตั้งแต่ประเทศอาเซียนมากขึ้น โดยมีเป้าหมายให้มีครอบคลุม 60 สาขาบริการย่อย ในปี พ.ศ. 2551 80 สาขาบริการย่อย ในปี พ.ศ. 2553 100 สาขาบริการย่อย ในปี พ.ศ. 2556 และ 128 สาขาบริการย่อย ในปี พ.ศ. 2558 สำหรับบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งอาจรวมถึงสาขาบริการการท่องเที่ยว และบริการขนส่งทางอากาศ รวมอยู่ในสาขาเร่งรัด

รูปที่ 7.1: การทยอยเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติจากประเทศอาเซียนอื่นมาตั้งแต่ประเทศอาเซียน

ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement, ACIA) เป็นหนึ่งในความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของอาเซียนภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community, AEC) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนมีการลงนามร่วมกันภายในปี พ.ศ. 2552 และมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2555 โดย ACIA ได้รวมเอาข้อตกลงของอาเซียนที่เคยทำไว้ก่อนหน้านี้สองฉบับ คือ ความตกลงการคุ้มครองการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Guarantee Agreement, ASEAN IGA) และความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area, AIA) เข้ามาอยู่ในข้อตกลงเดียวกัน (และใช้ ACIA แทนข้อตกลงเก่าทั้งสอง) โดย ACIA มีเป้าหมายในการจัดทำข้อกำหนดต่างๆ ด้านการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกให้มีความชัดเจนและเป็นไปเพื่อทำให้การลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น ได้รับความคุ้มครอง ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกมากขึ้น

ความตกลงเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือ อาเซียนได้มีการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วม (ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework) ในคุณสมบัติวิชาชีพสำหรับ 8 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ นักบัญชี วิศวกร พยาบาล สถาปนิก นักสำรวจ และวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว โดยนักวิชาชีพอาเซียนในสาขาดังกล่าวสามารถจดทะเบียนหรือขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนอื่นได้ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ ดังนั้นความตกลงในลักษณะดังกล่าวอาจไม่ได้เป็นการเปิดตลาดการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพอย่างเสรีโดยตรง แต่เป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงาน เช่น อำนวยความสะดวกในขั้นตอนการขอใบอนุญาตโดยลดขั้นตอนในการตรวจสอบ รับรองคุณวุฒิการศึกษา หรือคุณวุฒิวิชาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในสาขาวิชาชีพที่อาเซียนให้ความสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงาน

สำหรับด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุน อาเซียนมีแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านการเงินและการคลังใน 3 ด้าน คือ การเจรจาเปิดเสรีทางการเงิน บัญชีทุน และการพัฒนาตลาดทุน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศสมาชิกเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น

ในด้านความร่วมมือของอาเซียนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงนั้น นอกจากจะอยู่ในส่วนของความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services, AFAS) ซึ่งบริการการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในสาขาเร่งรัดในการเปิดตลาดภาคบริการดังที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ ภาคการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในสิบภาคเศรษฐกิจที่อาเซียนให้ความสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่าง

กัน⁷⁵ โดยอาเซียนได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการท่องเที่ยว (ASEAN Tourism Agreement, ATA) ในปี พ.ศ. 2545 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

- (1) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปมาและภายในประเทศอาเซียน
- (2) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- (3) เพื่อลดข้อจำกัดด้านการค้าในบริการการท่องเที่ยวและการเดินทางระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน
- (4) เพื่อสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวและบริการการเดินทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากธรรมชาติการประกอบกันของแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวในภูมิภาค
- (5) เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการส่งเสริมอาเซียนให้เป็นเป้าหมายการเดินทางท่องเที่ยวร่วม (single tourist destination) ที่มีมาตรฐาน การอำนวยความสะดวก และแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ระดับโลก
- (6) เพื่อเสริมสร้างการช่วยเหลือระหว่างกันในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความร่วมมือที่แข็งแกร่งมากขึ้นในการพัฒนา ปรับระดับ และขยายบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวและการเดินทางในอาเซียน
- (7) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวที่ดีสำหรับภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเชิงลึกในการพัฒนาการท่องเที่ยว การเดินทางภายในประเทศสมาชิกอาเซียน และการลงทุนในบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

ภายใต้ ATA ประเทศสมาชิกมีความร่วมมือใน 7 ด้าน ได้แก่

- (1) การอำนวยความสะดวกการเดินทางภายในประเทศสมาชิกอาเซียนและการเดินทางระหว่างประเทศและการเดินทาง
- (2) การอำนวยความสะดวกบริการการขนส่ง

⁷⁵ 10 ภาคเศรษฐกิจหลักประกอบด้วย การบริการธุรกิจ การก่อสร้าง การกระจายสินค้า การศึกษาภาคเอกชน การบริการสิ่งแวดล้อม การประกันภัย การธนาคารและบริการการเงินอื่นๆ การบริการสุขภาพภาคเอกชน การท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศ

- (3) การเปิดตลาด
- (4) การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ
- (5) ความปลอดภัยและความมั่นคงด้านการท่องเที่ยว
- (6) การทำการตลาดและส่งเสริมการตลาดร่วม
- (7) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อาเซียนได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์สำหรับการรวมกลุ่มด้านการท่องเที่ยว (Roadmap for Integration of Tourism Sector, RITS) สำเร็จในปี พ.ศ. 2553 หลังจากนั้นจึงได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของอาเซียน พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2558 (ASEAN Tourism Strategic Plan, ATSP 2011-2015) โดยได้รับความเห็นชอบจากการประชุมคณะรัฐมนตรีอาเซียนด้านการท่องเที่ยว (ASEAN Tourism Ministers, ATMs) ครั้งที่ 14 โดย ATSP 2011-2015 มีหลักการหลักๆ คือ

- (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการและในเชิงโครงสร้าง (integrated and structured tourism development)
- (2) การพัฒนาการที่ยั่งยืนและรับผิดชอบต่อ (sustainable and responsible development)
- (3) ความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ (wide-ranging stakeholder collaboration)
- (4) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (quality tourism products)
- (5) การบริการที่ยอดเยี่ยม (service excellence)
- (6) ประสบการณ์ที่แตกต่างและมีปฏิสัมพันธ์ (distinctive and interactive experience)

วิสัยทัศน์ของแผน คือ ภายในปี พ.ศ. 2558 อาเซียนจะมีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์แท้จริงและหลากหลาย (authentic and diverse) เพื่อตอบสนองจำนวนผู้เยี่ยมชมเข้ามาในภูมิภาคมากขึ้น เสริมสร้างความเชื่อมโยง สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมั่นคง คุณภาพบริการที่ดีขึ้น และในขณะเดียวกันก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและโอกาสสำหรับผู้ที่อยู่อาศัยในประเทศผ่านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อและยั่งยืน โดยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของภาคส่วนต่างๆ โดยกลยุทธ์ต่างๆ ของแผนจะอยู่บนพื้นฐานหลักการการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อและยั่งยืน (responsible and sustainable tourism) ครอบคลุมถึงบทบาทสำคัญของภาคการท่องเที่ยวในการลดความยากจน การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ประเด็นทางด้านเพศและชนกลุ่มน้อย การสร้างศักยภาพ การรักษาวินัยธรรมและอนุรักษ์ธรรมชาติ

สำหรับทิศทางการพัฒนา ประกอบด้วย

- (1) พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงประสบการณ์ในภูมิภาค การทำการตลาดอย่างสร้างสรรค์ และกลยุทธ์ด้านการลงทุน โดยมีแผนปฏิบัติการ คือ
 - 1.1 พัฒนาและจัดทำกลยุทธ์การตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน
 - 1.2 พัฒนาแพ็คเกจและวงจรการท่องเที่ยวในภูมิภาคและในภูมิภาคย่อยอย่างสร้างสรรค์และในเชิงประสบการณ์ ไปพร้อมๆ กับกลยุทธ์การลงทุน
 - 1.3 ส่งเสริมนโยบายความสัมพันธ์กับภายนอก และการดำเนินงานการท่องเที่ยวอาเซียน
- (2) เพิ่มคุณภาพบริการโดยมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมและพัฒนาทรัพยากรบุคคลในภูมิภาค
 - 2.1 พัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) และขั้นตอนการให้ประกาศนียบัตร
 - 2.2 จัดทำข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับวิชาชีพในภาคการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals) และข้อกำหนดต่างๆ
 - 2.3 เสริมสร้างโอกาสสำหรับการเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาทักษะ
- (3) ส่งเสริมและเร่งรัดการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวและความเชื่อมโยงในอาเซียน
 - 3.1 ความพยายามสำหรับด้านการตรวจลงตราอาเซียน เพื่อให้การเดินทางมาประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีการขอวีซ่าเพียงชนิดเดียว
 - 3.2 ทำงานร่วมกับองค์กรส่วนต่างๆ ในอาเซียนเพื่อขยายความเชื่อมโยงการขนส่งทางอากาศ นำ ราง และพื้นดิน

ในลำดับถัดไปจะกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับ ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับวิชาชีพในภาคการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals) และมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards)

ข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับวิชาชีพในภาคการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals)

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการลงนามข้อตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับวิชาชีพในภาคการท่องเที่ยว (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals, MRA-TP) ในวันที่ 9

พหุศักราช พ.ศ. 2555 ที่กรุงเทพ ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพภาคการท่องเที่ยวในอาเซียน และแลกเปลี่ยนข้อมูลลักษณะแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) ด้านการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันสำหรับวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว และโอกาสในการร่วมมือและสร้างศักยภาพร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน อย่างไรก็ตาม แรงงานที่จะเคลื่อนย้ายต้องได้รับการรับรองมาตรฐานของมาตรฐานความสามารถสากลอาเซียน สำหรับวิชาชีพในภาคการท่องเที่ยว (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals, ACCSTP) โดยมีมาตรฐานทั้งทางด้านวิชาชีพเกี่ยวกับบริการโรงแรม (hotel services) และวิชาชีพเกี่ยวกับบริการการท่องเที่ยว (travel services) สำหรับวิชาชีพเกี่ยวกับบริการโรงแรมนั้น ประกอบด้วย บริการแผนกต้อนรับ (front office) บริการทำความสะอาด (house keeping) การผลิตอาหาร (food production) และบริการอาหารและเครื่องดื่ม (food and beverage service) สำหรับวิชาชีพเกี่ยวกับบริการการท่องเที่ยว (travel services) ประกอบด้วย ตัวแทนการท่องเที่ยว (travel agencies) และการจัดการท่องเที่ยว (tour operator) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7.1

ตารางที่ 7.1: วิชาชีพต่างๆ ใน ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals

1. Hotel Services Front Office Front Office Manager Front Office Supervisor Receptionist Telephone Operator Bell Boy House Keeping Executive Housekeeper Laundry Manager Floor Supervisor Laundry Attendant Room Attendant Public Area Cleaner Food Production Executive Chef Demi Chef Commis Chef Chef de Partie Commis Pastry Baker Butcher Food and Beverage Service F&B Director F&B Outlet Manager Head Waiter Bartender Waiter	2. Travel Services Travel Agencies General Manger Assistant General Manager Senior Travel Consultant Travel Consultant Tour Operation Product Manager Sales and Marketing Manager Credit Manager Ticketing Manager Tour Manager
--	--

ที่มา: ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals หน้า 14

มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards)

ประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมกันกำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) ใน 6 ด้าน ได้แก่

- (1) โรงแรมสีเขียว (green hotel)
- (2) การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม (food and beverage services)
- (3) ห้องน้ำสาธารณะ (public restroom)
- (4) ที่พักอาศัยในลักษณะโฮมสเตย์ (homestay)
- (5) การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism)
- (6) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (tourism heritage)

โดยในที่นี้จะกล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการให้บริการในลักษณะที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรฐานโรงแรมสีเขียว (green hotel) ที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ (homestay) การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มาตรฐานโรงแรมสีเขียวอาเซียน (ASEAN Green Hotel Standard) มีกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติสำหรับการดำเนินการของโรงแรม
- (2) การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- (3) ความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น
- (4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- (5) การจัดการขยะ
- (6) การประหยัดพลังงาน
- (7) การประหยัดน้ำ
- (8) การควบคุมคุณภาพอากาศ (ทั้งในและนอกอาคาร)
- (9) การควบคุมมลพิษทางเสียง
- (10) การบำบัดและจัดการน้ำเสีย
- (11) การจัดการการกำจัดวัตถุเป็นพิษและสารเคมี

มาตรฐานที่พักในลักษณะโฮมสเตย์อาเซียน (ASEAN Homestay Standard) มีกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) ที่พัก
- (2) อาหารและเครื่องดื่ม
- (3) ความปลอดภัย
- (4) กิจกรรมสำหรับผู้มาเยี่ยมชมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการโฮมสเตย์
- (5) สภาพแวดล้อมสิ่งแวดลอม
- (6) ประโยชน์ต่อท้องถิ่น
- (7) การตลาดและการส่งเสริมการตลาด

มาตรฐานการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอาเซียน (ASEAN Ecotourism Standard) มีกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) ศักยภาพการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (2) การเข้าถึง
- (3) กิจกรรมการท่องเที่ยว
- (4) การจัดการสิ่งแวดล้อม
- (5) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- (6) ความปลอดภัย
- (7) โครงการเกี่ยวกับการตีความและให้ความรู้

มาตรฐานการท่องเที่ยวที่เชิงวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Tourism Heritage Standard) มีกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) ความมีเอกลักษณ์และลักษณะของวัฒนธรรม
- (2) การป้องกันและรักษาแหล่งท่องเที่ยว
- (3) การจัดการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว
- (4) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
- (5) การเข้าถึง
- (6) สิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน

7.2.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion, GMS, Economic Cooperation)⁷⁶

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion, GMS, Economic Cooperation) เป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศ 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และจีน (โดยเฉพาะมณฑลยูนนานและเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง) ตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2535 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเซีย (Asian Development Bank, ADB) เป็นผู้สนับสนุนหลักทั้งในการเป็นผู้ประสานงานและให้การสนับสนุนทางการเงินและการสนับสนุนทางเทคนิค โดยเน้นไปยังการทำให้เกิดโครงการพัฒนาต่างๆ ในภูมิภาคโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการขนส่ง พลังงาน โทรคมนาคม สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยว การค้า การลงทุนภาคเอกชน และภาคเกษตร โดยจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาที่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงให้ความสำคัญ

ในปี พ.ศ. 2545 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS program) มีการกำหนดกรอบกลยุทธ์ความร่วมมือ (GMS Strategic Framework, GMS-SF) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2555 โดยภายใต้ GMS-SF ได้มีการกำหนดโครงการความร่วมมือหลัก (flagship programs) 11 โครงการ ได้แก่

- (1) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor)
- (2) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor)
- (3) การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor)
- (4) การพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคม (Telecommunications Backbone)
- (5) การซื้อขายไฟฟ้าและการเชื่อมโยงเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า (Regional Power Interconnection and Trading Arrangements)
- (6) การอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน (Facilitating Cross-Border Trade and Investment)
- (7) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน (Enhancing Private Sector Participation and Competitiveness)

⁷⁶ ข้อมูลส่วนใหญ่สรุปจาก Asian Development Bank (2014) และ Asian Development Bank (2008a)

- (8) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะความชำนาญ (Developing Human Resources and Skills Competencies)
- (9) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Strategic Environment Framework)
- (10) การการป้องกันน้ำท่วมและการจัดการทรัพยากรน้ำ (Flood Control and Water Resource Management)
- (11) การการพัฒนาการท่องเที่ยว (GMS Tourism Development)

ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Regional Tourism Sector Strategy, RTSS) เพื่อกำหนดแนวทางหรือแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาใน 7 ด้านหลัก คือ

- (1) การตลาด เพื่อส่งเสริมกลุ่มประเทศ GMS ในฐานะเป้าหมายการเดินทางร่วม (single destination)
- (2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเพิ่มบทบาทสตรี
- (3) การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และลดผลกระทบทางลบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม
- (4) การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการลดความยากจนและความเสมอภาคในการกระจายประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว
- (5) การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน
- (6) การอำนวยความสะดวกในการข้ามพรมแดน
- (7) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ภายใต้ RTSS ได้มีการพิจารณาโครงการที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว 29 โครงการ โดย 13 โครงการเป็นโครงการเฉพาะพื้นที่ ในขณะที่อีก 16 โครงการเป็นโครงการในภาพรวม

นอกจากนี้หลังจากการยอมรับ RTSS ระหว่างประเทศสมาชิก ได้มีการจัดตั้งสำนักงานประสานความร่วมมือการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Coordination Office, MTCO) ที่กรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2549 โดยทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการของกลุ่มการทำงานด้านการท่องเที่ยว (Tourism Working Group, TWG จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2539) ที่ให้การสนับสนุนทางเทคนิคและการประสานงานกิจกรรมในด้านต่างๆ

7.2.3 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)⁷⁷

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) เป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคของ 5 ประเทศ คือ ประเทศไทย กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม โดยมีการประชุมระดับผู้นำเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546 (ประเทศเวียดนามเข้าร่วมกลุ่มในปี พ.ศ. 2547) เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่ม รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตามแผนปฏิบัติงานความร่วมมือของประเทศในกลุ่ม ACMECS ปี พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2558 (Ayeyawady - Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy Plan of Action 2013-2015) ประเทศในกลุ่ม ACMECS มีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือใน 8 ด้าน และอีก 2 ประเด็นหลัก คือ

- (1) ด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน
- (2) ด้านความร่วมมือทางการเกษตร
- (3) ด้านความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมและพลังงาน
- (4) ด้านความเชื่อมโยงทางการขนส่ง
- (5) ด้านความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว
- (6) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- (7) ด้านสุขภาพสาธารณะ
- (8) ด้านความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม
- (9) ประเด็นการพัฒนาหุ้นส่วนเศรษฐกิจ
- (10) ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในความร่วมมือหลักของประเทศสมาชิก ACMECS โดยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวมีเป้าหมายในการส่งเสริมกลยุทธ์ร่วมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนและรับผิดชอบต่อทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว

⁷⁷ ข้อมูลส่วนใหญ่สรุปจาก กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศ (2557) และ Ayeyawady - Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy Plan of Action 2013-2015

ภายในกลุ่มประเทศ AMECS และการเป็นภูมิภาคเป้าหมายการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก โดยอาจมีการดำเนินการ เช่น

- (1) ส่งเสริมแนวคิด 5 ประเทศ 1 เป้าหมายท่องเที่ยว (five countries, one destination)
- (2) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีอยู่ระหว่างประเทศในกลุ่ม ACMECS
- (3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่ม ACMECS ในการพัฒนาเว็บไซต์และฐานข้อมูล
- (4) พัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวต่างๆ
- (5) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาคการท่องเที่ยว
- (6) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรกลาง (central agencies) เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรการท่องเที่ยวท้องถิ่นต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- (7) ส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศในกลุ่ม AMECS
- (8) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาความร่วมมือในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

8. องค์การระหว่างประเทศที่เข้ามาช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว

องค์การระหว่างประเทศต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว มีหลายองค์การ เช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ธนาคารโลก (World Bank, WB) สหภาพยุโรป (European Union, EU) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization, UNESCO) SNV Netherlands Development Organisation (SNV) โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The Newzealand Aid Programme, NZAID) Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), DED (German Development Service) ตารางที่ 8.1 แสดงข้อมูลการช่วยเหลือทางเทคนิคจากองค์กรอื่นๆ ที่นอกเหนือจาก ADB ในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ปี ค.ศ. 1997 ถึง ปี ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2551)

อย่างไรก็ตามในงานศึกษาชิ้นนี้จะกล่าวถึงบทบาทขององค์กรหลักๆ ได้แก่ (1) ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) (2) SNV Netherlands Development Organisation (SNV) (3) โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The Newzealand Aid Programme, NZAID) (4) Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), DED (German Development Service) (5) สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า โครงการที่ประเทศ สปป. ลาว (Wildlife Conservation Society, program in Lao PDR, WCS Lao PDR) (6) องค์กรพัฒนาของลักเซมเบิร์ก (LuxDev)

ตารางที่ 8.1 การช่วยเหลือทางเทคนิคจากองค์กรอื่นๆ ในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ปี 1997 – 2008 (พ.ศ. (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2551)

Project	Year	Institution	Amount (\$'000)
NZAID Tourism Support Program	2008	NZAID	-
Strengthening Human Resources in the Tourism and Hospitality Industry	2008	Lux, Dev.	5,000
National Tourism Strategy Implementation Support Program	2008	NZAID	2,500
Tourism Development on the East-West Corridor	2008	JICA	-
Nam Khan Eco-Valley Project	2008	AFD	-
Preparation of Tourism Law	2007	UNWTO, SNV	50
Cultural Heritage Specialist Guide Training Program at UNESCO World Heritage Sites	2006	ADB, UNESCO	-
Facilitation of Tourism on the East-West Corridor	2006	JICA	-
Xe Pian Ecotourism Project	2006	WWF	400
Marketing Sustainable Tourism in Lao PDR	2006	EU, SNV	250
Plain of Jars Heritage Tourism Program	2005	NZAID, UNESCO	450
Marketing Support for the Lao PDR	2005	IFC	-
EU Community-Based Tourism Program	2003	EU	100
GTZ Community-Based Tourism Program	2002	GTZ	-
SNV Sustainable Tourism Support Program	2000	SNV	-
Nam Ha Ecotourism Project	1999	NZAID, UNESCO	850
DED Tourism Support Program	1999	DED	-
Support to Revise the National Tourism Plan	1997	UNDP	210

ที่มา: Asian Development Bank (2008b)

8.1 ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB)

ในที่นี้จะกล่าวถึงโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรง 3 โครงการ ได้แก่

- (1) โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Development Project) ใน กัมพูชา สปป. ลาว และเวียดนาม
- (2) โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project) ใน สปป. ลาว และเวียดนาม
- (3) โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project) ใน สปป. ลาว และเวียดนาม

8.1.1 โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Development Project) ใน กัมพูชา สปป. ลาว และเวียดนาม⁷⁸

ช่วงเวลาตั้งแต่การประเมินจนโครงการเสร็จสมบูรณ์ คือ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2551 สำหรับงบประมาณโครงการ งบประมาณของทั้งโครงการประมาณ 47.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 2,023.4 ล้านบาท)⁷⁹ โดยประมาณร้อยละ 64 เป็นต้นทุนที่เป็นเงินตราต่างประเทศ ในขณะที่อีกประมาณร้อยละ 36 เป็นสกุลเงินท้องถิ่น สำหรับ สปป. ลาว เงินกู้เทียบเท่าประมาณ 10.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 468.3 ล้านบาท)⁸⁰ เพื่อจะเป็นเงินทุนประมาณร้อยละ 77 ของต้นทุนโครงการทั้งหมดใน สปป. ลาว

GMS เริ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (GMS Economic Cooperation Program, GMS Program) ในปี พ.ศ. 2535 เพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืน และลดปัญหาความยากจน โดยความร่วมมือทางด้านการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในโครงการสำคัญ (flagship initiative) เพื่อร่วมมือด้านแผนการพัฒนาและนโยบาย

⁷⁸ ข้อมูลจาก Asian Development Bank (2008b)

⁷⁹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 42.96 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2545 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸⁰ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 42.96 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2545 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ด้านการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเป้าหมายการเดินทางร่วม โดยในปี พ.ศ. 2536 GMS ได้ก่อตั้งคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของ GMS (GMS Tourism Working Group) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากองค์การท่องเที่ยวของทั้ง 6 ประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2542 คณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของ GMS ได้ร้องขอและได้รับการช่วยเหลือทางเทคนิคจาก ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) เพื่อเตรียมในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Development Project)

ภายใต้กรอบกลยุทธ์ GMS พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2555 (GMS Strategic Framework 2002 – 2012) ภาคการท่องเที่ยวถือเป็นภาคเศรษฐกิจที่แผนดังกล่าวให้ความสำคัญ และเป็นภาคเศรษฐกิจที่ ADB เน้น ภายใต้กลยุทธ์และโครงการความร่วมมือ GMS ของ ADB พ.ศ. 2547 – 2551 (ADB's 2004 – 2008 GMS Cooperation Strategy and Program) เพื่อศักยภาพในการส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์กับคนยากจน รวมทั้งความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของ GMS ในภาพรวม นอกจากนี้โครงการดังกล่าวยังสอดคล้องกับกลยุทธ์หลักของ ADB พ.ศ. 2563 (ADB's Strategy 2020) ที่เกี่ยวข้องกับด้าน โครงสร้างพื้นฐาน การปกป้องสิ่งแวดล้อม และความร่วมมือในภูมิภาค

ผลลัพธ์ของโครงการมี 4 ด้าน ได้แก่

ผลลัพธ์ A การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

โครงการที่เกี่ยวข้องใน สปป. ลาว ประกอบด้วย

- การฟื้นฟูและขยายสนามบินที่แขวงหลวงน้ำทา
- การปรับปรุงถนนไปยังถ้ำกองลอ (Konglor Cave) ที่แขวงคำม่วน
- การปรับปรุงถนนไปยังน้ำตกกวาสี (Kwangsri Falls) ที่แขวงหลวงพระบาง

ผลลัพธ์ B การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนและลดความยากจน (pro poor community-based tourism)

ADB เข้าไปช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและผลิตภัณฑ์และบริการบนพื้นฐานของหมู่บ้าน การรักษาและทำให้มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเข้มแข็งขึ้น การส่งเสริมบทบาทของผู้หญิง การมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และการพัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็ก (micro-enterprise) โดยโครงการนี้ประกอบด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดเล็ก 158

หน่วย ในสามประเทศ ต้นทุนประมาณ 0.95 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 40.81 ล้านบาท)⁸¹ นอกจากนี้ในระหว่างดำเนินโครงการทั้ง สปป. ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้มีการผ่านกฎหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อลดความยากจน (pro-poor tourism) และ ADB ยังเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based tourism, CBT) 49 โครงการ ในทั้งสามประเทศ เช่น กิจกรรมทางด้านทัวร์เดินป่า โฮมสเตย์ การแสดงทางวัฒนธรรม การเดินทางทางเรือระยะสั้นๆ การขี่ช้าง เป็นต้น โดยมีการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน เช่น สัมปทานชุมชนในการดำเนินงานของแหล่งท่องเที่ยวและข้อตกลงสัญญาระหว่างผู้ให้บริการของชุมชนและบริษัทนำเที่ยว นอกจากนี้ ADB ยังมีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยมีการผลิตเอกสาร 350,000 ชิ้น และยังมี website ที่ได้รับรางวัล นั่นคือ www.ecotourismlaos.com ชนะรางวัล Planeta Ecotourism Spotlight ถึง 3 ครั้ง

ผลลัพธ์ C ความร่วมมือในอนุภูมิภาคเพื่อให้อำนาจความเข้มแข็งให้กับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ADB ช่วยส่งเสริมความร่วมมือในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงโดยการช่วยก่อตั้งศูนย์ประสานการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Coordinating Office, MTCO) ซึ่งจะทำงานเป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของ GMS (GMS Tourism Working Group) ประสานงานในเรื่องความร่วมมือด้านกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวของ GMS ทั้งทางด้านโครงการที่เป็นโครงการสำคัญ (priority projects) การทำให้การทำการตลาดของกลุ่มอนุภูมิภาคเป็นผล และการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ โดยตั้งแต่มีการก่อตั้ง MTCO คณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของ GMS เป็นเพียงกลุ่มคณะทำงานเดียวใน GMS ที่มีเงินสนับสนุนของตนเอง (self-financing) โดยแต่ละประเทศสมาชิกจะสนับสนุนเงินจำนวน 15,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 644,400 บาท)⁸² ในการดำเนินงาน ด้วยความช่วยเหลือของ MTCO และการประชุมร่วมปีละสองครั้งของคณะกรรมการอำนวยการโครงการ ก่อให้เกิดความร่วมมือในหลายด้าน เช่น แนวทางการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมของกัมพูชา สปป. ลาว และเวียดนาม (Guide to Socially Responsible in Cambodia, Laos, and Viet Nam) นอกจากนี้ website ของ MTCO ในส่วนของ www.exploremekong.org ชนะรางวัล Pacific Asia Travel Association Gold

⁸¹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 42.96 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2545 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 42.96 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2545 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

Award ด้านการตลาด อีกทั้งโครงการนี้ยังช่วยพัฒนาโครงการฝึกอบรมผู้นำเที่ยว (Guide Training Programme) ผู้เชี่ยวชาญด้านมรดกทางวัฒนธรรม ของ UNESCO ซึ่งก็ชนะรางวัล Pacific Asia Travel Association Gold Award โดยก่อนที่โครงการจะเสร็จสิ้นแนวทางการปฏิบัติที่ดี (good-practice approaches) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและบทเรียนต่างๆ ได้แพร่หลายไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่มต่างๆ มีการก่อตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว (tourist information centers) ในจังหวัดชายแดนของกลุ่มประเทศที่เข้าร่วม เมื่อโครงการสำเร็จมีอย่างน้อย 53 เขตจังหวัดชายแดนของประเทศที่อยู่ในโครงการที่ให้ visa on arrival สำหรับใน สปป. ลาว ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยว (tourism marketing and promotional board) ร่วมกับตัวแทนภาคเอกชน

ผลลัพธ์ D การนำความช่วยเหลือไปปฏิบัติหรือทำให้เกิดผลและสร้างความเข้มแข็งด้านสถาบัน

ประเทศที่ร่วมโครงการทั้งสามประเทศมีการเพิ่มศักยภาพอย่างมากในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนและลดความยากจน (pro-poor CBT) ปรับปรุงการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม และขยายความร่วมมือในอนุภูมิภาค การจัดโครงสร้างการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพัฒนาความสามารถในการจัดการดูแลโครงการและอำนวยความสะดวกการลงทุนของภาคเอกชนที่มีลักษณะเป็นวิสาหกิจที่ลงทุนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในภาพรวมผลการดำเนินงานรายประเทศ สำหรับใน สปป. ลาว นั้นพบว่า

- หลังจากมีการปรับปรุงถนนไปยังถ้ำกองลอ (Konglor Cave) ที่แขวงคำม่วน พบว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวที่ถ้ำกองลอ (Konglor Cave) ที่แขวงคำม่วน เพิ่มขึ้นจาก 940 คนในปี พ.ศ. 2550 เป็น 4,755 คนในปี พ.ศ. 2551 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 506) หลังจากมีการทำถนนเข้าไปที่ถ้ำ รายได้จากค่าเข้าถ้ำเพิ่มขึ้นจาก 1.08 ล้านบาท (หรือประมาณ 4,536 บาท)⁸³ ในปี พ.ศ. 2548 เป็น 28.54 ล้านบาท (หรือประมาณ 117,014)⁸⁴ ในปี พ.ศ. 2552 โดยในปี พ.ศ. 2553 นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 6,434 คน และคาดว่า

⁸³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2548 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸⁴ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2552 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

นักท่องเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ (tourist destination spending) รวมประมาณ 200,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 6.34 ล้านบาท)⁸⁵

- หลังจากมีการปรับปรุงถนนไปยังน้ำตกกวาสี (Kwangsri Falls) ที่แขวงหลวงพระบาง พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปยังน้ำตกกวาสีที่แขวงหลวงพระบางเพิ่มขึ้นอย่างมาก คือ เพิ่มขึ้นจาก 105,000 คน (70,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ) ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 148,210 คน ในปี พ.ศ. 2552 (111,049 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 41 หลังจากมีการพัฒนาถนนทางไปน้ำตก รายได้จากค่าเข้าน้ำตกเพิ่มขึ้นจาก 1,225 ล้านบาท (หรือประมาณ 4.66 ล้านบาท)⁸⁶ ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 2,252 ล้านบาท (หรือประมาณ 9.23 ล้านบาท)⁸⁷ ในปี พ.ศ. 2552 โดยในปี พ.ศ. 2553 รายได้จากค่าเข้าน้ำตกเพิ่มขึ้นเป็น 2,746 ล้านบาท (หรือประมาณ 10.43 ล้านบาท)⁸⁸ เทียบเท่าประมาณ 343,000 ดอลลาร์สหรัฐ และคาดว่านักท่องเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายของในแหล่งท่องเที่ยวนี้ (tourist destination spending) รวมประมาณ 1.65 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 52.29 ล้านบาท)⁸⁹

- หลังจากมีการปรับปรุงสนามบินที่แขวงหลวงน้ำทา พร้อมๆ กับการให้บริการของ Lao Airlines เครื่องบิน ATR72 พบว่าจำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการสนามบินเพิ่มขึ้นจาก 1,500 คน ในปี พ.ศ. 2545 เป็น 6,543 คน ในปี พ.ศ. 2553

- การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based tourism, CBT) และการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดย่อม (micro and small enterprises) เสริมกับกับโครงการด้าน

⁸⁵ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 31.69 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2553 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0038 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2549 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸⁷ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0041 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2552 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸⁸ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0038 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2553 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁸⁹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 31.69 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2553 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

โครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ระยะเวลาการพำนักของนักท่องเที่ยว (length of stay) เพิ่มขึ้น 0.5 วัน และค่าใช้จ่ายต่อวันเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 และก่อนจบโครงการมีการเพิ่มจุดให้บริการ visa on arrival 18 จุด

8.1.2 โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project) ใน สปป. ลาว และเวียดนาม⁹⁰

ช่วงเวลาดำเนินโครงการ คือ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2557 (โครงการเสร็จสิ้นภายใน 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556)

คณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของ GMS (GMS Tourism Working Group) ร้องขอ ADB จึงได้อนุมัติการช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อเตรียมโครงการ โดยความช่วยเหลือดังกล่าวพิจารณาจากงานศึกษาการสนับสนุนจาก ADB ในการเตรียมจัดกลยุทธ์การท่องเที่ยวกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Tourism Sector Strategy: GMS – TSS) และบทเรียนจากโครงการที่ดำเนินอยู่ในส่วนของโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Tourism Development Project, MTDP) สำหรับโครงการนี้จะครอบคลุมสองประเทศ คือ ประเทศ สปป. ลาว และ เวียดนาม ที่ร้องขอการสนับสนุนจาก ADB

ถึงแม้ว่าต่างชาติจะมีการเดินทางเข้ามาในประเทศในกลุ่ม GMS เพิ่มขึ้นมาก รวมถึงการท่องเที่ยวสร้างเสริมเศรษฐกิจของกลุ่มอนุภูมิภาคอย่างกว้างขวาง ผลประโยชน์มักจะกระจุกตัวอยู่ที่ปลายทางการท่องเที่ยวบางแห่งและมักจะไปไม่ถึงคนยากจน อีกทั้งศักยภาพของภาครัฐและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมจากผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นจากภาคการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นยังคงค่อนข้างอ่อนแอ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความยั่งยืนของภาคการท่องเที่ยว ดังนั้นโครงการนี้จึงเสนอว่าการแทรกแซงของภาครัฐควรจะเป็นไปเพื่อ (1) ลดข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและขอบเขตที่ขัดขวางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว (2) กำกับและดูแลสอดส่องการใช้สินทรัพย์การท่องเที่ยวสาธารณะโดยผู้ดำเนินการทางธุรกิจภาคเอกชนเพื่อบรรเทาผลกระทบภายนอกทางลบ (negative externalities) (3) ขยายโอกาสสำหรับคนยากจนเพื่อให้ได้ประโยชน์จากการภาคการท่องเที่ยว โดยภาครัฐของ GMS จะต้องสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแบบจำลองใหม่ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคเพื่อ (1) ปรับปรุงในเรื่องของความยั่งยืนของสินทรัพย์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และพื้นที่ในเขตเมือง สำหรับการท่องเที่ยว (2) สร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่เป็น

⁹⁰ ข้อมูลจาก Asian Development Bank (2008b) และ Asian Development Bank (2009b)

ประโยชน์กับคนจน (3) ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มาจากการเชื่อมโยงทางด้านการคมนาคมขนส่งของกลุ่มประเทศ GMS (GMS transport corridors) เพื่อสนับสนุนวงจรการท่องเที่ยวของอนุภูมิภาคเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวใหม่ๆ และช่วยเพิ่มระยะเวลาการอยู่และการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (4) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเจ้าหน้าที่ในภาครัฐ เพื่อให้สามารถปรับปรุงศักยภาพในการแข่งขันและคุณภาพการให้บริการ

สำหรับใน สปป. ลาว โครงการจะครอบคลุมพื้นที่ใน 9 แขวง คือ แขวงบ่อแก้ว แขวงจำปาสัก แขวงหัวพัน แขวงหลวงน้ำทา แขวงอุดมไซ แขวงสาละวัน แขวงสะหวันนะเขต แขวงเวียงจันทน์ และแขวงไชยบุรี ครอบคลุม 17 ตำบล และประมาณ 53 หมู่บ้าน

ผลลัพธ์ของโครงการมี 5 ด้าน ประกอบด้วย

ผลลัพธ์ 1 พัฒนาแบบจำลองโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ปกป้องสิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม

สำหรับผลลัพธ์ 1 นั้น มีโครงการย่อย 4 โครงการ อยู่ใน สปป. ลาว 2 โครงการ และเวียดนาม 2 โครงการ สำหรับโครงการที่อยู่ใน สปป. ลาว คือ

- การปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ลุ่มสีพันดอน ในแขวงจำปาสัก ถือเป็นจุดความเชื่อมโยงทางความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างลาว กัมพูชา และไทย ซึ่งประกอบด้วยเกาะสีพันเกาะ และมีประชาชนอยู่อาศัย 72,000 คน ชุมชนยากจนที่อาศัยอยู่ในหรือใกล้พื้นที่ลุ่มดังกล่าวอาศัยพื้นที่ลุ่มสำหรับอาหารและหารายได้ ในหลายปีที่ผ่านมาประชากรที่มากขึ้นและราคาสินค้าประมงที่สูงขึ้นทำให้การทำประมงและการล่าสัตว์รุนแรงขึ้น โครงการย่อยสำหรับพื้นที่นี้จะทำให้คนในชุมชนมีทางเลือกทางด้านรายได้มากขึ้น เช่น การจ้างงานในศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว โรงแรม เกสต์เฮาส์ ผู้นำเที่ยว หรือให้บริการขนส่งนักท่องเที่ยว ขายสินค้าหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยว โดยโครงการย่อยของโครงการนี้ประกอบด้วย (1) การปรับปรุงถนนเป็นระยะทาง 4 กิโลเมตรที่เชื่อมถนนสาย 13 ไปยังท่าจอดเรือที่หมู่บ้านนากะสังให้ดีขึ้น (2) การปรับปรุงเส้นทางที่เกาะดอนเดดและเกาะดอนคอน (3) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่นากะสัง ดอนเดด และดอนคอน (4) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านข้อมูลและการอธิบายที่หมู่บ้านนากะสังข้าง

พื้นที่ลุ่ม (5) สร้างทางเดินที่มีการอธิบายอย่างชัดเจนที่น้ำกะสัง ดอนเดด ดอนคอน และที่เกาะเล็ก ๆ อื่นๆ

- การพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองวังเวียง วังเวียงถือเป็นเมืองที่เป็นจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวและการให้บริการระหว่างแขวงเวียงจันทน์และหลวงพระบาง จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมเสียหยาทั้งจากขยะแห้งและขยะเปียกปล่อยลงสู่ระบบระบายน้ำและแม่น้ำซึ่งใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวด้วย โดยโครงการย่อยภายใต้โครงการนี้จะช่วยลดการสร้างมลภาวะในแม่น้ำและรักษาคุณภาพของน้ำในแม่น้ำสำหรับใช้ในท้องถิ่นและสำหรับการท่องเที่ยว โดยโครงการย่อยภายใต้โครงการนี้ประกอบด้วย (1) ขยายและปรับปรุงระบบระบายน้ำในพื้นที่หลักของเมืองวังเวียง (2) ปรับปรุงถนนบางสายในพื้นที่หลักของเมืองให้ดีขึ้น เพื่อให้แน่ใจว่าน้ำจะไหลไปยังร่องด้านข้างถนน (3) ติดตั้งที่กรองชีวภาพเพื่อขจัดสิ่งเจือปนออกไป

ผลลัพธ์ 2 ดำเนินโครงการด้านการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชน ลดความยากจน ตลอดห่วงโซ่

อุปทาน

ผลลัพธ์ในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับชุมชนยากจนในเศรษฐกิจการท่องเที่ยวผ่านโครงการย่อย 33 โครงการ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวการออกแบบและการดำเนินการนำเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น โดยสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน และริเริ่มห่วงโซ่อุปทานเพื่อเชื่อมโยงผลผลิตทางการเกษตรและสินค้าหัตถกรรมของชุมชนยากจนสู่เศรษฐกิจการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ

สำหรับใน สปป. ลาวมีการดำเนินโครงการในแขวงสาละวัน แขวงเวียงจันทน์ แขวงหัวพัน แขวงอุดมไซ แขวงไชยบุรี และแขวงบ่อแก้ว อย่างไรก็ตามผลลัพธ์ยังหมายรวมถึง 9 แขวง ที่พื้นที่โครงการทั้งหมดครอบคลุมจะมีต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน วงจรการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน และห่วงโซ่อุปทานของผลผลิตจากท้องถิ่น

ผลลัพธ์ 3 พัฒนาการเชื่อมโยงทางด้านการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS tourism corridors)

ผลลัพธ์ของโครงการนี้จะช่วยให้ประเทศที่ร่วมโครงการประสานกับประเทศสมาชิก GMS อื่นๆ ชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและวงจรการท่องเที่ยว มีแผนการตลาดร่วมกัน และมีสัญลักษณ์การท่องเที่ยวร่วมกันตลอดความเชื่อมโยงด้านการขนส่งของกลุ่มประเทศ GMS โดยโครงการนี้จะมีโครงการย่อย 10 โครงการ⁹¹ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวใน สปป. ลาว บนระเบียงเศรษฐกิจเหนือใต้ (north-south economic corridor, NSEC) ที่เชื่อมโยงมณฑลยูนนาน ของจีนกับสปป. ลาว ไทย และไทย และในเวียดนามและสปป. ลาว บนระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก ตะวันตก (east-west economic corridor, EWEC) ที่เชื่อมทั้งสองประเทศนี้กับไทย โดยโครงการนี้จะมี กิจกรรมที่ช่วยจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายของประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นระหว่าง ชายแดน ใน สปป. ลาวมีแหล่งท่องเที่ยว 5 แห่งถูกเลือกให้อยู่ในโครงการ

ผลลัพธ์ 4 ปรับปรุงศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

สร้างกลุ่มผู้ที่สามารถจะไปอบรมต่อได้ (master trainers) เพื่อให้ได้รับการฝึกอบรมตามความต้องการโดยเฉพาะในด้าน (1) การดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการขนาดเล็ก (สำหรับโครงการใน สปป. ลาว 40 คน) (2) การจัดการและการวางแผนด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ (สำหรับโครงการใน สปป. ลาว 50 คน)

ผลลัพธ์ 5 บริการการจัดการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

ในแต่ละประเทศผลลัพธ์จะรวมถึง (1) บริการให้คำปรึกษาทั้งระดับนานาชาติและระดับชาติด้วยความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาและรักษามรดกทางวัฒนธรรม ระบบการเงินและบัญชี การพัฒนาทางสังคมและเพศ การระงับข้อพิพาท สิ่งแวดล้อม วิศวกรรมโยธาและการควบคุมดูแล การพัฒนาระบบของการจัดการผลการดำเนินงานโครงการ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ห่วงโซ่ อุปทาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (2) สนับสนุนและประสานงานการดำเนินโครงการ (3) การพัฒนาศักยภาพของหน่วยประสานงาน (project coordination units, PCUs) และหน่วยดำเนินโครงการ (project implementation units, PIUs) (4) การกำกับดูแลจากภายนอกในการระงับข้อพิพาท (5) การตรวจสอบโครงการ (6) มีการกำกับดูแลและประเมินโครงการเป็นช่วงๆ โดยที่ปรึกษาหรือสถาบันอิสระ

⁹¹ อย่างไรก็ตามภายใต้ Implementation Plan of the Project April 2009 – December 2013 (Asian Development Bank, 2009) ระบุว่า มี 6 โครงการ

สำหรับ สปป. ลาว บริการให้คำปรึกษาถูกจัดสรรให้ สปป. ลาว รวมทั้งสิ้น 250.5 คน-เดือน

8.1.3 โครงการการก่อสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงสำหรับการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมใน สปป. ลาว (Lao People's Democratic Republic: Greater Mekong Subregion Tourism Infrastructure for Inclusive Growth Project)⁹²

ระยะเวลาดำเนินโครงการ คือ 14 มกราคม พ.ศ. 2558 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 งบประมาณโครงการเป็นเงินกู้ 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 1,370 ล้านบาท)⁹³

โครงการนี้จะช่วยจัดซื้อจัดจ้างทางด้านกายภาพและศักยภาพการพัฒนาในแขวงจำปาสัก คำม่วน หลวงพระบาง และอุดมไซ แขวงที่ครอบคลุมอยู่ในเส้นทาง GMS ตอนกลาง โดยโครงการนี้จะสร้างงานที่เกี่ยวข้อง 27,000 อัตรา ใน สปป. ลาว รวมถึง (1) ทำถนนเป็นระยะทาง 70 กิโลเมตร ในเขตชนบท เพื่อเปิดพื้นที่ใหม่และเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงตลาดและบริการสังคมสำหรับประชาชน 15,000 คน (2) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมการบริการในพื้นที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อลดอันตรายด้านสุขอนามัยสังคมของผู้อยู่อาศัย 35,000 คน และผู้เยี่ยมเยือน 2.4 ล้านคน เริ่มต้นปี พ.ศ. 2562 (3) อำนาจความสะดวกบริการสนับสนุนธุรกิจอย่างน้อย 500 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากนี้โครงการนี้ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับความร่วมมือในภูมิภาคโดยการส่งเสริมวงจรการท่องเที่ยวในหลายประเทศ (multicountry tour circuits และสนับสนุนการหารีหรือร่วมกันทางด้านโครงสร้างนโยบายเพื่อลดอุปสรรคทางการท่องเที่ยวที่ไม่ใช่อุปสรรคทางกายภาพ โดยการลงทุนของโครงการนี้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของ GMS (GMS Tourism Sector Strategy) และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2563 (National Tourism Strategy 2012 – 2020)

8.2 SNV the Netherlands Development Organization (SNV)⁹⁴

SNV เป็นองค์กรที่สร้างศักยภาพความสามารถ ดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความยากจนโดยสร้างผลิตภัณฑ์และโอกาสทางรายได้และการจ้างงาน และเพิ่มการเข้าถึงบริการพื้นฐานโดยเพิ่มความเข้มแข็งความสามารถของผู้เล่นท้องถิ่น

⁹² ข้อมูลจาก Asian Development Bank (2016)

⁹³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 34.25 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁹⁴ ข้อมูลจาก SNV (2016)

ในช่วงปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2554 SNV ทำงานร่วมกับรัฐบาลของ สปป. ลาว ในการเพิ่มศักยภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในภาครัฐและเอกชนในภาคการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2546 กิจกรรมจะเน้นไปที่การท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based tourism, CBT) ซึ่งมักจะอยู่ในบริบทของการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้น SNV พันธมิตร และลูกค้า ได้ปรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจากบทเรียนต่างๆ ที่ได้รับให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในระยะหลังจะเป็นลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อลดปัญหาความยากจน (pro-poor sustainable tourism, PPST) ตามแบบของ SNV ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ใช้กลยุทธ์การพัฒนาปลายทางการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (value chain analysis, VCA) และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนเพื่อให้เกิดผลกระทบในการลดความยากจนให้มากขึ้น

ทั้งนี้ SNV ได้ทำงานร่วมกับองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (Lao National Tourism Authority, LNTA) ในการร่วมกันสร้างองค์ความรู้และทักษะให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อจะเข้าใจพลวัตที่ซับซ้อนและมีหลายมิติของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเพื่อที่จะได้สามารถกำหนดโครงสร้างอุตสาหกรรมให้สามารถลดความยากจนได้ทั่วทั้งประเทศ นอกจากนี้ SNV ยังทำงานใกล้ชิดกับแผนการท่องเที่ยวระดับแขวง ได้แก่ แขวงหัวพัน แขวงคำม่วน แขวงหลวงพระบาง และแขวงสะหวันนะเขต เพื่อจะพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อลดปัญหาความยากจน (PPST) ในระดับท้องถิ่น

ผลลัพธ์และผลกระทบหลักของโครงการประกอบด้วย

- (1) กลยุทธ์ธุรกิจเพื่อลดปัญหาความยากจน
- (2) เพิ่มความสามารถให้กับศักยภาพของท้องถิ่น
- (3) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการมีส่วนร่วมมากขึ้น
- (4) มีปลายทางการท่องเที่ยวเพื่อช่วยลดปัญหาความยากจน (pro-poor tourism) แห่งใหม่ๆ โดยเฉพาะที่
 - ถ้ำเวียงไซ (Viengxay Caves) และแขวงหัวพัน ได้กลายเป็นปลายทางการท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยการทำงานร่วมกันระหว่าง SNV และแผนการท่องเที่ยวของแขวงหัวพัน สำนักงานอนุสรณ์ถ้ำไกรสอน พรหมวิหาร และ UNWTO
 - เมืองงอย (Meuang Ngoi) แขวงหลวงพระบาง โดยเริ่มแรกได้รับการสนับสนุนจาก SNV ผ่านโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Tourism Development

Project) และหลังจากนั้นโดย SNV โดยตรงเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป และสามารถเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น

- พระธาตุอิงฮัง (That Inhang) และถ้ำ Buddha Cave (รู้จักกันในนามของถ้ำปลาผา หรือ ถ้ำเต่า) ในแขวงสะหวันนะเขต ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ผ่านสินค้าหัตถกรรม ห่วงโซ่อุปทานอาหารและเครื่องดื่ม และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีขึ้น

(5) พัฒนานโยบายและแผนการท่องเที่ยว

ผลลัพธ์ของโครงการนั้นแม้จะมีหลากหลาย ในที่นี้จะยกตัวอย่างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของโครงการได้แก่

- (1) พัฒนาแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2553 ของ สปป. ลาว (Lao Eco-Tourism Strategy and Action Plan, 2005 – 2010)
- (2) ประกาศใช้กฎหมายการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ปี พ.ศ. 2548 (National Tourism Law 2005)
- (3) โครงการนำร่องการเป็นผู้นำและการเปลี่ยนแปลงองค์กร ร่วมกับองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ ลาว (Lao National Tourism Authority, LNTA)
- (4) บุกเบิกการใช้วิธีการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (value chain analysis, VCA) เพื่อวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเพื่อลดปัญหาความยากจน (pro-poor tourism) โดยเฉพาะในหลวงพระบาง และระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกตะวันตก (East-West Economic Corridor)
- (5) สร้างแผนแม่บทแหล่งท่องเที่ยวสำหรับน้ำตกกวางสี และเวียงไซ
- (6) ก่อตั้งสมาคมผู้นำเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-tourism Guide Associations)

8.3 โครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The New Zealand Aid Programme, NZAID)

โครงการหลักที่เกี่ยวข้อง คือ โครงการการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Community-Based Tourism For Sustainable Economic Development, CBT-SED) ในลำดับถัดไปจะกล่าวถึงข้อมูลของโครงการโดยสรุปจาก New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade for the New Zealand Aid Programme (2014)

รัฐบาลของ สปป. ลาว มีกลยุทธ์ในการใช้การท่องเที่ยวส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน นิวซีแลนด์เข้าไปช่วยเสริมกลยุทธ์ดังกล่าวตั้งแต่โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำ

ฮา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) ในระหว่างปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2551 สำหรับโครงการใหม่กว่าคือ โครงการการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Community-Based Tourism For Sustainable Economic Development, CBT-SED) ในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ด้วยงบประมาณทั้งสิ้น 3,466,030 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 105.7 ล้านบาท)⁹⁵ โดยมีการดำเนินโครงการใน 4 แขวง ในสปป. ลาว ได้แก่ แขวงคำม่วน แขวงเชียงขวาง แขวงบอลิคำไซ และแขวงหลวงน้ำทา โดยการให้ทุนสนับสนุนไปยังกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว (Ministry of Information, Culture and Tourism, MICT) ของสปป. ลาว แล้ว MICT เป็นผู้ดำเนินการ

โครงการ CBT-SED มีเป้าหมายในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ กิจกรรมมีวัตถุประสงค์ในการสร้างศักยภาพให้กับกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวระดับแขวง เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Strategy) และก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน และพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน กิจกรรมประกอบด้วย การสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดเล็ก (เช่น ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ที่พัก ศูนย์การฝึกอบรมการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนแห่งชาติ เป็นต้น) การฝึกอบรมผู้ประกอบการสำหรับคนท้องถิ่น การพัฒนาแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และกลยุทธ์การท่องเที่ยวระดับแขวง และการผลิตโบรชัวร์ หนังสือแนะนำ วัสดุทัศนประชาสัมพันธ์ แผนระบบสัมผัส โครงการจัดระดับโรงแรมและเกสต์เฮาส์ ต้นแบบการดำเนินการในโครงการนั้นได้รับอิทธิพลมาจาก ADB และการดำเนินงานของ ADB

สำหรับผลของโครงการนั้น พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาเพื่อลดความยากจน โดยเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ MICT ทั้งส่วนกลางและระดับแขวงเข้ามามีส่วนร่วม จึงมีประสบการณ์และทักษะการพัฒนาในลักษณะการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนมากขึ้น (Community Based Tourism, CBT) โดยหลักฐานเพิ่มเติมในการที่รัฐบาลของ สปป. ลาว จะคงดำเนินการการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนต่อไป คือ MICT ได้ทำงานร่วมกับ ADB กับโครงการใหม่มูลค่า 40 ล้านดอลลาร์

⁹⁵ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 30.49 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2554 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

สหรัฐ (หรือประมาณ 1,219.6 ล้านบาท)^{96,97} ในโครงการที่มีลักษณะคล้ายกัน สำหรับพื้นที่ใน 4 แขวง เป้าหมายที่โครงการเข้าไปดำเนินการ พบว่า เจ้าหน้าที่ระดับแขวง 3 แขวงรายงานว่าเจ้าแขวงเห็นความสำคัญและให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (Community Based Tourism, CBT) ในขณะที่ในบางที่ การท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชน (Community Based Tourism, CBT) ถูกพิจารณาเป็นทางเลือกกับการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคเอกชน อย่างไรก็ตามโครงการ CBT-SED ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อย่างมีนวัตกรรม โดยนำต้นแบบแบบจำลองของโครงการน้ำฮ่าไปใช้ใน 4 แขวง ทำให้ได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญมากมายในช่วงดำเนินโครงการ โดยเชื่อว่าสิ่งอำนวยความสะดวกและผลิตภัณฑ์ที่สนับสนุนโดยโครงการ CBT-SED จะส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกเป็นเวลานาน เช่น ศูนย์ฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวที่หลวงน้ำทา ทั้งนี้การดำเนินโครงการจะได้ผลสัมฤทธิ์มากขึ้นหากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะภาคเอกชน

8.4 GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)

GIZ หรือ Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit เป็นองค์กรภายใต้กระทรวงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจของเยอรมนี (German Federal Ministry of Economic Cooperation and Development) ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการและช่วยรัฐบาลของเยอรมนีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยให้บริการตามอุปสงค์ (demand-driven) และออกแบบเฉพาะกรณี (tailor-made) อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับโครงการทางด้านการท่องเที่ยวที่ยังคงดำเนินอยู่ในปัจจุบันใน สปป. ลาว ประกอบด้วย⁹⁸

- (1) โครงการการผสมผสานการอนุรักษ์ธรรมชาติและจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนที่บริเวณ Hin Nam No (Integrated nature conservation and sustainable resource management in the Hin Nam No) แขวงคำม่วน มีกิจกรรมสำคัญ คือ การพัฒนาความร่วมมือกับการจัดการพื้นที่ป่าสงวน ช่วยในการสมัครพื้นที่ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลกของ UNESCO

⁹⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 30.49 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2554 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

⁹⁷ ในที่นี้จะหมายถึงโครงการการโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงสำหรับการเติบโตอย่างมีส่วนร่วมใน สปป. ลาว (Lao People's Democratic Republic: Greater Mekong Subregion Tourism Infrastructure for Inclusive Growth Project)

⁹⁸ ข้อมูลจาก GIZ (2016)

(UNESCO World Heritage) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว และพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวสำหรับพื้นที่ป่าสงวน Hin Nam No

- (2) ความร่วมมือในภูมิภาคของ สปป. ลาว ในอาเซียน ในด้านการค้าและการพัฒนาผู้ประกอบการ (Regional Economic Integration of Laos into ASEAN, Trade and Entrepreneurship Development, RELATED) พื้นที่โครงการ คือ เวียงจันทน์ แขวงหลวงพระบาง และแขวงจำปาสัก โดยมีกิจกรรม คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว การสร้างศักยภาพให้กับหัวหน้างานและการบริหารจัดการระดับกลางในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว การดำเนินการเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอาเซียน (ASEAN Sustainable Tourism Standards) การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ทำให้ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของลาวเป็นสีเขียว (เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) มากขึ้น และทำให้การเข้าถึงการท่องเที่ยวลาวในตลาดอาเซียน

8.5 สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า โครงการที่ประเทศ สปป. ลาว (Wildlife Conservation Society, program in Lao PDR, WCS Lao PDR)⁹⁹

สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (Wildlife Conservation Society, WCS) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2438 มีเป้าหมายในการอนุรักษ์สัตว์ป่าและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าทั่วโลก สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าที่ สปป. ลาว (Wildlife Conservation Society program in Lao PDR หรือ WCS Lao PDR) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2537 ในการสนับสนุนชุมชนและองค์กรภาครัฐในการปกป้องสัตว์ป่าและถิ่นที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติใน สปป. ลาว โดยพยายามให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของสัตว์ป่า ฝึกอบรมผู้จัดการพื้นที่ป่าสงวน สร้างรากฐานศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์ด้านการอนุรักษ์ ปัจจุบัน WCS Lao PDR มีพื้นที่ดำเนินโครงการใน 4 โครงการ ได้แก่ (1) ภูมิทัศน์แขวงบอลิคำไซ (Bolikhamxay Landscape) (2) ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน (Nakai Nam Theun National Protected Area) (3) ป่าสงวนแห่งชาติน้ำน้ำเอ็ด-ภูเลย (Nam Et-Phou Louey National Protected Area) (4) ภูมิทัศน์แขวงสะหวันนะเขต (Savannakhet Landscape)

8.6 องค์กรพัฒนาของลักเซมเบิร์ก (LuxDev)¹⁰⁰

⁹⁹ ข้อมูลจาก <http://laos.wcs.org/About-Us.aspx>

¹⁰⁰ ข้อมูลจาก <http://luxdev.lu/en/activities/country/LAO> ข้อมูลจาก <http://www.lanith.co/> และการสัมภาษณ์

Mr. Peter Semone หัวหน้าที่ปรึกษาทางเทคนิค Lao National Institute of Tourism and Hospitality (Lanith)

องค์กรพัฒนาของลักเซมเบิร์ก (LuxDev) เป็นตัวแทนของรัฐบาลของลักเซมเบิร์ก ในพันธกิจด้านการทำให้เกิดความร่วมมือด้านการพัฒนาของรัฐบาลลักเซมเบิร์ก โดยเน้นทางด้านการลดปัญหาความยากจน และการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดย LuxDev โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศที่เข้าไปพัฒนาในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนารวมถึงการทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับใน สปป. ลาว LuxDev มีโครงการที่เข้ามาช่วยพัฒนาหลายโครงการ อย่างไรก็ตามโครงการที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวโดยตรง คือ โครงการการสร้างความเข้มแข็งทางด้านทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับงานบริการและการท่องเที่ยว (Strengthen of Human Resources in Hospitality and Tourism) ที่มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจและการลดปัญหาความยากจนใน สปป. ลาว ผ่านทางการพัฒนาทางด้านภาคบริการและภาคการท่องเที่ยว โครงการดังกล่าวมุ่งเน้นในการสร้างศักยภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของภาคเศรษฐกิจดังกล่าว โดยในช่วงแรกของโครงการจะเป็นการกำหนดกลยุทธ์และการจัดตั้งสถาบันในด้านการฝึกอบรมในภาคบริการและการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ตามแนวคิดและการดำเนินการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และโครงการนี้ยังเน้นในเรื่องของเนื้อหาในการฝึกอบรมสำหรับทักษะที่จำเป็นในด้านต่างๆ เช่น อาหารและเครื่องดื่ม การจัดการร้านอาหาร พนักงานต้อนรับในโรงแรม พนักงานทำความสะอาด พนักงานนำเที่ยว และตัวแทนท่องเที่ยว (travel agent) นอกจากนี้โครงการนี้ยังดำเนินการในด้านการฝึกผู้ฝึกสอนสำหรับการสร้างความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้ต่อไปในอนาคต และท้ายที่สุดโครงการนี้จะร่วมกับพันธมิตรต่างๆ ในการสร้าง วิทยาลัยการบริการและการท่องเที่ยว (Hospitality and Tourism School) ซึ่งนอกจากจะสร้างสถานศึกษาแล้วยังรวมถึงอุปกรณ์ที่ครบครันทั้งครัว สิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม (คอมพิวเตอร์ ทรัพยากรต่างๆ ห้องสมุด เป็นต้น) ซึ่งสร้างทั้งที่เวียงจันทน์และหลวงพระบาง

สถานศึกษาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นปัจจุบัน คือ สถาบันด้านการบริการและการท่องเที่ยวแห่งชาติ (Lao National Institute of Tourism and Hospitality, Lanith) ที่สร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของ LuxDev และกระทรวงศึกษาธิการและการกีฬาของ สปป. ลาว (Ministry of Education and Sport, Lao PDR) โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาคบริการและการท่องเที่ยว โครงการเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2551 และมีการก่อตั้ง Lanith อย่างเป็นทางการใน ปี พ.ศ. 2556 สำหรับโปรแกรมของ Lanith ในปัจจุบันประกอบด้วย

- (1) Higher Diploma (เทียบเท่ากับ ปวส. ของไทย) ยังไม่ได้มีการดำเนินการ แต่เป็นแผนการดำเนินการในอนาคต
- (2) Lanith Diploma (เทียบเท่ากับ ปวช. ของไทย) เป็นโครงการที่มีการเรียนการสอน 2 ปี ในสาขาหลัก 4 สาขา ได้แก่ การผลิตอาหาร บริการอาหารและเครื่องดื่ม การดำเนินการด้านที่พัก และการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว การศึกษาจะเน้นทั้งในเรื่องของทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยจะเรียนเป็นภาษาลาว แต่ทุกภาคการศึกษาจะมีการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
- (3) Lanith Certificates เป็นโครงการที่มีการเรียนการสอน 1 ปี ดำเนินการเฉพาะที่หลวงพระบาง ด้วยความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเทคนิค (Technical and Vocational Education and Training, TVET) โครงการนี้เกิดขึ้นจากการที่คนลาวเลิกเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และทักษะที่ได้เรียนจาก TVET อาจจะไม่เพียงพอ จากการเรียนใน TVET ลักษณะ (9+3 นักศึกษาจบมัธยมปีที่ 3 แล้วมาเรียนที่ TVET อีก 3 ปี) และลักษณะ (12+2 นักศึกษาจบมัธยมปีที่ 3 แล้วมาเรียนที่ TVET อีก 2 ปี) โดยในปีที่ 3 ของโครงการ ลักษณะแรก และปีที่ 2 ของโครงการลักษณะที่ 2 นักศึกษาจะมาเรียนเพิ่มเติมที่ Lanith ดังนั้น การเรียนในลักษณะนี้นักศึกษาจะได้อนุปริญญา (Diploma) จาก TVET และได้ใบประกาศนียบัตร (Certificate) จาก Lanith

ในการเตรียมที่จะเปิดการฝึกอบรมอย่างเต็มรูปแบบนั้น อาจารย์ที่มาสอนที่ Lanith ทุกคน จะถูกส่งไปฝึกอบรมในต่างประเทศเป็นเวลา 1 ปี ที่ลักเซมเบิร์ก สิงคโปร์ และไอร์แลนด์ เมื่อเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบันมีนักศึกษาสำหรับการศึกษาแล้วหนึ่งรุ่น โดยนักศึกษารุ่นแรกมีทั้งหมด 50 คน (ได้รับการสนับสนุนทางการเงินทั้งหมด) ทั้งหมดได้เข้าไปทำงานในโรงแรม รัฐบาล และมี 2 คนที่กลับมาสอนให้ Lanith โดย Lanith ถือเป็นสถานศึกษาด้านการท่องเที่ยวแห่งเดียวใน สปป. ลาว ที่มีมาตรฐานระดับสากล

ในการบริหารจัดการ Lanith ต้องใช้งบประมาณ 300,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 9.22 ล้านบาท)¹⁰¹ เงินสนับสนุนจาก LuxDev จะหมดในปี พ.ศ. 2559 อย่างไรก็ตามผู้สนับสนุนอื่นๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) และสถานทูตอังกฤษ

¹⁰¹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 30.73 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2556 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

(British Embassy) รวมถึงรัฐบาลของลักเซมเบิร์กเอง มูลนิธิต่างๆ และภาคเอกชน ซึ่งให้การสนับสนุนในลักษณะการให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา Lanith เองก็มีทุนสนับสนุนแบบบางส่วน (partial scholarship) ให้นักศึกษา

9. ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการการท่องเที่ยวโดยทั่วไป และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ สปป. ลาว

ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ สปป. ลาว ประกอบด้วย

9.1 การให้บริการแหล่งท่องเที่ยว

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1,962 แห่ง แบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 1,145 แห่ง (ร้อยละ 58) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 539 แห่ง (ร้อยละ 28) และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 278 แห่ง (ร้อยละ 14) หากพิจารณาจากพื้นที่หรือแขวงที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวอยู่ที่แขวงหลวงพระบาง ประมาณร้อยละ 12 แขวงจำปาสักร้อยละ 11 แขวงคำม่วนร้อยละ 10 และแขวงเชียงขวางร้อยละ 10 โดยแขวงที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด คือ แขวงคำม่วน (ร้อยละ 12 ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งหมด) แขวงจำปาสัก แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง และแขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 9 – 10 ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งหมด) ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า แขวงที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากที่สุด คือ แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 16 ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งหมด) แขวงพงสาลี แขวงจำปาสัก แขวงเชียงขวาง และแขวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 9 – 10 ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งหมด) สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ พบว่า แขวงที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากที่สุด คือ แขวงหัวพัน (ร้อยละ 19 ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด) แขวงจำปาสัก แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง และแขวงคำม่วน (ร้อยละ 14 ร้อยละ 12 ร้อยละ 11 และร้อยละ 10 ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด)

สำหรับด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หากพิจารณาจากเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (National Protected Areas, NPAs) พบว่า มีอยู่ 23 แห่ง (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 9.1) ครอบคลุมพื้นที่มากถึงร้อยละ 16.7 ของพื้นที่ประเทศ กระจายอยู่ทั่วประเทศ สปป. ลาว ได้แก่ ในแขวงหลวงน้ำทา แขวงพงสาลี แขวงหัวพัน แขวงไซยบุรี แขวงเวียงจันทน์ แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสะหวันนะเขต แขวงสาละวัน แขวงจำปาสัก แขวงเซกอง และแขวงอัตตะปือ โดย NPAs ของ สปป. ลาว ได้รับการยอมรับว่ามี การออกแบบระบบเขตพื้นที่ป่าสงวนที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ทั้งยังมีแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวหลากหลาย ทั้งในรูปของป่ามรดกเขตร้อน ประชากรสัตว์ป่าที่หลากหลาย การก่อรูปของหินปูนแปลกๆ และกลุ่มชาติ

พันธุ์ย่อยจำนวนมาก อย่างไรก็ตามแม้พื้นที่ป่าสงวนเหล่านี้มักจะอยู่ในที่ห่างไกล แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปทำกิจกรรมได้หลากหลาย เช่น การเดินป่า ค่ายค ดูนก ตั่งแคมป์¹⁰²

ตารางที่ 9.1 จำนวนและพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติของ สปป. ลาว

Type of Protected Area	IUCN Classification	No.	Area (km ²)
Strict Nature Reserve	Ia		
Wilderness Area	Ib		
National Park	II		
Natural Monument or Feature	III		
Habitat/Species Management Area	IV		
Protected Landscape/Seascape	V		
Protected Area with Sustainable Use of Natural Resources	VI	23 ^a	36,992 ^a
All types		23	36,992

หมายเหตุ ^aFourth National Report to the Convention on Biological Diversity

ที่มา: ASEAN Secretariat (2009)

สำหรับการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้นมีทั้งการให้บริการโดยภาครัฐหรือเอกชน และมีทั้งที่เสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เช่น เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ดังที่ได้อธิบายไปก่อนหน้านี้ ซึ่งรวมถึงหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อาจได้รับการพัฒนาโดยภาครัฐ ภาคเอกชน หรือความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ (ตัวอย่างองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องดังแสดงในหัวข้อที่ 9 และโครงการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศหลากหลายองค์กรดังแสดงในหัวข้อที่ 10) หรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ อย่างไรก็ตามจากข้อจำกัดด้านเงินทุนของภาครัฐของ สปป. ลาว นั้น ทำให้เงินทุนส่วนใหญ่สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะมาจากองค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชน มากกว่าเงินทุนจากทางภาครัฐ สำหรับการบริหาร

¹⁰² ข้อมูลจาก website http://www.ecotourism Laos.com/protected_areas.htm, World Economic Forum (2015) และ ASEAN Secretariat (2009)

จัดการแหล่งท่องเที่ยวก็มีทั้งที่ภาครัฐดำเนินการเองและที่ให้สัมปทานหรือให้อนุญาตภาคเอกชนเข้าไปดำเนินการ

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในลักษณะโครงการภายใต้ความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) โครงการการอนุรักษ์ช้างที่ภูเขาควาย แขวงอุดมไซ และโครงการน้ำไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-ภูเลย (Nam Et - Phou Louey) แขวงห้วยพัน และนำเสนอกรณีศึกษาการพัฒนาและให้บริการแหล่งท่องเที่ยวโดยภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท Gibbon Experience ในแขวงบ่อแก้ว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติตากแด่ แขวงหลวงพระบาง

9.2 การให้บริการจัดการท่องเที่ยวโดยบริษัทท่องเที่ยวหรือตัวแทนการท่องเที่ยว (tour operator)

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2557 ธุรกิจลักษณะดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มขึ้นจาก 145 รายปี พ.ศ. 2551 เป็น 340 ราย ในปี พ.ศ. 2557 สำหรับตัวแทนการท่องเที่ยวสาขา (branch travel agent) ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 65 – 75 ราย ในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ตัวแทนการท่องเที่ยว (travel agent) ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ (เพิ่มขึ้นจาก 127 ราย ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 197 ราย ในปี พ.ศ. 2557) แขวงหลวงพระบาง (เพิ่มขึ้นจาก 35 ราย ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 49 ราย ในปี พ.ศ. 2557) แขวงจำปาสัก (23 - 28 ราย) แขวงบ่อแก้ว (14 – 15 ราย) แขวงสะหวันนะเขต (12 ราย)

ตารางที่ 9.2 แสดงจำนวนและมูลค่าเงินลงทุนของบริษัทท่องเที่ยวใน สปป. ลาว และสาขาทั่วประเทศ ณ ปี พ.ศ. 2559 โดยพบว่า มูลค่าเงินลงทุนสะสมอยู่ที่ 18.2 ล้านล้านกีบ (76.44 พันล้านบาท)¹⁰³ หากพิจารณาจากจำนวนบริษัท พบว่าจะกระจุกตัวอยู่ที่ภาคกลาง โดยเฉพาะที่นครหลวงเวียงจันทน์ รองลงมา คือ ภาคเหนือตอนกลาง โดยเฉพาะที่แขวงหลวงพระบาง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากมูลค่าเงินลงทุน พบว่า ภาคที่มีมูลค่าเงินลงทุนสูงที่สุด คือ ภาคเหนือตอนกลาง โดยเฉพาะที่แขวงไชยบุรี (รองลงมาคือแขวงหลวงพระบาง) รองลงมาคือภาคกลาง โดยเฉพาะที่นครหลวงเวียงจันทน์ (รองลงมาคือแขวงสะหวันนะเขต) สำหรับภาคที่มีจำนวนบริษัทและมูลค่าเงินลงทุนน้อยที่สุด คือ ภาคเหนือ ซึ่งภายใน

¹⁰³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาคเหนือแขวงที่มีจำนวนบริษัทและมูลค่าเงินลงทุนสูงที่สุด คือ แขวงบ่อแก้ว รองลงมาคือแขวงหลวงน้ำทา ซึ่งแม้จะมีจำนวนบริษัทน้อยกว่าแขวงบ่อแก้วมาก แต่มีมูลค่าเงินลงทุนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 9.2 สถิติบริษัทท่องเที่ยวและสาขาทั่วประเทศ

	แขวง		จำนวนบริษัทแม่	จำนวนบริษัทสาขา	การลงทุนทั้งหมด
			Main	Branch	
I	ภาคเหนือ	Northern Part			
1	พงสาลี	Phonsaly	0	1	345,570,000
2	หลวงน้ำทา	Luangnamtha	5	1	34,814,559,468
3	บ่อแก้ว	Bokeo	17	3	36,654,058,500
4	อุดมไซ	Oudomxay	4	0	9,202,800,000
	รวม	Total	26	5	81,016,987,968
II	ภาคเหนือตอนล่าง	Bottom Northern Part			
1	หัวพัน	Houaphanh	1	0	1,740,000,000
2	เซียงขวาง	Xiengkhouang	6	4	7,289,836,200
3	หลวงพระบาง	Louangphabang	57	24	172,654,469,217
4	ไซยบูลี	Xayabouly	5	0	8,207,294,170,000
	รวม	Total	69	28	8,388,978,475,417
III	ภาคกลาง	Middle Part			
1	ไซสมบูน	Xaysomboun Province	0	0	0
2	เวียงจันทน์	Vientiane Province	9	2	21,870,459,220
3	นครหลวงเวียงจันทน์	Vientiane capital	216	9	504,079,481,744
4	บอลิคำไซ	Bolikhamxay	1	0	1,670,000,000
5	คำม่วน	Khammouan	3	1	6,825,241,700
6	สะหวันนะเขต	Savannakhet	10	0	22,037,093,369
	รวม	Total	239	12	556,482,276,033
IV	ภาคใต้	Southern Part			
1	จำปาสัก	Champasack	29	9	84,304,372,298
2	สาละวัน	Salavane	3	0	8,403,420,000
3	เซกอง	Sekong	0	0	0
4	อัตตะปือ	Attapeua	2	0	1,908,000,000
	รวม	Total	34	9	94,615,792,298
	รวมทั้งหมดทั่วประเทศ				18,241,841,493,432
	จำนวนบริษัททั่วประเทศ		368	54	

ที่มา: ได้รับข้อมูลจาก กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว นครหลวงเวียงจันทน์ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

การดำเนินกิจการบริษัทด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ใน สปป. ลาว นั้น ใบอนุญาตมี 2 ลักษณะ คือ ใบอนุญาตในลักษณะให้ดำเนินการได้ทั่วประเทศ และ ใบอนุญาตในลักษณะให้สามารถดำเนินการได้เฉพาะพื้นที่หรือเฉพาะแขวง ซึ่งแบบหลังมักจะเสียภาษีน้อยกว่า

ด้านการลงทุนของต่างชาตินั้น ในอดีตเคยให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้ในสัดส่วนร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาได้มีการปรับกฎเกณฑ์ให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนได้สูงสุดถึงร้อยละ 70 ซึ่งยังคงเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในปีนี้อาจพิจารณาในการที่จะให้นักลงทุนจากประเทศในอาเซียนสามารถลงทุนได้ถึงร้อยละ 90 ของเงินลงทุนทั้งหมด ในขณะที่ชาติอื่นๆ อาจจะยังคงกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70¹⁰⁴

บริษัทท่องเที่ยวขนาดใหญ่ใน สปป. ลาว ที่มีใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ ได้แก่ บริษัท Asian Trail บริษัท EXO Travel บริษัท Deithelm Travel บริษัท ICS Travel ซึ่งส่วนใหญ่บริษัทของต่างชาติที่เข้ามาลงทุนกับคนลาวตามกฎหมายการลงทุนของลาว มักมีการดำเนินการอยู่ในหลายประเทศ สำหรับการลงทุนใน สปป. ลาวส่วนใหญ่จะมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่นครหลวงเวียงจันทน์ นอกจากนี้ในกรณีบริษัทที่เน้นด้านการจัดการหรือดำเนินการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปเป็นของคนลาว คือ บริษัท Green Discovery (ข้อมูลกรณีศึกษาของบริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery แสดงในหัวข้อที่ 11) สำหรับบริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นก็มีการกระจายตัวอยู่ในแขวงต่างๆ (งานศึกษาชิ้นนี้นำเสนอกรณีศึกษาของบริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นในแขวงบ่อแก้วและแขวงหลวงน้ำทา ดังแสดงในหัวข้อที่ 12) นักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีทั้งในลักษณะการจองบริการจัดการท่องเที่ยวผ่านบริษัทรายใหญ่ต่างๆ ที่มีสำนักงานขายหรือมีช่องทางกระจายจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น ในประเทศต่างๆ ในยุโรป ญี่ปุ่น หรือนักท่องเที่ยวอาจมีการจองการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์กับทั้งบริษัทท่องเที่ยวขนาดใหญ่และขนาดกลาง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาจองการจัดการท่องเที่ยวเมื่อเดินทางเข้ามาถึง สปป. ลาว โดยอาจเลือกจองกับบริษัทขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือบริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับความพอใจทางด้านราคาและคุณภาพการให้บริการที่นักท่องเที่ยวคาดว่าจะได้รับ

ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้นำเสนอกรณีศึกษาบริษัทท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ผู้ศึกษาเข้าไปเก็บข้อมูล คือ บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงบ่อแก้ว (บริษัท Suvannaphoum Travel) บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงหลวงน้ำทา (Phou lu บริษัท Forest Retreat และบริษัท Discovering) และบริษัทท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ (บริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery)

¹⁰⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนจากองค์การการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว ณ นครหลวงเวียงจันทน์ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559

9.3 การให้บริการที่พักชั่วคราว

ข้อมูลจาก Lao National Tourism Administration (2015a) แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2557 การให้บริการด้านที่พักในด้านจำนวนผู้ให้บริการและจำนวนห้องพักที่ให้บริการ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับจำนวนผู้ให้บริการนั้นเพิ่มจาก 1,385 ราย ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 2,426 ราย ในปี พ.ศ. 2557 จำนวนห้องพักที่ให้บริการเพิ่มจาก 22,173 ห้อง ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 44,714 ห้อง ในปี พ.ศ. 2557 โดยในปี พ.ศ. 2557 มีผู้ให้บริการที่พักในลักษณะโรงแรม 515 ราย และผู้ให้บริการในลักษณะเกสต์เฮาส์ 1,911 ราย สำหรับผู้ให้บริการในลักษณะโรงแรมส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ (199 ราย) รองลงมา คือ แขวงจำปาสัก (64 ราย) และแขวงหลวงพระบาง (58 ราย) ในขณะที่การให้บริการที่พักในลักษณะเกสต์เฮาส์ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ (261 ราย) แขวงหลวงพระบาง (254 ราย) นครหลวงเวียงจันทน์ (224 ราย) แขวงจำปาสัก (177 ราย) อย่างไรก็ตามที่น่าสังเกต คือ ในกรณีของแขวงหลวงพระบางนั้นผู้ให้บริการเกสต์เฮาส์ลดลงจาก 320 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 254 ราย ในปี พ.ศ. 2557 ในขณะที่ผู้ให้บริการเกสต์เฮาส์ในแขวงอื่นๆ ที่กล่าวไปข้างต้นมีจำนวนเพิ่มขึ้น ในส่วนของอัตราการเข้าพักสถานพักแรมนั้น พบว่า ในปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2557 มีอัตราการเข้าพักประมาณร้อยละ 51 ถึงร้อยละ 57 ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 แขวงที่มีอัตราการเข้าพักสูง คือ แขวงคำม่วน (ร้อยละ 71 – 75) นครหลวงเวียงจันทน์ (ร้อยละ 72 – 73) แขวงหลวงพระบาง (ร้อยละ 70 – 71)

ตารางที่ 9.3 แสดงถึงมูลค่าการลงทุนด้านสถานพักแรมใน สปป. ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1990 ถึง ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555)

ตารางที่ 9.3 การลงทุนด้านโรงแรมใน สปป. ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1990 ถึง ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555)

	ปี			%การเปลี่ยนแปลง (1990-2000) - (2001-2012)	สัดส่วน (ร้อยละ)		
	1990-2000	2001-2012	1990-2012		1990-2000	2001-2012	1990-2012
เงินลงทุนรวม	33,854,999	575,698,372	609,553,371	1,600.48	100.00	100.00	100.00
แบ่งตามรูปแบบการลงทุน							
General business	33,019,285	442,515,217	475,534,502	1,240.17	97.53	76.87	78.01
Concession business	835,714	133,183,155	134,018,869	15,836.45	2.47	23.13	21.99
แบ่งตามชนิดการลงทุน							
100% foreign investment	11,795,714	183,847,768	195,643,482	1,458.60	34.84	31.93	32.10
Joint venture	22,059,285	196,352,982	218,412,267	790.11	65.16	34.11	35.83
Domestic business	0	195,497,622	195,497,622	-	0.00	33.96	32.07
แบ่งตามประเทศ							
Laos	0	202,876,854	202,876,854	-	0.00	35.24	33.28
ASEAN (not include Laos)	16,993,971	168,276,046	185,270,017	890.21	50.20	29.23	30.39
Cambodia	0	4,000,000	4,000,000	-	0.00	0.69	0.66
Malaysia	0	77,750,000	77,750,000	-	0.00	13.51	12.76
Singapore	3,000,000	3,900,000	6,900,000	30.00	8.86	0.68	1.13
Thailand	13,916,640	51,226,934	65,143,574	268.10	41.11	8.90	10.69
Vietnam	77,331	31,399,112	31,476,443	40,503.53	0.23	5.45	5.16
Other Asian countries	6,756,428	114,481,400	121,237,828	1,594.41	19.96	19.89	19.89
China	3,510,714	42,595,000	46,105,714	1,113.29	10.37	7.40	7.56
Hong Kong	1,000,000	4,000,000	5,000,000	300.00	2.95	0.69	0.82
India	0	3,000,000	3,000,000	-	0.00	0.52	0.49
Japan	700,000	0	700,000	-100.00	2.07	0.00	0.11
Korea, South	545,714	64,886,400	65,432,114	11,790.18	1.61	11.27	10.73
Taiwan	1,000,000	0	1,000,000	-100.00	2.95	0.00	0.16

	ปี			%การเปลี่ยนแปลง (1990-2000) - (2001-2012)	สัดส่วน (ร้อยละ)		
	1990-2000	2001-2012	1990-2012		1990-2000	2001-2012	1990-2012
เงินลงทุนรวม	33,854,999	575,698,372	609,553,371	1,600.48	100.00	100.00	100.00
Europe	3,309,600	25,956,892	29,266,492	684.29	9.78	4.51	4.80
Denmark	0	187,000	187,000	-	0.00	0.03	0.03
Finland	720,000	0	720,000	-100.00	2.13	0.00	0.12
France	2,489,600	18,519,892	21,009,492	643.89	7.35	3.22	3.45
Italy	0	100,000	100,000	-	0.00	0.02	0.02
Netherlands	100,000	750,000	850,000	650.00	0.30	0.13	0.14
Sweden	0	1,200,000	1,200,000	-	0.00	0.21	0.20
Switzerland	0	5,200,000	5,200,000	-	0.00	0.90	0.85
Others							
Australia	5,500,000	16,990,000	22,490,000	208.91	16.25	2.95	3.69
Canada	660,000	13,063,500	13,723,500	1,879.32	1.95	2.27	2.25
United Kingdom	35,000	19,900,000	19,935,000	56,757.14	0.10	3.46	3.27
United States	600,000	14,153,680	14,753,680	2,258.95	1.77	2.46	2.42
แบ่งตามแขวง							
Bokeo	0	48,858,139	48,858,139	-	0.00	8.49	8.02
Bolikhamxai	0	5,356,079	5,356,079	-	0.00	0.93	0.88
Champasak	1,900,000	90,636,739	92,536,739	4,670.35	5.61	15.74	15.18
Houaphan	0	4,090,466	4,090,466	-	0.00	0.71	0.67
Khammouan	0	9,651,443	9,651,443	-	0.00	1.68	1.58
Luang Namtha	0	3,800,000	3,800,000	-	0.00	0.66	0.62
Luang Prabang	11,955,000	99,783,625	111,738,625	734.66	35.31	17.33	18.33
Oudomxai	835,714	4,826,700	5,662,414	477.55	2.47	0.84	0.93
Phongsaly	0	630,580	630,580	-	0.00	0.11	0.10
Salavan	0	611,000	611,000	-	0.00	0.11	0.10
Savannakhet	797,331	30,567,036	31,364,367	3,733.67	2.36	5.31	5.15
Vientiane	125,000	25,421,384	25,546,384	20,237.11	0.37	4.42	4.19

	ปี			%การเปลี่ยนแปลง (1990-2000) - (2001-2012)	สัดส่วน (ร้อยละ)		
	1990-2000	2001-2012	1990-2012		1990-2000	2001-2012	1990-2012
เงินลงทุนรวม	33,854,999	575,698,372	609,553,371	1,600.48	100.00	100.00	100.00
Vientiane Capital	17,295,314	225,173,236	242,468,550	1,201.93	51.09	39.11	39.78
Xaignabouly	0	2,538,125	2,538,125	-	0.00	0.44	0.42
Xekong	0	2,648,894	2,648,894	-	0.00	0.46	0.43
Xiangkhouang	946,640	21,104,925	22,051,565	2,129.46	2.80	3.67	3.62

หมายเหตุ: การแบ่งมูลค่าเงินลงทุนรายประเทศนั้น จะคำนวณจากการที่แต่ละบริษัทมีคนชาติใดถือหุ้นในบริษัทนั้นๆ มากที่สุด จะนับมูลค่าเงินลงทุนทั้งจำนวนของบริษัทนั้นเป็นของประเทศที่เจ้าของมีสัดส่วนการถือหุ้นมากที่สุด ทั้งนี้เกิดจากข้อจำกัดของข้อมูลที่ได้รับในกรณีของธุรกิจที่ถือหุ้นโดยต่างชาติทั้งหมด หรือ บริษัทที่มีการร่วมทุนกับคนลาว ไม่ได้มีการแบ่งว่าชาติใดมีสัดส่วนการถือหุ้นเท่าใด

ที่มา: ประมวลจากข้อมูลที่ได้รับจาก Ministry of Planning and Investment ปี พ.ศ. 2556

ข้อมูลจากตารางที่ 9.3 แสดงให้เห็นว่า หากพิจารณาจากมูลค่าเงินลงทุน ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 การลงทุนในธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในลักษณะธุรกิจทั่วไป (ร้อยละ 78) โดยสัดส่วนดังกล่าวลดลงจากร้อยละ 97.5 ในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 เป็นร้อยละ 76.9 ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555

หากพิจารณาจากชนิดการลงทุน พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 ไม่มีการลงทุนโดยคนลาวถือหุ้นทั้งหมด (domestic) การลงทุนส่วนใหญ่เป็นลักษณะธุรกิจร่วมทุนระหว่างต่างชาติและคนลาว (joint venture) ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 65.2 เมื่อเทียบกับมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด ในขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555 การลงทุนในทั้งสามรูปแบบ คือ การลงทุนโดยต่างชาติถือหุ้นทั้งหมด (wholly foreign owned) การลงทุนในลักษณะร่วมทุน (joint venture) การลงทุนโดยคนลาวทั้งหมด (domestic) มีสัดส่วนพอๆ กัน นั่นคือมีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 31.9, 34.1 และ 34 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าในช่วงหลังคนลาวเข้ามาลงทุนในธุรกิจโรงแรมมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมหรือที่พักขนาดเล็ก จากการที่คนในท้องถิ่นมองเห็นช่องทางและมีศักยภาพในการลงทุนมากขึ้น

หากพิจารณาจากประเทศของผู้เข้ามาลงทุน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนใน สปป. ลาว มากที่สุด โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 41.1 ของมูลค่าเงินลงทุนทั้งหมด รองลงมาคือประเทศออสเตรเลียและจีน ที่มีสัดส่วนร้อยละ 16.3 และร้อยละ 10.4 ตามลำดับ สำหรับในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555 คนลาวเข้ามาลงทุนในสัดส่วนมากที่สุด (ประมาณร้อยละ 35.2) รองลงมาคือประเทศมาเลเซียและเกาหลีใต้ มีสัดส่วนร้อยละ 13.5 และร้อยละ 11.3 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนการลงทุนของไทยลดลงเป็นร้อยละ 8.9 โดยในภาพรวมตลอดช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 มูลค่าเงินลงทุนของลาวมากที่สุด มีสัดส่วนร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ มาเลเซีย มีสัดส่วนร้อยละ 12.8 ในขณะที่ ไทยและเกาหลีใต้มีสัดส่วนพอๆ กันที่ร้อยละ 10.7

หากพิจารณาจากแขวงที่มีการลงทุน พบว่า ตลอดช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 มูลค่าเงินลงทุนในนครหลวงเวียงจันทน์มีสัดส่วนมากที่สุด คือ มีสัดส่วนร้อยละ 39.8 รองลงมาคือแขวงหลวงพระบางและแขวงจำปาสัก ซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าการลงทุนร้อยละ 18.3 และร้อยละ 15.2 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากพิจารณาจาก 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2555 การลงทุนในนครหลวงเวียงจันทน์ยังคงมีสัดส่วนมากที่สุดในแต่ละช่วงเวลา แต่ในช่วงแรกมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 51.1 แต่ช่วงหลังมีสัดส่วนลดลงเป็นร้อยละ 39.1 การลงทุนที่แขวงหลวงพระบางมีสัดส่วนเป็นอันดับ 2

ในทั้งสองช่วงเวลา แต่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 35.3 ในช่วงแรก เป็นร้อยละ 17.3 ในช่วงหลัง แขวงจำปาสักมีสัดส่วนการลงทุนเป็นอันดับที่ 3 ในทั้งสองช่วงเวลา แต่สัดส่วนมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.6 ในช่วงแรก เป็นร้อยละ 15.7 ในช่วงหลัง

สำหรับการลงทุนในธุรกิจโรงแรมใน สปป. ลาว ในปัจจุบัน จากข้อกำหนดด้านการลงทุนในกิจการทั่วไปภายใต้บัญชีเงื่อนไขการลงทุนเฉพาะของต่างชาติในบางธุรกิจ [List of conditional business types for foreign investors (List D 02 – 2015)]¹⁰⁵ หมวด กิจกรรมบริการที่พักและอาหาร ระบุว่า ต่างชาติสามารถลงทุนได้ในกิจกรรมบริการที่พักระยะสั้นระดับ 3 ดาว ถึง 5 ดาว โดยต้องมีเงินลงทุนขั้นต่ำ 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)¹⁰⁶ และต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60¹⁰⁷ ในด้านการลงทุนในธุรกิจที่พักชั่วคราวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมงานศึกษาชิ้นนี้นำเสนอกรณีศึกษาของการลงทุนของบริษัทที่ให้บริการที่พักชั่วคราวในลักษณะดังกล่าวในแขวงหลวงน้ำทาและแขวงจำปาสัก)

ในด้านการลงทุนในธุรกิจที่พักชั่วคราวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมงานศึกษาชิ้นนี้นำเสนอกรณีศึกษาของการลงทุนของบริษัทที่ให้บริการที่พักชั่วคราวในลักษณะดังกล่าวในแขวงหลวงน้ำทาและแขวงจำปาสัก ได้แก่ Boat Landing Guest House แขวงหลวงน้ำทา และ Uttayan Bajiang Ecological Resort (อุทยานบาเจียง หรือ บาเจียง รีสอร์ท) แขวงจำปาสัก

9.4 ผู้ให้บริการร้านอาหารและสถานบันเทิง

สำหรับผู้ให้บริการร้านอาหาร พบว่า ในภาพรวมผู้ให้บริการร้านอาหารลดลงจาก 1,744 รายในปี พ.ศ. 2556 เป็น 1,269 ราย ในปี พ.ศ. 2557 โดยพบว่าโดยส่วนใหญ่ในหลายๆ แขวงในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนผู้ให้บริการลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556 โดยเฉพาะแขวงหลวงพระบางที่มีจำนวนผู้ให้บริการลดลงจาก 283 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 72 ราย ในปี พ.ศ. 2557 แขวงสะหวันนะเขต ลดลงจาก 150 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 69 ราย ในปี พ.ศ. 2557 อย่างไรก็ตามสำหรับแขวงเวียงจันทน์ มีผู้ให้บริการเพิ่มขึ้น

¹⁰⁵ ข้อมูลจาก website ของ Ministry of Planning and Investment, Lao PDR

<http://www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1>

¹⁰⁶ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹⁰⁷ เป็นกฎหมายที่อ้างอิงจาก (1) Tourism Law No. 10/NA, dated 09/11/2005 (2) Resolution of President of the Council of Ministers No. 91/PCM, dated 4/10/1989 on Tourism (3) Announcement No. 57/ICT, dated 31/01/2013

มาก คือ เพิ่มขึ้นจาก 105 ราย ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 208 ราย ในปี พ.ศ. 2557 (Lao National Tourism Administration, 2015a)

สำหรับผู้ให้บริการสถานบันเทิงมี 168 ราย และ 164 ราย ในปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ (39 ราย) แขวงเวียงจันทน์ (26 ราย) แขวงพงสาดี แขวงหลวงน้ำทา แขวงสะหวันนะเขต แขวงจำปาสัก แขวงไชยบุรี ซึ่งมีผู้ให้บริการประมาณแขวงละ 9 – 12 ราย (Lao National Tourism Administration, 2015a)

9.5 ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่ง

สำหรับการให้บริการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศใน สปป. ลาว มีท่าอากาศยานนานาชาติอยู่ใน 4 แขวง คือ แขวงเวียงจันทน์ แขวงหลวงพระบาง แขวงปากเซ และแขวงสะหวันนะเขต และมีท่าอากาศยานในประเทศอีก 9 แขวง คือ แขวงห้วยทราย แขวงไชยบุรี แขวงหัวพัน แขวงเชียงขวาง แขวงหลวงน้ำทา แขวงสาละวัน แขวงอัตตะปือ แขวงอุดมไซ และขวงคำม่วน สำหรับการให้บริการของสายการบิน ลาวมีสายการบินประจำชาติ คือ Lao Airlines และยังมีบริการของสายการบินต้นทุนต่ำของลาวอื่นๆ อีก เช่น Lao Central Airlines และ Lao Skyway สำหรับสายการบินต่างชาติที่มีการบินไปยัง สปป. ลาว เช่น สายการบินของไทย ได้แก่ Thai airways, Air Asia, Bangkok Airways, Nok Air สายการบินของเวียดนาม เช่น Vietnam Airlines สายการบินของจีน เช่น China Eastern Airlines จะเห็นได้ว่าหากนักท่องเที่ยวนอกภูมิภาคจะเดินทางมาที่ สปป. ลาว ส่วนมากจะต้องมาเปลี่ยนเครื่องบินที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย เวียดนาม หรือ จีน ก่อนที่จะมา สปป. ลาว

สำหรับการให้บริการทางบก ถนนสายสำคัญในสปป. ลาว ได้แก่ (1) ถนนหมายเลข 13 ถือเป็นถนนสายสำคัญที่สุดของ สปป. ลาว ที่เชื่อมโยงจากภาคใต้ไปยังภาคกลางและภาคเหนือของประเทศ โดยมีทางเชื่อมโยงกับถนนในกัมพูชา (2) ถนนหมายเลข 1 เป็นถนนที่ สปป. ลาวเชื่อมกับจีน และเชื่อมโยงภาคเหนือของ สปป. ลาว (3) ถนนหมายเลข 7 แยกออกจากถนนหมายเลข 13 ตรงใต้แขวงหลวงพระบางไปทางตะวันออก โดยมีถนนเชื่อมกับเวียดนาม (4) ถนนหมายเลข 8 แยกออกจากถนนหมายเลข 13 ตรงตอนกลางของประเทศบริเวณใต้แขวงคำม่วน โดยมีถนนที่เชื่อมกับเวียดนาม (5) ถนนหมายเลข 9 แยกออกจากถนนหมายเลข 13 ตรงสะหวันนะเขต ที่มีถนนเชื่อมกับไทยที่มุกดาหารและมีถนนเชื่อมกับเวียดนาม (6) นอกจากนี้ยังมีถนนอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ถนนหมายเลข 10 ซึ่งเป็นถนนที่เชื่อมต่อกับสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่เมืองปากเซของ สปป. ลาว และช่องเม็กจังหวัดอุบลราชธานีของไทย ถนน

หมายเลข 12 ที่เชื่อมถนนหมายเลข 13 บริเวณแขวงคำม่วนไปด้านท่าแขกของ สปป. ลาว และจังหวัดนครพนมของไทย และมีทางเชื่อมไปยังเวียตนาม ถนนหมายเลข 2 และถนนหมายเลข 6 เชื่อมโยง สปป. ลาว และ เวียดนาม ทางตอนเหนือ ถนนห้วยโก๋น-ปากแบ่ง เป็นส่วนหนึ่งของถนนที่เชื่อมไทย (จังหวัดน่าน) ลาว (แขวงอุดมไซ) และจีน และมีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังเวียตนาม ถนนหมายเลข 3 เป็นถนนที่เชื่อมโยงประเทศไทย (บริเวณอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายของไทย กับ สปป. ลาว (แขวงบ่อแก้ว แขวงหลวงน้ำทา) และจีน (มณฑลยูนนาน) โดยต่อมาได้มีการพัฒนาเส้นทางหมายเลข 3 เป็นเส้นทาง R3E หรือ R3A เป็นระยะทาง 247 กิโลเมตร เพื่อเชื่อมโยงไทย สปป. ลาว และจีน¹⁰⁸ ด้านการให้บริการการคมนาคมขนส่งผู้โดยสารทางบกนั้นใน สปป. ลาว สำหรับการบริการระหว่างเมืองหรือระหว่างแขวงในสปป. ลาว รวมถึงการเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย เวียดนาม กัมพูชา และจีน มีให้บริการของรถโดยสารสาธารณะ เช่น รถทัวร์ รถสองแถว รถตู้ สำหรับการให้บริการภายในตัวเมืองโดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยว มีการให้บริการของรถ taxi (แต่ยังมีไม่มากนัก) รถสองแถว ชาวเมืองและนักท่องเที่ยวยังคงนิยมใช้รถสองแถว ซึ่งยังคงต้องมีการต่อรองราคา สำหรับรถเข้านั้นมีทั้งการให้บริการรถตู้ให้เช่าพร้อมคนขับ กับการเช่ารถขับเอง

การให้บริการทางน้ำ มีการให้บริการเรือโดยสารสาธารณะที่วิ่งไปตามแม่น้ำหลักๆ เชื่อมโยงเมืองและแขวงต่างๆ ใน สปป. ลาว เช่น จากเมืองห้วยทรายแขวงบ่อแก้ว (ชายแดนไทยบริเวณอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย) ไปหลวงพระบาง หรือ จากเมืองเงินแขวงไชยบุรีไปหลวงพระบาง ผ่านทางแม่น้ำโขง นอกจากนี้ยังมีเรือให้บริการภายในแขวงต่างๆ ที่มีลำน้ำไหลผ่าน เช่น ที่แขวงหลวงพระบาง (แม่น้ำโขงและแม่น้ำซอง) แขวงจำปาสัก (บริเวณสี่พันดอน) เป็นต้น และยังมีเรือข้ามฟาก เช่น เรือข้ามแม่น้ำโขงระหว่าง สปป. ลาว และไทย เช่น ที่เมืองท่าแขกแขวงคำม่วนของลาวและจังหวัดนครพนมของไทย เป็นต้น

9.6 ผู้ให้บริการ

¹⁰⁸ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2559)

10. กรณีศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ecotourism โครงการ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ใน สปป. ลาว

ในที่นี้จะกล่าวถึงกรณีศึกษาของโครงการที่ดำเนินการโดยความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศ 3 โครงการ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาคเอกชน 2 แห่ง

โครงการภายใต้ความร่วมมือจากองค์กรระหว่างประเทศ

- โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project)
- โครงการการอนุรักษ์ช้างที่ภูเขาควาย แขวงอุดมไซ
- น้ำเนินไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-ภูเลย (Nam Et - Phou Louey) แขวงห้วยพัน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาคเอกชน

- Gibbon Experience แขวงบ่อแก้ว
- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตาดแล้ แขวงหลวงพระบาง

10.1 โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project)¹⁰⁹

โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization, UNESCO) และองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (Lao National Tourism Authority, LNTA) เพื่อนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาและการดำเนินการในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism) ในเขตพื้นที่ป่าสงวนต่างๆ ใน สปป. ลาว บนหลักการของการเป็นเจ้าของและการให้บริการหรือดูแลทรัพยากรธรรมชาติโดยท้องถิ่น

¹⁰⁹ ข้อมูลวิทยุจาก Equator Initiative (2012) และ UNESCO – National Tourism Authority-Lao (2004) และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ

โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา มี 2 ช่วง ช่วงแรก คือ ปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2545 (เป็นระยะเวลา 3 ปี) และช่วงที่ 2 คือช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2550 (เป็นระยะเวลา 3 ปี)

โครงการเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2542 ด้วยความร่วมมือของ UNESCO และองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว (Lao National Tourism Authority, LNTA) ดำเนินการโดยองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติลาว และการประสานงานร่วมกับกระทรวงเกษตรและป่าไม้ (Ministry of Agriculture and Forestry) และกระทรวงข้อมูลและวัฒนธรรม (Ministry of Information and Culture) โดยมีผู้สนับสนุนด้านเงินทุนหลัก คือ รัฐบาลของนิวซีแลนด์ผ่านทาง NZODA และรัฐบาลญี่ปุ่นผ่านทาง International Finance Corporation's Trust Funds Programme นอกจากนี้โครงการยังได้รับความช่วยเหลือทางเทคนิคและเงินทุนสนับสนุนบางส่วนจากหลายแหล่ง ได้แก่ The Netherlands Development Organization SNV, the German Development Organization (GTZ) สหภาพยุโรป (European Union, EU), United Nations Drug Control Programme (UNDCP) สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (Wildlife Conservation Society, WCS), New Zealand Volunteer Service Abroad (VSA), Sustainable Development Resource Institute (SDRI) และ Aid for Artisans ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรพัฒนาเอกชนขนาดเล็ก (non-government organization, NGO)

ป่าสงวนน้ำสามีความอุดมสมบูรณ์ โดยมีลักษณะผสมทั้งป่าดิบและป่าผลัดใบ และเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าหลากหลายชนิด มีแม่น้ำไหลผ่าน 3 สาย คือ น้ำทา (Nam Tha) น้ำฟ้า (Nam Fa) และน้ำลอง (Nam Long) อีกทั้งถูกจัดให้เป็นหนึ่งใน ASEAN Heritage Park ซึ่งเป็นโครงการที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2546 อย่างไรก็ตามจากการใช้วิธีการประเมินการคุกคาม (threat assessment methodology) หน่วยการจัดการพื้นที่ป่าสงวนระบุว่าปัญหาคุกคาม คือ การตัดและเผาป่าเพื่อทำการเกษตร การเก็บเกี่ยว ผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ซุงเพื่อการบริโภคและเพื่อนำไปขาย และการล่าสัตว์ป่าเพื่อการบริโภค นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อพื้นที่จากบุคคลภายนอก ที่มีการล่าสัตว์ป่าเพื่อนำไปขาย การนำสัตว์เลี้ยงเข้าไปเลี้ยงในพื้นที่ซึ่งจะเป็นการรบกวนสัตว์ป่าทั้งในด้านการแย่งที่อยู่อาศัยและการแพร่กระจายของโรค นอกจากนี้ยังมีบุคคลภายนอกเข้ามาตัดไม้อยู่ทั่วไป อีกทั้งการสร้างถนนนอกจากจะลดจำนวนประชากรสัตว์ป่าแล้วยังทำให้การล่าสัตว์และการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์จากบุคคลภายนอกทำได้ง่ายขึ้น โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา มีเป้าหมายในการสร้างแบบจำลองการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism) ที่จะลดแรงกดดันของท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในเขตพื้นที่ป่าสงวน

โครงการนี้ครอบคลุม 57 หมู่บ้าน ที่มีผู้อยู่อาศัย 3,451ครัวเรือน และมีประชนเป้าหมาย 21,227คนสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและการจ้างงานท้องถิ่น ก่อให้เกิดการปกป้องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ผ่านหลายกิจกรรม เช่น สมาชิกชุมชนจะได้รับการฝึกให้เป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่น และดำเนินการที่พักรชุมชนและการตั้งแคมป์ในป่า นอกจากนี้คนในชุมชนยังถูกฝึกให้ตรวจตราภัยคุกคามความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าสงวน ซึ่งช่วยสนับสนุนงานของหน่วยบริหารจัดการป่าสงวนที่มีทรัพยากรและเจ้าหน้าที่น้อย นอกจากนี้โครงการนี้ยังมีการให้ข้อมูลและรณรงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ดำเนินนโยบาย ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแขวงหลวงน้ำทา โดยภาคส่วนต่างๆ ได้ทำงานร่วมกันเพื่อมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการปกป้องทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่จะทำให้ภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเติบโตและมีผลกำไร เช่น กำหนดแนวทางการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ซุง และทรัพยากรของป่าอื่นๆ ห้ามการล่าหรือค้าขายสัตว์ป่าที่ไม่มีใบอนุญาต จัดระบบการจัดการป่าโดยหมู่บ้านเป็นเขตสงวนหรืออนุรักษ์นก สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นอกจากนี้ผู้นำเที่ยวการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังทำงานร่วมกับหน่วยป่าสงวนแห่งชาตินำสาในการจัดระบบค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเดินป่าและการเข้าไปในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการจัดระบบดังกล่าว และในปัจจุบันมีการนำไปใช้ในเขตพื้นที่ป่าสงวนอื่นๆ ใน สปป. ลาว โดยภายใต้โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนำสา มีการจัดแบ่งรายได้จากบริการการนำเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปยังผู้ผลิตสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำเที่ยว (ร้อยละ 27) อาหาร (ร้อยละ 20) ผู้ให้บริการขนส่งผู้โดยสาร (ร้อยละ 16) ที่พัก (ร้อยละ 4) อาหาร สินค้าหัตถกรรม (ร้อยละ 1) รวมถึงจัดสรรรายได้ดังกล่าวไปยังหมู่บ้านเป็นค่าใช้บริการของหมู่บ้าน (village services) (ร้อยละ 1)กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน (ร้อยละ 8) ใบอนุญาตเดินป่า (ร้อยละ 4) แผนการท่องเที่ยวของแขวง (ร้อยละ 5) ภาษีเงินได้ของแขวง (ร้อยละ 10) โดยการจะเปลี่ยนแปลงสัดส่วนดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจาก แผนการท่องเที่ยวของแขวง (Provincial Tourism Department) สำนักงานแขวง (Governor's Office) และแผนกเกษตรกรรมและป่าไม้ของแขวง (Provincial Agricultural and Forestry Office)

แบบจำลองภายใต้โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนำสาถูกนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นๆ ใน สปป. ลาว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แขวงหลวงน้ำทาก็ได้รับการยอมรับให้เป็นปลายทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism destination) สำหรับโครงการในระยะแรกนั้น ถือว่าประสบความสำเร็จ ได้รับการยอมรับในวงกว้างว่าช่วยลดปัญหาความยากจนและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย เช่น British Airways Tourism for Tomorrow Award ในปี พ.ศ. 2545 ในหมวดอุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวน และรางวัล United Nations Development Programme (UNDP) Equator Prize ในปี พ.ศ. 2549

หลังจากปิดโครงการในระยะแรกในปี พ.ศ. 2545 โครงการในระยะที่ 2 เริ่มขึ้นในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลนิวซีแลนด์ รัฐบาลสปป. ลาว และ UNESCO โดยผู้ดำเนินโครงการ คือ แผนกการท่องเที่ยวของหลวงน้ำทา (Luang Namtha Provincial Tourism Department) โดยโครงการในระยะที่ 2 ยังคงเน้นประเด็นสำคัญต่อเนื่องจากโครงการระยะแรก คือ (1) พัฒนาเชิงสถาบันต่อไป และขยายแบบจำลองการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism) ในแขวงหลวงน้ำทา (2) ปรับปรุงศักยภาพการจัดการของท้องถิ่น ความสามารถในการกำหนดกฎเกณฑ์ของท้องถิ่น และการบริการนำเที่ยวและการบริการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชนโดยท้องถิ่น (3) สร้างความเข้มแข็งให้กับผลลัพธ์การรักษาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางการท่องเที่ยวในแขวงหลวงน้ำทา (4) การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในเชิงลึกเพิ่มขึ้นในการดำเนินการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชนผ่านระบบสัมปทานและความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

โครงการในระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์ในการ (1) สร้างโครงสร้างพื้นฐานเชิงการบริหารและผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค เพื่อดำเนินโครงการในแขวงหลวงน้ำทา (2) ทำให้องค์กรภาครัฐระดับท้องถิ่นและภาคเอกชนมีศักยภาพมากขึ้นในการกำหนดกฎเกณฑ์ ประสาน และขยายการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism) ที่ยั่งยืนในแขวงหลวงน้ำทา (3) ใช้การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism) เป็นเครื่องมือในการรักษา พัฒนา และลดปัญหาความยากจนในแขวงหลวงน้ำทา (4) ทำให้หน่วยงานการท่องเที่ยวระดับแขวง ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น และภาคเอกชน ดำเนินการโดยได้รับการฝึกอบรมที่จำเป็นเกี่ยวกับการดำเนินการและการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism) (5) เพิ่มจำนวนผู้หญิงและชนกลุ่มน้อยในภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการฝึกอบรมในการพัฒนาและจัดการกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความเชื่อมโยงกับชุมชน (community-based ecotourism)

10.2 การอนุรักษ์ช้างที่หมู่บ้านบ้านนา บริเวณป่าสงวนแห่งชาติภูเขาควาย แขวงบอลิคำไซ¹¹⁰

ป่าสงวนแห่งชาติภูเขาควาย (Phou Khao Khouay National Protected Area) เป็นป่าสงวนที่อยู่ใกล้เวียงจันทน์มากที่สุด ในช่วงกลางปี ค.ศ. 1990 – ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2543) เชื่อว่ามีช้างป่าอยู่ในภูเขานี้ป่าใกล้หมู่บ้านบ้านนาประมาณ 40 เชือก อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อชาวบ้านเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกจากข้าวมาเป็นอ้อยซึ่งเป็นอาหารที่ช้างชอบ อีกทั้งการก่อสร้างโครงการผลิตไฟฟ้าหลายกิโลเมตรทางเหนือ ส่งผลต่อถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่าเหล่านี้ ช้างจึงเริ่มเข้ามาบุกรุกพื้นที่เพาะปลูกของหมู่บ้านบ้านนาและหมู่บ้านใกล้เคียง แม้กระทั่งชาวบ้านเลิกปลูกอ้อย ช้างก็ยังคงมาบุกรุกที่ทำกินและไม่มีแนวโน้มกลับไปยังภูเขานี้ จึงเป็นการยากสำหรับชาวบ้านในการเพาะปลูก นอกจากนี้ช้างป่ายังทำลายไม้ในป่าที่ชาวบ้านใช้สำหรับงานหัตถกรรมจักสาน ส่งผลกระทบต่อการผลิตงานหัตถกรรมของหมู่บ้าน ในเวลาต่อมา พบว่า มีช้างป่าจำนวนหนึ่งถูกฆ่า ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในบริเวณดังกล่าว และส่วนหนึ่งอาจเป็นการล่าช้างเพื่อเอางาและอวัยวะบางส่วนของช้างไปขาย

ในช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2550 ที่มีการเฝ้าสังเกตช้างป่าในบริเวณดังกล่าว พบว่ามีประมาณ 40 เชือกหรือมากกว่านั้น แต่ไม่พบว่าช้างป่ากลุ่มดังกล่าวมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นจึงเชื่อว่าช้างป่าเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะผสมพันธุ์กันเองภายในกลุ่ม อย่างไรก็ตามพบว่าช้างป่ากลุ่มนี้ในภาพรวมยังดูมีสุขภาพดี และมีลูกช้างเกิดใหม่ประมาณปีละ 2 – 3 เชือก อย่างไรก็ตาม พบว่า ในปี พ.ศ. 2547 พบว่ามีช้างป่าถูกฆ่าตาย 3 เชือก และในปี พ.ศ. 2549 อีกหนึ่งเชือก ซึ่งรวมแล้วเกือบประมาณร้อยละ 10 ของประชากรช้างป่าในบริเวณดังกล่าว โดยพบว่าช้างถูกยิง แต่ไม่ทราบได้ว่าถูกยิงมาจากจุดใด เพราะช้างอาจถูกยิงแล้วเดินไปเป็นระยะทางช่วงหนึ่ง

ในเวลาต่อมาเริ่มมีองค์กรระหว่างประเทศอย่างนิวซีแลนด์และเยอรมนีเข้ามาพัฒนาเส้นทางเดินป่า เพื่อเข้าไปดูช้างป่า แล้วไปตั้งแคมป์ในป่า อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้ค่อนข้างอันตราย ด้วยวิสัยทัศน์ของ Dr. Klaus Schwettman ซึ่งเคยทำงานที่เกี่ยวกับด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งในส่วนขององค์กรระหว่างประเทศและเป็นที่ปรึกษาให้องค์การท่องเที่ยวลาวทำงานร่วมกับคนในหมู่บ้าน โดยมีคุณ บุญถนอม เป็นผู้นำชุมชน มีแนวคิดในการส่งเสริมการจัดการการ

¹¹⁰ ข้อมูลจาก www.trekkingcentrallaos.com และจากการสัมภาษณ์ Dr. Klaus Schwettman และคุณกองแก้ว คุณเพชร ผู้ดูแลการให้บริการโฮมสเตย์ที่บ้านนาในปัจจุบัน และการสัมภาษณ์ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น

ท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเดินป่าและเข้ามาดูช้าง เพื่อเป็นการลดแรงกดดันในการลดจำนวนประชากรของช้าง และเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยในระยะแรกนั้นได้รับทุนสนับสนุนจากองค์กร GIZ ของเยอรมนี ให้ทุนสนับสนุนการก่อสร้างหอสังเกตการณ์ช้าง (Elephant Observation Tower) เป็นเงิน 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 1.2 ล้านบาท)¹¹¹ ใช้เวลาก่อสร้างประมาณ 3 เดือน อย่างไรก็ตามเมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จได้เพียง 2 วัน พบว่าหอดูช้างดังกล่าวพังลงมา เชื่อว่าเหตุผลจากการก่อสร้างของผู้รับเหมาที่ไม่ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม Dr. Klaus และกลุ่มชาวบ้านยังไม่ละความพยายาม ในที่สุดก็พยายามระดมทุนใหม่ โดยได้รับการสนับสนุนจาก GIZ ที่ช่วยในการออกแบบ และได้รับเงินสนับสนุนการก่อสร้างจากมูลนิธิของแคนาดา เป็นเงิน 140,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 5.63 ล้านบาท)¹¹² โดยคราวนี้จ้างแรงงานคนในหมู่บ้านในการก่อสร้าง การก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2548 เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จก็เริ่มเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเดินป่า และสามารถขึ้นไปพักที่หอสังเกตการณ์ช้าง (Elephant Observation Tower) โดยนักท่องเที่ยวจะต้องเดินป่าและไปถึงหอดูช้างในช่วงบ่ายก่อนพลบค่ำ เพราะช้างมักจะมากินน้ำบริเวณลำธารใกล้ๆ หอดูช้างในช่วงเย็นๆ และจะเดินมาแถวๆ บริเวณหอดูช้างในตอนเย็นและตอนกลางคืน ดังนั้นนักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นช้างป่าได้จากบนหอดูช้างที่มีบันไดทางขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว แต่พับเก็บได้ ช้างจึงไม่สามารถทำร้ายนักท่องเที่ยวที่หอดูช้างได้ นอกจากการมาดูช้างแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าไปยังน้ำตกตาดลง (Tad Lung) และน้ำตกตาดฟ้า (Tad Fa) ซึ่งอยู่ในระยะทางที่ไกลออกไป โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกโปรแกรมการท่องเที่ยวได้ตั้งแต่ประมาณ 1 – 3 วัน นอกจากต่อในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการให้บริการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านบ้านนา โดยนักท่องเที่ยวอาจเลือกที่จะพักที่บ้านของชาวบ้านในหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการโฮมสเตย์ ซึ่งจะมีการเวียนบ้านไปเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาแต่ละรอบ ดังนั้นนอกจากเดินป่านักท่องเที่ยวอาจเลือกมาพักกับคนในหมู่บ้านเพื่อวิถีชีวิต เช่น การทำนา การจักสาน และท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง

สำหรับการเดินป่าและการพักโฮมสเตย์ที่หมู่บ้านบ้านนานั้น จะมีการจัดระบบส่วนแบ่งรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นส่วนๆ สำหรับในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2559) ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเดินป่า จะมีค่าใช้จ่ายดังนี้ (1) ค่ากองทุนหมู่บ้าน 50,000 กีบ (หรือประมาณ 210 บาท) ต่อคน (2) ค่าเข้าป่า 40,000 กีบ (หรือ

¹¹¹ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 40.22 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2548 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹¹² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 40.22 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2548 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ประมาณ 168 บาท) ต่อคน (3) ค่าอาหาร 30,000 กีบ (หรือประมาณ 126 บาท) ต่อคนต่อมื้อ (4) ค่าผู้นำเที่ยว 100,000 กีบ (หรือประมาณ 420 บาท) ต่อวัน¹¹³ ซึ่งโดยปกติใน 1 กลุ่มที่เดินป่าจะมีผู้นำเที่ยว 2 คน สำหรับในกรณีที่มาพักโฮมสเตย์แล้วไม่เดินป่าก็จะไม่ต้องเสียค่าเช่าป่าและค่าผู้นำเที่ยว แต่ต้องเสียค่าที่พักโฮมสเตย์ 30,000 กีบ (หรือประมาณ 126 บาท) ต่อคนต่อวัน ค่าอาหาร 30,000 กีบ (หรือประมาณ 126 บาท) ต่อคนต่อมื้อ และยังคงต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนหมู่บ้าน ในปัจจุบันมีผู้นำเที่ยวในหมู่บ้าน 18 คน ก็จะผลัดเวียนกันเป็นผู้นำเที่ยว ทำอาชีพนำเที่ยวเป็นอาชีพเสริมจากการทำสวน ทำนา โดยผู้นำเที่ยวเหล่านี้ส่วนใหญ่จะต้องได้รับการฝึกฝนทั้งทางด้านเส้นทางเดินป่า การฝึกทางด้านภาษาโดยมีอาสาสมัครชาวต่างชาติเข้ามาช่วยสอนเป็นระยะ รวมถึงมารยาทในการปฏิบัติกับนักท่องเที่ยว และการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมรอบกองไฟ การเล่นเกมส์เล็กๆ น้อยๆ ในตอนกลางคืน (เช่น นำเศษไม้มาต่อแล้วทายคำถาม เป็นต้น) เป็นต้น ส่วนอุปกรณ์เช่นเต็นท์ ถุงนอน ได้รับบริจาคจากผู้ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้ผู้นำเที่ยวแต่ละคนจะมีเต็นท์ประมาณคนละ 2 หลัง และถุงนอนจำนวนหนึ่ง สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำอาหาร เช่น หม้อ จาน ชาม ผู้นำเที่ยวจะช่วยกันถือเข้าไปในป่า สำหรับการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านจะมีกรรมการบริหาร ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ปรับปรุงถนน วัด หรือกิจกรรมอื่นๆ ของหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดให้มีทหารหมู่บ้าน คือ ให้คนในหมู่บ้านเข้าไปตรวจตราการล่าสัตว์ป่าในบริเวณป่าของหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ. 2552 มีช้างป่าถูกฆ่าตาย 5 เชือก โดยเชื่อว่าผู้ที่กระทำการดังกล่าวเป็นบุคคลภายนอก ไม่ใช่คนในหมู่บ้าน มาล่าช้างเพื่อเอางาและอวัยวะส่วนอื่นๆ ของช้างไปขาย หลังจากนั้นก็พบช้างป่าน้อยลง ในปัจจุบันการเข้าไปเดินป่าแทบจะไม่มีโอกาสได้เห็นช้างป่า แต่นักท่องเที่ยวยังสามารถขึ้นไปพักบนหอสังเกตการณ์ช้างได้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันหอสังเกตการณ์ช้างค่อนข้างทรุดโทรม ชาวบ้านยังมีแนวคิดว่าจะใช้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมาปรับปรุงหอสังเกตการณ์ช้างเองโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินจากภายนอก

ผู้ที่เข้ามาเดินป่าหรือมาพักโฮมสเตย์ที่บ้านนานั้น อาจมาจากการจองผ่านบริษัททัวร์ ซึ่งในขณะนี้ มีเพียงบริษัทเดียวที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามา คือ บริษัท Green Discovery โดยอาจพานักท่องเที่ยวมาทั้งในลักษณะกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ บางครั้งเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีการเดินทางมาทุกปี ส่วนมากเป็นคนต่างชาติ

¹¹³ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เช่น มาจากยุโรป ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ มีคนเอเชียมาบ้างแต่ไม่มาก เช่น คนญี่ปุ่น คนไทย นอกจากนี้ ยังมีนักท่องเที่ยวที่ติดต่อเข้ามาเองโดยไม่ผ่านบริษัททัวร์ อย่างไรก็ตามจากการที่แทบไม่มีช้างป่าให้เห็น ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวในระยะหลังบ้าง แต่นักท่องเที่ยวยังคงเดินทางมาเพื่อเดินในเส้นทางเดินป่า และไปดูหอสั่งเกตการณ์ช้าง แม้จะไม่มีช้างให้เห็น รวมถึงการเดินป่าไปน้ำตก หรือศึกษาเส้นทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตามในพื้นที่ยังคงมีปัญหาบางประการ เช่น คนนอกพื้นที่ลักลอบเข้ามาล่าสัตว์ป่า ซึ่งยังคงเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไขต่อไป

10.3 น้ำเนินไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-ภูเลย (Nam Et - Phou Louey) แขวงหัวพัน¹¹⁴

ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-ภูเลย เป็นป่าสงวนที่มีความสมบูรณ์ มีภูเขา แม่น้ำเนินไหลผ่าน และมีสัตว์ป่า ซึ่งรวมถึงเสือและสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์บางชนิด โดยโครงการน้ำเนินไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ได้รับการสนับสนุนจากหลายองค์กรโดยเฉพาะสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า โครงการใน สปป. ลาว (Wildlife Conservation Society, program in Lao PDR หรือ WCS Lao PDR)

ในอดีตการบริโภคโปรตีนมากกว่าร้อยละ 60 และผักประมาณร้อยละ 50 ของชุมชนอาศัยใกล้ๆ ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-ภูเลย มาจากแม่น้ำและป่าบริเวณนั้นโดยตรง สร้างแรงกดดันไปด้านจำนวนสัตว์ป่า และแหล่งอาหารของสัตว์ป่า โดยน้ำเนินไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ถูกออกแบบให้เป็นการสร้างความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างการอนุรักษ์และภาคการท่องเที่ยว นั่นคือ เงินที่นักท่องเที่ยวจ่ายจะส่งผลทางบวกให้คนในชุมชนท้องถิ่นปกป้องเสือ และสัตว์ป่าอื่นๆ ทั้งนี้จะมีการแบ่งส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าไปอยู่ในกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะถูกแบ่งให้ 14 หมู่บ้านที่อยู่โดยรอบอย่างเท่าเทียมกัน โดยจำนวนเงินที่หมู่บ้านจะได้รับขึ้นอยู่กับจำนวนสัตว์ป่าที่นักท่องเที่ยวได้พบ โดยนักท่องเที่ยวจะกรอกแบบฟอร์มการตรวจตราสัตว์ป่าในช่วงท้ายของการเข้ามาท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการใช้จ่ายเงินจากกองทุนหมู่บ้านดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านย่อยๆ เลือกโดยแต่ละหมู่บ้านมากกว่าการจ่ายเงินสดให้หมู่บ้าน ทั้งนี้เงินกองทุนหมู่บ้านอาจลดลงหากคนในหมู่บ้านทำผิดกฎของป่าสงวน โดยทุกๆ ครึ่งเดือนในแต่ละหมู่บ้านได้เซ็นต์ยอมรับกฎเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ แหล่งท่องเที่ยวและที่พักในลักษณะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจัดการและดำเนินการโดยคนในชุมชน Ban Son

¹¹⁴ ข้อมูลจาก website www.namet.org/wp/namnern/eco-tourism-model/ และ

<http://laos.wcs.org/Conservation-Initiatives/Local-Livelihoods.aspx>

Koua โดยความร่วมมือกับหน่วยป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-กุเลย การดำเนินการรวมถึงกฎเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวถูกออกแบบมาเพื่อให้คนในหมู่บ้านเห็นคุณค่าของสัตว์ป่า และมีแรงจูงใจในการร่วมกันอนุรักษ์สัตว์ป่าดังกล่าว รวมถึงแรงกดดันของสังคมหรือคนในชุมชนไม่ให้มีการละเมิดกฎเกณฑ์

กิจกรรมในการเข้าไปใช้บริการในน้ำเนนไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) จะรวมถึงการมีผู้นำเที่ยวนำชมหมู่บ้าน การนั่งเรือเข้าไปในเขตป่าสงวน การนั่งเรือชมสัตว์ป่า การเดินป่า นอนแคมป์ โดยผู้นำเที่ยวจะให้ข้อมูลต่างๆ กับนักท่องเที่ยวทั้งข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ป่าสงวนแห่งชาติน้ำเอ็ด-กุเลย สัตว์ป่า ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ดังนั้นการให้บริการการท่องเที่ยวโดยคนในหมู่บ้านจะแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำเที่ยว กลุ่มเรือ กลุ่มอาหาร กลุ่มแคมป์ และกลุ่มหัตถกรรม โดยแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณ 5 ถึง 10 สมาชิก ซึ่งถูกคัดเลือกโดยหน่วยป่าสงวนแห่งชาติ และเพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ครั้วเรือนหนึ่งจะเป็นสมาชิกได้เพียงหนึ่งกลุ่มบริการ และสมาชิกในกลุ่มจะต้องฝึกเปลี่ยนหมุนเวียนกันให้บริการ และสมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎที่กำหนดไว้โดยหน่วยป่าสงวนแห่งชาติ โดยค่าธรรมเนียมต่างๆ ของแต่ละกลุ่มจะถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าและรวมอยู่ในค่าใช้จ่ายทั้งหมดสำหรับการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะเป็นประโยชน์กับคนในชุมชนโดยตรง สำหรับราคาโปรแกรมท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน อยู่ที่ 1,200,000 กีบ (หรือประมาณ 5,040 บาท)¹¹⁵ ต่อคน แต่หากมีนักท่องเที่ยวมากกลุ่มเดียว ค่าใช้จ่ายจะเพิ่มเป็น 1,800,000 กีบ (หรือประมาณ 7,560 บาท) ต่อคน

ด้านความสำเร็จของโครงการนั้น การดำเนินการและการจัดการของน้ำเนนไนท์ซาฟารี (Nam Nern Night Safari) ได้รับรางวัล World Responsible Tourism Award ของ World Travel Mart ในลอนดอน ประเทศอังกฤษทั้งในปี พ.ศ. 2556 และ ปี พ.ศ. 2557 ในหมวด *Best for Responsible Wildlife Experiences*

10.4 Gibbon Experience แหวงบ่อแก้ว¹¹⁶

Mr. Jean-Francois Reumaux ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้ก่อตั้ง Gibbon Experience ในช่วงแรกที่เขาไปอยู่ในลาวนั้นเป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยในเวียงจันทน์ แต่มีแรงบันดาลใจในการที่จะเข้ามาทำงาน

¹¹⁵ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹¹⁶ ข้อมูลจาก website ของบริษัท <http://www.gibbonexperience.org/> การสัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งบริษัท Mr. Jean-Francois Reumaux และการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องที่แหวงบ่อแก้ว ได้แก่ องค์การท่องเที่ยวแหวงบ่อแก้ว ภายใต้กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว และกระทรวงแผนการและการลงทุน แหวงบ่อแก้ว

ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว โดยประมาณปี พ.ศ. 2539 ได้เข้ามาทำโครงการเกี่ยวกับการด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติน้ำกาน (Nam Kan National Protected Area) ในปัจจุบัน ซึ่งบริเวณป่าเคยประสบปัญหาทั้งในเรื่องของการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การปลูกพืชเศรษฐกิจ การถางและเผาป่า ทำให้ป่าเขตร้อนได้รับความเสียหาย ต่อมา Mr. Jean-Francois Reumaux มีแนวคิดว่าการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ป่าให้เป็นไปในแนวทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้น การดูแลจากระดับพื้นราบทำได้ยาก อีกทั้งเมื่อมีโอกาสมองเห็นพื้นที่ป่าจากบนที่สูงจึงคิดว่านักท่องเที่ยวจะได้มุมมองใหม่ๆ จากการมองดูป่าจากบนที่สูง จึงมีแนวคิดในการทำที่พักในลักษณะบ้านต้นไม้ ซึ่งถือว่าเป็นบ้านต้นไม้ที่สูงที่สุดในโลก อีกทั้งในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการสร้างนวัตกรรมใหม่ด้านการท่องเที่ยวด้วยการเดินทางในป่าโดยการโหนไปบนเส้นลวดสลิง (รู้จักกันในลักษณะของ zipline) มีระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร บางที่มีความสูงถึง 600 เมตร การเดินทางในลักษณะดังกล่าวช่วยลดระยะเวลาการเดินทาง ลดการเดินขึ้นเขาลงเขา ทำให้ไปได้ไกลขึ้น เช่น ในบางกรณีจากที่เคยใช้เวลา 8 ชั่วโมง อาจจะเหลือเพียง 2 ชั่วโมง นอกจากนี้การจะเข้าไปยังบ้านต้นไม้ไปได้วิธีเดียวคือผ่านทางสายการโหนลวดสลิง (zipline) การท่องเที่ยวด้วยวิธีการดังกล่าวในภายหลังถูกนำไปสร้างในหลายแห่งทั้งใน สปป. ลาว และในประเทศอื่นๆ Gibbon Experience ได้รับสัมปทานในการก่อสร้าง zipline บ้านต้นไม้ และให้บริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการลงทุนโดยต่างชาติถือหุ้นทั้งหมด โดยต้องผ่านความเห็นชอบจากองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การกสิกรรมและป่าไม้ และหน่วยงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับสัมปทาน 20 ปี แต่สามารถขอต่อสัมปทานได้ทุก 5 ปี เป็นการลงทุนในลักษณะต่างชาติถือหุ้นทั้งหมด (wholly foreign own) เงินลงทุนประมาณ 200,000 – 300,000 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 8.3 – 12.4 ล้านบาท)¹¹⁷ โดยเริ่มเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2547 และในปี พ.ศ. 2551 ภาคส่วนต่างๆ สามารถผลักดันน้ำกานได้ถูกขึ้นทะเบียนเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติน้ำกาน ครอบคลุมพื้นที่ 136,000 เฮกเตอร์ เป็นลักษณะป่าผลัดใบแบบผสม

นอกจากในเรื่องของการท่องเที่ยว Gibbon Experience ยังสนับสนุนชุมชนในเรื่องของ (1) การปลูกป่าทดแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 (2) การตรวจตราผืนป่าโดยเลือกคนที่ชำนาญผืนป่าเช่นเป็นนักล่าสัตว์ของชนเผ่ามา 5 คน ให้เป็นผู้พิทักษ์ป่า และในปี พ.ศ. 2557 มีหน่วยลาดตระเวนป่าสงวน 15 คน ที่เป็นคนในชุมชน ทำงานภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่แผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแขวง (3) การทำการเกษตรแบบยั่งยืน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 มีโครงการในการให้บริการการเปลี่ยนพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ราบและทำระบบชลประทานให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายไม่สูง เพื่อให้ชุมชนสามารถปลูกข้าวในเขตพื้นที่ชลประทาน โดยตั้งแต่เริ่มโครงการมาได้มีการเปลี่ยนพื้นที่ไปแล้ว 90 เฮกเตอร์ เป็นประโยชน์กับ

¹¹⁷ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 41.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2546 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ชุมชนกว่า 120 ครัวเรือน (4) ส่งเสริมการสำรวจพืชพันธุ์ในท้องถิ่น รวมถึงคุณสมบัติในการรักษาของพืชพันธุ์เหล่านั้น และจัดทำคู่มือแนะนำ ชื่อ “ยาพื้นเมืองที่นำไปใช้ในป่าสงวนแห่งชาติน้ำกาน การสำรวจในชุมชนเผ่าม้ง เผ่าลื้อ และเผ่าละมั่ง หรือ Medicinal plants used in Nam Kan National Park: An ethnobotanic survey in Hmong, Lue and Lamet communities โดยมีผู้ดำเนินการศึกษา คือ Jean-Marc Dubost นอกจากนี้ในภาพรวมยังพบว่า การให้บริการของ Gibbon Experience ก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 140 คน โดยทั้งพนักงานที่ทำงานในพื้นที่ท่องเที่ยวและพนักงานที่สำนักงานเป็นคนลาวทั้งหมด Mr. Jean-Francois Reumaux พุฒภาษาลาวได้ชัดเจน จึงสามารถสื่อสารกับพนักงาน จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์การดำเนินกิจการที่สำคัญของ Gibbon Experience คือ การทำงานประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งรัฐและเอกชน เช่น ความร่วมมือกับหน่วยป่าสงวนแห่งชาติดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการทำงาน รวมถึงการทำงานประสานกับภาคส่วนต่างๆ นอกจากนี้ในแต่ละปีจะมีการให้ข้าราชการที่แขวงบ่อแก้วที่เกี่ยวข้องเข้าไปพัก ไปเที่ยว และใช้บริการได้ฟรี

ในปัจจุบันการไปทัวร์กับ Gibbon Experience การไปเที่ยวในลักษณะแพคเกจทัวร์สามารถเลือกทัวร์ 2 – 3 วัน โดยแบ่งเป็น (1) แบบคลาสสิก 3 วัน (2) ทัวร์น้ำตก 3 วัน (3) แบบด่วน 2 วัน ซึ่งนอกจากจะได้ร่วมกิจกรรมการโหนลวดสลิง (zipline) การเข้าพักในบ้านต้นไม้ ยังรวมถึงการเดินป่าเป็นบางช่วง การดูสัตว์ป่า หรือการเข้าไปในป่าชั้นในในกรณีของทัวร์น้ำตก สำหรับทัวร์แบบที่ (1) และ (2) จะเป็นการเดินทางไปเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน สำหรับทัวร์ในแบบแรกจะไปได้สูงสุด 3 กลุ่ม ออกวันเว้นวัน ทัวร์แบบที่สองสูงสุด 2 กลุ่ม ออกวันเว้นวัน

นักท่องเที่ยวที่เข้าใช้บริการมีตั้งแต่นักท่องเที่ยวยุโรป ออสเตรเลีย อเมริกา และมีนักท่องเที่ยวเอเชียเข้ามาใช้บริการบ้าง เช่น ชาวญี่ปุ่น เกาหลี และไทย ส่วนคนจีนยังมีไม่มาก โดยในช่วงแรกที่เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวไม่กี่คนต่อเดือน แต่ปัจจุบันมีหลายร้อยคนต่อเดือน นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาใช้บริการได้ตลอดทั้งปี แต่ช่วงที่อาจจะมีย่านักท่องเที่ยวน้อยหน่อย คือ ช่วงหน้าฝนและหน้าร้อน การจองการท่องเที่ยวมีทั้งการจองมาล่วงหน้า online และการ walk in โดยในช่วง high season นักท่องเที่ยวอาจต้องจอง online มาก่อน มิเช่นนั้นอาจไม่มีที่ว่างพอ ในขณะที่ช่วง low season ก็มักจะจะมีพื้นที่เหลือสำหรับนักท่องเที่ยวแบบ walk in

ด้านการประชาสัมพันธ์ Gibbon Experience ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อใดๆ โดยตรง อาศัยการพูดปากต่อปากของนักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เคยมานำประสบการณ์ไปเล่าผ่านสื่อต่างๆ เช่น website ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือการบอกต่อให้คนรู้จักมาใช้บริการ

ประเด็นท้าทายสำหรับป่าสงวนแห่งชาติน้ำกานนั้น คือ ยังมีการลักลอบจับสัตว์ป่าหรือฆ่าสัตว์ป่า เพราะยังมีการค้าสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์จากป่ากับประเทศเพื่อนบ้าน

10.5 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตาดแล้ แขวงหลวงพระบาง¹¹⁸

น้ำตกตาดแล้ อยู่ห่างจากตัวเมืองหลวงพระบางไปประมาณ 18 กิโลเมตร ดร. บุญทา ชัยเลิศ เป็นผู้ที่ได้รับสัมปทานเข้าไปลงทุนพัฒนา คุณบุญทา เป็นเจ้าของปางช้างที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีประสบการณ์ในการพัฒนาและบริหารกิจการด้านการท่องเที่ยว ประกอบกับมีคุณปู่เป็นคนหลวงพระบาง จึงมีความตั้งใจในการเข้าไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่หลวงพระบาง จากการที่น้ำตกตาดแล้ แขวงหลวงพระบางเป็นน้ำตกที่มีธรรมชาติโดยรอบสวยงาม อยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองหลวงพระบาง และภาครัฐของ สปป. ลาวต้องการให้มีการพัฒนาในบริเวณดังกล่าว โดยคุณบุญทาเข้าไปลงทุนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ในลักษณะธุรกิจสัมปทาน โดยคุณบุญทา เป็นผู้ลงทุนรายเดียว แต่เมื่อมีรายได้จะแบ่งผลกำไรให้กับภาครัฐ การลงทุนจึงถือว่าเป็นการลงทุนในลักษณะร่วมทุน โดยคุณบุญทาทือหุ้นร้อยละ 70 ภาครัฐ สปป. ลาว ร้อยละ 30 เงินลงทุนประมาณ 15 ล้านบาท โดยพัฒนาทั้งในส่วนของน้ำตกและบริเวณโดยรอบ โดยมีการทำเป็นพื้นที่ให้มีการขี่ช้าง เส้นทางเดินป่า และมีการโหนลวดสลิง (zipline) รวมถึงจัดให้มีร้านอาหารและร้านค้าให้บริการ ในช่วงที่เข้าไปลงทุนคุณบุญทาศึกษาระดับปริญญาเอกอยู่ที่คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยเขียนวิทยานิพนธ์ในเรื่อง “การพัฒนาพื้นที่น้ำตกตาดแล้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและศักยภาพด้านเศรษฐกิจ” โดยคุณบุญทาสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2554

ในส่วนการพัฒนาตานั้น เนื่องจากน้ำตกตาดแล้เป็นน้ำตกหินปูนมีซอกและมีหลืบ คุณบุญทา ในช่วงหน้าน้ำเคยมีคนเสียชีวิต จากการติดอยู่ในซอกหลืบดังกล่าว คุณบุญทา เห็นว่าจะเป็นอันตรายจึงให้มีการเอาซีเมนต์ไปอุดในบางจุด ซึ่งหากมีน้ำไหลเข้ามากก็จะไม่เห็นบริเวณที่ซีเมนต์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวก็มีบางภาคส่วนวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เหมาะสม นอกจากนี้ในอดีตน้ำตกตาดแล้จะมีน้ำมากตั้งแต่ช่วงเช้าพรรษาหรือหลังเข้าพรรษาเล็กน้อยเป็นต้นไป แต่ในช่วงหน้าแล้งจะไม่มีน้ำเลย คุณบุญทาได้มีการจัดระบบท่อและอ่างเก็บน้ำ 3 อ่าง จากแม่น้ำ 3 สาย เพื่อสามารถกักเก็บน้ำมาปล่อยเข้าสู่บริเวณน้ำตกให้มีน้ำไหลได้ตลอดทั้งปี

¹¹⁸ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณบุญทา ชัยเลิศ ผู้ลงทุน

น้ำตกตาดแด้และพื้นที่โดยรอบจะแบ่งออกเป็น 3 โซน คือ (1) โซนสีเหลือง จะเป็นโซนพัฒนา ไม่มีต้นไม้ จึงเป็นโซนสำหรับการสร้างอาคารต่างๆ (2) โซนสีเขียว เป็นโซนฟื้นฟู เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ต้องมีการเข้าไปปลูกป่า (3) สีแดง โซนอนุรักษ์ จะเป็นพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้ไว้ จะทำเพียงทางเดินเข้าไป

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่น้ำตกตาดแด้มีประมาณ 300,000 – 400,000 คนต่อปี โดยมีทั้งคนต่างชาติและคนลาว ประมาณอย่างละครึ่ง สำหรับต่างชาติมีทั้งมาในลักษณะทัวร์หรือเหมารถมา คนลาวเองก็มาเที่ยวพักผ่อนช่วงวันหยุด การประชาสัมพันธ์อาจมีการทำป้ายโฆษณาในตัวเมืองหลวงพระบาง และส่วนใหญ่ที่น้ำตกตาดแด้ก็มักจะถูกกล่าวถึงในหนังสือท่องเที่ยวต่างๆ

ด้านการบริหารงานนั้นในช่วงแรกๆ คุณบุญทาเข้าไปดูงานเองบ่อยๆ คือ อยู่ที่เมืองไทยและลาว โดยมีผู้จัดการเป็นคนไทย แต่ในระยะหลังเมื่อกิจการอยู่ตัวก็เดินทางไปน้อยลง และเมื่อฝึกฝนให้คนลาวมีประสบการณ์มากขึ้น ปัจจุบันผู้จัดการเป็นคนลาว สำหรับการดำเนินงานนั้นเมื่อมีกำไรจะไม่ได้ดึงเงินกลับมาที่ไทย แต่จะใช้ในการลงทุนหมุนเวียนในกิจการ คุณบุญทากล่าวว่าการลงทุนจริงๆ แล้วเหมือนลักษณะการไปบริจาคให้เขา ให้มีการจ้างงาน และเมื่ออยู่ตัวแล้วก็ปล่อยให้เขาดำเนินกิจการต่อไป

11. กรณีศึกษาธุรกิจดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ใน สปป.ลาว

ในที่นี้จะกล่าวถึงบริษัทท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ผู้ศึกษาเข้าไปเก็บข้อมูล คือ บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงบ่อแก้ว บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงหลวงน้ำทา และบริษัทท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ สำหรับสถานการณ์การดำเนินธุรกิจของบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) ในภาพรวมในสปป. ลาว แสดงในหัวข้อที่ 6.2

11.1 บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงบ่อแก้ว¹¹⁹

ในแขวงบ่อแก้วมีบริษัทท่องเที่ยวทั้งสิ้น 17 บริษัท ที่เป็นบริษัทแม่ และมีบริษัทสาขา 3 บริษัท (ข้อมูลจากตารางที่ 9.1) ซึ่งเป็นการลงทุนโดยคนลาวทั้งหมด ในอดีตเคยมีบริษัทของคนจีน ที่เน้นการให้บริการทัวร์คนจีนเป็นหลัก แต่เนื่องจากการดำเนินธุรกิจอย่างไม่ถูกต้อง (ดำเนินธุรกิจไม่ตรงกับเป้าหมายการท่องเที่ยว ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และไม่มอบปันธะบประมาณการเงินด้านอากรให้ถูกต้อง) จึงถูกยกเลิกใบอนุญาตไป

แขวงบ่อแก้วถือเป็นแขวงชายแดนระหว่างไทยและลาวทางตอนเหนือ มีสะพานมิตรภาพแห่งล่าสุดระหว่างเมืองเชียงของ จังหวัดเชียงรายของไทย กับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ของ สปป. ลาว บ่อแก้วโดยทั่วไปจะเป็นเส้นทางผ่านที่นักท่องเที่ยวมักจะไปท่องเที่ยวที่อื่นใน สปป. ลาว หรือ ไปยังสิบสองปันนา ประเทศจีน

สำหรับบริษัทท่องเที่ยวที่แขวงบ่อแก้วที่ทางผู้วิจัยมีโอกาสเข้าไปสัมภาษณ์ คือ บริษัท Lao Suvannaphoum Travel ลงทุนในลักษณะธุรกิจทั่วไป โดยคนลาว คือ คุณ ทองวัน สิทธิวัน (Mr. Thongvanh Sittthivanh) เป็นบริษัทท่องเที่ยวขนาดเล็ก บริษัทเริ่มดำเนินการใน พ.ศ. 2549 มีโปรแกรมการท่องเที่ยวหลักๆ 2 โปรแกรม คือ (1) การล่องเรือไปหลวงพระบาง (2) การนั่งรถไปจีนสิบสองปันนา นอกจากนี้ยังมีบริการจัดทัวร์ไปทั่วประเทศลาว มี 2 แบบ คือ แล้วยแต่รายการที่ถูกคัดเลือกที่จะไปหรือตาม

¹¹⁹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์องค์การท่องเที่ยวแขวงบ่อแก้ว ภายใต้กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว และกระทรวงแผนการและการลงทุน แขวงบ่อแก้ว และบริษัทท่องเที่ยวของคนลาวที่แขวงบ่อแก้ว 1 แห่ง คือ บริษัท Suvannaphoum Travel

รายการที่บริษัทจัดเสนอไว้ สำหรับการเที่ยวในเมืองห้วยทรายเองนั้น ก็อาจมีการพานักท่องเที่ยวไปแหล่งเที่ยวธรรมชาติ ไปเที่ยวน้ำตก บ้านชนเผ่า และเมืองเก่าสุวรรณคงคา เป็นต้น

ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนไทย ซึ่งอาจจะติดต่อมาโดยตรงโดยจองผ่านอีเมลล์ หรือ โทรศัพท์มาจอง เป็นกลุ่มตั้งแต่ 10 ถึง 70 คน มีคนจีนบ้าง สำหรับลูกค้าฝรั่งที่ walk in เคยรับบ้าง แต่ไม่มาก เพราะส่วนใหญ่เป็น backpacker ที่มักจะดูราคาทัวร์ของบริษัทไม่ไหว โดยเขาอาจใช้วิธีจองเรือไปหลวงพระบางเอง ที่ท่าเรือหรือจองรถไปจีนเอง เป็นต้น ซึ่งจะได้ราคาที่ถูกลงกว่า นอกจากนี้ยังมีลูกค้าทั้งไทยและต่างชาติในลักษณะที่เขาซื้อทัวร์จากฝั่งไทยมาครบแล้ว แต่บริษัททัวร์ที่ฝั่งไทยติดต่อทางบริษัทมาเพื่อให้จัดการท่องเที่ยว ทางบริษัทก็จะคิดราคาให้กับทางบริษัทที่ไทย แล้วทางบริษัทที่ไทยไปบวกราคาเพิ่มกับลูกค้าอีกที่

ในเรื่องกลยุทธ์การแข่งขันนั้น ในอดีตช่วงที่บริษัทเริ่มเปิดดำเนินการใหม่ๆ คือ ช่วงปี พ.ศ. 2549 ที่แขวงบ่อแก้วมีบริษัทท่องเที่ยวอยู่เพียง 3 – 4 ราย การแข่งขันจึงยังไม่สูงมาก ลูกค้าของบริษัทจึงมีเยอะ อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีบริษัทท่องเที่ยวมากกว่า 10 แห่ง การแข่งขันจึงค่อนข้างสูง ไม่ได้มีลักษณะการแบ่งปันส่งต่อลูกค้าให้กัน บางเกิดการแข่งขันกันทางด้านราคาค่อนข้างมาก ส่งผลกระทบทางลบต่อผู้ประกอบการในธุรกิจโดยภาพรวม โดยอาจมีการแข่งขันด้านคุณภาพการให้บริการบ้าง เพราะการบอกต่อปากต่อปากในเรื่องของบริการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ได้ลูกค้ารายใหม่ๆ เข้ามา

ด้านการบริหารงานนั้นมีผู้จัดการที่เป็นคนลาวเป็นพนักงานประจำท่านเดียว โดยมีผู้นำเที่ยวหรือไกด์ในสังกัด 2 – 3 คน (ไม่ใช่พนักงานประจำ แต่เป็นคนที่บริษัทฝึกฝนหรือเรียกใช้งานเสมอ) โดยถือเป็นจะเป็นแบบผู้นำเที่ยวอิสระ ไม่ใช่พนักงานประจำ จึงไม่ต้องจ่ายเป็นเงินเดือน แต่จ่ายตามงานที่ทำ นอกจากนี้ถ้าต้องการผู้นำเที่ยวเพิ่มอาจไปติดต่อผู้นำเที่ยวอื่นๆ ให้มาทำงาน อย่างไรก็ตามบริษัทท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีไกด์ประจำในลักษณะเดียวกัน โดยปกติจะต้องรับงานจากบริษัทต้นสังกัดก่อน หากว่างจึงจะไปรับงานของบริษัทอื่นๆ ได้ สำหรับรถตู้ที่ให้บริการกับทางบริษัทนั้นจะต้องเป็นรถตู้ในฝั่งลาว (รถตู้ที่ให้บริการในไทยไม่สามารถเข้ามาให้บริการที่ฝั่งลาวได้) บริษัทจะมีรถตู้อิสระหลายๆ คันที่สามารถติดต่อเรียกมาให้บริการได้มีลูกค้าเข้ามา โดยจะเรียกใช้ตามจำนวนลูกค้าที่เข้ามา นอกจากนี้บริษัทจะมีการติดต่อประสานงานกับโรงแรมต่างๆ ไว้ โดยเฉพาะโรงแรมที่พาลูกค้าไปพักประจำ สำหรับที่พักที่บ่อแก้วนั้น โดยทั่วไปลูกค้าจะเน้นเรื่องความสะดวกสบาย (ไม่ได้เน้นเรื่องที่พักในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) เพราะบ่อแก้วมักเป็นเพียงเมืองทางผ่าน

สำหรับการติดต่อประสานงานกับภาครัฐนั้น เวลาที่บริษัทจะนำลูกค้าไปต่างแขวงต้องทำเอกสารขออนุญาตไปยังตำรวจท่องเที่ยว กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว (ถ้านักท่องเที่ยวมาเที่ยวเองไม่ต้องทำเรื่อง แต่หากท่องเที่ยวผ่านบริษัทจัดการท่องเที่ยวต้องทำเรื่องไปยังภาครัฐ) ใช้เวลาเดินเรื่องเอกสารประมาณ 2 วัน ถึง 1 สัปดาห์ ดังนั้นลูกค้าจะต้องมีการติดต่อมาที่บริษัทล่วงหน้าก่อนมาท่องเที่ยวอย่างน้อย 1 สัปดาห์ การเสียภาษีให้รัฐนั้นจะมีลักษณะเป็นภาษีรายเดือน แต่นำไปจ่ายปีละครั้ง โดยภาษีจะขึ้นอยู่กับจำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการ

11.2 บริษัทท่องเที่ยวท้องถิ่นที่แขวงหลวงน้ำทา¹²⁰

แขวงหลวงน้ำทา เป็นแขวงทางตอนเหนือของลาวที่มีชายแดนติดกับจีน โดยมีด่านพรมแดนอยู่ที่เมืองบ่อเต็น ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองหลวงน้ำทาไปประมาณ 55 กิโลเมตร เป็นแขวงที่มีคนชนเผ่าอยู่หลายชนเผ่า การมาท่องเที่ยวที่หลวงน้ำทาส่วนใหญ่จะให้ความสนใจด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

จากการที่แขวงหลวงน้ำทามีองค์กระหว่งประเทศเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีโครงการสำคัญ เช่น โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำฮา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) ดังที่ได้อธิบายไปในหัวข้อ 9.1 และโครงการอื่นๆ ของ ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) และโครงการจากโครงการความช่วยเหลือจากนิวซีแลนด์ (The New Zealand Aid Programme, NZAID) เป็นต้น ข้อมูลจากองค์การท่องเที่ยวแขวงหลวงน้ำทาแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันหมู่บ้านที่มีส่วนร่วมกับการให้บริการการท่องเที่ยวมี 189 หมู่บ้าน มี 8 หมู่บ้าน ที่ให้บริการโฮมสเตย์ โดยมีครัวเรือนที่ร่วมให้บริการ 55 ครัวเรือน และมีการทำเป็นลักษณะเรือนพักแรมของหมู่บ้าน 14 บ้าน ที่คนในชุมชนมีการหมุนเวียนกันให้บริการ (ต่างกับการให้บริการของโฮมสเตย์ที่นักท่องเที่ยวจะไปพักที่บ้านของชาวบ้าน)

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่แขวงหลวงน้ำทาที่เห็นเด่นชัดเริ่มต้นประมาณปี พ.ศ. 2542 จากโครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำฮา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) โดยในช่วงต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวประมาณปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2548 จะยังไม่มีบริษัทท่องเที่ยว

¹²⁰ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์องค์การท่องเที่ยวแขวงหลวงน้ำทา ภายใต้กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว และกระทรวงแผนการและการลงทุนแขวงหลวงน้ำทา และบริษัทท่องเที่ยวของคนลาวที่หลวงน้ำทา 3 แห่ง คือ บริษัท Phou IU บริษัท Forest Retreat และบริษัท Discovering

หรือบริษัททัวร์ภาคเอกชน ภาครัฐจะเป็นผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวเอง เนื่องจากภาคเอกชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ อย่างไรก็ตามในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2550 ภาครัฐพยายามสนับสนุนให้เอกชนที่มีพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เข้ามาดำเนินการ โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นผู้นำเที่ยวหรือไกด์นำเที่ยว โดยในปี พ.ศ. 2550 ภาครัฐจึงหยุดให้บริการที่ตัวเมืองหลวงน้ำทา แต่ยังคงร่วมกับภาคเอกชนในการให้บริการที่เมืองสิง เมืองภูคำ และเมืองอื่นๆ เพราะเมืองอื่นๆ ยังมีภาคเอกชนเข้าไปลงทุนน้อย โดยหากมีการลงทุนของภาคเอกชนมากขึ้น ภาครัฐก็จะค่อยๆ ถอนตัวออกไป บริษัท Green Discovery เป็นบริษัทเอกชนที่เติบโตมาพร้อมกับการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสา โดยปัจจุบันมีการให้บริการไปทั่วประเทศโดยเน้นการจัดโปรแกรมนำเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้บริการในลักษณะการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยวที่หลวงน้ำทา มีทั้งบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ และบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการในระดับท้องถิ่น โดยผู้ให้บริการระดับท้องถิ่นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้บริษัทท่องเที่ยวอาจแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลักๆ คือ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่เน้นการท่องเที่ยวในเมือง (city tour) เน้นให้บริการนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางข้ามพรมแดนจากจีนมาผ่านที่หลวงน้ำทา เพื่อเดินทางไปยังเมืองอื่นๆ ใน สปป. ลาว กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่เน้นให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) สำหรับที่แขวงหลวงน้ำทาในกรณีของการไปพัฒนาเส้นทางเดินป่าในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติน้ำฮานัน บริษัทที่ไปพัฒนาเส้นทางจะเป็นผู้ที่สามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในเส้นทางดังกล่าวได้ ในขณะที่บริษัทอื่นๆ จะไม่สามารถพานักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในเส้นทางนั้นได้ นั่นคือ บริษัทใดเข้าไปบุกเบิกเส้นทางใดก็จะเปรียบเสมือนกับการได้เป็นเจ้าของเส้นทางนั้น อย่างไรก็ตามการจะเข้าไปบุกเบิกเส้นทางใดๆ ต้องขออนุญาตจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องก่อน โดยในสมาคมการท่องเที่ยวที่แขวงหลวงน้ำทาก็จะทราบว่าเส้นทางใดเป็นของบริษัทใด โดยทั่วไปโปรแกรมนำเที่ยวของบริษัทต่างๆ อาจมีได้ตั้งแต่ประมาณ 1 ถึง 3 วัน ซึ่งจะมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินป่า ดูสัตว์ป่า เยี่ยมชมหมู่บ้านชนเผ่า พายเรือคายัค และกิจกรรมอื่นๆ การจัดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปบริษัทท่องเที่ยวจะต้องจ่ายเงินให้กับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าใช้บริการพื้นที่ป่าสงวน จ่ายเงินให้กับหมู่บ้านเป็นกองทุนหมู่บ้าน จ่ายค่าอาหาร ค่าที่พักโฮมสเตย์ ค่าผู้นำเที่ยว ให้กับคนในชุมชน เป็นต้น

ในปัจจุบันมีบริษัทที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) เพิ่มขึ้นกว่าเดิมมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการต่างมีความเห็นตรงกันว่า

แข่งขันของบริษัทท่องเที่ยวในหลวงน้ำทาค่อนข้างสูง เพราะแต่ละบริษัทก็มีผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกัน (เส้นทางเดินป่าคนละเส้นทาง แต่ก็มีลักษณะคล้ายกัน) จึงเกิดการแข่งขันกันทางด้านราคา ซึ่งส่วนหนึ่งส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ ผู้บริการบางรายที่ขายทัวร์ในราคาถูกบางครั้งก็ให้บริการที่ไม่ดี ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของการให้บริการของบริษัทท่องเที่ยวในหลวงน้ำทาในภาพรวม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้ให้บริการบริษัทท่องเที่ยวหลายรายเป็นคนท้องถิ่นโดยเริ่มต้นจากการเป็นผู้นำเที่ยวมาก่อน แล้วมาเปิดกิจการท่องเที่ยว แต่ยังไม่ค่อยมีทักษะการบริหารมากนัก รวมถึงอาจมีการให้บริการที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน สำหรับบริษัทที่ผู้ประกอบการมีความรู้สามารถติดต่อกับบริษัทต่างประเทศได้ก็จะมีลูกค้ามาก ในขณะที่บริษัทใดทำไม่ได้ก็ใช้วิธีการลดราคาเพื่อดึงดูดลูกค้า เกิดการแข่งขันทางด้านราคา แล้วบางครั้งเมื่อลดราคาลงก็อาจจะมีการจ่ายเงินให้กับชุมชน เช่น ผู้นำเที่ยว ค่าอาหาร ค่าที่พักโฮมสเตย์ ลดลง พอลดค่าใช้จ่ายเหล่านี้ลงคนในชุมชนที่อยากมาทำงานด้วยก็ลดลง พอไม่ทำงานด้านการท่องเที่ยวชาวบ้านก็อาจหันไปถางป่าทำไร่ เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย ในด้านความร่วมมือกันของภาคเอกชนด้วยตนเอง พบว่า ในปัจจุบันมีน้อยกว่าในอดีตมาก เป็นลักษณะต่างคนต่างทำ การรวมตัวกันมีบ้างในการไปเรียกร้องจากภาครัฐในบางเรื่องถ้ามีความเห็นตรงกัน

นอกจากนี้ผู้ประกอบการและองค์กรภาครัฐที่ให้สัมภาษณ์ยังให้ความเห็นว่าการท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แขวงหลวงน้ำทา (ecotourism) ยังพบกับประเด็นท้าทายในด้านอื่น ได้แก่

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าและการล่าสัตว์มีมากขึ้น การบุกรุกพื้นที่ป่าที่มากขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ถั่วลิสง อ้อย รุกล้ำการทำกินเข้าไปยังพื้นที่ป่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐไม่ได้กำหนดพื้นที่ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้ชัดเจน เช่น การแบ่งพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรมและพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว การบุกรุกพื้นที่ป่าและการล่าสัตว์ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า นอกจากนี้บางครั้งจะมีการนำของป่ามาขายในตลาด นักท่องเที่ยวที่สนใจมาท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เมื่อพบเห็นก็จะเสียความรู้สึก
- (2) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนซึ่งรวมถึงชนเผ่าต่างๆ จากการที่ชุมชนต่างๆ มีเศรษฐกิจดีขึ้น (ส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่าง สปป. ลาว กับ จีน และการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งจากภาครัฐของ สปป. ลาวและองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ด้านการส่งเสริมการเกษตร การท่องเที่ยว เป็นต้น) วิถีชีวิตของคนใน

ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง คนชนเผ่าหลายส่วนมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น ไม่ได้แต่งชุดชนเผ่า แต่ใส่เสื้อผ้าธรรมดา การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน อาจไม่เป็นไปตามที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง

- (3) หลังจากที่ได้โครงการความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาในช่วงแรก มีบุคลากรและทรัพยากรในการพัฒนา อย่างไรก็ตามเมื่อโครงการต่างๆ ท้ายจบโครงการไป การดำเนินงานต่อยังอาจประสบปัญหา ทั้งจากความพร้อมของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในส่วนของการเจ้าหน้าที่หรือ เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์อาจมีการเลื่อนตำแหน่งหรือย้ายไปอยู่แขวงอื่น นอกจากนั้นงบประมาณภาครัฐของ สปป. ลาว เอง ก็มีค่อนข้างจำกัด และภาคเอกชนท้องถิ่นที่รัฐสนับสนุนเข้ามาลงทุนยังอาจยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจต่อ (หลังจากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐและองค์กรต่างๆ แล้ว) ประเด็นเหล่านี้ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แขวงหลวงน้ำทา
- (4) ยังอาจมีประเด็นปัญหาในเรื่องของการคอร์รัปชัน ซึ่งอาจทำให้เม็ดเงินที่โครงการขององค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแขวงหลวงน้ำทา ในบางส่วนทำให้เกิดการพัฒนาได้ไม่เต็มที่
- (5) ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในแขวงหลวงน้ำทา แม้ภาครัฐจะมีการประกาศโครงการในการให้การสนับสนุน เช่น โครงการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ข้อมูลที่มีให้กับผู้ที่สนใจลงทุนยังคงมีค่อนข้างน้อย ไม่มีรายละเอียดให้มากนัก นักลงทุนที่สนใจต้องเข้ามาเก็บข้อมูลสำรวจเอง ซึ่งใช้เวลาและงบประมาณมาก หลากๆ โครงการจึงยังไม่มีผู้เข้ามาลงทุน
- (6) การท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แขวงหลวงน้ำทานั้น จะดึงดูดเฉพาะลูกค้าเฉพาะกลุ่ม เพราะการท่องเที่ยวในหลวงน้ำทายังเป็นในลักษณะที่อาจจะยากหรือหนักไปสำหรับลูกค้าบางกลุ่ม อีกทั้งการให้บริการในด้านต่างๆ ยังมีไม่มากนักและไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในอนาคตหากประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของป่าที่ลดลง และการให้บริการที่เกี่ยวข้องยังมีไม่เพียงพอ นักท่องเที่ยวอาจเปลี่ยนไปเที่ยวที่แขวงอื่นๆ แทน

ในลำดับถัดไปจะกล่าวถึงกลยุทธ์และการดำเนินงานของกรณีศึกษาบริษัทท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท Phou lu บริษัท Forest Retreat และบริษัท Discovering

11.2.1 บริษัท Phou lu Travel

คุณสมสวัสดิ์ คนลาวเป็นเจ้าของกิจการ คุณสมสวัสดิ์ เริ่มจากการทำกิจการที่พักอยู่ที่เมืองสิงห์ แขวงหลวงน้ำทา (เป็น eco lodge มีที่พัก 22 ห้อง) ในปี พ.ศ. 2548 ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 เริ่มมีการทำบริษัทท่องเที่ยวหรือบริษัททัวร์ที่เมืองสิงห์ ให้บริการทั้งลักษณะการท่องเที่ยวในเมือง (city tour) การเดินป่า (trekking) การปั่นจักรยาน (biking) ในปี พ.ศ. 2552 จึงเริ่มเข้ามาลงทุนเมืองหลวงน้ำทาทั้งกิจการที่พักและบริษัทท่องเที่ยว ค่อยๆ ลงทุนใช้เวลา 2 ปีครึ่ง ในปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2555 ถึงเปิดให้บริการ ดังนั้นในปัจจุบัน จึงมีกิจการทั้งที่ตัวเมืองหลวงน้ำทาและที่เมืองสิงห์ แขวงหลวงน้ำทา

สำหรับกิจการที่เมืองสิงห์นั้น นักท่องเที่ยวหลักที่ไปเมืองสิงห์จะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ฝรั่ง) เพราะฝรั่งเคยมาตั้งฐานทัพ ในช่วงปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2547 ตอนที่ตัวเมืองหลวงน้ำทายังไม่พัฒนามากนัก นักท่องเที่ยวจะไม่พักที่ตัวเมืองหลวงน้ำทา แต่จะเลยมาที่เมืองสิงห์เลย อย่างไรก็ตามตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบันเมื่อตัวเมืองหลวงน้ำทาพัฒนาขึ้นทั้งในเรื่องข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ที่พัก อาหารการกิน นักท่องเที่ยวก็เดินทางไปเที่ยวเมืองสิงห์น้อยลง อาจจะมีเพียงฝรั่งจำนวนหนึ่งกลับมาดูที่ที่บรรพบุรุษเขาเคยมาต่อสู้มาปกครองที่เป็นฐานทัพ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การจองทัวร์นั้นมีทั้งการจองโดยตรงจากนักท่องเที่ยว หรือการจองผ่านบริษัททัวร์จากหลวงพระบาง เวียงจันทน์ หรือไทย สำหรับการจองโดยตรงนั้นอาจจองผ่าน booking online และจ่ายเงินทาง pay pal ซึ่งการจ่ายเงินในลักษณะนี้สะดวก ได้เงินแน่นอน และได้ราคาค่อนข้างสูง

สำหรับกลยุทธ์ด้านราคานั้น Phou lu ถือว่าราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับบริษัทอื่นๆ โดย Phou lu จะเน้นรักษาคุณภาพการให้บริการ

11.2.2 บริษัท Forest Retreat

คุณทอง เป็นเจ้าของกิจการ เริ่มดำเนินกิจการในปี พ.ศ. 2552 คุณทองบ้านเกิดอยู่ที่พงสาลี ถือว่าอยู่ในครอบครัวชนชั้นกลาง ย้ายมาอยู่ที่หลวงน้ำทาเมื่อประมาณ 15 ปีที่แล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2548 ศึกษาด้านการเงินการบัญชีที่หลวงพระบาง ก่อนทำธุรกิจคุณทองมีแนวคิดที่อยากจะช่วยคนจน โดยเคยมาเป็นผู้นำเที่ยวหรือไกด์ที่หลวงน้ำทาอยู่ปีกว่าๆ คุณทองจะคุ้นเคยกับป่าดีเพราะโตมากับป่า โดยก่อนจะเปิดบริษัทก็มีการไปสำรวจพื้นที่ โดยบริษัท Forest Retreat นั้นได้รับใบอนุญาตแบบทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ยังเน้นการให้บริการที่แขวงหลวงน้ำทา ส่วนเงินลงทุนก็มีการลงทุนพัฒนาเส้นทางมาเรื่อยๆ โดยใช้เงินลงทุนในกิจการรวมแล้วประมาณหนึ่งล้านบาท

กิจกรรมการให้บริการของบริษัทจะมีทั้งการเดินป่า ล่องเรือ พายคายัค ปั่นจักรยาน นอนบ้านชาวบ้านในลักษณะโฮมสเตย์ โดยจะมีการให้บริการตั้งแต่ 1 – 7 วัน ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวอเมริกัน ยุโรป ประมาณร้อยละ 95 ส่วนคนไทยมีน้อยมาก การจองทัวร์ก็จะจองทาง online ปัจจุบันบริษัทจ้างฝรั่งทำงาน 2 คน ในเรื่องของ การจองทัวร์ ส่วนในเรื่องการประชาสัมพันธ์ก็จะมีลักษณะการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก หรืออาจมีคนนำไปวิจารณ์ในสื่อ online ต่างๆ เช่น www.tripadvisor.com

สำหรับกลยุทธ์ทางด้านราคานั้น Forest Retreat จะมีค่าบริการที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับบริษัทอื่นๆ โดยจะเน้นเรื่องคุณภาพการให้บริการ สำหรับการจองทัวร์นั้นหากมีนักท่องเที่ยวจองไว้แล้ว ถ้ามีใครจองเพิ่มเข้าไป ก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อหัวลดลง แต่จำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มไม่เกิน 10 คน

นอกจากกิจการด้านบริษัทท่องเที่ยว คุณทองยังทำกิจการร้านอาหาร ชื่อร้าน Minority Restaurant

11.2.3 บริษัท Discovering

ผู้ก่อตั้งคือคุณ Vanxai เป็นคนลาว ซึ่งเคยเป็นพนักงานนำเที่ยวให้กับบริษัทใหญ่มาก่อน ต่อมาภาครัฐมีการส่งเสริมให้คนในพื้นที่ตั้งบริษัทดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) โดยเริ่มดำเนินกิจการในปี พ.ศ. 2553 เงินลงทุนประมาณ 400,000 ถึง 500,000 บาท เงินลงทุนทำสำนักงานไม่แพงมาก แต่ต้องมีการลงทุนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ให้บริการมีทั้งกิจกรรมเดินป่า 1 ถึง 3 วัน แล้วไปพักที่บ้านของชาวบ้านในลักษณะโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นส่วนที่ถนนไปไม่ถึงต้องเดินป่าเข้าไป เป็นกลุ่มคนชนเผ่าดั้งเดิม รายได้ก็ต้องมีการจ่ายให้ชุมชนทั้งค่าที่พัก ค่าบริการ ค่าผู้นำเที่ยว ค่ำอาหาร ค่าสินค้าหัตถกรรม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทั้งในลักษณะของการล่องเรือ การพายเรือคายัค การล่องแก่ง การปั่นจักรยาน เป็นลักษณะทัวร์ 1 ถึง 3 วัน

การจองทัวร์ของลูกค้ามีทั้งแบบ walk in เข้ามาจอง โดยถ้าจำนวนคนมาจองมาก ค่าใช้จ่ายต่อหัวจะถูกลง นอกจากนี้ยังมีลูกค้าที่จองเข้ามาโดยตรงโดยการส่ง email มาจองหลังจากชม website ของ Discovering และยังมีในลักษณะของบริษัททัวร์จากไทย หลวงพระบาง หรือเวียงจันทน์ ส่งลูกค้ากลุ่มใหญ่ๆ มาให้บริษัท Discovering จัดการเรื่องการท่องเที่ยวให้ ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป คนเอเชียมีไม่มาก

Discovering มีผู้นำเที่ยวหรือไกด์ในสังกัด 12 คน ที่เคยฝึกฝนจากที่ต่างๆ ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ (นอกจากนี้อาจมีผู้นำเที่ยวที่เป็นกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่มาช่วยงาน แต่ชาวบ้านเหล่านี้บางทีก็ยังไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้) ปกติไกด์จะมีต้นสังกัด โดยต้นสังกัดจะไม่ได้มีเงินเดือนจ่ายให้ แต่จะจ่ายเป็นงานๆ ไปที่มาให้บริการ ซึ่งหากว่างก็สามารถไปรับงานของบริษัทอื่นได้ ในบางช่วงก็อาจจะมีปัญหาผู้นำเที่ยวไม่พอบ้าง เพราะผู้นำเที่ยวบางคนรับราชการ มีเวลาว่างเสาร์ อาทิตย์ จึงมาทำงานเป็นผู้นำเที่ยวเป็นงานเสริม ทั้งนี้เป็นเพราะอาชีพผู้นำเที่ยวหรือไกด์นั้นไม่ค่อยมั่นคง เพราะจะมีลูกค้ามากในช่วง high season ส่วนช่วง low season จะไม่ค่อยมีรายได้ เขาจึงมักต้องหางานอื่นทำด้วย โดยช่วง high season คือ ช่วงเดือนตุลาคมถึงมีนาคม ช่วง low season บริษัทก็จะได้ลดราคา เพราะยังคงต้องมีการจ่ายค่าใช้จ่ายให้กับชาวบ้านตามที่ได้สัญญาไว้

11.3 บริษัทท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ

บริษัทท่องเที่ยวขนาดใหญ่ใน สปป. ลาว ที่มีใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ ได้แก่ บริษัท Asian Trail บริษัท EXO Travel บริษัท Deithelm Travel บริษัท ICS Travel ซึ่งส่วนใหญ่บริษัทของต่างชาติที่เข้ามาร่วมทุนกับคนลาวตามกฎหมายเกณฑ์การลงทุนของลาว มักมีการดำเนินการอยู่ในหลายประเทศ นอกจากนี้ในกรณีบริษัทที่เน้นด้านการจัดการหรือดำเนินการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปเป็นของคนลาว คือ บริษัท Green Discovery

สำหรับงานศึกษาชิ้นนี้มีโอกาสสัมภาษณ์ผู้แทนจากบริษัทท่องเที่ยวใน สปป. ลาว 2 บริษัท คือ บริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ลงทุนหรือผู้จัดการหลักของบริษัท นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์ผู้แทนจากบริษัท ICS Travel ที่สำนักงานใหญ่ในไทย อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานใน สปป. ลาว จะมีในส่วนของ 2 บริษัทแรกมากกว่า ในงานศึกษาชิ้นนี้จึงได้กล่าวถึงบริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery เป็นกรณีศึกษา อย่างไรก็ตามสำหรับความเห็นในเรื่องทั่วไปได้รวมความเห็นจากผู้แทนของบริษัท ICS Travel ด้วย

สำหรับในส่วนการนำเสนอประเด็นความเห็นในภาพรวม มีดังนี้

- (1) นักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) มากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป ในขณะที่นักท่องเที่ยวเอเชียที่สนใจการท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าวมีไม่มาก สำหรับ

นักท่องเที่ยวลาวเอง เนื่องจากมีความคุ้นชินกับความเป็นอยู่และสภาพภูมิประเทศในลักษณะนี้ อยู่แล้วจึงไม่ได้ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวลักษณะนี้มากนัก

(2) การที่บริษัทท่องเที่ยวพานักท่องเที่ยวเข้ามาเดินทางท่องเที่ยวในประเทศแต่ละกลุ่มนั้นยังต้องมีการเดินเรื่องเอกสารค่อนข้างยุ่งยากเมื่อเทียบกับการดำเนินการในประเทศอื่น เช่น จากการที่บริษัททั้งสามแห่งเป็นบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตในการดำเนินกิจการทั่วประเทศ การพานักท่องเที่ยวไปยังแขวงต่างๆ ไม่ต้องขออนุญาตแต่ต้องแจ้งให้ภาครัฐทราบ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการบางรายมองว่า จริงๆ การดำเนินงานในส่วนนี้ไม่น่าจะจำเป็นต้องมีแล้ว เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติทุกคนที่เข้ามาต้องผ่านระบบในเรื่องของ visa ที่ชายแดนตอนนักท่องเที่ยวเข้ามาอยู่แล้ว ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวเองไม่ได้เที่ยวผ่านบริษัทท่องเที่ยว ไม่ต้องไปแจ้งว่าไปที่ไหนบ้าง นอกจากนี้ยังเห็นว่างานด้านเอกสารบางอย่างที่ต้องติดต่อกับภาครัฐนั้นน่าจะสามารถมีการจัดระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) การจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มมีปัญหาบ้าง โดยการจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10 นั้น เมื่อนำมาใช้บริษัทตัวกลางอย่างบริษัทท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต้องจ่ายค่าภาษีมูลค่าเพิ่มล่วงหน้าให้รัฐก่อน อย่างไรก็ตามปัญหาคือบางครั้งบริษัทท่องเที่ยวไม่สามารถไปเก็บใบเสร็จจากค่าใช้จ่าย เช่น ค่ารถ ค่าเรือ ค่าผู้นำเที่ยว ดังนั้นเมื่อจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับภาครัฐแล้วก็ไม่สามารถเรียกคืนได้ เพราะไม่มีใบเสร็จจากค่าใช้จ่ายเหล่านี้

(4) สำหรับภาษีรายได้ที่บริษัทท่องเที่ยวให้บริการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ได้ได้รับการลดหย่อนภาษีรายได้เป็นพิเศษ ยังคงต้องจ่ายภาษีเช่นเดียวกับกิจการทั่วไป ซึ่งตรงนี้ผู้ประกอบการบางรายก็เห็นว่าน่าจะสร้างแรงจูงใจโดยการให้สิทธิประโยชน์กับบริษัทที่ดำเนินการในลักษณะนี้ ในขณะที่ผู้ประกอบการบางรายเห็นว่าการให้สิทธิพิเศษในลักษณะนี้อาจทำได้ยาก เพราะไม่รู้ว่าบริษัทใดมีการดำเนินการในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) จริงๆ และอาจเกิดปัญหาการแอบอ้างว่าเป็นบริษัทที่ให้บริการในลักษณะดังกล่าวเพื่อต้องการได้สิทธิประโยชน์ ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวจริงๆ นอกจากนี้ในเรื่องของภาษีรายได้ที่ผู้ประกอบการบางรายเห็นว่าสำหรับบริษัทรายเล็กๆ ที่ดำเนินการเฉพาะในพื้นที่นั้น บางครั้งอาจมีช่องทางในการหลบเลี่ยงภาษี ในขณะที่บริษัทขนาดใหญ่ทำอย่างถูกต้อง ก็จะทำให้การแข่งขันไม่เป็นธรรม

(5) การท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นฤดูกาล โดยจะมี high season ประมาณ 5 เดือน คือ ประมาณพฤศจิกายนถึงมีนาคม บริษัทท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้เหมาะสม

หรือต้องสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้คนในประเทศใกล้เคียงเดินทางเข้ามาเที่ยว ในช่วงที่เป็น low season

(6) การท่องเที่ยวในลาวยังมีประเด็นท้าทายในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ มักไม่สามารถเดินทางมาที่ สปป. ลาวได้โดยตรง อาจต้องมาเปลี่ยนเครื่องที่เมืองไทย ค่าใช้จ่ายในการมาเที่ยวลาวจึงค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายการมาเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย

(7) สำหรับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้ประกอบการอยากให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่การเริ่มพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายต่างๆ เพื่อจะได้สามารถช่วยกันสร้างระบบการจัดการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับทุกภาคส่วน รวมถึงอาจต้องมีการจัดพื้นที่ให้ชัดเจนว่าพื้นที่ใดจะพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะใด ผู้ประกอบการจะได้วางแผนการประกอบธุรกิจได้ นอกจากนี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน เพื่อที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะแม้ว่าจะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงามเพียงใด แต่หากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปได้ยาก ก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปได้ไม่มาก

(8) ผู้ให้บริการบางรายที่ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอาจยังให้บริการไม่ได้ตามมาตรฐาน ส่งผลต่อภาพลักษณ์การให้บริการของผู้ประกอบการในภาพรวม

(9) จากการขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน สปป. ลาว เมื่อบริษัทมีการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เช่น ผู้นำเที่ยว (ไกด์นำเที่ยว) อาจมีการถูกแย่งตัวจากบริษัทอื่น

ในลำดับถัดไปจะกล่าวถึงบริษัทท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษาสำหรับงานศึกษาชิ้นนี้ คือ บริษัท EXO Travel และบริษัท Green Discovery

11.3.1 บริษัท EXO Travel¹²¹

บริษัท EXO Travel ในอดีตชื่อบริษัท Exotissimo ผู้ก่อตั้งเป็นชาวฝรั่งเศส 3 คน คือ Eric Merlin, Denis Colonna และ Olivier Colomes โดยเป็นบริษัทท่องเที่ยวต่างชาติรายแรกในเวียดนาม หลังจากนั้นจึงตั้งบริษัทในประเทศต่างๆ ในเอเชีย โดยร่วมลงทุนกับคนท้องถิ่นหรือคนต่างชาติที่อยู่ในประเทศนั้น โดยมีการลงทุนในพม่า (พ.ศ. 2538) กัมพูชา (พ.ศ. 2543) ลาว (พ.ศ. 2544) ไทย (พ.ศ. 2546) อินโดนีเซีย

¹²¹ ข้อมูลจาก website ของบริษัท www.exotravel.com และการสัมภาษณ์ผู้ร่วมทุนคนลาวของบริษัท Exo Travel ที่ สปป. ลาว หรือ EXO Lao คือ คุณดวงมาลา พรหมวงศ์

(พ.ศ. 2552) ญี่ปุ่น (พ.ศ. 2554) จีน (พ.ศ. 2555) มาเลเซีย (พ.ศ. 2558) นอกจากนี้ยังมีการตั้งสำนักงานขาย (sales office) หลายแห่งในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในยุโรป ได้แก่ ฝรั่งเศส สเปน (ประมาณ ปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2547) ที่เยอรมนี (พ.ศ. 2548) อเมริกาเหนือ (พ.ศ. 2548) ออสเตรเลีย (พ.ศ. 2550) และ อังกฤษและไอร์แลนด์ และลาตินอเมริกา (พ.ศ. 2555) เพื่อรองรับตลาดลูกค้าจากประเทศเหล่านี้

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอื่นๆ ของบริษัท คือ ในปี พ.ศ. 2547 หนึ่งในผู้ก่อตั้งบริษัท Denis Colonna ถอนตัวออกไป โดยมี Jean-Mark Merlin (น้องชายของ Eric Merlin) เข้ามาร่วมทีมบริหาร ในปี พ.ศ. 2550 Olivier Colomes (CEO) และ Harmish Keith (Group MD) ได้ตั้งสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพมหานคร โดยมีทีมที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ การจัดการระบบและ web เพื่อให้กลุ่มบริษัทเติบโตอย่างยั่งยืน และในปี พ.ศ. 2557 มีการเปลี่ยนชื่อบริษัทจาก Exotissimo เป็น EXO Travel ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ rebrand บริษัท ปัจจุบัน EXO Travel มีสำนักงานทั้งหมด 23 แห่ง มีการจ้างงานรวมมากกว่า 770 คน

สำหรับการลงทุนในลาวนั้นทางบริษัทได้เข้าไปร่วมลงทุนกับคุณดวงมาลา พรหมวงศ์ (Ms. Duangmala Phommavong) โดยก่อตั้งบริษัทที่ลาวในปี พ.ศ. 2544 เป็นลักษณะของคนต่างชาติถือหุ้นร้อยละ 70 คนลาวคือคุณดวงมาลาถือหุ้นร้อยละ 30 (ตามกฎหมายการลงทุนในบริษัทท่องเที่ยว)

ด้านการดำเนินงานปัจจุบัน EXO Travel มีสำนักงานอยู่ 3 แห่ง คือ ที่เวียงจันทน์ หลวงพระบาง และปากเซ โดยงานประสานงานกับลูกค้า การจองโรงแรม จะเป็นงานอยู่ที่สำนักงานเวียงจันทน์ ส่วนสำนักงานที่หลวงพระบางและปากเซอาจจะดูแลเรื่องการจองรถ เรือ พนักงานนำเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยว คืองานที่ไม่สามารถจองได้ทาง email สำหรับพนักงานในบริษัทนั้นรวมแล้วมีทั้งสิ้น 58 คน มีพนักงานต่างชาติจะมีที่ผู้จัดการทั่วไป (general manager) และอยู่ในส่วนงานด้านผลิตภัณฑ์ (product) การเงิน (finance) โดยหากแบ่งตามลักษณะงานจากพนักงานทั้งสิ้น 58 คน จะเป็นพนักงานฝ่ายขาย 13 คน ด้านผลิตภัณฑ์ 3 คน (ติดต่อโรงแรม สร้างรายการท่องเที่ยว) การจองตั๋วเครื่องบิน 2 คน งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 คน (การทำงานฝ่ายสารสนเทศในปัจจุบันมีความสำคัญ เมื่อก่อนการดำเนินงานเป็นลักษณะการเขียนในกระดาษ ปัจจุบันมีระบบที่สามารถเข้าไปคลิกดูได้ว่าถ้าจัดโปรแกรมลักษณะนี้จะมีต้นทุนประมาณเท่าไร หรือ ควรกำหนดราคาโปรแกรมทัวร์ ประมาณเท่าใด) นอกจากนี้ยังมีฝ่ายการเงิน ทรัพยากรบุคคล ฝ่ายดำเนินงาน (เช่น เป็นคนจองพนักงานนำเที่ยวตามภาษาของนักท่องเที่ยว และต้องมีการอธิบายรายการท่องเที่ยวและทำความเข้าใจกับพนักงานนำเที่ยวเกี่ยวกับลูกค้าว่าควรจะมีปฏิบัติหรือ

เน้นการนำเสนอเรื่องใด การให้บริการท่องเที่ยวจะครอบคลุมหลายเมืองหรือหลายแขวงใน สปป. ลาว เช่น ที่หลวงพระบาง วังเวียง เวียงจันทน์ คำม่วน หนองเหียว พงสาลี จำปาสัก ปากเซ พงสะหวัน ไชยบุรี ปากเบง ห้วยทราย เป็นต้น

EXO Travel ส่วนใหญ่เน้นให้บริการลูกค้าต่างชาติ โดยในช่วงแรกก็จะเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะทั่วไป แต่ใน 5 ปีที่ผ่านมาเริ่มบุกตลาดด้านการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) มากขึ้น โดยเข้าไปร่วมมือกับผู้ลงทุนที่อยู่ในท้องถิ่น เช่น เข้าไปสร้างที่พักที่หลวงพระบาง ชื่อ Kamu Lodge โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดการกระจายรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่ โดยตอนแรกให้คนภายนอกเข้าไปบริหาร เพราะคนท้องถิ่นยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ แต่ก็ค่อยๆ พัฒนาพนักงานท้องถิ่น โดยปัจจุบันนี้มีพนักงานเป็นคนท้องถิ่น 30 คน โดยรายได้จากนักท่องเที่ยวจะมีการจัดสรรเงินเข้าไปในกองทุนหมู่บ้านคนละ 10,000 กีบ (หรือประมาณ 42 บาท)¹²² เงินกองทุนเหล่านั้นโดยทั่วไปก็จะถูกนำไปพัฒนาหมู่บ้านในลักษณะต่างๆ เช่น เอาไปสร้างโรงเรียน การทำเป็น micro finance ให้ชาวบ้านกู้โดยไม่เสียดอกเบี้ย นอกจากนี้ยังนำไปช่วยเรื่องสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ EXO Travel ยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้าง concept การท่องเที่ยวที่หลวงน้ำทา เมืองสิง เมืองรอง ไปแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายหรือลูกค้าของบริษัทนั้น มี 4 รูปแบบ โดยรูปแบบที่สำคัญที่สุดคือการที่ลูกค้าจะไปยังตัวแทนท่องเที่ยว (travel agent) แล้วตัวแทนท่องเที่ยวเหล่านั้นติดต่อ EXO Travel ให้จัดรายการท่องเที่ยวให้ ซึ่งส่วนมากก็จะเป็นตัวแทนท่องเที่ยวรายสำคัญของประเทศลูกค้า ซึ่งบริษัทเหล่านี้อาจส่งลูกค้ามาปีละ 200 ถึง 1000 คน ในภาพรวมลูกค้าในลักษณะดังกล่าวมีประมาณร้อยละ 85 ของลูกค้าทั้งหมด (นั่นคือเป็นลูกค้าในลักษณะ B2B) ลูกค้าในลักษณะอื่นๆ ประมาณร้อยละ 15 นั่นคือ การจองผ่าน internet ประมาณร้อยละ 10 นอกนั้นจะเป็นลูกค้าในลักษณะ professional คือต้องการบริการเฉพาะเป็นพิเศษ เช่น เข้ามาถ่ายรูป ศึกษาธรรมชาติ และในแบบสุดท้ายคือลูกค้าลักษณะ walk in แต่ลูกค้าในแบบหลังจะมีน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่เป็น backpacker เขาจะต้องการทัวร์ราคาถูก ซึ่งก็มีหลายบริษัทย่อยๆ ที่ให้บริการในลักษณะดังกล่าว ลูกค้า walk in จึงไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายหลักของบริษัท

¹²² อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ในภาพรวมลูกค้าของบริษัท EXO Travel ยังเป็นลูกค้าทั่วไปที่ไม่ได้เน้นด้านการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) มากนัก คือ ยังเน้นในเรื่องของความสะดวกสบาย หากสนใจด้านการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวก็อาจจะเป็นในลักษณะไปสั้นๆ ลูกค้าของบริษัทส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป (โดยเฉพาะฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ สเปน) ออสเตรเลีย ส่วนที่มาจากเอเชียแปซิฟิกยังมีไม่มาก

ด้านการประชาสัมพันธ์ ทางบริษัทมีการเข้าไปร่วมงาน Trade Fair ต่างๆ ในต่างประเทศ เช่น งาน WTM ที่ลอนดอน ITB ที่เบอร์ลิน ITB เอเชียที่สิงคโปร์ PATA และ ATF เป็นต้น โดยไปในนามของ EXO Group ซึ่งมีหลายประเทศด้วยกัน โดยบริษัทจะได้ลูกค้าที่ลักษณะ B2B คือ บริษัทตัวแทนท่องเที่ยวหลักของประเทศที่นักท่องเที่ยวอาศัยอยู่จากการไปร่วมงาน fair เหล่านี้ อย่างไรก็ตามการไปร่วมงานเหล่านี้ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่จึงจะส่งผู้จัดการทั่วไป (general manager) หรือผู้จัดการด้านผลิตภัณฑ์ (product manager) ไปร่วมงาน

11.3.2 บริษัท Green Discovery¹²³

บริษัท Green Discovery ก่อตั้งโดยคุณอินธิ เตือนสวรรค์ (Mr. Inthy Deuansavan) เป็นคนลาวที่มาเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่อายุยังน้อย โดยหลังจากจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้ร่วมก่อตั้งธุรกิจในปี พ.ศ. 2553 ชื่อ “Wildside” ให้บริการในรูปแบบการผจญภัยในลักษณะการล่องแพหรือพายเรือคายัค ซึ่งนอกจากจะให้บริการกิจกรรมทางน้ำ คุณอินธิ ยังมีแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บริษัท Green Discovery เติบโตมาพร้อมๆ กับโครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำฮา แขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) เป็นบริษัทที่ถือหุ้นโดยคนลาวทั้งหมด ปัจจุบันถือว่าเป็นบริษัทที่ได้รับการยอมรับทั่วไปว่าเป็นผู้นำด้านการให้บริการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ชั้นนำของ สปป. ลาว มีสำนักงานอยู่ทั้งหมด 7 แห่ง ที่เวียงจันทน์ หลวงน้ำทา หนองเหียว หลวงพระบาง วังเวียง ท่าแขก และปากเซ

ผลิตภัณฑ์ของ Green Discovery แบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลักๆ คือ (1) การเดินทางในระยะสั้นๆ ในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco excursion) ซึ่งอาจเป็นการท่องเที่ยวในระยะเวลา

¹²³ ข้อมูลจาก website ของ Green Discovery และการสัมภาษณ์รองผู้จัดการอำนวยการบริษัท Green Discovery คือ Mr. Dennis Ulstrup

1 – 5 วัน โดยนักท่องเที่ยวจะจองการเดินทางไป โฮมสเตย์ และกิจกรรมต่างๆ ผ่าน Green Discovery แล้วสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยไม่ได้มีผู้นำเที่ยวของบริษัทพาไป ซึ่งอาจเป็นการท่องเที่ยวในเมืองหรือแขวงต่างๆ เช่น เมืองสิงห์ แขวงหลวงน้ำทา/หลวงพระบาง/หนองเขียว-เมืองงอย/ไชยบุรี/วังเวียง/เวียงจันทน์ เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน/สีพันดอน เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก (2) โปรแกรมทัวร์ (holiday package) จะคล้ายๆ กับบริการทั่วทั่วไป ซึ่งทางบริษัทจะจัดการทุกอย่างให้ ซึ่งแบ่งออกเป็น การสำรวจและวัฒนธรรม (discover and culture) ทัวร์แบบผจญภัย (adventure tours) การขับรถไปด้วยตัวเอง (self-drive touring in Laos) (3) ประสบการณ์พิเศษ (special experiences) เช่น ทัวร์ปั่นจักรยาน/ชีววิทยาสัตว์ป่า และดอกไม้/ถ้ำใน สปป. ลาว และน้ำที่ไหลผ่านในถ้ำ/รอบๆ แม่น้ำโขง และแม่น้ำสายย่อย/ทัวร์ถ่ายรูป (4) การให้บริการผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านต่างๆ (services to professionals) เช่น ทัวร์เพื่อการศึกษา/การสร้างแรงจูงใจ และการทำงานเป็นทีม/การทำงานของสื่อ/การทำงานของนักวิทยาศาสตร์/การจัดงาน outdoor event

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายแบ่งออกเป็น 4 ช่องทางหลักๆ คือ (1) นักท่องเที่ยวเดินเข้ามาจองเอง (walk-in sales) (2) การจองผ่านอินเทอร์เน็ต (fit on internet) ทั้งในลักษณะของการท่องเที่ยวแบบ short excursion และแพ็คเกจทัวร์ นั่นคือผลิตภัณฑ์แบบที่ 1 และ 2 ดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ (3) การดำเนินการท่องเที่ยวตัวแทนท่องเที่ยว (travel agent) ทั้งใน สปป. ลาว และต่างประเทศ ซึ่งมาจ้างให้ Green Discovery จัดการด้านการท่องเที่ยวให้สำหรับลูกค้าที่จองผ่านตัวแทนการท่องเที่ยวอื่นๆ (4) การให้บริการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (services to professionals) ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ในส่วนของผลิตภัณฑ์ประเภทที่ 4 โดยช่องทางการจัดจำหน่ายแบบแรก คือ แบบนักท่องเที่ยวเดินเข้ามาจองเองนั้นมีสัดส่วนสูงที่สุด คือ มากกว่าร้อยละ 60 อย่างไรก็ตามการจองในรูปแบบที่สอง คือ การจองผ่านอินเทอร์เน็ต เริ่มมีมากขึ้น โดยมีการเติบโตมากกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ที่เหลือก็จะเป็นการจองในรูปแบบที่ (3) และ (4) ตัวอย่างลูกค้าที่มีการจองในรูปแบบที่ (4) เช่น BBC (ของอังกฤษ) France Television (ของฝรั่งเศส) NHK (ของญี่ปุ่น) Channel News Asia (ของสิงคโปร์) และ Discovery Channel (Animal Planet) (ของสหรัฐอเมริกา) รวมถึงโรงเรียนทั้งจากอังกฤษ ญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ ออสเตรเลีย ไทย และลาว นอกจากนี้ยังมีการให้บริการแก่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักมนุษยวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านแมลง กล้วยไม้ ช่างภาพ โดย Green Discover จะให้บริการทั้งในเรื่องของโลจิสติก การขออนุมัติจากภาครัฐที่จำเป็น

สำหรับกลยุทธ์ทางด้านราคานี้ราคาของ Green Discover จะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของตลาด แต่ค่า
โซหุ่ยของบริษัทมักจะสูงกว่าของบริษัทขนาดเล็กมาก เพราะ Green Discovery เน้นในเรื่องของคุณภาพ
การให้บริการ ทั้งในเรื่องความปลอดภัย อุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน การประกันภัย การลงทุนและการพัฒนา
นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจและการให้ผลตอบแทนที่ดีกับพนักงาน และการจ่ายภาษี
อย่างถูกต้อง ดังนั้นกลุ่มลูกค้าของ Green Discovery จึงเป็นลูกค้าระดับกลางถึงสูง (medium to high
end) ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่มาจากอเมริกาเหนือ ยุโรป และออสเตรเลีย โดยหากพิจารณาเป็นรายประเทศ
ส่วนใหญ่ลูกค้าจะมาจากเยอรมนี ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย อย่างไรก็ตามลูกค้ากลุ่มเอเชียก็เติบโตขึ้น เช่น
ลูกค้าจากสิงคโปร์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย นอกจากนี้ในปีที่แล้วยังมีนักท่องเที่ยวจากไทยและเกาหลีใต้เข้ามา
ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะมีรายการทีวีของไทยและเกาหลีเข้ามาทำรายการทีวีต่างๆ ใน
สปป. ลาว มีดารา นักแสดงมานำเสนอด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ที่อาจ
ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น

ด้านการบริหารจัดการองค์กร ในส่วนการจ้างงาน ปัจจุบัน Green Discovery มีการจ้างงาน
พนักงาน 65 คน ใน 7 สำนักงานใน สปป. ลาว ปัจจุบันมีชาวต่างชาติที่ทำงานอยู่ที่บริษัท 2 คน คือ Mr.
Dennis Ulstrup ในตำแหน่งรองผู้จัดการอำนวยการบริษัท และ Dr. Klaus Schwettmann ที่ปรึกษาอาวุโส
ด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่เหลือเป็นคนลาวทั้งหมด อย่างไรก็ตามในอดีตมีชาวต่างชาติทำงานในฝ่าย
บริหารอยู่ประมาณ 4 – 5 คน ทั้งนี้ Green Discovery ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพนักงานบริษัท
โดยเฉพาะคนลาว ให้สามารถเข้ามาทำงานบริหารได้ บางคนเริ่มจากการเป็นพนักงานรักษาความ
ปลอดภัย หรือพนักงานนำเที่ยว แต่เมื่อมีประสบการณ์และได้รับการฝึกฝนมากขึ้นก็มีโอกาสได้เลื่อน
ตำแหน่งสูงขึ้นจะอาจเข้ามาทำงานบริหารที่สำคัญของบริษัท

สำหรับกลยุทธ์อื่นๆ นั้น Green Discovery ให้ความสำคัญในเรื่องของกาส่งเสริมการพัฒนาชุมชน
และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยหากที่ใดที่เป็นไปได้ Green Discovery
จะจ้างงานคนชนเผ่าในพื้นที่ที่มีการให้บริการท่องเที่ยว จนถึงปัจจุบันทางบริษัทส่งเสริมมากกว่า 1,200
ครัวเรือนทั่วประเทศ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2551 ทางบริษัท ได้จาก Dr. Klaus Schwettmann มาเป็นที่
ปรึกษาอาวุโสด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดย Dr. Klaus มีประสบการณ์ในการทำงานด้านดังกล่าวใน
สปป. ลาวมายาวนาน นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2554 Green Discovery ได้ก่อตั้งกองทุนชื่อ GREEN CARE
Funds ที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมการตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเด็กๆ ในและครู

ในเมือง โดยจะให้ทุนกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเข้าไปตั้งแคมป์และร่วมกิจกรรมต่างๆ ในเขตพื้นที่ป่าสงวน เป็นเวลา 2 – 3 วัน นอกจากนี้ Green Discovery ยังมีความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ElefanAsia IUCN WCS และ WWF รวมถึงองค์กรใน สปป. ลาวโดยเฉพาะองค์กร Illegal Trade in Wildlife Action Group เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2554 ยังมีขยายการลงทุนไปยังธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยไปร่วมลงทุนในบริษัท TREE TOP EXPLORER การให้บริการการโหนผดสลิง ที่พักในป่า และบ้านต้นไม้ (ลักษณะคล้ายกับการบริการของบริษัท Gibbon Experience) อยู่ที่เมืองปากซอ แขวงจำปาสัก ทางตอนใต้ของลาว และร่วมลงทุนในบริษัท GREEN Climber's HOME ที่เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน

12. กรณีศึกษาธุรกิจที่พักชั่วคราวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงกรณีศึกษาธุรกิจที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานศึกษาชิ้นนี้ ได้แก่ Boat Landing Guesthouse แขวงหลวงน้ำทา และ Uttayan Bajiang Ecological Resort (อุทยานบาเจียง หรือ บาเจียง รีสอร์ท) แขวงจำปาสัก สำหรับสถานการณ์การดำเนินธุรกิจที่พักในภาพรวมใน สปป. ลาว แสดงในหัวข้อที่ 6.1

12.1 Boat Landing Guest House แขวงหลวงน้ำทา¹²⁴

Boat Landing Guest House เป็นที่พักในลักษณะเป็นหลังๆ สร้างจากไม้และวัสดุในท้องถิ่น คุณพัสนีและสามี เริ่มสร้างที่พักแห่งนี้ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่มีโครงการเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวที่หลวงน้ำทาภายใต้โครงการต่างๆ เช่น โครงการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้ำสาแขวงหลวงน้ำทา (Nam Ha Ecotourism Project) แรงจูงใจในการดำเนินการ คือ เห็นว่านักท่องเที่ยวเดินทางมาที่ตัวเมืองหลวงน้ำทา เลยคิดจะสร้างที่พักเล็กๆ มีร้านอาหาร อยู่ริมน้ำแบบสงบ โดยเริ่มแรกสร้างเพียงหลังเดียวมี 2 ห้อง แล้วจึงค่อยๆ สร้างเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีที่พักทั้งสิ้น 11 ห้อง และมีร้านอาหารให้บริการด้วย

คุณพัสนีเป็นคนหลวงพระบาง มาสร้างครอบครัวที่หลวงน้ำทา เพราะสามีเป็นคนหลวงน้ำทา สามีคุณพัสนีเรียนเรื่องการออกแบบมา จึงเป็นคนออกแบบที่พักที่นี่ จากการที่สามีของคุณพัสนีเป็นคนท้องถิ่นเป็นรุ่นบุกเบิกในการทำทัวร์เดินป่าในป่าสงวนแห่งชาติหลวงน้ำทา ทางบริษัท Green Discovery เห็นว่าสามีคุณพัสนีทำเรื่องการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวได้ดีจึงได้มาเสนอขายหุ้นให้สามีคุณพัสนี จึงถือหุ้นในบริษัท Green Discovery ร้อยละ 49 อย่างไรก็ตามเมื่อ 8 ถึง 9 ปีก่อนสามีของคุณพัสนีเสียชีวิต และปัจจุบันก็ได้สร้างครอบครัวใหม่ซึ่งมีการทำกิจการอื่นๆ คือ กิจการโรงพิมพ์ ในเวลาต่อมาคุณพัสนีจึงขายหุ้นของ Green Discovery ไปทั้งหมดเมื่อ 2 ปีก่อน

ในช่วงต้นของการเปิดให้บริการที่พัก Boat Landing Guest House นั้น กิจการรุ่งเรืองมาก ห้องพักไม่พอแขกที่มาพักต้องจองล่วงหน้าเป็นปีๆ โดยในช่วงนั้นการท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) กำลังรุ่งเรือง มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทำหลากหลาย มีวิถีชีวิตชนเผ่าให้ดูหลากหลาย คุณพัสนีและครอบครัวจึงค่อยๆ สร้างจำนวนห้องเพิ่ม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการท่องเที่ยว

¹²⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณพัสนี เจ้าของ Boat Landing Guesthouse

ในลักษณะดังกล่าวที่หลวงน้ำทามีกิจกรรมน้อยลง คนชนเผ่ามีน้อยลง บางส่วนก็ข้ามชายแดนไปทำงานที่ประเทศอื่น นักท่องเที่ยวจึงมีน้อยลง และมีจำนวนวันพักที่หลวงน้ำทาลดลง Boat Landing Guest House จึงไม่ได้มีอัตราการเข้าพักมากเหมือนในอดีต

นักท่องเที่ยวที่เข้าพักส่วนใหญ่เป็นชาวอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ส่วนชาวเอเชียมีไม่มากนัก เว้นชาวเอเชียที่เข้ามาทำงานในโครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะราคาที่พักที่นี่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับที่พักอื่นๆ ในหลวงน้ำทา โดยลูกค้าที่นี่มีทั้งลูกค้าที่มาเป็นกลุ่มจากการซื้อแพ็คเกจของบริษัทท่องเที่ยวหรือบริษัททัวร์ ซึ่งบริษัททัวร์เหล่านี้จะเป็นผู้ติดต่อจองห้องพักให้แขกของตน นอกจากนี้ก็ยังมีลูกค้าที่จองเข้ามาเองมาเป็นครอบครัว ในปัจจุบันโดยทั่วไปลูกค้ามาพักไม่หลายคืนนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะที่หลวงน้ำทามีกิจกรรมให้ทำน้อยลง

ด้านการดำเนินงานนั้นคุณพัสณีกล่าวว่ามีแนวทางในการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco accommodation) โดย ทั้งในส่วนของการการใช้วัสดุในชุมชนในการสร้างที่พัก อาหารที่ใช้ทำอาหารในร้านอาหารที่ให้บริการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติที่ไม่มีสารพิษ ในห้องพักไม่ค่อยมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (เช่น ไม่มีเครื่องปรับอากาศ ทีวี ตู้เย็น เป็นต้น) เพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน รวมถึงการส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นทั้งในรูปของการจ้างงาน โดยมีพนักงานประมาณ 12 -13 คน เป็นคนท้องถิ่นทั้งหมด และใช้อาหารและผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น (เช่น ผ้าปูที่นอน ของที่ระลึกที่เป็นผ้าขาวม้าไว้แจกผู้เข้าพัก) รวมถึงการช่วยโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของหลวงน้ำทาต่างๆ เช่น การฝึกอบรมพนักงาน หรือ ให้คนในอุตสาหกรรมมาดูงาน จากการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวทำให้ Boat Landing Guest House เคยได้รางวัลในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ในปี พ.ศ. 2548 ได้รับรางวัล First Choice Responsible Tourism Awards สนับสนุนโดย First Choice Holidays PLC ของประเทศอังกฤษ ร่วมกับองค์กรอื่นๆ เช่น responsibletravel.com, The Times, World Travel Market, Geographical Magazine ซึ่งหลังจากได้รับรางวัลมีนักท่องเที่ยวยุโรปเดินทางเข้ามาพักมากขึ้น นอกจากนี้ Boat Landing Guest House ยังผ่านการรับรองมาตรฐานของ Green Globe Benchmarking ในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550

จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์ของ Boat Landing Guest House คือลักษณะที่พักและการให้บริการในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบกับที่ตั้งของที่พักที่อยู่ริมน้ำ ทำให้บรรยากาศของที่สวยงาม สำหรับกลยุทธ์ด้านราคานั้นดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ คือ ราคาห้องพักของ Boat Landing Guest House ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับที่พักอื่นๆ ในหลวงน้ำทา คือ มีราคาตั้งแต่ 45 เหรียญสหรัฐเป็นต้น

ไป แต่ราคาห้องพักรวมอาหารเช้า และของที่ระลึก เช่น ผ้าขาวม้า ที่แจกให้แขกที่เข้าพัก ส่วนกลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่ายนั้นก็มีทั้งการจำหน่ายผ่านบริษัทท่องเที่ยวหรือบริษัททัวร์ และลูกค้าจองเข้ามาเองผ่านด้านการประชาสัมพันธ์นั้น แม้ทาง Boat Landing Guest House จะไม่ได้ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเองมากนัก แต่จากการที่เคยได้รับรางวัล และดำเนินกิจการมานานจนเป็นที่รู้จักแล้วมีการบอกต่อปากต่อปากทั้งจากการที่นักท่องเที่ยวเขียนวิจารณ์ใน website ต่างๆ ก็เป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับ Boat Landing Guest House ในทางหนึ่ง นอกจากนี้ภาครัฐเองก็มีการช่วยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น ใน website ด้านการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว เป็นต้น

12.2 Uttayan Bajiang Ecological Resort (อุทยานบาเจียง หรือ บาเจียง รีสอร์ท) แขวงจำปาสัก

คุณวิมล กิจบำรุง เป็นคนไทยที่เข้าไปลงทุนในการพัฒนาอุทยานบาเจียง ซึ่งรวมถึงการพัฒนา น้ำตกตาดผาส้มและบริเวณโดยรอบ อีกทั้งมีการพัฒนาหมู่บ้านชนเผ่าและสร้างที่พักในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณวิมล เข้ามาสำรวจและได้รับสัมปทานให้พัฒนาน้ำตกตาดผาส้มและพื้นที่โดยรอบ โดยเป็นการลงทุนแบบร่วมทุน คือ คุณวิมล ถือหุ้นร้อยละ 80 ภาครัฐของลาวถือหุ้นร้อยละ 20 อุทยานบาเจียงเริ่มเปิดให้บริการวันที่ 5 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2546

คุณวิมล เป็นคนไทยที่ดั้งเดิมเป็นคนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เรียนจบด้านศิลปะจากโรงเรียนเพาะช่าง เคยทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและร้านอาหารที่พัทยา แล้วย้ายไปอยู่เยอรมนีเคยทำธุรกิจร้านอาหาร คุณวิมลจึงมีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวและกิจการร้านอาหาร โดยคุณวิมลมีภรรยาเป็นคนเวียงจันทน์ ตัดสินใจที่จะกลับมาใช้ชีวิตที่ สปป. ลาว

ที่พักที่บาเจียง รีสอร์ท เป็นที่พักที่สร้างจากไม้และวัสดุในท้องถิ่นอยู่ริมลำธาร สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 1 ไร่ครึ่ง คือประมาณ 40 คน โดยแขกที่เข้ามาพักส่วนใหญ่จะมาถึงช่วงสายๆ เพื่อเที่ยวชมบ้านชนเผ่า ซึ่งมีการสร้างตัวอย่างบ้านของชนเผ่าต่างๆ แล้วให้คนชนเผ่าเข้ามาอยู่จริงๆ โดยคุณวิมลจะเลือกชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์ทั้งเอกลักษณ์เรื่องบ้าน งานฝีมือ และการแต่งกาย โดยนักท่องเที่ยวสามารถชมผลิตภัณฑ์ของชาวบ้าน ที่คุณวิมลให้ชาวบ้านผลิตงานฝีมือของชนเผ่าตนแล้วเอามาขายให้นักท่องเที่ยวได้ บางครั้งจะเห็นชาวบ้านทอดผ้าให้ดู หรือมีการแสดงการเล่นของชนเผ่า เมื่อชมบ้านชนเผ่าเสร็จแล้วนักท่องเที่ยวจึงเข้ามารับประทานอาหารที่ร้านอาหารของบาเจียง รีสอร์ท แล้วจึงเข้าพักที่ที่พัก

การดำเนินงานของบาเจียง รีสอร์ท นั้นมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เริ่มจากด้านการก่อสร้างที่พักที่สร้างจากวัสดุดิบในท้องถิ่น คุณวิมลเป็นคนออกแบบเอง และก่อสร้างโดยช่าง

ท้องถิ่น ซึ่งคุณวิมลต้องสอนทุกอย่าง เพราะช่างไม่เคยแม้แต่เห็นปูนซีเมนต์ (ช่างในเมืองไม่ค่อยกล้ามาทำงานก่อสร้างที่นี่ เพราะบริเวณแถบนี้เป็นที่ของคนชนเผ่า คนในเมืองจะกลัวว่าน กลัวยาสั่ง) ร้านอาหารที่บาเจียง ธิสอร์ท จะมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาทำอาหาร ไม่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ขายพวกน้ำผลไม้ปั่น ส่วนใหญ่ก็เป็นผลไม้ท้องถิ่น เมนูอาหารทุกอย่างคุณวิมลเป็นคนคิดสูตรเอง และทำอย่างสะอาด ถูกสุขลักษณะ (คุณวิมลเคยมีประสบการณ์ในการทำร้านอาหารที่ต่างประเทศ จึงให้ความสำคัญกับเรื่องความสะอาดมาก) คนที่ทำงานที่นี่ปัจจุบันมีทั้งหมด 70 คน เป็นคนชนเผ่าทั้งหมด โดยการรับคนเข้าทำงานนั้นถ้าผู้ใหญ่บ้านยืนยันว่าคนคนนั้นเป็นคนดีก็จะรับเข้าทำงานได้เลย นอกจากนี้ยังรับคนพิการเข้ามาทำงานประมาณ 10 คน ซึ่งอาจมีความพิการแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่พนักงานจะนอนที่ห้องพักของธิสอร์ท อาจจะมีพนักงานบางส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 ที่กลับไปนอนบ้านซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีครอบครัวแล้ว คุณวิมลจะรู้จักพนักงานทุกคนเป็นอย่างดี บางบ้านมาทำงานกับคุณวิมลถึงสามรุ่น รุ่นปู่ย่า รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูกหลาน โดยพนักงานทุกคนที่รับเข้ามาทำงานจะถูกฝึกให้ไปทำงานด้านต่างๆ โดยอาจเริ่มจากการร้าน ห้องน้ำให้รู้จักมาตรฐานความสะอาด หลังจากล้างห้องน้ำแล้วก็มาฝึกล้างจาน หลังจากนั้นหัวหน้าก็จะพิจารณาว่าใครเหมาะกับงานอะไร สำหรับเรื่องการจัดการขยะและน้ำเสียนั้น มีการใช้ระบบนิเวศแบบใหม่หมดจนทำให้ไม่มียุ่ง ส่วนขยะจะนำไปหมักกับใบไม้และขี้เลื่อยเพื่อทำปุ๋ยหมัก เปลือกผลไม้มีเยื่อะก็จะใช้ทำน้ำหมักมาล้างห้องน้ำและรดพื้นทำให้ไม่มีแมลงวัน เครื่องจักรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักรเลื่อยไม้หรือรถตอกๆ จะใช้น้ำมันหมูหรือน้ำมันชีวภาพ เพราะเคยส่งคนไปฝึกหัดกับสันติอโศกในการเอาน้ำมันที่ใช้แล้วมารีไซเคิล

นักท่องเที่ยวที่มาพักที่บาเจียง ธิสอร์ท มีทั้งนักท่องเที่ยวที่มากับบริษัทท่องเที่ยวหรือเดินทางมาเอง บางครั้งมีการบาคต่อปาก และอยู่ในหนังสือท่องเที่ยว ทำให้เป็นที่รู้จัก บางคนมาพักแล้วกลับมาพักอีก นักท่องเที่ยวมีหลากหลายชาติทั้งฝรั่ง คนไทย และคนลาว

13. การวิเคราะห์ FSAs/CSAs ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ศึกษาในธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว และธุรกิจที่พัก ใน สปป. ลาว

ในส่วนนี้จะเริ่มจากการวิเคราะห์ความได้เปรียบเฉพาะประเทศหรือความได้เปรียบด้านแหล่งที่ตั้ง (Country-Specific Advantage, CSAs หรือ Location-Specific Advantages, LSAs) ในส่วนของประเทศที่รับการลงทุน คือ สปป. ลาว ก่อน โดยพิจารณาทั้งจากความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศ แล้วจึงกล่าวถึง CSAs ของลาวด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นจึงอธิบาย CSAs ของประเทศผู้ลงทุนอย่างไทยเทียบกับผู้ลงทุนจากชาติอื่นๆ รวมถึงผู้ลงทุนจากลาว หลังจากนั้นจึงสรุปความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของแต่ละบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งในส่วนของบริษัทที่ลงทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) และธุรกิจที่พัก

CSAs/LSAs ของ สปป. ลาว ด้านการท่องเที่ยวในภาพรวม

ในส่วนของ CSAs ของ สปป. ลาว ด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมนั้น จะมีการนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ในสองส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลจากดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านการเดินทางและท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitive Index, TTCI) ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) จัดทำโดย World Economic Forum ในขณะที่ในส่วนที่สองจะวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ

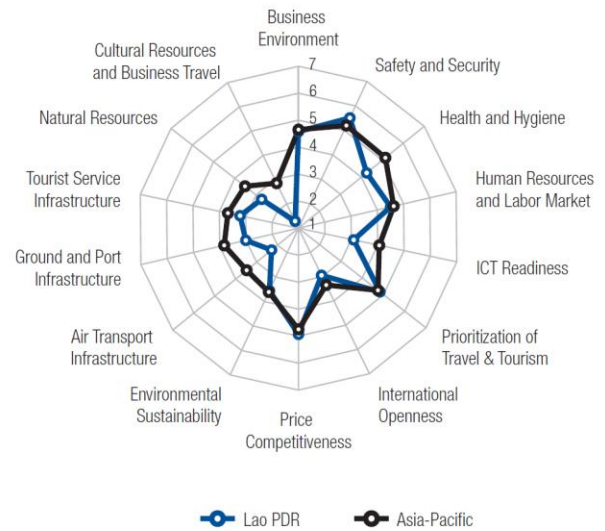
ดัชนี TTCI นำเสนอดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านการเดินทางและท่องเที่ยว 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) (2) นโยบายด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (Travel & Tourism Policy and Enabling Conditions) (3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) (4) ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (Natural and Cultural Resources) โดยมีการแสดงถึงคะแนน (ตั้งแต่ 1 ถึง 7) และลำดับ (จากลำดับของประเทศ 141 ประเทศ) ของปัจจัยหลักดังกล่าว 4 ปัจจัย รวมถึงดัชนีต่างๆ ภายใต้ปัจจัยหลัก และปัจจัยย่อยต่างๆ ในแต่ละดัชนี โดยรูปที่ 13.1 และ 13.2 แสดงถึงปัจจัยหลักและดัชนีที่เกี่ยวข้องของ สปป. ลาว และของไทยตามลำดับ รูปที่ 13.3 แสดงถึงดัชนี TTCI ของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่รูปที่ 13.4 แสดงถึง TTCI ในส่วนปัจจัยย่อยๆ ต่างๆ ของสปป. ลาว

รูปที่ 13.1: The Travel & Tourism Competitive Index ของสปป. ลาว

The Travel & Tourism Competitiveness Index

Rank (out of 141) Score (1–7)

Travel & Tourism Competitiveness Index	96	3.33
Enabling Environment	84	4.39
Business Environment	56.....	4.58
Safety and Security	56.....	5.51
Health and Hygiene.....	108.....	4.25
Human Resources and Labour Market	67.....	4.50
ICT Readiness.....	106.....	3.09
T&T Policy and Enabling Conditions	80	4.07
Prioritization of Travel & Tourism	50.....	4.83
International Openness.....	76.....	2.94
Price Competitiveness.....	48.....	4.93
Environmental Sustainability.....	112.....	3.55
Infrastructure	100	2.84
Air Transport Infrastructure	89.....	2.29
Ground and Port Infrastructure.....	96.....	3.01
Tourist Service Infrastructure.....	97.....	3.22
Natural and Cultural Resources	94	2.01
Natural Resources.....	77.....	2.74
Cultural Resources and Business Travel	113.....	1.29

ที่มา: World Economic Forum (2015) หน้า 206

รูปที่ 13.2 The Travel & Tourism Competitive Index ของไทย

The Travel & Tourism Competitiveness Index

Rank (out of 141) Score (1-7)

Travel & Tourism Competitiveness Index..... 35.....4.26

Enabling Environment 74.....4.55

Business Environment 38.....4.78

Safety and Security 132.....3.75

Health and Hygiene..... 89.....4.87

Human Resources and Labour Market..... 29.....4.98

ICT Readiness..... 60.....4.34

T&T Policy and Enabling Conditions..... 49.....4.29

Prioritization of Travel & Tourism 40.....4.95

International Openness..... 49.....3.70

Price Competitiveness..... 36.....5.06

Environmental Sustainability..... 116.....3.46

Infrastructure 37.....4.56

Air Transport Infrastructure 17.....4.57

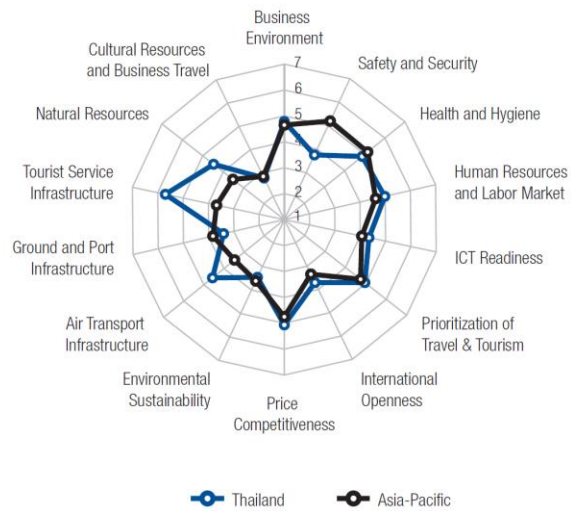
Ground and Port Infrastructure..... 71.....3.41

Tourist Service Infrastructure..... 21.....5.70

Natural and Cultural Resources 21.....3.63

Natural Resources..... 16.....4.47

Cultural Resources and Business Travel 34.....2.79

ที่มา: World Economic Forum (2015) หน้า 324

รูปที่ 13.3 The Travel & Tourism Competitive Index ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้

Country/Economy	TTCI INDEX		Enabling Environment Pillars, values				
	Regional rank	Global rank	Business Environment	Safety and Security	Health and Hygiene	Human Resources and Labour Market	ICT Readiness
SOUTH-EAST AND SOUTHERN ASIA							
Singapore	3	11	6.13	6.40	5.44	5.49	5.98
Malaysia	7	25	5.60	5.79	5.18	4.98	4.52
Thailand	10	35	4.78	3.75	4.87	4.98	4.34
Indonesia	11	50	4.48	5.16	4.24	4.70	3.73
India	12	52	4.02	3.82	4.32	4.03	2.83
Sri Lanka	13	63	4.59	5.58	5.24	4.33	3.49
Philippines	14	74	4.54	3.84	4.79	4.59	3.71
Vietnam	15	75	4.45	5.31	4.99	4.68	3.37
Bhutan	16	87	4.56	6.02	4.57	4.26	3.51
Lao PDR	17	96	4.58	5.51	4.25	4.50	3.09
Nepal	19	102	3.98	4.52	4.90	4.22	2.36
Cambodia	20	105	3.56	4.96	3.92	4.48	3.19
Pakistan	21	125	4.19	3.04	4.39	3.07	2.54
Bangladesh	22	127	4.06	4.43	4.29	3.85	2.70
Myanmar	23	134	3.20	4.04	4.41	3.85	1.60
South-East and Southern Asia average			4.45	4.81	4.66	4.40	3.40
South-East and Southern Asia standard deviation			0.72	0.98	0.44	0.58	1.04

Country/Economy	T&T Policy and Enabling Conditions Pillars, values				Infrastructure Pillars, values			Natural and Cultural Resources Pillars, values	
	Prioritization of T&T	International Openness	Price Competitiveness	Environmental Sustainability	Air Transport Infrastructure	Ground and Port Infrastructure	Tourist Service Infrastructure	Natural Resources	Cultural Resources & Business Travel
SOUTH-EAST AND SOUTHERN ASIA									
Singapore	5.95	5.25	3.82	4.31	5.26	6.44	5.17	2.87	3.30
Malaysia	4.71	3.85	5.76	3.42	4.46	4.50	4.43	4.09	2.95
Thailand	4.95	3.70	5.06	3.46	4.57	3.41	5.70	4.47	2.79
Indonesia	5.61	3.55	6.11	3.11	3.81	3.27	3.07	4.36	3.12
India	4.14	3.08	5.59	2.89	3.88	4.02	2.90	4.42	5.09
Sri Lanka	5.17	3.21	4.67	3.74	2.64	4.24	4.15	3.76	1.60
Philippines	5.26	4.05	5.28	3.41	2.77	3.02	3.77	3.39	1.71
Vietnam	3.73	2.68	5.30	3.16	2.72	3.14	2.95	3.61	2.79
Bhutan	4.93	2.13	5.18	4.07	2.93	3.15	2.61	3.13	1.29
Lao PDR	4.83	2.94	4.93	3.55	2.29	3.01	3.22	2.74	1.29
Nepal	4.68	2.80	5.29	3.14	2.08	2.57	2.65	4.11	1.23
Cambodia	4.99	3.43	5.00	3.43	2.10	2.61	2.91	2.84	1.53
Pakistan	3.72	2.21	5.59	2.82	2.09	3.27	2.57	2.25	1.76
Bangladesh	3.19	2.57	4.43	3.01	1.87	3.29	2.32	2.30	1.56
Myanmar	3.99	2.05	3.63	3.57	1.95	2.19	2.06	2.70	1.43
South-East and Southern Asia average	4.66	3.17	5.04	3.41	3.03	3.47	3.36	3.40	2.23
South-East and Southern Asia standard deviation	0.76	0.85	0.68	0.42	1.09	1.03	1.06	0.77	1.09

ที่มา: World Economic Forum (2015) โดยดึงข้อมูลบางส่วนมาจากตารางในหน้าที่ 16 และ 17

รูปที่ 13.4: The Travel & Tourism Competitive Index ของสปป. ลาว ในรายละเอียด

Lao PDR

The Travel & Tourism Competitiveness Index in detail

INDICATOR	VALUE	RANK/141	INDICATOR	VALUE	RANK/141
Business Environment.....	4.6.....	56	International Openness.....	2.9.....	76
1.01 Property rights [†]	3.8.....	95	7.01 Visa requirements (0–100 best)*.....	64.0.....	23
1.02 Impact of rules on FDI [†]	4.8.....	34	7.02 Openness of bilateral ASA (0–38)*.....	0.6.....	138
1.03 Efficiency of legal framework settling disputes [†]	4.3.....	38	7.03 No. of regional trade agreements in force*.....	11.0.....	59
1.04 Efficiency of legal framework challenging regs. [†]	2.8.....	106			
1.05 No. of days to deal with construction permits*.....	107.....	40	Price Competitiveness.....	4.9.....	48
1.06 Construction permits cost (%).....	0.6.....	30	8.01 Ticket taxes, airport charges (0–100 best)*.....	n/a.....	n/a
1.07 Extent of market dominance [†]	4.2.....	37	8.02 Hotel price index (US\$)*.....	n/a.....	n/a
1.08 No. of days to start a business*.....	92.....	138	8.03 Purchasing power parity*.....	0.3.....	13
1.09 Cost to start a business (% GNI/capita)*.....	5.7.....	60	8.04 Fuel price levels (US\$ cents/litre)*.....	133.0.....	61
1.10 Effect of taxation on incentives to work [†]	4.1.....	32			
1.11 Effect of taxation on incentives to invest [†]	4.0.....	38	Environmental Sustainability.....	3.6.....	112
1.12 Total tax rate (% profit)*.....	25.8.....	24	9.01 Stringency of environmental regulations [†]	3.9.....	77
1.12a Labour and contributions tax rate (% profit)*.....	5.6.....	26	9.02 Enforcement of environmental regulations [†]	3.9.....	63
1.12b Profit tax rate (% profit)*.....	16.5.....	66	9.03 Sustainability of T&T development [†]	5.1.....	24
1.12c Other taxes rate (% profit)*.....	3.7.....	98	9.04 Particulate matter (2.5) concentration (µg/m ³)*.....	21.1.....	135
			9.05 No. of envtl. treaty ratifications (0–27 best)*.....	n/a.....	n/a
Safety and Security.....	5.5.....	56	9.06 Baseline water stress (0–5 worst)*.....	0.0.....	6
2.01 Business costs of crime and violence [†]	5.0.....	43	9.07 Threatened species (% total species)*.....	7.6.....	105
2.02 Reliability of police services [†]	4.2.....	64	9.08 Forest cover change (% average per year)*.....	–4.3.....	89
2.03 Business costs of terrorism [†]	5.2.....	78	9.09 Wastewater treatment (%) *.....	0.0.....	119
2.04 Index of terrorism incidence*.....	7.0.....	51	9.10 Coastal shelf fishing pressure (tonnes per km ²)*.....	n/a.....	n/a
2.05 Homicide rate*.....	6.....	81			
			Air Transport Infrastructure.....	2.3.....	89
Health and Hygiene.....	4.3.....	108	10.01 Quality of air transport infrastructure [†]	4.1.....	82
3.01 Physician density per 1,000 pop.*.....	0.2.....	115	10.02 Airline dom. seat kms per week (millions)*.....	4.1.....	62
3.02 Access to improved sanitation (% pop.)*.....	65.0.....	98	10.03 Airline int'l. seat kms per week (millions)*.....	16.3.....	125
3.03 Access to improved drinking water (% pop.)*.....	72.0.....	124	10.04 Departures per 1,000 pop.*.....	2.9.....	72
3.04 Hospital beds per 10,000 pop.....	15.0.....	96	10.05 Airport density per million urban pop.*.....	3.2.....	25
3.05 HIV prevalence (% pop.)*.....	0.3.....	58	10.06 No. of operating airlines*.....	10.0.....	124
3.06 Malaria incidence per 100,000 pop.*.....	1,655.2.....	45			
			Ground and Port Infrastructure.....	3.0.....	96
Human Resources and Labour Market.....	4.5.....	67	11.01 Quality of roads.....	4.0.....	68
Qualification of the labour force.....	4.4.....	105	11.02 Quality of railroad infrastructure.....	n/a.....	n/a
4.01 Primary education enrolment rate (%)*.....	95.9.....	56	11.03 Quality of port infrastructure [†]	2.6.....	128
4.02 Secondary education enrolment rate (%)*.....	46.5.....	121	11.04 Quality of ground transport network [†]	4.1.....	83
4.03 Extent of staff training [†]	4.3.....	45	11.05 Railroad density (km/surface area)*.....	n/a.....	n/a
4.04 Treatment of customers [†]	4.6.....	68	11.06 Road density (km/surface area)*.....	@.....	92
Labour market.....	4.7.....	13	11.07 Paved road density (km/surface area)*.....	@.....	112
4.05 Hiring and firing practices [†]	4.1.....	46			
4.06 Ease of finding skilled employees [†]	3.1.....	124	Tourist Service Infrastructure.....	3.2.....	97
4.07 Ease of hiring foreign labour [†]	4.1.....	65	12.01 Hotel rooms per 100 pop.*.....	0.6.....	58
4.08 Pay and productivity [†]	5.0.....	8	12.02 Extension of business trips recommended [†]	5.3.....	68
4.09 Female labour force participation (% to men)*.....	1.0.....	5	12.03 Presence of major car rental companies [†]	2.....	105
			12.04 ATMs accepting Visa cards per million pop.*.....	156.8.....	105
ICT Readiness.....	3.1.....	106			
5.01 ICT use for B2B transactions [†]	4.6.....	86	Natural Resources.....	2.7.....	77
5.02 Internet use for B2C transactions [†]	4.1.....	88	13.01 No. of World Heritage natural sites*.....	0.....	83
5.03 Individuals using internet (%).....	12.5.....	118	13.02 Total known species*.....	989.....	35
5.04 Broadband internet subs. per 100 pop.*.....	0.1.....	120	13.03 Total protected areas (% total territorial area)*.....	16.7.....	51
5.05 Mobile telephone subs. per 100 pop.*.....	68.1.....	127	13.04 Natural tourism digital demand (0–100 best)*.....	5.....	99
5.06 Mobile broadband subs. per 100 pop.*.....	2.5.....	117	13.05 Quality of the natural environment [†]	4.5.....	61
5.07 Mobile network coverage (% pop.)*.....	96.0.....	94			
5.08 Quality of electricity supply.....	5.0.....	64	Cultural Resources and Business Travel.....	1.3.....	113
			14.01 No. of World Heritage cultural sites*.....	2.....	71
Prioritization of Travel & Tourism.....	4.8.....	50	14.02 No. of oral and intangible cultural expressions*.....	0.....	89
6.01 Government prioritization of T&T industry [†]	5.5.....	53	14.03 No. of large sports stadiums*.....	3.0.....	91
6.02 T&T gov't expenditure (% gov't budget)*.....	8.0.....	16	14.04 No. of international association meetings*.....	3.3.....	111
6.03 Effectiveness of marketing to attract tourists [†]	5.0.....	47	14.05 Cult./entert. tourism digital demand (0–100 best)*.....	7.....	80
6.04 Comprehensiveness of T&T data (0–120 best)*.....	54.0.....	97			
6.05 Timeliness of T&T data (0–21 best)*.....	9.0.....	104			
6.06 Country Brand Strategy rating (1–10 best)*.....	54.1.....	113			

ที่มา: World Economic Forum (2015) หน้า 207

จากรูปที่ 13.1 พบว่า ในภาพรวม สปป. ลาวมีคะแนน TCI รวมอยู่ที่ 3.33 อยู่ที่อันดับ 96 (จาก 141 ประเทศ) (รูปที่ 13.1) ซึ่งถือว่าเป็นอันดับที่ไม่ดีนัก ในขณะที่ประเทศไทยมีคะแนนอยู่ที่ 4.26 อยู่ในอันดับที่ 35 (จาก 141 ประเทศ) (รูปที่ 13.2) นอกจากนี้หากพิจารณาจากปัจจัยหลักด้านต่างๆ ภายใต้ดัชนี TCI พบว่า สปป. ลาว มีคะแนนต่ำกว่าไทยในทุกปัจจัยหลัก (4 ปัจจัย) จึงถือว่าในภาพรวมไทยมีความได้เปรียบ สปป. ลาว เรื่องความสามารถในด้านการแข่งขันทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในส่วนนี้อาจเป็นเครื่องชี้วัดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงสาเหตุที่นักลงทุนไทยไม่ได้สนใจเข้าไปลงทุนในภาคการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว มากนัก เพราะประเทศไทยเองมีความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว จึงเกิดการลงทุนในประเทศมากกว่าการออกไปลงทุนใน สปป. ลาว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาดัชนีต่างๆ ภายใต้ปัจจัยหลักจากรูปที่ 13.3 พบว่า มีเพียง 2 ดัชนีที่ สปป. ลาวได้เปรียบไทย ได้แก่ (1) ภายใต้ปัจจัยหลักด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) ปัจจัยที่ สปป. ลาว ได้เปรียบไทย คือ ดัชนีด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security) ที่ สปป. ลาวมีคะแนนอยู่ที่ 5.51 ในขณะที่ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 3.75 (2) ภายใต้ปัจจัยหลักด้านนโยบายด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (Travel & Tourism Policy and Enabling Conditions) ปัจจัยที่ สปป. ลาว ได้เปรียบไทย คือ ดัชนีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental sustainability) ที่ สปป. ลาวมีคะแนนอยู่ที่ 3.55 ในขณะที่ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 3.46

ในลำดับถัดไปจะกล่าวถึง ดัชนีการแข่งขันของ สปป. ลาว ในปัจจัยด้านต่างๆ ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) (2) นโยบายด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (Travel & Tourism Policy and Enabling Conditions) (3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) (4) ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (Natural and Cultural Resources)

(1) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (business environment) ความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security) สุขภาพและสุขอนามัย (health and hygiene) ทรัพยากรมนุษย์และตลาดแรงงาน (human resources and labor market) ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT readiness)

สำหรับปัจจัยด้านนี้ พบว่า ในภาพรวม สปป. ลาว มีคะแนนอยู่ที่ 4.39 อยู่ในลำดับที่ 84 (จาก 141 ประเทศ) ซึ่งถือว่ามีความคะแนนและลำดับไม่ดีขึ้น นอกจากนี้หากเปรียบเทียบกับไทย จากรูปที่ 13.2 พบว่าใน

ปัจจัยด้านนี้ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 4.55 อยู่ในลำดับที่ 74 (จาก 141) ประเทศ จึงถือว่าไทยมีความได้เปรียบในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) เมื่อเทียบกับ สปป. ลาว

โดยหากพิจารณาจากองค์ประกอบของปัจจัยด้านนี้ของ สปป. ลาว พบว่า ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความมั่นคงมีคะแนนสูงสุด คือ 5.51 คะแนน (ลำดับที่ 56) ซึ่งมีคะแนนระดับเดียวกับคะแนนของเอเชียแปซิฟิกในภาพรวม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีคะแนนรองลงมา คือ 4.58 คะแนน (ลำดับที่ 56) (รูปที่ 13.1) จากรูปที่ 13.3 จะเห็นได้ว่าภายใต้ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) ปัจจัยที่ สปป. ลาว ได้เปรียบไทย คือ ด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security) ที่ สปป. ลาวมีคะแนนอยู่ที่ 5.51 ในขณะที่ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 3.75

จากรูปที่ 13.4 พบว่า ปัจจัยย่อยของดัชนีด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (business environment) ที่ถือว่า สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ อัตราภาษีรวม (total tax rate) (คิดเป็นร้อยละของกำไร) (อันดับที่ 24) แรงงานและการส่งภาษี (labour and contributions tax rate) (คิดเป็นร้อยละกำไร) (อันดับที่ 26) การสร้างต้นทุนในการขอใบอนุญาต (อันดับที่ 30) ผลกระทบของระบบภาษีต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (อันดับที่ 32) ผลกระทบของกฎเกณฑ์ด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (ลำดับที่ 34) ขนาดการครองตลาด (อันดับที่ 37) ประสิทธิภาพของกรอบกฎหมายในการระงับข้อพิพาท (ลำดับที่ 38)

ปัจจัยย่อยของดัชนีด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ ต้นทุนธุรกิจเกี่ยวกับอาชญากรรมและความรุนแรง (อันดับที่ 43)

ปัจจัยย่อยของดัชนีสุขภาพและสุขอนามัย (health and hygiene) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ การเกิดโรคมาลาเรียต่อประชากร 100,000 คน (อันดับที่ 45)

ปัจจัยย่อยของดัชนีทรัพยากรมนุษย์และตลาดแรงงาน (human resources and labor market) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ การมีส่วนร่วมของพหุหญิงในกำลังแรงงาน (อันดับ 5) การจ่ายเงินและผลผลิตการผลิต (อันดับ 8)

สำหรับปัจจัยย่อยของดัชนีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT readiness) พบว่า ไม่มีปัจจัยย่อยใดเลยที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

หากเปรียบเทียบกับไทยในแต่ละปัจจัยย่อยพบว่า

(2) นโยบายด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (Travel & Tourism Policy and Enabling Conditions) ประกอบด้วย การให้ความสำคัญกับภาคการเดินทางและท่องเที่ยว (prioritization of travel and tourism) การเปิดประเทศ (international openness) การแข่งขันทางด้านราคา (price competitiveness) ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental sustainability)

สำหรับปัจจัยด้านนี้ พบว่า ในภาพรวม สปป. ลาว มีคะแนนอยู่ที่ 4.07 อยู่ในลำดับที่ 80 (จาก 141 ประเทศ) ซึ่งถือว่ามีคะแนนและลำดับไม่ดิ่ง นอกจากนี้หากเปรียบเทียบกับไทย จากรูปที่ 13.2 พบว่าในปัจจัยด้านนี้ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 4.29 อยู่ในลำดับที่ 49 (จาก 141) ประเทศ จึงถือว่าไทยมีความได้เปรียบในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment)

โดยหากพิจารณาจากองค์ประกอบของปัจจัยด้านนี้ของ สปป. ลาว พบว่า ปัจจัยด้านการแข่งขันทางราคา (price competitiveness) มีคะแนนสูงสุด คือ 4.93 คะแนน (ลำดับที่ 48) รองลงมาคือปัจจัยด้านการให้ความสำคัญกับภาคการเดินทางและท่องเที่ยวมีคะแนน 4.83 (ลำดับที่ 50) จากรูปที่ 13.3 จะเห็นได้ว่า ภายใต้ปัจจัยหลักด้านนโยบายด้านการเดินทางและการท่องเที่ยว และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (Travel & Tourism Policy and Enabling Conditions) ปัจจัยที่ สปป. ลาว ได้เปรียบไทย คือ ดัชนีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental sustainability) ที่ สปป. ลาวมีคะแนนอยู่ที่ 3.55 ในขณะที่ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 3.46

จากรูปที่ 13.4 ปัจจัยย่อยของดัชนีการให้ความสำคัญกับภาคการเดินทางและท่องเที่ยว (prioritization of travel and tourism) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ งบประมาณภาครัฐด้านการเดินทางและท่องเที่ยว (travel and tourism government expenditure) คิดเป็นสัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด (อันดับที่ 16) ประสิทธิภาพการทำการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (อันดับที่ 47)

ปัจจัยย่อยของดัชนีการเปิดประเทศ (international openness) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับวีซ่า (อันดับ 23)

ปัจจัยย่อยของดัชนีการแข่งขันทางด้านราคา (price competitiveness) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ purchasing power parity (อันดับ 13)

ปัจจัยย่อยของดัชนีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental sustainability) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ บรรทัดฐานความกดดันเรื่องน้ำ (baseline water stress) (อันดับที่ 6) การพัฒนาภาคการเดินทางและท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อันดับ 24)

(3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการขนส่งทางอากาศ (air transport infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานทางพื้นดินและท่าเรือ (ground and port infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Service Infrastructure)

สำหรับปัจจัยด้านนี้ พบว่า ในภาพรวม สปป. ลาว มีคะแนนอยู่ที่ 2.84 อยู่ในลำดับที่ 100 (จาก 141 ประเทศ) ซึ่งถือว่ามีความได้เปรียบและลำดับไม่ต่ำนัก หากเปรียบเทียบกับไทย จากรูปที่ 13.2 พบว่าในปัจจัยด้านนี้ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 4.56 อยู่ในลำดับที่ 37 (จาก 141) ประเทศ จึงถือว่าไทยมีความได้เปรียบในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Enabling Environment) มาก นอกจากนี้หากพิจารณาจากองค์ประกอบของปัจจัยด้านนี้ พบว่า ปัจจัยต่างๆ อยู่ในอันดับที่ต่ำกว่า 80

จากรูปที่ 13.4 ปัจจัยย่อยของดัชนีโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการขนส่งทางอากาศ (air transport infrastructure) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ ความหนาแน่นของสนามบินต่อจำนวนประชากร 1 ล้านคน (อันดับที่ 25)

ปัจจัยย่อยของดัชนีโครงสร้างพื้นฐานทางพื้นดินและท่าเรือ (ground and port infrastructure) พบว่า ไม่มีปัจจัยย่อยใดเลยที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ปัจจัยย่อยของดัชนีโครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Service Infrastructure) พบว่า ไม่มีปัจจัยย่อยใดเลยที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

(4) ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (Natural and Cultural Resources) ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการเดินทางด้านธุรกิจ (cultural resources and business travel)

สำหรับปัจจัยด้านนี้ พบว่า ในภาพรวม สปป. ลาว มีคะแนนอยู่ที่ 2.01 อยู่ในลำดับที่ 94 (จาก 141 ประเทศ) ซึ่งถือว่ามีความได้เปรียบและลำดับไม่ต่ำนัก หากเปรียบเทียบกับไทย จากรูปที่ 13.2 พบว่าในปัจจัยด้านนี้ไทยมีคะแนนอยู่ที่ 3.63 อยู่ในลำดับที่ 21 (จาก 141) ประเทศ จึงถือว่าไทยมีความได้เปรียบในปัจจัยด้าน

สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Enabling Environment) มาก นอกจากนี้หากพิจารณาจากองค์ประกอบของ ปัจจัยด้านนี้ พบว่า ปัจจัยต่างๆ อยู่ในอันดับที่ต่ำกว่า 70

จากรูปที่ 13.4 ปัจจัยย่อยของดัชนีทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) ที่ สปป. ลาว มีความ ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ ชนิดพันธุ์ที่รู้ทั้งหมด (total known species) (อันดับที่ 35)

ปัจจัยย่อยของดัชนีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการเดินทางด้านธุรกิจ (cultural resources and business travel) ที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยต่างๆ อยู่ในอันดับที่ต่ำกว่า 70

สำหรับการพิจารณา CSAs ของ สปป. ลาว นั้นนอกจากการพิจารณาจาก Travel & Tourism Competitive Index (TTCI) แล้วข้อมูลอื่นๆ ดังแสดงในหัวข้อต่างๆ ในงานศึกษาชิ้นนี้ ดังนี้ หัวข้อที่ 4 (ผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สปป. ลาว) หัวข้อที่ 5 (สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของ ลาวโดยทั่วไป) หัวข้อที่ 6 (การพัฒนากการท่องเที่ยว (tourism) และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ของ สปป. ลาว หัวข้อที่ 7 (กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) หัวข้อที่ 8 (องค์การระหว่างประเทศที่เข้ามาช่วยส่งเสริม การพัฒนากการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว) หัวข้อที่ 9 (ห่วงโซ่อุปทานการให้บริการการท่องเที่ยวโดยทั่วไป และการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของ สปป. ลาว) และรวมถึงกรณีศึกษาด้านการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจโรงแรมในบทที่ 10 ถึงบทที่ 12 ตามลำดับ โดยประเด็นสำคัญพอจะสรุปได้ดังนี้

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) ด้านการท่องเที่ยว

- (1) ภาคการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของ สปป. ลาว ทั้งในแง่การสร้างรายได้ให้ ประเทศ (ในปี พ.ศ. 2557 ผลกระทบทางตรงคิดเป็นร้อยละ 5 ของ GDP ผลกระทบที่รวมทั้ง ผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม และผลกระทบสืบเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของ GDP ของประเทศ) การจ้างงาน (ในปี พ.ศ. 2557 ผลกระทบทางตรงคิดเป็นร้อยละ 4.2 ของ การจ้าง งานทั้งประเทศ ผลกระทบที่รวมทั้งผลกระทบทางตรง ผลกระทบทางอ้อม และผลกระทบ สืบเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.8 ของการจ้างงานทั้งประเทศ) โดยส่งผลกระทบต่อ การส่งออก การ ลงทุน รวมถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อมอื่นๆ

- (2) นักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้จากการท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา สปป. ลาว มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- (3) ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน
- (4) ภาครัฐลาวมีการปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบสำคัญต่างๆ
- (5) โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือในภูมิภาค เช่น GMS, ACMEs ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว นอกจากนี้จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาลาวมักจะเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเทศในภูมิภาค ดังนั้นการพัฒนากิจการท่องเที่ยวของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาจส่งผลกระทบทางบวกต่อการท่องเที่ยวของ สปป. ลาว

ประเด็นท้าทายของประเทศผู้ลงทุน (สปป. ลาว) ด้านการท่องเที่ยว

- (1) ข้อจำกัดจากข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของผู้ลงทุนต่างชาติ เช่น สำหรับการลงทุนด้านที่พักระดับ 3 ถึง 5 ดาว ต้องลงทุนเป็นมูลค่าอย่างน้อย 1 พันล้านกีบ (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)¹²⁵ และต่างชาติถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละ 60¹²⁶ หรือการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวต่างชาติถือหุ้นได้สูงสุดร้อยละ 70
- (2) ขั้นตอนการขออนุญาตจากภาครัฐและกระบวนการทางด้านภาษีบางส่วนยังคงมีความยุ่งยาก ซับซ้อนหรือเป็นปัญหา เช่น การขออนุญาตพานักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา การขออนุญาตพานักท่องเที่ยวเดินทางข้ามแขวงสำหรับบริษัทท่องเที่ยวที่มีใบอนุญาตระดับแขวง รวมถึงการที่บริษัทท่องเที่ยวที่มีใบอนุญาตให้ดำเนินการทั่วประเทศ ต้องแจ้งภาครัฐลาวว่าจะพานักท่องเที่ยวไปที่ใดบ้าง นั่นคือการพานักท่องเที่ยวเข้ามาต้องมีการเดินเรื่องเอกสารหลายแห่ง นอกจากนี้ในเรื่องการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่บริษัทนำเที่ยวต้องจ่ายให้ภาครัฐไปก่อน แต่ไม่สามารถที่จะให้ผู้ให้บริการในห่วงโซ่อุปทานออกไปเสร็จให้ได้ เช่น ผู้นำเที่ยว ค่ารถ ค่าเรือ เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถขอคืนภาษีได้ในส่วนนี้
- (3) การให้บริการด้านสุขภาพยังมีจำกัดและไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลกระทบต่อการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาที่ สปป. ลาว หากป่วยในระหว่างท่องเที่ยวก็จะ

¹²⁵ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹²⁶ ข้อมูลจาก <http://www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1>

หาบริการทางการแพทย์ที่ได้มาตรฐานให้กับนักท่องเที่ยวได้ยาก ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพรวม

- (4) ขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับภาครัฐนั้นบุคลากรในองค์กรด้านการท่องเที่ยวในแขนงต่างๆ ยังมีค่อนข้างจำกัด เช่น บุคลากรในองค์กรท่องเที่ยวระดับจังหวัด และบุคลากรในหน่วยป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น สำหรับภาคเอกชนขาดบุคลากรระดับบริหาร ระดับการจัดการ หรือบุคลากรวิชาชีพ (เช่น นักการเงิน นักกฎหมาย) รวมถึงบุคลากรที่มีประสบการณ์หรือผ่านการอบรมด้านการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังมีค่อนข้างจำกัด เช่นกัน
- (5) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีศักยภาพในการพัฒนา ส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- (6) การท่องเที่ยวนั้นมีลักษณะเป็นฤดูกาล โดยจะมี high season ประมาณ 5 เดือน คือประมาณพฤศจิกายนถึงมีนาคม หากธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในลาว เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) ธุรกิจโรงแรม ไม่มีการบริหารจัดการให้เหมาะสม หรือไม่สร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อาจประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจ
- (7) การท่องเที่ยวในลาวยังมีประเด็นท้าทายในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ มักไม่สามารถเดินทางมาที่ สปป. ลาวได้โดยตรง อาจต้องมาเปลี่ยนเครื่องที่เมืองไทย ค่าใช้จ่ายในการมาเที่ยวลาวจึงค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายการมาเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทย
- (8) ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว แม้ภาครัฐจะมีการประกาศโครงการในการให้การสนับสนุน เช่น โครงการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ข้อมูลที่มีให้กับยังคงมีค่อนข้างน้อย ไม่มีรายละเอียดให้มากนัก นักลงทุนที่สนใจต้องเข้ามาเก็บข้อมูลสำรวจเอง ซึ่งใช้เวลาและงบประมาณมาก หลายๆ โครงการจึงยังไม่มีผู้เข้ามาลงทุน

CSAs/LSAs ของประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) ประเด็นเฉพาะด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลดัชนี TTCI จากรูปที่ 13.4 ดังที่ได้อธิบายไปก่อนหน้านี้ถึงดัชนีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (environmental sustainability) ของสปป. ลาว พบว่า อยู่ในอันดับที่ 112 (จาก 141 ประเทศ) ปัจจุบันที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ บรรทัดฐานความกดดันเรื่องน้ำ (baseline water stress) (อันดับที่ 6) การพัฒนาภาคการเดินทางและท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อันดับ 24) สำหรับดัชนี

ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ อยู่ในอันดับที่ 77 ปัจจัยย่อยที่ สปป. ลาว มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ คือ ชนิดพันธุ์ที่รู้ทั้งหมด (total known species) (อันดับที่ 35) สำหรับปัจจัยอื่นๆ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ที่ สปป. ลาว ไม่ถึงกับมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ แต่ก็มีอันดับที่ดีพอสมควร เช่น ปัจจัยทางด้าน พื้นที่ป่าสงวนทั้งหมดเมื่อคิดเป็นสัดส่วนของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศอยู่ที่ร้อยละ 16.7 (อันดับที่ 51) คุณภาพสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (อันดับที่ 61)

สำหรับองค์ประกอบด้าน CSAs/LSAs อื่นๆ ของ สปป. ลาว ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วพอสมควรในหัวข้อที่ 4 ถึง หัวข้อที่ 8 ของงานศึกษาเล่มนี้ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศผู้รับทุนด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- (1) นักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ส่วนใหญ่จะเป็นชาวยุโรป อเมริกาเหนือ หรือออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ โดยมีนักท่องเที่ยวจากเอเชียที่สนใจการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวบ้างแต่ในสัดส่วนน้อยกว่ามาก คือ จากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และไทย จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ (ไม่รวมไทย) เป็นนักท่องเที่ยวจากนอกภูมิภาค (ที่ไม่ใช่ประเทศเพื่อนบ้านของลาว) ซึ่งโดยทั่วไปแม้จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มดังกล่าวน้อยกว่านักท่องเที่ยวในภูมิภาค (ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ไทย จีน เมียนมาร์ เวียดนาม และกัมพูชา) ในปี พ.ศ. 2557 นักท่องเที่ยวจากนอกภูมิภาคมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 14 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด แต่มีสร้างรายได้ให้กับภาคการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 51 ของรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด นั่นคือ นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่านักท่องเที่ยวในภูมิภาค คือ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 73.3 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 2,454 บาท)¹²⁷ ในขณะที่นักท่องเที่ยวในภูมิภาคมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 12 – 52 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 390 – 1,689 บาท)¹²⁸ ต่อคนต่อวัน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจากนอกภูมิภาคมักจะใช้เวลาอยู่ใน สปป. ลาวมากกว่านักท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยนักท่องเที่ยวจาก

¹²⁷ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

¹²⁸ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อ 32.48 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2557 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ภูมิภาคจะใช้เวลาอยู่ในลาวเฉลี่ยประมาณ 7-8 วัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวในภูมิภาคจะใช้เวลาอยู่ในลาวเฉลี่ยประมาณ 2 วัน

- (2) สปป. ลาว มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (National Protected Area, NPA) 23 แห่ง (ASEAN Secretariat, 2009) ครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 16.7 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (World Economic Forum, 2015) และได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีระบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ที่ดีที่สุดในโลก (Erbrick, Probandt, Wright and Mao, 2010)
- (3) สปป. ลาวเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับการยอมรับด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) อันดับต้นๆ ของโลก เช่น National Geography จัดให้เป็นหนึ่งใน “The top ten green destinations” (Christ, 2016)
- (4) รัฐบาล สปป. ลาว ให้ความสำคัญและสนับสนุนการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีการกำหนดแผนกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในแผนกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงมีการกำหนดแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปี พ.ศ. 2548 – 2553
- (5) สปป. ลาวได้รับการสนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ในประเทศจากองค์กรต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ ภายใต้โครงการที่เกี่ยวข้องต่างๆ¹²⁹ โดยโครงการ Nam Ha Ecotourism Project ถือเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนา ecotourism ในลาวที่ประสบความสำเร็จ และเป็นต้นแบบการพัฒนา ecotourism ในลาว และในประเทศอื่นๆ

ประเด็นท้าทายของประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

¹²⁹ เช่น (1) โครงการ Lao PDR: Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project (GMS STDP Laos) ปี พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2557 สนับสนุนโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) และรัฐบาล สปป. ลาว (2) โครงการ Lao PDR: Greater Mekon Subregion Tourism Infrastructure for Inclusive Growth Project (TIIGP Laos) สนับสนุนโดย ADB และกระทรวงข้อมูล วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแห่งสปป. ลาว (3) โครงการ Nam Ha Ecotourism Project โดยโครงการในระยะแรกช่วงปี พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2545 (3 ปี) ส่วนโครงการในระยะที่สองช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2550 ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลนิวซีแลนด์ รัฐบาล UNESCO รัฐบาล สปป. ลาว และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ เป็นต้น

- (1) ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติบางแห่งยังคงเผชิญกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการล่าสัตว์ โดย การบุกรุกพื้นที่ป่าที่มากขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา กล้วย อ้อย รุกค้าการทำกินเข้าไปยังพื้นที่ป่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐไม่ได้กำหนดพื้นที่ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้ชัดเจน เช่น การแบ่งพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สำหรับการทำเกษตรกรรมและพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว ด้านการล่าสัตว์นั้น เนื่องจากยังมีตลาดค้าขายสัตว์ป่าโดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน (ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย) จึงยังคงมีการล่าสัตว์ป่าในสปป. ลาว เช่น การฆ่าช้างเพื่อเอางาและอวัยวะอื่นไปขาย เป็นต้น การบุกรุกพื้นที่ป่าและการล่าสัตว์ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า ซึ่งในที่สุดจะส่งผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (2) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนในบางพื้นที่ซึ่งรวมถึงชนเผ่าต่างๆ จากการที่ชุมชนต่างๆ มีเศรษฐกิจดีขึ้น วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง คนชนเผ่าหลายส่วนมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น ไม่ได้แต่งชุดชนเผ่า แต่ใส่เสื้อผ้าธรรมดา การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน แต่ไม่เป็นไปตามที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง
- (3) หลังจากที่ได้โครงการความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ เมื่อโครงการต่างๆ ท้ายจบโครงการไป การดำเนินงานต่อโดยภาครัฐและเอกชนท้องถิ่นยังอาจประสบปัญหา ทั้งจากความพร้อมของเจ้าหน้าที่รัฐของสปป. ลาว ทั้งในส่วนของจำนวนเจ้าหน้าที่หรือ เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์อาจมีการเลื่อนตำแหน่งหรือย้ายไปอยู่แขวงอื่น นอกจากนั้นงบประมาณภาครัฐของสปป. ลาว เองก็มีค่อนข้างจำกัด และภาคเอกชนท้องถิ่นที่รัฐสนับสนุนเข้ามาลงทุนยังอาจยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจต่อ (หลังจากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐและองค์กรต่างๆ แล้ว) ประเด็นเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แขวงหลวงน้ำทา
- (4) ยังอาจมีประเด็นปัญหาในเรื่องของการคอร์รัปชัน ซึ่งอาจทำให้เม็ดเงินที่โครงการขององค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้นในสปป. ลาวก่อให้เกิดการพัฒนาได้ไม่เต็มที่
- (5) ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แม้ภาครัฐจะมีการประกาศโครงการในการให้การสนับสนุน เช่น โครงการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ข้อมูลที่มิให้กับผู้สนใจลงทุนยังคงมีค่อนข้างน้อย ไม่มีรายละเอียดให้มากนัก นักลงทุนที่สนใจต้อง

เข้ามาเก็บข้อมูลสำรวจเอง ซึ่งใช้เวลาและงบประมาณมาก หลายๆ โครงการจึงยังไม่มีผู้เข้ามาลงทุน

- (6) ผู้ให้บริการบางรายที่ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอาจยังให้บริการไม่ได้ตามมาตรฐาน ทั้งในส่วนของการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจที่พัก ส่งผลต่อภาพลักษณ์การให้บริการของผู้ประกอบการในภาพรวม

CSAs/LSAs ของประเทศที่เป็นแหล่งทุน (ไทย) หรือความได้เปรียบ/เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบของผู้ลงทุนไทย (เทียบกับผู้ลงทุนจากประเทศอื่นๆ และผู้ลงทุนจากลาว) ในการลงทุนทั่วไปและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมใน สปป. ลาว

- (1) ความใกล้เคียงกันทางภาษา วัฒนธรรม และแหล่งที่ตั้งกับประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว)
- ทำให้นักลงทุนไทยได้เปรียบนักลงทุนจากชาติอื่นๆ (ยกเว้นนักลงทุนจาก สปป. ลาว) ในการบริหารจัดการ เพราะผู้ลงทุนไทยอาจเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้ดีกว่านักลงทุนจากประเทศพัฒนาแล้วที่มีความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม นอกจากนี้ นักลงทุนไทยยังสามารถสื่อสารกับเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของบริษัทได้โดยตรง หรือสามารถหาผู้จัดการจากไทยไปดูแลกิจการที่ สปป. ลาวได้ (แต่หากผู้ลงทุนจากชาติอื่นๆ เข้ามาอยู่ใน สปป. ลาว เป็นระยะเวลาสั้น บางครั้งสามารถพูดภาษาลาวได้ และเข้าใจวัฒนธรรมลาว เป็นอย่างดี ความได้เปรียบในด้านนี้ของนักลงทุนไทยอาจน้อยลงหรือหมดไป) รวมถึงการที่มีแหล่งที่ตั้งอยู่ใกล้กันเป็นประเทศเพื่อนบ้านกันทำให้นักลงทุนไทยหากไม่ประจำอยู่ที่ลาวก็สามารถเดินทางไปมาระหว่างไทยกับลาวได้ค่อนข้างสะดวก เมื่อเทียบกับนักลงทุนในชาติอื่นๆ นอกภูมิภาค ความใกล้เคียงกันด้านแหล่งที่ตั้งยังส่งผลให้นักท่องเที่ยวไทยเดินทางมาเที่ยวที่ สปป. ลาว ได้สะดวก (แต่โดยทั่วไปอาจเป็นการท่องเที่ยวแบบทั่วไป ไม่ใช่การท่องเที่ยวแบบ ecotourism) การให้บริการลูกค้าของแหล่งท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว และที่พัก ที่เจ้าของเป็นคนไทยก็จะเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวจากไทยได้ดีกว่านักลงทุนชาติอื่น
 - อาจทำให้นักลงทุนไทยเสียเปรียบนักลงทุนจากชาติอื่น ในแง่ที่เมื่อมีวัฒนธรรมและแหล่งที่ตั้งใกล้เคียงกันกับประเทศผู้รับทุน (สปป. ลาว) วิถีชีวิตของคนลาวก็จะคล้ายกับคนไทย อีกทั้งแหล่งที่ตั้งใกล้เคียงกันทำให้สภาพภูมิอากาศและแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะคล้ายกัน จึงอาจไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไทย (ที่อาจเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่ดีของ

ผู้ประกอบการไทย) ให้เข้ามาท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ในด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) มากนัก

(2) กฎเกณฑ์ด้านการลงทุนใน สปป. ลาว และความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาค

- หากเทียบกับนักลงทุนจาก สปป. ลาว นักลงทุนไทยอาจมีข้อจำกัดมากกว่าทั้งในแง่สัดส่วนการลงทุนและขนาดการลงทุนสำหรับบางธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) และธุรกิจที่พัก
- หากเปรียบเทียบกับนักลงทุนจากชาติอื่นนอกภูมิภาค นักลงทุนไทยอาจได้เปรียบ เพราะภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) ทำให้ไทยสามารถเข้าไปถือหุ้นในธุรกิจการท่องเที่ยวในลาวได้มากกว่าประเทศนอกกลุ่ม

(3) การส่งเสริมการลงทุนจากประเทศที่เป็นแหล่งทุน

- ประเทศไทยอาจเสียเปรียบประเทศที่เป็นแหล่งทุนอื่นบางประเทศในแง่ที่ว่ำนโยบายและกฎเกณฑ์ด้านการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศยังไม่ชัดเจน เมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นแหล่งทุนจากชาติอื่นบางประเทศ เช่น จีน ประเทศจากยุโรป

(4) มุมมองของคนลาวโดยทั่วไปต่อนักลงทุนไทย

- นักลงทุนไทยอาจเสียเปรียบเมื่อเทียบกับนักลงทุนลาวและนักลงทุนจากประเทศอื่นบางประเทศจากการที่คนลาวมักมองนักลงทุนไทยในลักษณะเข้ามาฉกฉวยประโยชน์จากทรัพยากรในประเทศ มากกว่าเข้ามาพัฒนาอย่างจริงจัง

ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (FSAs) ของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของแต่ละบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งในด้าน (1) ความชำนาญและเทคโนโลยี (2) ความสามารถทางด้านการผลิตภัณ์/บริการ และการตลาด (3) เครือข่ายและความสัมพันธ์ (4) โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมธุรกิจ โดยตารางที่ 13.1 สรุปลักษณะการลงทุนและ FSAs ของกลุ่มตัวอย่างธุรกิจการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยตารางที่ 13.2 สรุปลักษณะการลงทุนและ FSAs ของกลุ่มตัวอย่างธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) ตารางที่ 13.3 สรุปลักษณะการลงทุนและ FSAs ของกลุ่มตัวอย่างธุรกิจที่พัก สำหรับรายละเอียดด้าน FSAs ของธุรกิจการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) และธุรกิจที่พัก สามารถอ่านเพิ่มเติมได้ในหัวข้อที่ 10 หัวข้อที่ 11 และหัวข้อที่ 12 ของงานศึกษาชิ้นนี้ ตามลำดับ ตารางที่ 13.4 เปรียบเทียบ FSAs ของบริษัทข้ามชาติไทยเทียบกับบริษัทข้ามชาติจากต่างประเทศและบริษัทของคนลาว

ตารางที่ 13.1 ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของธุรกิจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

	Gibbon Experience	แหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตาดกั้ง
ที่ตั้ง	แขวงบ่อแก้ว ไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ แต่เป็นแขวงชายแดนติดกับไทย มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 เปิดให้บริการบริเวณเมืองเชียงของ จังหวัดเชียงราย ของไทย กับ เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ของ ลาว	แขวงหลวงพระบาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ น้ำตกตาดกั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองหลวงพระบางไม่มาก (18 กิโลเมตร)
รูปแบบการลงทุน	ธุรกิจสัมปทาน	ธุรกิจสัมปทาน
ชนิดการลงทุน	ต่างชาติ (ชาวฝรั่งเศส) ถือหุ้น 100%	ร่วมทุนต่างชาติและลาว (ไทย 70%, ภาครัฐลาว 30%)
ลักษณะลูกค้า	มีหลากหลายชาติ ส่วนใหญ่เป็นยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มีเอเชียบ้าง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไทย	300,000 – 400,000 คนต่อปี มีทั้งคนต่างชาติและคนลาว ประมาณอย่างละครึ่ง
ธุรกิจอื่นที่มี	-	- ธุรกิจปางช้าง อ.แม่แตง จ. เชียงใหม่ ในไทย และลงทุนในธุรกิจโรงน้ำแข็ง และ duty free ที่ลาว
FSAs		
ความชำนาญและเทคโนโลยี	- เจ้าของกิจการมีความรู้ ความสามารถ เคยทำงานให้กับโครงการด้าน ecotourism ก่อนจะเริ่มธุรกิจ - มี website อธิบายองค์กรและลักษณะผลิตภัณฑ์/บริการ โดยผู้สนใจโดยตรงสามารถจอง online ได้	-เจ้าของกิจการคนไทยเคยทำปางช้างที่เมืองไทย (จังหวัดเชียงใหม่) มีประสบการณ์ธุรกิจท่องเที่ยวมายาวนาน -ในระหว่างที่ลงทุน เจ้าของเรียนปริญญาเอกอยู่ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และได้ทำทำตุษฏีนิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่น้ำตกตาดกั้ง
ความสามารถทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และการตลาด	- เจ้าของกิจการมีวิสัยทัศน์ในการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ ในตลาด โดยเป็นเจ้าของแรกที่ให้บริการการโหนลวดสลิง (zipline) และที่พักบนบ้านต้นไม้ (tree house)	-มีผลิตภัณฑ์/บริการหลากหลายให้บริการในพื้นที่นอกจากการเที่ยวน้ำตก เช่น เดินป่า ขี่ช้าง โหนลวดสลิง ร้านอาหาร สปา -การปรับปรุงภูมิทัศน์ของน้ำตก เนื่องจากน้ำตกเป็นหินปูนมีซอกหลืบ จึงมีการเอาปูนซีเมนต์ไปอุดรูบางแห่ง เพื่อป้องกันคนตกไปติด

	Gibbon Experience	แหล่งท่องเที่ยวน้ำตกตกตาดแค
	- ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเองโดยตรง มีแต่ website ของบริษัท แต่ลูกค้าที่เคยมาเที่ยวเข้าไป review บริการใน website ด้านการท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้หนังสือแนะนำการท่องเที่ยว (guide book) ก็มักจะเขียนถึง แม่ทางบริษัทไม่ได้ไปติดต่อให้เอาไปลงแต่อย่างใด ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก	ในหนังสือ เมื่อน้ำมาจะมองไม่เห็น แต่ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากบางภาคส่วนว่าไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการจัดระบบท่อและอ่างเก็บน้ำจะแม่น้ำ 3 สาย เพื่อนำมาปล่อยลงสู่บริเวณน้ำตกในช่วงหน้าแล้ง เพื่อให้มีน้ำตกมีน้ำตลอดปี - น้ำตกตาดแคเป็นที่รู้จักในฐานะหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวของหลวงพระบางที่อยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง ส่วนใหญ่จะถูกระบุอยู่ในคู่มือหนังสือท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีทั้งคนลาวและต่างชาติไปใช้บริการ ทั้งมากับทัวร์ ขั้บรถไป หรือเรียกรถจากตัวเมืองหลวงพระบางไป
เครือข่ายและความสัมพันธ์	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ธุรกิจก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน เป็นภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทด้าน CSR - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐ มีส่วนร่วมโครงการพัฒนา ecotourism ในพื้นที่ และสร้างสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐสม่ำเสมอ	- มีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐตั้งแต่การเริ่มเข้าไปลงทุน โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รัฐมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดการลงทุนหรือหานักลงทุนให้เข้ามาพัฒนา - มีบางภาคส่วนไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการพัฒนาในบางประเด็น
โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมธุรกิจ	- มีพนักงาน 140 คน เป็นคนลาวทั้งหมด - เจ้าของกิจการแม้เป็นคนฝรั่งเศสแต่อยู่ที่ลาวและที่หลวงน้ำทามานานจึงพูดภาษาลาวได้ และเข้าใจวัฒนธรรมคนลาวดี ทำให้สามารถบริหารจัดการพนักงานคนลาวได้เป็นอย่างดี	- ในช่วงแรกเจ้าของกิจการคนไทยเข้าไปคุมงานเองบ่อยๆ ไปๆ มาๆ ระหว่างไทยกับลาว มีผู้จัดการเป็นคนไทย แล้วค่อยๆ ฝึกฝนให้คนลาวมีประสบการณ์มากขึ้น ปัจจุบันผู้จัดการเป็นคนลาว

ตารางที่ 13.2 ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
ที่ตั้ง	แขวงบ่อแก้ว (ไม่ได้เป็นแขวง ท่องเที่ยวหลักของ ประเทศ ส่วนใหญ่ เป็นเส้นทางผ่านไป ทางเหนือของลาว ต่อไปจีน หรือไป หลวงพระบาง)	แขวงหลวงน้ำทา	แขวงหลวงน้ำทา (ได้รับใบอนุญาตให้ ดำเนินการทั่วประเทศ แต่ส่วนใหญ่ทำกิจการ ในหลวงน้ำทา	แขวงหลวงน้ำทา	ได้รับใบอนุญาตให้ ดำเนินการทั่วประเทศ	ได้รับใบอนุญาตให้ ดำเนินการทั่วประเทศ
		แขวงหลวงน้ำทาที่เป็นที่รู้จักในด้านการท่องเที่ยว ecotourism เพราะมี โครงการจากองค์กรระหว่างประเทศเข้ามาพัฒนา และมักจะถูกเขียนแนะนำ ในหนังสือแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวลักษณะนี้				
รูปแบบการ ลงทุน	ธุรกิจทั่วไป	ธุรกิจทั่วไป	ธุรกิจทั่วไป	ธุรกิจทั่วไป	ธุรกิจทั่วไป	ธุรกิจทั่วไป
ชนิดการลงทุน	คนลาวถือหุ้น 100%	คนลาวถือหุ้น 100%	คนลาวถือหุ้น 100%	คนลาวถือหุ้น 100%	ร่วมทุน ต่างชาติ 70% คนลาว 30%	คนลาวถือหุ้น 100%
สำนักงาน สาขา					- ในลาว มี 3 แห่ง คือ ที่ เวียงจันทน์ หลวงพระ บาง และปากเซ - รวมทุกประเทศมี 23 แห่ง	มีอยู่ในลาว 7 แห่ง คือ ที่เวียงจันทน์ หลวงน้ำ ทา เมืองหนองเขียว หลวงพระบาง วังเวียง ท่าแขก ปากเซ

	Suvarunnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
ลักษณะลูกค้า	ส่วนใหญ่เป็นคนไทย	ส่วนใหญ่เป็นฝรั่ง	ส่วนใหญ่มาจาก อเมริกา ยุโรป ประมาณ 95%	ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป	ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป (โดยเฉพาะฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ สเปน) ออสเตรเลีย ส่วนที่มา จากเอเชียแปซิฟิกยังมีไม่ มาก	ส่วนใหญ่มาจาก อเมริกาเหนือ ยุโรป และออสเตรเลีย (ส่วน ใหญ่มาจากเยอรมนี ฝรั่งเศส และ ออสเตรเลีย) แต่ลูกค้า กลุ่มเอเชียเติบโตขึ้น เช่น จากสิงคโปร์ ญี่ปุ่น และมาเลเซีย
การจัดการ ท่องเที่ยวใน ประเทศอื่น					เวียดนาม พม่า กัมพูชา ไทย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น จีน มาเลเซีย	
ธุรกิจอื่นๆ ที่ ลงทุน		ที่พัก (The Phou lu Guest House and Restaurant, Phou lu II Bungalows, Phou lu III Bungalows Luang Namtha)	ร้านอาหาร (Minority Restaurant)		ที่พักในลักษณะที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม (Kamu Lodge)	ที่พักในลักษณะที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวแบบการโหน ลวดสลิง (zipline) (เป็นการลงทุนใน 2 บริษัท คือ TREE TOP EXPLORER และ

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
						GREEN Climber's HOME)
FSA's						
ความชำนาญ และเทคโนโลยี	- ดำเนินกิจการมา 10 ปี จึงมีความชำนาญ ในธุรกิจ - ใช้เทคโนโลยี พื้นฐาน คือ email โทรศัพท์ติดต่อ	- เจ้าของกิจการเป็นคน พื้นที่ เคยทำกิจการที่ พักและบริษัทท่องเที่ยว ที่เมืองสิงห์ ปัจจุบันทำ ทั้งบริษัทท่องเที่ยวและ ที่พักที่หลวงน้ำทา และ เป็นเจ้าหน้าที่องค์กร ภาครัฐ - มี website และลูกค้า สามารถจอง online ได้ และสามารถจ่ายเงิน ทาง pay pal	- เรียนจบมาด้าน การเงินการบัญชี - คำนวณกับป่า เพราะ โตมากับป่า และเคย เป็นไกด์นำเที่ยว - มี website และลูกค้า สามารถจอง online ได้	- เป็นคนพื้นที่และเคย เป็นไกด์นำเที่ยว จึงมี ความชำนาญในพื้นที่ - มี website ให้ลูกค้าดู ข้อมูล	- เคยทำธุรกิจลักษณะ เดียวกันในหลาย ประเทศจึงมีความ ชำนาญในภูมิภาค และ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก - เจ้าของกิจการที่เป็นคน ต่างชาติเป็นชาวยุโรป รู้จักคู่ทางในการเข้าถึง ตลาดลูกค้ายุโรป ในส่วน ผู้ร่วมทุนคนลาวก็เป็นผู้มี ความรู้ความสามารถใน การดำเนินธุรกิจ - มีการนำเทคโนโลยีเข้า มาใช้ให้การดำเนินงานมี ประสิทธิภาพทั้งด้านช่อง ทางการจัดจำหน่าย และ การออกแบบผลิตภัณฑ์ (เช่น มีโปรแกรมในการ	- เจ้าของกิจการถือเป็น รุ่นบุกเบิกธุรกิจ ท่องเที่ยวในลักษณะ ecotourism จึงมีความ ชำนาญในธุรกิจ - ในปัจจุบันบริษัทมี ชื่อเสียงและได้รับการ ยอมรับว่าเป็นบริษัท ท่องเที่ยว ecotourism ชั้นนำของลาว - มีการนำเทคโนโลยีมา ใช้ในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการ ทำงาน โดยเฉพาะใน ด้านช่องทางการจัด จำหน่าย เช่น ในระยะ หลังการจองทัวร์ online เพิ่มขึ้นปีละ 15%

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
					คิดต้นทุนและราคาที่เหมาะสม กำหนดจากการกำหนด เส้นทางและกิจกรรม ท่องเที่ยวในแต่ละทัวร์) บริษัทให้ความสำคัญกับ การนำเทคโนโลยีที่ จำเป็นมาใช้	
ความสามารถ ทางด้าน ผลิตภัณฑ์/ บริการ และ การตลาด	- ช่องทางการจัด จำหน่ายลูกค้ามีทั้ง จองมาเอง (ทาง โทรศัพท์และ email) หรือบริษัทท่องเที่ยว ของไทยติดต่อส่ง ลูกค้ามา - ลูกค้าไม่ได้เน้นเรื่อง ecotourism มากนัก มักจะเน้นเรื่องความ สะดวกสบาย บริษัท จึงเน้นเรื่องการ อำนวยความสะดวก ให้ลูกค้า	- ช่องทางการจัด จำหน่าย มีทั้งการจอง ทัวร์โดยตรงจาก นักท่องเที่ยว หรือจอง ผ่านบริษัทท่องเที่ยว จากหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ไทย และ การจองโดยตรง หรือ จอง online	- ช่องทางการจัด จำหน่าย การจอง online และ walk in - มีกิจกรรมให้ลูกค้า เลือกหลากหลาย เช่น เดินป่า พายเรือคายัค ปั่นจักรยาน พักโฮมส เตย์ - เน้นคุณภาพการ ให้บริการ โดย นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม จะไม่เกิน 10 คน แต่ ราคาอาจจะสูงกว่า บริษัทอื่นเล็กน้อย	- ช่องทางการจัด จำหน่ายมีทั้ง walk in จองผ่าน email เมื่อ ลูกค้าดู website และ จองผ่านบริษัท ท่องเที่ยวจากไทย หลวงพระบาง หรือ เวียงจันทน์ - มีกิจกรรมให้ลูกค้า เลือกหลากหลาย เช่น เดินป่า พายเรือคายัค ปั่นจักรยาน พักโฮมส เตย์	- ช่องทางการจัด จำหน่าย 4 รูปแบบ คือ (1) ลูกค้าจาก travel agent (2) จอง online (3) ลูกค้า professional (4) walk in โดยแบบที่ 1 มีมากที่สุด 85% แบบ อื่นๆ รวมกัน 15% โดย ลูกค้า walk in จะมีน้อย ที่สุด - ในช่วงแรกเน้นการ ให้บริการนักท่องเที่ยว ลักษณะทั่วไป แต่ใน 5 ปี	- ช่องทางการจัด จำหน่าย คือ (1) Walk in (2) จอง online (3) จองผ่าน travel agent (4) ลูกค้า professional โดยแบบ แรกมีสัดส่วนมากกว่า ร้อยละ 60 แต่แบบที่ สองมีการเติบโตมาก ขึ้นปีละร้อยละ 15 - ผลิตภัณฑ์มี 4 แบบ หลัก คือ (1) ท่องเที่ยว แบบ ecotourism ระยะ สั้น 1 – 5 วัน (2) แพค

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
			- การประชาสัมพันธ์เป็นลักษณะปากต่อปาก หรือลูกค้าไปวิจารณ์ผ่านสื่อ online เช่น ใน www.tripadvisor.com	- พยายามสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของตน เช่น การไปพักที่พักริมสายน้ำจะเป็นที่ถนนเข้าไม่ถึงต้องเดินป่าเข้าไป และเป็นกลุ่มคนชนเผ่าดั้งเดิม	หลังเริ่มบุกตลาด ecotourism มากขึ้น - มีผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเลือกหลากหลาย ในหลายพื้นที่ จึงได้ประโยชน์จากการประหยัดจากขอบเขต (economies of scope) - การประชาสัมพันธ์ มีการเข้าร่วมงาน fair ในต่างประเทศ เพื่อจะได้พบกับลูกค้าที่เป็น travel agent ในต่างประเทศ	กิจกรรมที่จัดไว้แล้ว (3) ประสบการณ์พิเศษตามกิจกรรมที่สนใจ (4) ลูกค้า professional การมีรูปแบบการบริการที่หลากหลายทำให้บริษัทได้ประโยชน์จากการประหยัดจากขอบเขต (economies of scope) (5) ด้านการประชาสัมพันธ์บริษัท มักได้ประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ทางอ้อม เช่น ชื่อบริษัทจะอยู่ในหนังสือแนะนำเที่ยวต่างๆ หรือเมื่อมีรายการโทรทัศน์หรือสื่อประเทศใดมาถ่ายทำ

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
เครือข่ายและ ความสัมพันธ์	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ supplier ทั้งถิ่น เช่น ไกด์นำเที่ยว รถตู้ เรือ ที่พัก - ความสัมพันธ์กับบริษัทในพื้นที่ - ที่บ่อแก้ว ผู้ประกอบการไม่ได้รวมตัวกันมากนัก เป็นลักษณะการแข่งขันกัน บางครั้งก็มีการแข่งขันกันทางด้านราคา	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศที่เข้ามาพัฒนา เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ (มีการลงทุนก่อนจะมาเป็นเจ้าของพื้นที่) - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เนื่องจากเป็นคนในพื้นที่	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ supplier อย่างไคด์ และชุมชนที่พานักท่องเที่ยวไป	- เนื่องจากเป็นคนพื้นที่และเคยเป็นไกด์นำเที่ยวมาก่อนจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ supplier - สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน เช่น ในกรณีที่ย้ายการลงทุนไปลงทุนด้าน eco lodge ก็มีการจ้างงานในชุมชน และพัฒนาคนท้องถิ่นเข้ามาดูแล รวมถึงมีการนำรายได้จากนักท่องเที่ยวจัดสรรเข้ากองทุนหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน	- เนื่องจากบริษัทและเจ้าของกิจการอยู่ในแวดวงและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ecotourism ในลาวมานาน จึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และชุมชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้บริษัทยังมีการดำเนินการในการสนับสนุน ecotourism อย่างต่อเนื่อง เช่น ก่อตั้ง GREEN Care Fund และสนับสนุนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ ecotourism ทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์องค์กร เพื่อให้ได้รับการยอมรับ

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
						จากภาคส่วนต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชน โดยพยายาม จ้างงานในชุมชนที่เป็น แหล่งท่องเที่ยวเท่าที่จะ ทำได้ เป็นการสร้าง รายได้ให้กับคนใน ชุมชนที่เกี่ยวข้อง
โครงสร้าง องค์กรและ วัฒนธรรม ธุรกิจ	- มีผู้จัดการคนลาว เป็นพนักงานประจำ ท่านเดียว	- ไม่ได้มีโครงสร้าง ซับซ้อน มีพนักงานเป็น คนลาว	- มีการจ้างพนักงาน ชาวต่างชาติ (ฝรั่ง 2 คน) เพื่อให้สามารถ ติดต่อกับลูกค้าต่างชาติ ได้		- มีพนักงานทั้งสิ้น 58 คน มีพนักงานต่างชาติ บ้างที่เป็น GM, ส่วนงาน ผลิตภัณฑ์ และการเงิน - จากการที่มีธุรกิจใน หลายประเทศ และเป็น ธุรกิจท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ในลาว ทำให้ได้ ประโยชน์จากการ ประหยัดจากขนาด	- ปัจจุบันมีพนักงาน 65 คน มีชาวต่างชาติเพียง 2 คน คือ รองผู้จัดการ อำนวยการ และที่ ปรึกษาอาวุโสด้านการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ใน อดีตเคยมีชาวต่างชาติ ช่วยงานบริหาร 5-6 คน - บริษัทให้ความสำคัญ กับสวัสดิภาพของ พนักงานในองค์กร โดย พนักงานที่อาจเริ่มจาก

	Suvarnaphoum Travel	Phou lu Travel	Forest Retreat	Discovering	EXO Travel	Green Discovery
						งานตำแหน่งเล็กๆ ใน องค์กร สามารถเติบโต ขึ้นมาได้บทบาทใน องค์กรได้ หากมีการสั่ง สมประสงค์การณ์ เรียนรู้ และพัฒนา

ตารางที่ 13.3 ความได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (Firm-Specific Advantages, FSAs) ของธุรกิจที่พักที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

	Boat Landing Guest House	บาเจียง รีสอร์ท
ที่ตั้ง	แขวงหลวงน้ำทา (แขวงหลวงน้ำทาที่เป็นที่รู้จักในด้านการท่องเที่ยว ecotourism เพราะมีโครงการจากองค์การระหว่างประเทศเข้ามาพัฒนา และมักจะถูกเขียนแนะนำในหนังสือแนะนำเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยว ลักษณะนี้)	แขวงจำปาสัก (แขวงจำปาสักถือเป็นแขวงสำคัญและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางภาคใต้ของลาว)
รูปแบบการลงทุน	ธุรกิจทั่วไป	ธุรกิจสัมปทาน
ชนิดการลงทุน	คนลาวถือหุ้น 100%	ร่วมทุนต่างชาติและลาว (ไทย 80%, ภาครัฐลาว 20%)
ลักษณะลูกค้า	ส่วนใหญ่เป็นชาวอังกฤษ อเมริกา และฝรั่งเศส ส่วนชาวเอเชียมีไม่มาก	มีหลากหลายชาติ ทั้งยุโรป อเมริกา และเอเชีย (รวมทั้งคนไทยและคนลาว)
ธุรกิจอื่นที่มี	ในอดีตเคยร่วมทุนกับบริษัทท่องเที่ยว Green Discovery แต่ได้ขายหุ้นไปแล้ว ปัจจุบันครอบครัวยังมีกิจการโรงพิมพ์	- ได้รับสัมปทานในการพัฒนาน้ำตกตาดผาส้วม และพื้นที่โดยรอบพร้อมๆ กับการทำรีสอร์ท - ในอดีตเคยทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในไทยและธุรกิจร้านอาหารในเยอรมนี
FSAs		
ความชำนาญและเทคโนโลยี	- ผู้ก่อตั้งบริษัท (สามีของเจ้าของบริษัทปัจจุบัน) มีประสบการณ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมการพัฒนา ecotourism ในหลวงน้ำทา ตั้งแต่ช่วงต้นๆ และเรียนมาทางด้านการออกแบบ จึงออกแบบที่พักเองและให้มีการดำเนินการในลักษณะ “eco accommodation”	- จากที่เคยมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวในไทยและธุรกิจร้านอาหารในเยอรมนี จึงมีประสบการณ์ในธุรกิจที่เกี่ยวข้องก่อนจะมาลงทุนในลาว และมีกิจการเปิดให้บริการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 จึงมีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และรู้ระบบการจัดการที่เหมาะสม

	Boat Landing Guest House	บาเจียง รีสอร์ท
	- มีข้อมูลเกี่ยวกับที่พักของบริษัทอยู่ใน www.tripadvisor.com และ www.lonelyplanet.com	- จากการที่เคยอยู่ต่างประเทศมาก่อนจึงรู้ลักษณะความต้องการของลูกค้าต่างชาติ เช่น ลูกค้าจากยุโรป - มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาในการดำเนินการให้เป็น eco accommodation เช่น การกำจัดขยะโดยการนำเปลือกผลไม้ไปทำน้ำหมักมาใช้ทำความสะอาดได้แมลงวัน หรือใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการกำจัดขยะ เป็นต้น - มีการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับกิจการ เช่น ส่งคนไปเรียนรู้ในเรื่องนำน้ำมันใช้แล้วมาผลิต biodiesel เติมเครื่องจักรและรถในกิจการ
ความสามารถทางด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และการตลาด	- มีความพยายามในการสร้างที่พักและบริหารจัดการที่พักในลักษณะ eco accommodation เช่น ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นสร้างที่พัก ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ ใช้ของที่ผลิตในชุมชน เช่น ผ้ามาเน ผ้าปูเตียง ของที่ระลึกแจกแขก วัตถุดิบในการประกอบอาหาร จ้างงานคนในชุมชน เป็นต้น - ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีทั้งที่จองมากับแพคเกจทัวร์ของบริษัทท่องเที่ยว และที่จองมาเอง - ด้านการประชาสัมพันธ์ แม้จะไม่ได้ทำประชาสัมพันธ์เองมากนัก แต่เคยได้รับรางวัลต่างๆ เช่น รางวัลจากอังกฤษ ทำให้ได้รับการประชาสัมพันธ์ทางอ้อมจากองค์กรที่ให้รางวัล	- มีความพยายามในการสร้างที่พักและบริหารจัดการที่พักในลักษณะ eco accommodation เช่น ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นสร้างที่พัก ไม่ติดเครื่องปรับอากาศ จ้างงานคนในชุมชน มีการใช้วิธีการทางชีวภาพในการกำจัดขยะและกำจัดขยะ อาหารที่ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น เป็นต้น - เน้นในเรื่องของความสะอาดและบริการที่ได้มาตรฐาน (เคยมีธุรกิจร้านอาหารในเยอรมนีมาก่อน) - ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีทั้งที่จองมากับแพคเกจทัวร์ของบริษัทท่องเที่ยว และที่จองมาเอง - ด้านการประชาสัมพันธ์มักจะมีการบอกกันปากต่อปาก และอยู่ในหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวต่างๆ นักท่องเที่ยวในภูมิภาคบางรายมีการมาพักซ้ำ

	Boat Landing Guest House	บาเจียง รีสอร์ท
เครือข่ายและความสัมพันธ์	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน โดยมีการจ้างงานคนในชุมชน ใช้ผลิตภัณฑ์จากชุมชน - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐและองค์กรระหว่างประเทศ เพราะช่วยเหลือในโครงการพัฒนาต่างๆ เช่น ให้นำพนักงานจากที่อื่นมาฝึกอบรมหรือมาดูงานของกิจการที่ทำอยู่	- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน โดยมีการจ้างงานคนในชุมชนและคนชนเผ่า รวมถึงให้คนในชุมชนนำผลิตภัณฑ์ของตนมาขายให้นักท่องเที่ยว - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐ เพราะเข้ามาพัฒนาพื้นที่นี้เป็นเวลานานแล้ว และมีการส่งเสริมชุมชนในด้านต่างๆ จึงมีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของภาครัฐ
โครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมธุรกิจ	- ปัจจุบันมีพนักงาน 12-13 คน เป็นคนท้องถิ่นทั้งหมด - มีการพัฒนาบุคลากร ฝึกอบรมและแบ่งงานอย่างเป็นระบบ	- ปัจจุบันมีพนักงาน 70 คน เป็นคนท้องถิ่นหรือคนชนเผ่าทั้งหมด - มีความใกล้ชิดและเอื้ออาทรกับพนักงานมาก (บางบ้านมีคนมาทำงานด้วยถึง 3 รุ่น) รู้จักพนักงานและลูกหลานทุกคน - มีการพัฒนาบุคลากรและการจัดสรรงานให้เหมาะสมกับความสามารถของพนักงาน โดยพนักงานเข้าใหม่อาจเริ่มจากฝึกล้างห้องน้ำ ล้างจาน แล้วหัวหน้างานจึงมาพิจารณาว่าใครเหมาะสมกับงานใด

ตารางที่ 13.4 เปรียบเทียบ FSAs ของบริษัทข้ามชาติไทยเทียบกับบริษัทข้ามชาติจากประเทศอื่นและบริษัทของคนลาว

ประเภทธุรกิจ	FSAs
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ - First mover advantages สำหรับนักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนนานแล้ว - ความเข้าใจ (ทางด้านภาษาและวัฒนธรรม) ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบ - แหล่งเงินทุน
บริษัทท่องเที่ยว (tour operator)	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ - ความชำนาญการจัดการนำเที่ยวในภูมิภาค ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบ - ชื่อเสียงบริษัทด้าน ecotourism เทียบกับบริษัทของประเทศพัฒนาแล้วและของคนลาว - การประหยัดจากดำเนินการจัดการนำเที่ยวในภูมิภาคหรือในหลายประเทศสำหรับบริษัทจัดการนำเที่ยวขนาดใหญ่ของต่างชาติ - การประหยัดจากขนาดของบริษัทจัดการนำเที่ยวขนาดใหญ่ของต่างชาติ - ความสามารถในการสร้างเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน ✓ บริษัทยุโรปมักเข้าถึงฐานลูกค้ายุโรป (ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจ ecotourism มากกว่าชาติอื่น) ✓ บริษัทท้องถิ่นของคนลาวอาจมีความสัมพันธ์ที่ดีกว่า (เมื่อเทียบกับนักลงทุนไทย) กับผู้ให้บริการที่เป็น supplier ในประเทศหรือในท้องถิ่น เช่น ผู้ให้บริการที่พัก รถและเรือขนส่งผู้โดยสาร ผู้ให้บริการกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
ที่พัก	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ - การประหยัดจากความชำนาญในภูมิภาคและการเข้าถึงวัตถุดิบ - ความสามารถในการฝึกอบรมบุคลากร ประเด็นท้าทายโดยเปรียบเทียบ - ความสามารถทางการตลาด - ความสามารถในการควบคุมคุณภาพการบริการ

ประเภทธุรกิจ	FSA's
	- แหล่งเงินทุน - ความสามารถในการสร้างเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน เช่น ตัวแทนการท่องเที่ยว (travel agent) ทั้งในและต่างประเทศ

14. ข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ

จากผลการศึกษาของงานศึกษาชิ้นนี้ งานศึกษาชิ้นนี้จึงได้นำเสนอข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ธุรกิจเอกชนที่ลงทุนหรือสนใจลงทุนในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว (tour operator) และธุรกิจที่พัก และข้อเสนอต่อภาครัฐของ สปป. ลาว

สำหรับบริษัทที่ลงทุนในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- (1) การลงทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต้องมีการขออนุมัติจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการท่องเที่ยว ทั้งนี้ นักลงทุนอาจเริ่มพิจารณาจากโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ภาครัฐ สปป. ลาว สนับสนุนให้เกิดการลงทุน ในบางแขวงจะมีการกำหนด list แหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายที่ต้องการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาลงทุน โดยให้นักลงทุนอาจพิจารณาจาก list ดังกล่าว รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากภาครัฐ แล้วหาเข้าไปสำรวจพื้นที่และหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุน
- (2) ควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐลาว ภาครัฐไทย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบในพื้นที่ นอกจากนี้ควรเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทแล้ว ยังทำให้การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มีความยั่งยืน
- (3) ควรสร้างผลิตภัณฑ์/บริการ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์หรือมีนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเฉพาะหากเมืองหรือแขวงที่จะไปลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศ แต่มีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าว
- (4) เน้นเรื่องคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ เพราะสำหรับการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ประสิทธิภาพการให้บริการของนักท่องเที่ยวมีความสำคัญ เพราะคนที่เคยมาใช้บริการอาจใช้วิธีบอกปากต่อปาก หรือ ไปเขียนวิจารณ์ในสื่อ online ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

- (5) หากสนใจจะเจาะกลุ่มตลาดเอเชียมากขึ้น การเข้าถึงสื่อ เช่น รายการโทรทัศน์ นำเที่ยวของประเทศต่างๆ เช่น ไทย และ เกาหลีใต้ อาจมีผลในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคหรือแถบเอเชีย
- (6) ด้านการลงทุนและการบริหารจัดการควรเข้ามาดูแลกิจการเองอย่างใกล้ชิด (เข้ามาอยู่ในพื้นที่เลยหากเป็นไปได้) หรือต้องมีผู้จัดการที่มีความสามารถ และเข้ากับภาคส่วนต่างๆ ได้ดี โดยเฉพาะคนในพื้นที่ และคนในชุมชน

สำหรับบริษัทที่ลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว

- (1) การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ของนักลงทุนต่างชาติ ยังคงมีข้อกำหนดในเรื่องการร่วมทุนกับคนลาว จึงควรหา partner ที่ดี มีความสามารถ มีประสบการณ์ ในการร่วมลงทุน เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะบริษัทที่มีการลงทุนในหลายประเทศ ส่วนใหญ่ partner ที่อยู่ในแต่ละประเทศจะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการดูแลการดำเนินงานของกิจการ
- (2) การท่องเที่ยวใน สปป. ลาว มีลักษณะเป็นฤดูกาล โดยจะมี high season ประมาณ 5 เดือน คือประมาณพฤศจิกายนถึงมีนาคม บริษัทท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้เหมาะสม หรือต้องสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น ออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ ให้คนในประเทศใกล้เคียงเดินทางเข้ามาเที่ยวในช่วงที่เป็น low season
- (3) ควรมีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยทั้งในเรื่องการตลาด (เช่น การจอง online การประชาสัมพันธ์) การออกแบบผลิตภัณฑ์ (เช่น เมื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ สามารถประมาณการต้นทุนหรือราคาที่จะคิดกับนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น)
- (4) ควรสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้บริการตลอดห่วงโซ่อุปทาน เช่น ผู้ให้บริการรถ เรือ โรงแรม แหล่งท่องเที่ยว เพราะการดำเนินการ รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีกับภาครัฐ เพราะต้องมีความเชื่อมโยงกับภาครัฐทั้งในเรื่องการขออนุญาตหรือการเดินเรื่องเอกสารต่างๆ
- (5) สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่นขนาดเล็ก ควรเน้นเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ หรือการสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการ และพัฒนาในเรื่องการตลาด มากกว่าการแข่งขันทางด้านราคา เพราะการตัดราคาคู่แข่งไปมา จะส่งผลกระทบต่อการให้บริการของทั้งอุตสาหกรรม ซึ่งสุดท้ายจะส่งผลเสียต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กเอง นอกจากนี้ยังควรสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับตัวแทนท่องเที่ยว (travel agent) ทั้งในและต่างประเทศเพื่อสามารถรับลูกค้าต่อจากตัวแทนท่องเที่ยวดังกล่าวได้

- (6) สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวขนาดใหญ่ แม้จะได้ประโยชน์จากการประหยัดจากขนาดการให้บริการ (ให้บริการลูกค้าจำนวนมาก) และการประหยัดจากขอบเขตการให้บริการ (มีบริการหรือมีผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบหรือหลายเส้นทาง) แต่ควรมีการสร้าง ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการ (เช่น มีผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวในลักษณะ ecotourism ในแหล่งท่องเที่ยว หรือชุมชนที่มีศักยภาพ และมีลักษณะแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่บริษัทท่องเที่ยวอื่นๆ พานักท่องเที่ยวไป เป็นต้น) มีบริการหลากหลายให้นักท่องเที่ยวเลือก (เช่น ตามจำนวนวันที่นักท่องเที่ยวสนใจ จำนวนวันที่อยู่ในลาว หรือบริการแบบ tailored made ตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า เป็นต้น) และควบคุมคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่รายอื่นได้ ส่วนกลยุทธ์ทางด้านราคาอาจเป็นการถัวเฉลี่ยตามจำนวนขนาดนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม

สำหรับบริษัทที่ลงทุนในธุรกิจที่พัก

- (1) นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนในธุรกิจที่พัก 3 ดาว ถึง 5 ดาว โดยต้องมีเงินลงทุน 1 พันล้านบาท (หรือประมาณ 4.2 ล้านบาท)¹³⁰ ขึ้นไป และต้องถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละ 60 ดังนั้นจึงถือได้ว่าถ้านักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนจะต้องลงทุนในกิจการที่ให้บริการลูกค้าระดับกลางถึงระดับบน เพราะต้องลงทุนในธุรกิจที่พัก 3 ดาวขึ้นไป จึงต้องมีการวางแผนการลงทุนและการดำเนินกิจการให้เหมาะสมต่อไป เช่น ในการวางแผนการตลาดควรมีการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ชัดเจน เช่น เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวยุโรป ญี่ปุ่น หรือกลุ่มประเทศใด เน้นการจองผ่านบริษัทท่องเที่ยว (tour operator) และตัวแทนท่องเที่ยว หรือการจองของลูกค้าโดยตรง เป็นต้น
- (2) รูปแบบการลงทุน (สัมปทานหรือธุรกิจทั่วไป) จะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับประเภทที่พัก ขนาดกิจการ และ/หรือแหล่งที่ตั้งในการประกอบกิจการ สำหรับชนิดการลงทุน (ลงทุนโดยต่างชาติทั้งหมดหรือร่วมทุนกับคนลาว) ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักลงทุนว่ามีความเชี่ยวชาญการลงทุนในธุรกิจที่พักหรือการลงทุนในลาวมากน้อยเพียงใด รวมถึงการวางแผนในการบริหารกิจการ เช่น หากไม่สามารถมาอยู่ในลาวได้เอง อาจมองหา partner การลงทุนที่ไว้ใจได้และมีความสามารถเพื่อร่วมทุน และให้ partner เป็นผู้บริหารกิจการ หรือหากลงทุนเองทั้งหมด ก็อาจต้องจ้างผู้จัดการที่มีประสบการณ์เข้ามาบริหารกิจการ เป็นต้น

¹³⁰ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 0.0042 กีบ ต่อ 1 บาท อ้างอิงจากอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในปี 2558 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

- (3) หากมีความตั้งใจในการทำธุรกิจที่พัวพันในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควรมีการศึกษาวิธีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวก่อนเริ่มลงทุน เพื่อให้สามารถวางระบบต่างๆ ได้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว และให้เกิดความคุ้มค่ากับการลงทุน เช่น การสร้างอาคารที่พัก หากจะไม่ติดเครื่องปรับอากาศเพื่อประหยัดพลังงาน อาจต้องมีความโปร่งหรือเป็นลักษณะที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก หรือในกรณีที่พักอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ อาจต้องมีค่าใช้จ่ายในเรื่องการทำให้ระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ หรือหากมียุ่งและแมลงอาจต้องศึกษาวิธีการทางธรรมชาติในการกำจัดยุงและแมลง การนำเศษผลไม้ไปทำปุ๋ยหมัก (เป็นการกำจัดขยะไปด้วย) เป็นต้น
- (4) ควรมีการพัฒนาในเรื่องของการตลาด เช่น อาจสมัครขอรับรองคุณภาพหรือเข้าประกวดการดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นวิธีหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ทางอ้อมที่จะทำให้ที่พักที่ลงทุนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในวงกว้างขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในต่างประเทศ โดยอาจดูจากการเข้าขอรับรางวัลในประเทศของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย หรือรางวัลจากองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นอกจากนี้อาจเน้นเจาะตลาดในการประชาสัมพันธ์ เช่น การประชาสัมพันธ์ใน website ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเน้นประเด็น “Green Hotel” ในส่วนของการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น หากเน้นกลุ่มลูกค้าที่จองโรงแรมเอง อาจมีการนำห้องพักเข้าไปอยู่ใน list ของ website การจองโรงแรม เช่น www.agoda.com, www.tripadvisor.com เป็นต้น และหากเน้นกลุ่มลูกค้าจากธุรกิจท่องเที่ยวหรือตัวแทนการท่องเที่ยวต่างๆ อาจมีการทำ promotion ในการให้ราคาพิเศษ ขึ้นอยู่กับจำนวนห้องพักที่บริษัทท่องเที่ยวจอง เป็นต้น
- (5) ควรเน้นในเรื่องของคุณภาพการให้บริการและการทำความเข้าใจกับลูกค้าที่เข้าพัก การพัฒนาคุณภาพการให้บริการนอกจากในเรื่องของการจัดการห้องพักและอาหาร (หากให้บริการอาหารด้วย เช่น บริการร้านอาหาร หรือมีอาหารเข้าให้บริการ) ให้มีคุณภาพแล้ว ควรจะฝึกฝนพนักงานที่ให้บริการให้สามารถให้บริการอย่างมีคุณภาพ (เช่น เรื่องมารยาท การพูดจา การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น) ทั้งนี้การทำธุรกิจที่พัวพันในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหากมีการลงทุนในพื้นที่ห่างไกลที่ไม่ได้อยู่ในตัวเมือง อาจไม่สามารถหาแรงงานที่มีประสิทธิภาพบริการโรงแรมที่พักมาทำงานได้ง่าย โดยอาจต้องอาศัยแรงงานในชุมชน จึงต้องมีการฝึกฝนให้พนักงานท้องถิ่นเหล่านี้สามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ แต่ถือเป็นโอกาสดีในการสร้างงานในชุมชน นอกจากนี้ธุรกิจที่พักควรเน้นในเรื่องการทำความเข้าใจกับลูกค้า เช่น ให้ลูกค้าเข้าใจแต่ต้นว่าธุรกิจที่พักนี้เน้นการให้บริการในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือสร้างงาน

และรายได้ให้ชุมชน (เช่น มีการจ้างงานคนในชุมชนมาทำงานให้กับกิจการ หรือของใช้ในที่พัก เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำในชุมชน เป็นต้น) เพื่อให้ลูกค้าประทับใจถึงความตั้งใจดังกล่าว และเข้าใจ ในกรณีที่ไม่ได้รับความสะดวกสบายเหมือนกับการไปพักโรงแรมทั่วๆ ไป

สำหรับภาครัฐ สปป. ลาว

- (1) ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการด้านเอกสารต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การขออนุญาตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ขั้นตอนและเอกสารในการขออนุญาตพานักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศผ่านบริษัทท่องเที่ยว) และการจัดเก็บภาษี
- (2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เช่น ถนน เรือ เพื่อที่จะเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานระดับประเทศ เช่น สนามบิน ทั้งนี้การท่องเที่ยวในลาวยังมีประเด็นท้าทายในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสูง ทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทางมายัง สปป. ลาว (นักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ มักไม่สามารถเดินทางมาที่ สปป. ลาวได้โดยตรง อาจต้องมาเปลี่ยนเครื่องที่เมืองไทย ค่าใช้จ่ายในการมาเที่ยวลาวจึงค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายการมาเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านอย่าง ไทย) และค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ (ระบบการขนส่งสาธารณะยังมีค่อนข้างจำกัด)
- (3) ในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนั้น ควรพยายามให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่การเริ่มพัฒนาในพื้นที่เป้าหมายต่างๆ เพื่อจะได้สามารถช่วยกันสร้างระบบการจัดการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับทุกภาคส่วน รวมถึงอาจต้องมีการจัดพื้นที่ให้ชัดเจนว่าพื้นที่ใดจะพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะใด ผู้ประกอบการภาคเอกชนจะได้วางแผนการประกอบธุรกิจได้
- (4) ในการส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภาครัฐควรมีการประกาศโครงการที่จะให้การสนับสนุนให้ชัดเจนว่ามีที่ใดและจะสนับสนุนอย่างไร รวมถึงให้ข้อมูลที่มีรายละเอียดชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่หรือธุรกิจที่จะส่งเสริมให้เกิดการลงทุน
- (5) ภาครัฐควรมีบทบาทด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใน สปป. ลาว ทั้งในด้านภาพรวมของทั้งประเทศ และการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ (ทั้งระดับแขวงและระดับที่ย่อยลงไป) โดยบทบาทดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับทั้งอุตสาหกรรม ซึ่งอาจดำเนินการโดยวิธีต่างๆ เช่น เชิญหรืออำนวยความสะดวกให้รายการโทรทัศน์ช่องต่างๆ มา

ถ่ายทำการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ecotourism) ในประเทศ หรือจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กลางให้มีประสิทธิภาพและมีข้อมูลที่ทันสมัย เช่น website เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลาว เป็นต้น

- (6) ควรมีการจัดสรรพื้นที่ให้ชัดเจนว่าพื้นที่ใดควรพัฒนาในการทำเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว หรือเพื่อการอื่นๆ เพราะในบางครั้งอาจประสบปัญหา เช่น เมื่อรัฐบาลมีการสนับสนุนให้มีการทำเกษตรกรรมในพื้นที่มากขึ้น ประชาชนบางกลุ่มเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติด้านป่าไม้
- (7) คอยตรวจตราและควบคุมคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เพราะผู้ให้บริการบางรายที่ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอาจยังให้บริการไม่ได้ตามมาตรฐาน ส่งผลต่อภาพลักษณ์การให้บริการของผู้ประกอบการในภาพรวม
- (8) มีการตรวจตราที่เข้มงวดมากขึ้นในเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าและการล่าสัตว์ป่า รวมถึงควรมีนโยบายหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการป้องกันและลดปัญหาดังกล่าว
- (9) เพิ่มจำนวนและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ เช่น บุคลากรในหน่วยพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ บุคลากรในองค์การท่องเที่ยวในแขวงต่างๆ ทั้งนี้เมื่อองค์กรระหว่างประเทศหรือภาครัฐส่วนกลางเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวระดับแขวง เจ้าหน้าที่ระดับแขวงจะได้สามารถดำเนินการพัฒนาและสนับสนุนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังควรมีความพยายามในการลดปัญหาการคอร์รัปชัน โดยเฉพาะในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (10) เพิ่มจำนวนและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน ทั้งนี้เป็นเพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ยังคงขาดแคลนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพทั้งระดับการบริหารจัดการ และระดับปฏิบัติงาน ทำให้เกิดปัญหาการแย่งตัวบุคลากรที่มีความสามารถหรือมีประสบการณ์สูง
- (11) พัฒนาในเรื่องของการบริการด้านสุขภาพ บริการทางการแพทย์ ในประเทศ เพื่อประโยชน์กับประชาชนในประเทศเอง และทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน สปป. ลาว

สำหรับภาครัฐไทย

(1) ความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้านการท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาค นอกจากนี้ ข้อมูลจาก Scott (2007)¹³¹ แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาในอาเซียนมักจะเดินทางมากกว่า 1 ประเทศ ต่อการเดินทางท่องเที่ยว 1 ครั้ง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาจากนอกภูมิภาค (non-ASEAN travelers) ที่มีการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ย 2.4 ประเทศ ต่อการเดินทางท่องเที่ยว 1 ครั้ง ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN travelers) จะมีการท่องเที่ยวในประเทศอื่นๆ เฉลี่ย 1.8 ประเทศ ต่อการเดินทางท่องเที่ยว 1 ครั้ง นอกจากนี้จากการที่ประเทศไทยมีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องของการให้บริการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างลาว กัมพูชา เมียนมาร์ นักท่องเที่ยวจากนอกภูมิภาคอาจเดินทางมายังประเทศไทยก่อนที่จะเดินทางไปยังประเทศอื่นๆ เช่น สปป. ลาว เป็นต้น อีกทั้งในบางครั้งนักท่องเที่ยวอาจเดินทางมายังประเทศอื่นก่อน เช่น นักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาทาง สปป. ลาว แล้วเดินทางต่อเข้าไปในไทย โดยข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2557) แสดงให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2556 นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีการเดินทางมาประเทศไทย ร้อยละ 23.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีการเดินทางหลายประเทศในหนึ่งครั้งการเดินทางโดยมีประเทศไทยเป็นหนึ่งในเป้าหมาย ดังนั้น ภาครัฐไทยควรมีการออกแบบนโยบายเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในภาคส่วนต่างๆ เช่น ผู้ให้บริการการขนส่ง ผู้บริการที่พัก บริษัทท่องเที่ยว (travel agent) ผู้ให้บริการแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น รวมถึงภาครัฐไทยเอง ได้ประโยชน์ เช่น การส่งเสริมความเชื่อมโยงในการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ การอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวข้ามแดน การกำหนดนโยบายและมาตรการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ไทยได้ประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนี้การสร้างเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการในภูมิภาคจะทำให้การท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและในไทยเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การสร้างความเชื่อมโยงบริษัทท่องเที่ยว (travel agent) ในไทยและในประเทศเพื่อนบ้าน ดังในกรณีของ สปป. ลาว การจะจัดการท่องเที่ยวใน สปป. ลาว ต้องเป็นบริษัทท่องเที่ยวที่จดทะเบียนใน สปป. ลาว ดังนั้นหากบริษัทท่องเที่ยวในไทยต้องการที่จะพานักท่องเที่ยวชาวไทยหรือชาวต่างชาติที่เดินทางมาที่

¹³¹ งานของ Noel (2007) วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลที่มีการเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่โดยสภาระหว่างประเทศของสนามบินในมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสปป. ลาว

ไทยก่อนเดินทางไปท่องเที่ยวใน สปป. ลาว การสร้างสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทท่องเที่ยวที่จดทะเบียนใน สปป. ลาว จึงเป็นสิ่งจำเป็น

- (2) ภาครัฐไทยควรมีนโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศให้ชัดเจน ทั้งในส่วนของหน่วยงานที่รับผิดชอบและนโยบายในการส่งเสริม เพื่อให้นักลงทุนทราบทิศทางรวมถึงอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมให้ชัดเจน จากการวิเคราะห์ในส่วนของการได้เปรียบเฉพาะของบริษัท (firm-specific advantages) และความได้เปรียบเฉพาะของประเทศหรือภูมิภาค (location-specific advantages: LSAs หรือ country-specific advantages: CSAs) ของงานศึกษาชิ้นนี้ แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในภาคการท่องเที่ยวของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ถือเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ไทยมีศักยภาพ ภาครัฐจึงควรมีนโยบายที่ชัดเจน เกี่ยวกับการสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจดังกล่าว เช่น การสนับสนุนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อเพื่อการลงทุน (เช่น ในกรณีของ สปป. ลาว ผู้ลงทุนไม่สามารถนำสินทรัพย์ในลักษณะการเช่า หรือใช้สิทธิที่มีในที่ดินตามการได้รับสัมปทาน มาใช้ในการค้ำประกันการกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ได้ จึงเป็นอุปสรรคในการระดมเงินทุน) การให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาการลงทุนในต่างประเทศ โดยภาครัฐอาจมีหน่วยงานที่ให้บริการเอง (อาจมีการคิดค่าธรรมเนียมหรือไม่ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์จัดสรรงบประมาณ) หรือมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบริษัทที่ต้องการไปลงทุนกับบริษัทที่ปรึกษาหรือบริษัทกฎหมายที่เชี่ยวชาญหรือสามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจเป็นบริษัทที่ปรึกษาหรือบริษัทกฎหมายไทยที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้นๆ หรือบริษัทที่ปรึกษาที่มีการให้บริการอยู่ในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ภาครัฐไทยอาจให้มีบทบาทในการสนับสนุนการเจรจาธุรกิจ โดยเฉพาะในกรณีของธุรกิจสัมปทานขนาดใหญ่สำหรับการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน (ในกรณีของ สปป. ลาว ภาครัฐของบางประเทศ เช่น จีน เข้ามามีบทบาทมากในการเจรจาธุรกิจ โดยเฉพาะการลงทุนขนาดใหญ่ ส่วนภาครัฐของประเทศอื่นๆ อาจมีการสนับสนุนการลงทุนหรือการเจรจาธุรกิจเพื่อการลงทุนของนักลงทุนจากประเทศตนในรูปแบบต่างๆ เช่น อาศัยสายสัมพันธ์จากองค์กรความช่วยเหลือของประเทศตนที่เข้าไปช่วยเหลือ สปป. ลาว ในด้านต่างๆ ในการสนับสนุนการลงทุนที่เกี่ยวข้องหรือการลงทุนที่รัฐ สปป. ลาว ให้การส่งเสริม เพราะภาครัฐ สปป. ลาว เองจะมีทัศนคติที่ดีหรือเกรงใจประเทศที่เป็นแหล่งทุนขององค์กรความช่วยเหลือดังกล่าว เป็นต้น)

รายการอ้างอิง

- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศ. “ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/245/16231> 2557.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โครงการสำรวจข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
เชิงลึก ช่วงเวลา 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2556, 2557.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุดยืนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษา
ประเทศมาเลเซียและสาธารณรัฐประชาชนลาว. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.), 2552.
- ชูศักดิ์ วิทยาภักดิ์. การท่องเที่ยวกับการพัฒนา: มองผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหลวงพระบาง สปป.
ลาว. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ: แนวคิด
ที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจกับปัญหาการพัฒนาในอนุภูมิภาคน้ำโขงตอนบน. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2553.
- เศกสรรค์ ยงวณิชย์ และคณะ. การศึกษาศักยภาพพื้นที่เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวชายแดนไทย-
ลาว : กรณีศึกษาจังหวัดหนองคาย และนครหลวงเวียงจันทน์. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
งานวิจัย (สกว.), 2550.
- สมหมาย ชินนาค และคณะ. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตลาวได้เพื่อการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว
เชิงพื้นที่ในเขตอีสานใต้. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.), 2550.
- เสรีรัตน์ ศิริวรรณ และคณะ. การศึกษาเพื่อวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดอุบลราชธานี
ประเทศไทย ผ่านช่องเม็กไปยังแขวงจำปาสัก สปป.ลาว. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
(สกว.), 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. โครงสร้างพื้นฐาน สปป. ลาว: ถนนสายสำคัญที่เชื่อมโยงแขวง
ต่างๆ ใน สปป. ลาว. สืบค้นจาก
http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010_laos/2010_laos_4_2.html 2559
- ACMECS. Ayeyawady - Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy Plan of Action

2013-2015. [Online]. Available: <http://www.mfa.go.th/business/contents/files/cooperation-20130320-171630-161169.pdf> 2013.

Aharoni, Y. The Organization of Global Service MNEs. International Studies of Management & Organization 26, 2(1996): 6-23.

ASEAN Secretariat. "ASEAN Tourism Standards." [Online]. Available: www.aseantourism.travel/downloadaddoc/doc/2488.

ASEAN Secretariat. Fourth ASEAN State of the Environment Report 2009. Jakarta, 2009.

Asian Development Bank. Evaluation of ADB's Assistance to the Tourism Sector in the Greater Mekong Subregion. [Online]. Available: <http://www.adb.org/documents/evaluation-adbs-assistance-tourism-sector-greater-mekong-subregion> 2008a.

Asian Development Bank. Proposed Grant to the Lao's People Democratic Republic and Loan to the Socialist Republic of Viet Nam: Greater Mekong Subregion Sustainable Tourism Development Project. Report and Recommendation of the President to the Board of Directors. [Online]. Available: <http://adb.org/sites/default/files/projdocs/2008/38015-REG-RRP.pdf> 2008b.

Asian Development Bank. GMS Sustainable Development Project in Lao PDR. Project Baseline Report. [Online]. Available: <http://www.stdplaos.com/downloads/report/GMS%20STDP%20in%20Lao%20PDR%20Baseline%20Report%202009.doc> 2009a.

Asian Development Bank. GMS Sustainable Development Project in Lao PDR. Project Implementation Plan of Project April 2009 – December 2013. [Online]. Available: http://www.stdplaos.com/downloads/workplans/Project%20Implementation%20Plan%202009%20-%202013_%20GMS%20STDP%20in%20Lao%20PDR.doc 2009b.

Asian Development Bank. Kingdom of Cambodia, Lao People's Democratic Republic, and Socialist Republic of Viet Nam: Greater Mekong Subregion: Mekong tourism development project: completion report. 2011.

- Asian Development Bank. [Online]. Available: www.adb.org/countries/gms/main 2014.
- Asian Development Bank. Lao People's Democratic Republic: Greater Mekong Subregion Tourism Infrastructure for Inclusive Growth Project. [Online]. Available: www.adb.org/projects/46293-003/main#project-pds 2016.
- Association of Southeast Asian Nations. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals. [Online]. Available: www.aseantourism.travel/download/doc/doc/2494.
- Association of Southeast Asian Nations. [Online]. Available: www.asean.org 2014.
- Boddewyn, J. J., Halbrich, M. B. and Perry, A. C. Service Multinationals: Conceptualization, Measurement and Theory. Journal of International Business Studies 17, 3(1986): 41-57.
- Capar, N. and Kotabe, M. The Relationship between International Diversification and Performance in Service Firms. Journal of International Business Studies 34, 4(2003): 345-355.
- Christ, C. (The top ten green destinations. [Online]. Available: www.nationalgeographic.com/adventure/travel/eco-travel/ 2016.
- Contractor, F. J., Kundu, S. K. and Hsu, C. C. A three-stage Theory of International Expansion: The link between Multinationality and Performance in Service Sector. Journal of International Business Studies 34, 1(2003): 5-18.
- Development Analysis Network. Pro-poor Tourism in the Greater Mekong Sub-region. Research Funded by Rockefeller Foundation, 2007.
- Dunning, J. H. Trade, location of Economics Activity and The Multinational and The Multinational Enterprise: A Search for an Eclectic Approach. In Ohlin, B., Hesselborn, P. O. and Wijkman, P. M., eds. The International Allocation of Economic Activity, Proceedings of a Nobel Symposium Held a Stockholm, 269-296. London: Macmillan, 1977.
- Dunning, J. H. International Production and the Multinational Enterprise. London: Allen & Unwin, 1981.

- Dunning, J. H. Changes in the Structure of International Production: The Last 100 Years. In Mark C. C. eds. The Growth of International Business, 84-139. London: Allen & Unwin, 1983a.
- Dunning, J. H. Market Power of the Firm and International Transfer of Technology. International Journal of Industrial Organization 1, (1983b): 333-351.
- Dunning, J. H. Multinational Enterprises and the Growth of Services: Some Conceptual and Theoretical Issues. The Services Industries Journal 9, (1989): 5-39.
- Dunning, J. H. and McQueen, M. The Eclectic Theory of International Production: A Case Study of the International Hotel Industry. Managerial and Decision Economics 2, 4(1981): 197-210.
- Dunning, J. H. and Kundu, S. K. X. The Internationalization of the Hotel Industry-some New Findings from a Field Study. Managerial International Review 35, 2(1981): 101-133.
- Enderwick, P. Multinational Service Firms. London: Routledge, 1989a.
- Enderwick, P. Some Economic of Service-sector Multinational Enterprises. In Enderwick, P., eds. Multinational Service Firms, London: Routledge, 1989b.
- Endo, K. Foreign Direct Investment in Tourism – Flows and Volumes. Tourism Management 27, (2006): 600-614.
- Equator Initiative. Nam Ha Ecotourism Project, Lao People's Democratic Republic: Equator Initiative Case Studies, Local Sustainable Development Solutions for People, Nature, and Resilient Communities. [Online]. Available: <http://www.la.undp.org/content/dam/laopdr/docs/Reports%20and%20publications/Nam%20Ha%20ecotourism%20project.pdf> 2012.
- Erbrick, S., Probandt, A., Wright, A. and Mao, Y. "Please don't rush" A policy proposal on tourism Lao PDR 2010. 2010.
- Geringer, J. M., Beamish, P. W. and DaCosta, R. C. Diversification Strategy and Internationalization: Implications for MNE Performance. Strategic Management Journal 10, (1989): 109–119.

- GIZ. Tourism Projects of the Development Cooperation. [Online]. Available:
www.giz.de/fachexpertise/downloads/en-tourism-projects.pdf 2016.
- Harrison, D., and Schipani, S. Tourism in the Lao' People's Democratic Republic. In Hitchcock, M., King, V. T. and Parnwell, M., eds. Tourism in Southeast Asia: Challenges and New Directions, Ch. 8. Malaysia: NIAS Press, 2009.
- Hitt, M. A., Hoskisson, R. E. and Kim, H. International Diversification: Effects on Innovation and Firm Performance in Product-Diversified Firms. Academy of Management Journal 40, (1997): 767–98.
- Khanal, B. R. An Economic Analysis of Mekong Brand Tourism in the Economic Corridors of the Greater Mekong Subregion: A Case Study of Lao PDR. Doctoral dissertation, Lincoln University, New Zealand, 2009.
- Laanti, R. K., McDougall, F. and Baume, G. How Well Traditional Theories Explain the Internationalization of Service MNEs from Small and Open Economies? – Case: National Telecommunication Companies. Management International Review 49, 1(2009): 121-143.
- Lao National Tourism Administration. 2014 Statistical Report on Tourism in Laos. [Online]. Available:
www.tourismlaos.org/files/files/2014%20Statistical%20Report%20on%20Tourism%20in%20English%20Version.pdf 2015a.
- Lao National Tourism Administration. Lao PDR Tourism Strategy 2006 – 2020. [Online]. Available:
www.tourismlaos.org/files/files/Lao%20PDR%20Tourism%20Strategy%202006-2020%20in%20English.pdf 2015b.
- Lao National Tourism Administration. National Ecotourism Strategy and Action Plans 2005-2010. [Online]. Available:
www.ecotourismlaos.com/directory/publications/lao_nta_ecotourism_strategy.pdf 2015c.
- Lao PDR Ministry of Planning and Investment. Investment calling list guide (45 projects), 2010.

- Lao PDR Ministry of Planning and Investment. List of conditional business types for foreign investors (List D02, 2015). [Online]. Available: www.investlaos.gov.la/index.php/start-up/general-investment?start=1 2016.
- Li, J. and Guisinger, S. The Globalization of Service Multinationals in the “Triad” Regions: Japan, Western Europe and North America. Journal of International Business Studies 23, 4(1992): 675-696.
- New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade for the New Zealand Aid Programme. Review of the Community-Based Tourism for Sustainable Economic Development (CBT-SED) Project, Lao PDR, Final review report. [Online]. Available: www.mfat.govt.nz/assets/_securedfiles/Aid-Prog-docs/Evaluations/LAO-2-Tourism-CBTSED-Review-Report-Les-Clark.pdf 2014.
- Nonthapot, S. and Lean, H. H. Demand of Thai Tourists to Lao PDR: An ARDL approach. Asian Journal of Empirical Research 3, 3(2013): 279-285.
- Phakdisoth, L. and Kim, D. The Determinants of Inbound Tourism in Laos. ASEAN Economic Bulletin 24, 2(2007): 225-237.
- Peric and Radic. Sustainable Foreign Direct Investment in Tourism Sector of Developing Countries. Sustainable Tourism: Socio-Cultural, Environmental and Economic Impact, (2011): 263-278.
- Phommavong, S. International Tourism Development and Poverty Reduction in Lao PDR. Doctoral Dissertation, Department of Social and Economic Geography, Umeå University, Sweden, 2011.
- Priority Tourism-Related Investment Project: Fact Sheet. [Online]. Available: <http://www.ecotourismlaos.com/downloads/Investors%20Resource%20Kit%20for%20Mekong%20Tourism%20Forum%202010.pdf> 2010.
- Ruigrok, W. and Wagner, H. Internationalization and Performance: an Organization Learning Perspective. Management International Review 43, 1(2003): 63–83.

- Rugman, A. M. The Regional Multinationals. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Rugman, A. M. and Verbeke, A. Global Corporate Strategy and Trade Policy. London: Routledge, 1990.
- Rugman, A. M. and Verbeke, A. Edith Penrose's Contribution to the Resource-based View of Strategic Management. Strategic Management Journal 23, 8(2002): 769–80.
- Rugman, A. M. and Verbeke, A. A New Perspective on the Regional and Global Strategies of Multinational Service Firms. Management International Review 48, 4(2008): 397-411.
- Schipani, S. and Marris, G. Linking conservation and ecotourism development: Lessons from the UNESCO-National Tourism Authority of Lao PDR Nam Ha Ecotourism Project, 2002.
- Schneider, A. Laos a Million Elephants, a Million Tourists?. Southeast Asian Affairs, (1999): 145-161.
- Scott, N. Impact Assessment of the Visiting ASEAN Campaign, 2007
- Songvilay, L. Vulnerability of Lao Tourism Sector to External Shock. English Version of the Original Version in Lao from NERI Quarterly Macroeconomic Report, (2012): Quarter 1.
- Southiseng, N. and Walsh, J. C. Study of Tourism and Labor in Luang Prabang Province. The Journal of Lao Studies 2, 1(2011): 45-65.
- Sukpanich, N. Intra-Regional Sales and Performance. In Rugman, A. M., eds. Regional Aspects of Multinationality and Performance, Elsevier, 2007.
- Sukpanich, N. Outward FDI of Thai MNEs in the Lao PDR: Trends, Motives and Determinants. Thailand Research Fund (TRF) research grant, 2014.
- Sukpanich, N. and Rugman, A. M. Intra-Regional Sales, Product Diversity, and the Performance of Machandising Multinationals. Journal of International Management 13, 2(2007): 131 – 146.
- The Lao PDR National Assembly. Law on the Promotion of Foreign Investment. National Assembly No. 11/NA (22 October 2004), 2004.

The Lao PDR National Assembly. Law on Tourism. National Assembly No. 10/NA (9 November 2005), 2005.

The Lao PDR National Assembly. Law on Investment Promotion. National Assembly No. 02/NA (8 July 2009), 2009.

United Nations. Tourism Satellite Account: Recommended methodological Framework 2008. [Online]. Available: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_80rev1e.pdf 2010a.

United Nations. International recommendations for tourism statistics 2008. [Online]. Available: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_83rev1e.pdf 2010b.

UNCTAD. World Investment Report 2006: FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development. New York and Geneva: United Nations, 2006

UNCTAD. FDI in Tourism: The Development Dimension. New York and Geneva: United Nations Publication, 2007.

UNCTAD. Promoting Foreign Investment in Tourism. New York and Geneva: United Nations Publication, 2010.

UNDP. International Tourism: Socio-Economic Impacts in the Lao PDR. Technical Background Paper for the Third National Human Development Report Lao PDR 2006, 2006.

UNESCO. The Effect of Tourism on Culture and the Environment in Asia and the Pacific: Tourism and Heritage Site Management, Luang Prabang, Lao PDR. Bangkok: UNESCO Bangkok. [Online]. Available HTTP: <http://www.unescobkk.org/culture/resources/publications-and-multimedia/> 2004.

UNESCO – National Tourism Authority – Lao. The National Tourism Authority of Lao PDR – UNESCO Nam Ha Ecotourism Project, Phase II. [Online]. Available: http://www.unescobkk.org/fileadmin/user_upload/culture/namha/Nam_Ha_Project-Phase_II.pdf 2004.

UNWTO. General Guidelines for the Development of Foreign Direct Investment Indicators

on the Tourism Sector. Enzo Paci Papers on Measuring the Economics Significance of Tourism, 4. Madrid, Spain. 2004.

Veugelers, R. International Dynamics in Service Industries – The Example of the Belgian Insurance Market. Management International Review 32, 4(1992): 363-380.

World Economic Forum (2015). The Travel & Tourism Competitive Report 2015: Growth through shocks. Insight Report. [Online]. Available:
http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf
2015.

World Tourism Organization. UNWTO Basic Documents, volume I – Statutes, Rules of Procedure, Agreements, 4th ed. Madrid : UNWTO, 2013.

World Tourism Organization. [Online]. Available: <http://www.unwto.org> 2014.

World Trade Organization. [Online]. Available: <http://www.wto.org> 2014.

World Travel & Tourism Council. Travel & Tourism Economic Impact 2015: Laos. [Online]. Available: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202015/laos2015.pdf> 2015.

Yamauchi, S., and Lee, D. Tourism Development in the Lao People's Democratic Republic. DESA Discussion paper No. 9, 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

Investment Calling List (Tourism Development Sector)

Tourism Development sector is one of keys investment focused of Lao PDR. At the moment, the TDS is becoming the boom sector. The government of Lao PDR would like to offer some potential un-explored areas for investors for further investment in such areas.

Here are the lists of those proposed areas:

1. The Historical and Natural Tourism Area
 - Ban Pakpok, Naxay, XeingNeu, NamHang, NamNga, TungChark, Phou Sanchingpao, Sumphan District, Phongsaly.
 - Estimated value US\$3 millions
2. The Tad Nam Kad Green Natural Tourism Area
 - Tad Nam Kad, Xay District, Oudomxay.
 - Land area: 10,000 Hectare
 - Estimated value US\$38 millions
3. The Nam Hin Basin Tourism Area
 - Nam Hin Basin, Xay District, Oudomxay.
 - Land area: 8,000 Hectares
 - Estimated value US\$35 millions
4. Development of the Pha Thork Cave, Tham Nam Lord, and Tad Hian.
 - Pha Thork Cave, Gnob District, NaLuang, Phonthong District, Ban NaPhai, Nan District, LuangPrabang Province.
 - Estimated value US\$1.2 million

5. The hot spring tourists development
 - Ban MuangHan, ViengThong District, Hoauphan Province
 - Estimated value US\$2 millions
6. The Development of historical caves
 - Viengxay District, Hoauphan Province.
 - Estimated value US\$3 millions
7. Development of King Souphanouvong Lake Resort
 - Peark District, Xiengkhoaung Province.
 - Estimated value US\$2.5 millions
8. Development of Moaungkham Hot Spring Resort.
 - Peark District, Xiengkhoaung Province.
 - Estimated value US\$2.5 millions

9. Development of XingXou Island.
 - Sikottabong District, Vientiane Capital.
 - Estimated value US\$120 millions
10. Development of Sangkey Island.
 - Sangthong District, Vientiane Capital.
 - Estimated value US\$10 millions
11. Development of KangKhong Island.
 - Sangthong District, Vientiane Capital.
 - Estimated value US\$10 millions
12. Development of 05 Tourism Areas.
 - VangVieng District, Vientiane Province.
 - Estimated value US\$15 millions
13. Development Samane Lake.
 - Ban Samane Lake, Paksan District, Borikhamxay Province.
 - Estimated value US\$ 0.5 millions
14. Development HinNamNor Mountain.
 - Boarapha District, Khammouan Province.
 - Estimated value US\$10 millions

15. Development of Tad Saland Waterfall.
 - Sepone District, Savannakhet Province.
 - Estimated value US\$3 millions
16. Development of Tad Sakob.
 - Sepone District, Savannakhet Province.
 - Estimated value US\$1.5 millions
17. Development Xiengthong Mountain.
 - Pakse District, Champasack Province.
 - Estimated value US\$15 millions
18. Development of Salao Maoutain.
 - Pakse District, Champasack Province.
 - Estimated value US\$14 millions
19. Development of Pa Tam Lahit Mountain.
 - Ban Khamtee, Kongsedon District, Saravanh Province.
 - Estimated value US\$1.5 millions
20. Development of Tok Ongkeo Cave.
 - Lamane District, Sekong Province.
 - Estimated value US\$30 millions

ภาคผนวก ข

Lao People's Democratic Republic Priority Tourism-Related Investment Project

1 Restaurant at Don Chai Tourist Service Center, Don Chai Village, Houay Xay District, Bokeo Province 2 Restaurant at Bor Kung Natural Spring, Ban Dong Vieng, Vieng Phoukha District, Luang Namtha Province 3 Nature Resort and Restaurant at the Nam Eng Cave, Nam Eng Village, Vieng Phoukha District, Luang Namtha Province 4 Restaurant at the Nam Ha National Protect Area Visitor Center, Chaleunsouk Village, Namtha District, Luang Namtha Province 5 Canopy Walkway and Ecolodge in Nam Kat Protected Forest, Xay District, Oudomxay Province 6 Ecolodge at the Viengthong Hot Springs, Viengthong District, Houaphanh Province	7 Fair Trade Bamboo Handicrafts, Na Lao Village, Phone Hong District, Vientiane Province 8 Hotel at the Lao National Institute of Tourism & Hospitality (LANITH), Vientiane Capital 9 Ecolodge at Konglor Cave, Konglor Village, Hinboun District, Khammouane Province 10 Tour Company & Sidewalk Café, Historic Center, Savannakhet Town, Savannakhet Province 11 Restaurant at Phine Tourist Service Center, Phine District Center, Savannakhet Province 12 Boutique Hotel in Renovated Historic Building, UNESCO World Heritage Site, Champasak Town, Champasak Province 13 Ecolodge in Siphandone Wetlands, Hang Khone Village, Khone Island, Champasak Province